

Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța

PONTICA 2024

MCMXXIII - MMXXIII
CAPIDAVA 100

25 - 27 Septembrie 2024
25th - 27th of September 2024

Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța,
Piața Ovidiu nr.12

A 57-a **SESIUNE INTERNAȚIONALĂ**

The 57th **INTERNATIONAL SESSION**

Institutul Național al
Patrimoniului

patrimoniu.ro

UNArte

ISTORIA ȘI TEORIA ARTEI
UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ARTE, BUCUREȘTI

cu sprijinul
Consiliului Județean Constanța

ICSUMURES.ro

INSTITUTUL DE INVESTIGARE
A CRIMELOR COMUNISMULUI ȘI
MEMORIA EXILULUI ROMÂNESC

INSTITUȚII CO-ORGANIZATOARE / CO-ORGANIZERS INSTITUTIONS

Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța
The Museum of National History and Archaeology Constanța

Centru de Studii ale Civilizațiilor Mării Negre
Center for Studies of Black Sea Civilizations

Facultatea de Istorie și Științe Politice, Universitatea „Ovidius”, Constanța
The Faculty of History and Political Science, ‘Ovidius’ University of Constanța

Cu sprijinul Consiliului Județean Constanța
With the support of Constanța County Council

INSTITUȚII PARTENERE / PARTNER INSTITUTIONS

Institutul Național al Patrimoniului, București
Nationale Heritage Institute Bucharest

Institutul pentru Studii la Marea Neagră, Universitatea „Ovidius”, Constanța
The Institute for Black Sea Studies, ‘Ovidius’ University of Constanța

Facultatea de Istorie, Universitatea București
The Faculty of History, University of Bucharest

Facultatea de Istorie și Teoria Artei, Universitatea Națională de Arte București
The Faculty of Art History and Theory, Bucharest National University of Arts

Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București
Institute of Archaeology ‘Vasile Pârvan’, Bucharest

Biblioteca Academiei Române. Cabinetul Numismatic
Numismatics Cabinet of the Romanian Academy Library

Institutul de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Șincai” din Târgu-Mureș
‘Gheorghe Șincai’ Institute for Social Sciences and the Humanities, Târgu-Mureș

Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj - Napoca
The Romanian Institute for Research on National Minorities, Cluj – Napoca

Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc
The Institute for the Investigation of Communist Crimes and the Memory of Romanian Exile

Volum îngrijit / *Compiled by*
Valentina VOINEA
Manuela MĂIȚĂ

PROGRAM - REZUMATE
PROGRAMME - ABSTRACTS

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
PONTICA - EDIȚIA 57:
ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE ÎN SPAȚIUL VEST-PONTIC

THE SCIENTIFIC INTERNATIONAL SESSION
PONTICA - 57TH EDITION:
HISTORY AND ARCHAEOLOGY IN THE WEST PONTIC REGION

25 - 27 Septembrie
September 25 - 27
2024

COMITETUL ȘTIINȚIFIC

- Dr. RĂZVAN - VICTOR PANTELIMON – Director (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța)
- Dr. VALENTINA VOINEA (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Dr. CRISTIAN EDUARD ȘTEFAN (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”);
- Dr. CONSTANTIN BĂJENARU (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Dr. IOAN C. OPRIȘ (Facultatea de Istorie, Universitatea București)
- Dr. CRISTINA TALMAȚCHI (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Dr. CONSTANTIN ȘOVA (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Dr. GABRIEL TALMAȚCHI (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Dr. EMANUEL PETAC (Cabinetul Numismatic, Biblioteca Academiei Române);
- Dr. LAVINIA DUMITRAȘCU (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Dr. DELIA CORNEA (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Dr. AUREL MOTOTOLEA (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Dr. FLORIN ANGHEL (Facultatea de Istorie și Științe Politice, Universitatea „Ovidius” Constanța);
- Dr. EMANUEL PLOPEANU (Facultatea de Istorie și Științe Politice, Universitatea „Ovidius” Constanța);
- Dr. ROMEO GHEORGHITĂ (Facultatea de Istorie și Teoria Artei, Universitatea Națională de Arte București).

COMITETUL DE ORGANIZARE

- Dr. DANIEL CITIRIGĂ (Facultatea de Istorie și Științe Politice, Universitatea „Ovidius” Constanța);
- Dr. GABRIEL MANEA (Facultatea de Istorie și Științe Politice, Universitatea „Ovidius” Constanța);
- Dr. METIN OMER (Institutul pentru Studii la Marea Neagră, Universitatea „Ovidius” Constanța);
- Drd. TIBERIU POTÎRNICHE (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Drd. OANA GRIGORUȚĂ (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Drd. ANDREEA ANDREI (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Drd. MANUELA MĂIȚĂ (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Drd. ADRIAN IRIMIA (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- Drd. DANIELA STRATIDES (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța);
- NICOLETA MIVU (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța).

SCIENTIFIC COMMITTEE

- PhD RĂZVAN - VICTOR PANTELIMON – Director (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD VALENTINA VOINEA (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD CRISTIAN EDUARD ȘTEFAN (Institute of Archaeology ‘Vasile Pârvan’);
- PhD CONSTANTIN BĂJENARU (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD IOAN C. OPRIȘ (The Faculty of History, University of Bucharest);
- PhD CRISTINA TALMAȚCHI (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD CONSTANTIN ȘOVA (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD GABRIEL TALMAȚCHI (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD EMANUEL PETAC (Numismatics Cabinet of the Romanian Academy Library);
- PhD LAVINIA DUMITRAȘCU (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD. DELIA CORNEA (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD AUREL MOTOTOLEA (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD FLORIN ANGHEL (The Faculty of History and Political Sciences, ‘Ovidius’ University of Constanta);
- PhD EMANUEL PLOPEANU (The Faculty of History and Political Sciences, ‘Ovidius’ University of Constanta);
- PhD ROMEO GHEORGHÎĂ (The Faculty of Art History and Theory, Bucharest National University of Arts).

THE ORGANIZING COMMITTEE

- PhD DANIEL CITIRIGĂ (The Faculty of History and Political Sciences, ‘Ovidius’ University of Constanta);
- PhD GABRIEL MANEA (The Faculty of History and Political Sciences, ‘Ovidius’ University of Constanta);
- PhD METIN OMER (The Institute for Black Sea Studies, ‘Ovidius’ University of Constanta);
- PhD Student TIBERIU POTÎRNICHE (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD Student OANA GRIGORUȚĂ (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD Student ANDREEA ANDREI (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD Student MANUELA MĂIȚĂ (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD Student ADRIAN IRIMIA (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- PhD Student DANIELA STRATIDES (National History and Archaeology Museum of Constanța);
- NICOLETA MIVU (National History and Archaeology Museum of Constanța).

CUPRINS / CONTENTS

	Program <i>Programme</i>	Rezumate <i>Abstracts</i>
SECȚIUNEA PREISTORIE PREHISTORY SECTION		
SECȚIUNEA PREISTORIE <i>PREHISTORY SECTION</i>	13	51
Apusul „Vechii Europe”: schimburi, simbioze, sinteze culturale <i>The Downfall of Old Europe: Exchanges, Symbioses, Cultural Syntheses</i>	14	56
SECȚIUNEA GRECO-ROMANĂ GREEK AND ROMAN SECTION		
Capidava și frontiera romană a Dunării de Jos (secolele I – VII p.Chr.) <i>Capidava and the Lower Danube Roman Frontier (1st – 7th c. AD)</i>	17	68
SECȚIUNEA GRECO-ROMANĂ <i>GREEK AND ROMAN SECTION</i>	19	76
SECȚIUNEA MEDIEVALĂ MEDIEVAL SECTION		
Cetăți, orașe și așezări. Viața cotidiană la marginea imperiilor (secolele VII – XIII) <i>Fortresses, Towns and Settlements. Everyday Life on the Edge of Empires (7th – 13th Centuries)</i>	22	92
SECȚIUNEA MEDIEVALĂ <i>MEDIEVAL SECTION</i>	25	103
SECȚIUNEA NUMISMATICĂ NUMISMATIC SECTION		
Numismatica în contextul lumilor antice și medievale din zona Dunării de Jos. Monedele la periferia imperiilor <i>Numismatics in the Context of the Ancient and Medieval Worlds of the Lower Danube Area. Coins of the Periphery of Empires</i>	27	111
Despre viață și moarte în antichitate și evul mediu. Monedele și contextele cotidiene specifice lumii celor vii și a celei funerare.. <i>On Life and Death in Ancient and Middle Ages. Coins and Daily Contexts Specific to the Worlds of the Living and the Funeral</i>	30	123

SECȚIUNEA MODERNĂ – CONTEMPORANĂ
MODERN – CONTEMPORARY SECTION

Dobrogea în spațiul românesc <i>Dobrogea in Romanian Space (19th-20th Centuries)</i>	31	125
SECȚIA MODERNĂ – CONTEMPORANĂ <i>MODERN - CONTEMPORARY SECTION</i>	34	142

SECȚIUNEA
DEMOCRAȚIE ȘI TOTALITARISM
DEMOCRACY AND TOTALITARISM SECTION

Panel 1		
Ideologie și practică politică în perioada interbelică <i>Ideology and Political Practice in Interwar</i>	36	149
Panel 2		
Relații româno-americane în secolul al XX-lea <i>Romanian-American Relations in the 20th Century</i>	37	154
Panel 3		
Comunism și Holocaust <i>Communism and Holocaust</i>	39	162
Panel 4		
Minoritățile din România: direcții, surse și metode noi de cercetare <i>Minorities in Romania: Sources and New Research Methods</i>	42	174

SECȚIUNEA CONSERVARE – RESTAURARE ȘI MUZEOGRAFIE
EVOLUȚII ȘI TENDINȚE ACTUALE
CONSERVATION – RESTORATION AND MUSEOGRAPHY SECTION
CURRENT DEVELOPMENTS AND TRENDS

Panel 1		
Conservare și valorificare muzeografică <i>Conservation and Museographic Valorisation</i>	44	181
Panel 2		
Restaurarea și conservarea obiectelor de patrimoniu <i>Restoration of Heritage Objects</i>	46	190

LISTA PARTICIPANȚI / LIST OF PARTICIPANTS

SĂLI / ROOMS	
SALA 116, ETAJ I, CAMPUS CORP A / ROOM 116, 1st FLOOR, CAMPUS BUILDING A SECȚIUNEA PREISTORIE / PREHISTORY SECTION	
Miercuri – Wednesday 25 sept 2024 15.00 - 17.00	SECȚIUNEA PREISTORIE <i>PREHISTORY SECTION</i>
17.20 – 18.30	Apusul „Vechii Europe”: schimburi, simbioze, sinteze culturale <i>The Downfall of Old Europe: Exchanges, Symbioses, Cultural Syntheses</i>
Joi – Thursday 26 sept. 2024 9.00 – 13.00	
SALA 115, ETAJ I, CAMPUS CORP A / ROOM 115, 1st FLOOR, CAMPUS BUILDING A SECȚIUNEA GRECO – ROMANĂ / GREEK – ROMAN SECTION	
Miercuri - Wednesday 25 sept 2024 15.00 – 18.30	Capidava și frontiera romană a Dunării de Jos (secolele I – VII p.Chr.) <i>Capidava and the Lower Danube Roman Frontier</i> (1 st – 7 th c. AD)
Joi - Thursday 26 sept 2024 9.00 – 13.00 15.00 – 18.30	SECȚIUNEA GRECO-ROMANĂ <i>GREEK AND ROMAN SECTION</i>
SALA 114, ETAJ I, CAMPUS CORP A / ROOM 114, 1st FLOOR, CAMPUS BUILDING A SECȚIUNEA MEDIEVALĂ / MEDIEVAL SECTION	
Miercuri - Wednesday 25 sept 2024 15.00 – 18.30	Cetăți, orașe și așezări. Viața cotidiană la marginea imperiilor (secolele VII – XIII) <i>Fortresses, Towns and Settlements. Everyday Life on the Edge of Empires</i> (7 th – 13 th Centuries)
Joi - Thursday 26 sept 2024 9.00 – 13.00	SECȚIUNEA MEDIEVALĂ <i>MEDIEVAL SECTION</i>
SALA 118, ETAJ I, CAMPUS CORP A SECȚIUNEA NUMISMATICĂ / NUMISMATICS SECTION	
Miercuri - Wednesday 25 sept 2024 15.00 – 18.30	Numismatica în contextul lumilor antice și medievale din zona Dunării de Jos. Monedele la periferia imperiilor <i>Numismatics in the Context of the Ancient and Medieval Worlds of the Lower Danube Area. Coins of the Periphery of Empires</i>
Joi - Thursday 26 sept 2024 9.00 – 11.00	
Joi - Thursday 26 sept 2024 11.00 – 13.00	Despre viață și moarte în antichitate și evul mediu. Monedele și contextele cotidiene specifice lumii celor vii și a celei funerare <i>On Life and Death in Ancient and Middle Ages. Coins and Daily Contexts Specific to the Worlds of the Living and the Funeral</i>

SALA UMBERTO ECO , ETAJ II, CAMPUS CORP A UMBERTO ECO ROOM, 2nd FLOOR, CAMPUS BUILDING A SECȚIUNEA MODERNĂ – CONTEMPORANĂ / MODERN - CONTEMPORARY SECTION	
Miercuri – Wednesday 25 sept 2024 15.00 – 18.30	Dobrogea în spațiul românesc <i>Dobrogea in Romanian Space (19th-20th Centuries)</i>
Joi - Thursday 26 sept 2024 9.00 – 10.20	
Joi - Thursday 26 sept 2024 10.40 – 13.00	SECȚIUNEA MODERNĂ – CONTEMPORANĂ MODERN - CONTEMPORARY SECTION
SALA GOOGLE, ETAJ I, CAMPUS CORP A GOOGLE ROOM, 1st FLOOR, CAMPUS BUILDING A SECȚIUNEA DEMOCRAȚIE ȘI TOTALITARISM / DEMOCRACY AND TOTALITARISM SECTION	
Miercuri – Wednesday 25 sept 2024 15.00 – 16.30	Panel 1 Ideologie și practică politică în perioada interbelică <i>Ideology and Political Practice in Interwar</i>
16.45 – 19.15	Panel 2 Relații româno-americane în secolul al XX-lea <i>Romanian-American Relations in the 20th Century</i>
Joi - Thursday 26 sept 2024 9.30 – 12.45 15.00 – 16.30	Panel 3 Comunism și Holocaust <i>Communism and Holocaust</i>
SALA LECTORATUL DE LIMBĂ TURCĂ, ETAJ I, CAMPUS CORP A TURKISH LANGUAGE LECTURE ROOM, 1st FLOOR, CAMPUS BUILDING A SECȚIUNEA DEMOCRAȚIE ȘI TOTALITARISM / DEMOCRACY AND TOTALITARISM SECTION	
Joi – Thursday 26 sept 2024 9.30 – 12.15	Democrație și totalitarism <i>Democracy and Totalitarianism</i> Panel 4 Minoritățile din România: direcții, surse și metode noi de cercetare <i>Minorities in Romania: Sources and New Research Methods</i>
SALA 206, ETAJ II, CAMPUS CORP A / ROOM 206, 2nd FLOOR, CAMPUS BUILDING A SECȚIUNEA CONSERVARE – RESTAURARE ȘI MUZEOGRAFIE EVOLUȚII ȘI TENDINȚE ACTUALE / CONSERVATION – RESTORATION AND MUSEOGRAPHY SECTION CURRENT DEVELOPMENTS AND TRENDS	
Joi – Thursday 26 sept 2024 9.30 – 12.45	Conservare-restaurare și muzeografie. Evoluții și tendințe actuale <i>Conservation - Restoration and Museography. Current Developments and trends</i> Panel 1 Conservare și valorificare muzeografică <i>Conservation and Museographic Valorisation</i>
15.00 – 18.30	Panel 2 Restaurarea și conservarea obiectelor de patrimoniu <i>Restoration of Heritage Objects</i>

Miercuri – Wednesday

25 sept 2024

Amfiteatrul A103, etaj I, Campus Corpul A / Amphitheater A103, 1st floor, Campus Building A

**DESCHIDEREA OFICIALĂ A SESIUNII ȘTIINȚIFICE INTERNAȚIONALE
PONTICA 57**

THE OFFICIAL OPENING OF THE 57TH PONTICA INTERNATIONAL SESSION

Alocuțiuni oficiale
Official Speeches

10.00 – 11.45

- Răzvan-Victor PANTELIMON, Director al Muzeului de Istorie Națională și Arheologie din Constanța / Director of the Museum of National History and Archeology Constanta
- Dan Marcel ILIESCU, Rector al Universității "Ovidius" din Constanța / Rector of Ovidius Constanta University
- Ioan Carol OPRÎȘ
Centenarul cercetărilor arheologice de la Capidava
The Centenary of Archaeological Research from Capidava

Prezentări de carte
Book Presentations

- Delia CORNEA, Emanuel PLOPEANU
Lansare volum *Analele Dobrogei*, Seria III, an VI, 2024
- Iulia-Elena HOSSU, Ilka VERESS, Adriana CUPCEA
Prezentarea ultimelor apariții din Colecția Minorități, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale:
  - Claudia Dărăban - Lucian Nastasă-Kovács - Ilka Veress (eds.) - *Armenii din România*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2021.
  - Marius Lazăr - Iulia-Elena Hossu (eds.) - *Rușii lipoveni din România: istorie, identitate, comunitate*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2020.
  - Adriana Cupcea - Kozák Gyula (eds.) - *Istorie și identitate la turcii din Dobrogea*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2017.
  - Metin Omer, Adriana Cupcea (eds.), *Un destin la Marea Neagră. Tătarii din Dobrogea*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2017.

- Roxana MIHALY

Prezentarea volumelor apărute ca urmare a proiectului *Etosul Educației și Dialogului: Negocieri Culturale Româno-Americane (1920-1940)*, finanțat de către Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării – UEFISCDI, Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS), Ministerul Educației Naționale.

- Sonia Andraș, Roxana Mihaly (eds.), *Creative Negotiations. Romania-America 1920-1940*, Presa Universitară Clujeană, 2023.

- Cornel Sigmirean, Sonia D. Andraș, Roxana Mihaly (eds.), *Romanian - American Negotiations in Education, Science, Culture and Arts* (eds.), Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 2023.

11.45 – 13.00

Vernisaje expoziții *Exhibitions Opening*

- Karl Zeno PINTER, Claudia URDUZIA

„Centenarul cercetărilor arheologice de la Capidava - arta arheologiei”

'The Centenary of Archaeological Research from Capidava - the Art of Archaeology'

- Gabriela RADU

„Restaurarea ilustrată” - Asociația Conservatorilor și Restauratorilor din România și Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea

'Illustrated Restoration' - The Conservators and Restorers Association of Romania and Eco-Museum Research Institute Tulcea

- Daniel CITIRIGĂ

„Au venit americanii! Crucea Roșie Americană în România după Primul Război Mondial”

'The Americans Have Come. American Red Cross in Romania After World War I'

- Filiz TUTKU Aydın BEZİKOĞLU, Metin OMER,
Duhan Can YILMAZ

„A fost cândva în Dobrogea: Mișcarea Națională Tătară Crimeeană în perioada interbelică”

Bir Zamanlar Dobruca: İki Dünya Savaşı Arasında Kırım Tatar Millî Hareketi

'Once Upon a Time in Dobruja: the Crimean Tatar National Movement in the Interwar Period'

Miercuri – Wednesday

25 sept 2024

Sala 116, etaj I, Campus Corp A / Room 116, 1st floor, Campus Building A

SECȚIUNEA PREISTORIE
PREHISTORY SECTION

Moderatori - Chairs:

Adina BORONEANȚ

Adrian BĂLĂȘESCU

Secretar - Secretary:

Adrian IRIMIA

- 15.00 – 15.20 Adrian IRIMIA, Monica MĂRGĂRIT, Valentina VOINEA, Adrian BĂLĂȘESCU, Valentin RADU
Industria materiilor dure animale din așezarea Hamangia de la Cheia (jud. Constanța)
The Industry of Hard Animal Materials from the Settlement of Hamangia Culture - Cheia (Constanța county)
- 15.20 - 15.40 (online) Petya GEORGIEVA, Veselin DANOV, Yordan MILEV, Stella NIKOLOVA
Mormânt cu depunere de suine sau groapă rituală ?
Pig Burial or Pit of Ritual ?
- 15.40 – 16.00 Adela KOVÁCS, Doris MISCHKA, Carsten MISCHKA, Constantin APARASCHIVEI
Ce este vechi și ce este nou într-un sit Cucuteni faza A3. Cercetări și rezultate de la Stăuceni-Holm, comuna Stăuceni, județul Botoșani
What is Old and what is new in a Cucuteni A3 site. Excavations and Results from Stăuceni-Holm, Stăuceni Commune, Botoșani County
- 16.00 – 16.20 (online) Dumitru Ionuț STIGLEȚ
Ritul funerar al comunităților epocii bronzului din Depresiunea Prutului Mijlociu. Analiză comparativă sincronă și diacronică
Funerary Rites of Bronze Age Communities in the Middle Prut Depression. Synchronic and Diachronic Comparative Analysis
- 16.20 – 16.40 Eliza-Ioana CREȚU, Simina-Margareta STANC, Sorin-Cristian AILINCĂI, Luminița BEJENARU
Exploatarea resurselor animale la Dunărea de Jos în perioada timpurie a Epocii Fierului: date arheozoologice pentru situl de la Enisala-Palanca (sud-estul României)
Exploitation of Animal Resources at the Lower Danube during Early Iron Age: Archaeozoological Data for the Site of Enisala-Palanca (Southeast Romania)

16.40 – 17.00   Discuții – Discussions

17.00 – 17.20   Coffee break

SECȚIUNEA
APUSUL „VECHII EUROPE”:
SCHIMBURI, SIMBIOZE, SINTEZE CULTURALE
THE DOWNFALL OF OLD EUROPE:
EXCHANGES, SYMBIOSES, CULTURAL SYNTHESSES SECTION

Moderatori - *Chairs:*

Stănică PANDREA

Cătălin LAZĂR

- 17.20 – 17.40   Eugen MISTREANU
(online)   Între „civilizații”: despre fenomenul Bolgrad-Aldeni la est de râul Prut în lumina ultimelor descoperiri
Between „Civilizations”: about the Bolgrad Aldeni Phenomenon East of the Prut River in the Light of the Latest Discoveries
- 17.40 - 18.00   Cristian VIRAG
Conexiuni culturale pe distante lungi din eneoliticul din Nord-Vestul Romaniei. Studiu de caz Urziceni-Vamă
Long-Distance Cultural Connections in the Eneolithic of North-Western Romania. The Urziceni-Vamă Case Study
- 18.00 – 18.20   Ana ILIE, Maria ILIE, Alexandru PETRE, Cristian MĂNĂILESCU, Mirela MIHON
Cumpăna mileniilor V-IV B.C. O perspectivă prin prisma cercetărilor din așezarea gumelnițeană de la Geangoești -Hulă
The Transition Between the 5th-4th Millennia BC. A Perspective Through the Prism of Research from the Gumelnița Settlement of Geangoești -Hulă
- 18.20 – 18.30   Discuții – Discussions

Joi – Thursday

26 sept. 2024

Sala 116, etaj I, Campus Corp A / Room 116, 1st floor, Campus Building A

**SECȚIUNEA
APUSUL „VECHII EUROPE”:
SCHIMBURI, SIMBIOZE, SINTEZE CULTURALE
THE DOWNFALL OF OLD EUROPE:
EXCHANGES, SYMBIOSES, CULTURAL SYNTHESSES SECTION**

Moderatori - *Chairs:*

Valentina VOINEA

Cristian Eduard ȘTEFAN

- 09.00 – 09.20 Pandrea STĂNICĂ, Mirela VERNESCU
Câmpia Brăilei la sfârșitul mil. V BC
Brăila Plain at the End of 5th Millennium BC
- 09.20 – 09.40 Adina BORONEANȚ, Monica MĂRGĂRIT
Cronologia sitului de la Brăilița vs. materialul arheologic
Chronology of the Brăilița Site vs. the Archaeological Material
- 09.40 – 10.00 Cristian Eduard ȘTEFAN
Eneoliticul final în nord-vestul Munteniei. Așezarea de la Tigveni-
Pietroasa
*Late Eneolithic in North-Western Muntenia. The Settlement from Tigveni-
Pietroasa*
- 10.00 – 10.20 Valentina VOINEA
Sfârșitul eneoliticului în zona litoralului vest-pontic. Studiu de caz:
așezarea de pe Insula „La Ostrov”, Lacul Tașaul, Năvodari (jud.
Constanța)
*The End of the Eneolithic Period in the West-Pontic Area. Case Study: the
Settlement on “La Ostrov” Island, Lake Tașaul, Năvodari (Constanța
County)*
- 10.20 – 10.40 Gabriel VASILE
Un mormânt dublu de inhumație de la sfârșitul eneoliticului din
zona litoralului vest-pontic (Insula La Ostrov, Lacul Tașaul,
Năvodari, jud. Constanța). Date antropologice
*A Late Eneolithic Double Inhumation Tomb from the Western Pontic Coast
 (“La Ostrov” Island, Tașaul Lake, Năvodari, Constanța). Anthropological
Data*
- 10.40 – 11.00 Coffee break

Moderatori - *Chairs:*

Adela KOVÁCS,
Valentin RADU

- 11.00 – 11.40 Cătălin LAZĂR, Alfred VESPREMEANU-STROE, Gabriel POPESCU, Aurélien TAFANI, Ana GARCIA-VASQUEZ, Cristina COVĂTARU
Reziliență și mobilitate umană în bazinul inferior al Dunării și al Coastei de Est a Mării Negre în timpul evenimentului 5,9k BP
Human Resilience and Mobility in the Lower Danube Basin and the Eastern Black Sea Coast during 5.9k BP Event
- 11.40 – 12.00 Alexander WILKINSON, Adrian BĂLĂȘESCU, Valentin RADU, Georgeta EL SUSI, Florin VLAD, Pavel MIREA, Cătălin LAZĂR, Michelle ALEXANDER
Ce urmează ? Aplicații bioarheologice efectuate cu scopul de a facilita înțelegerea activității de creștere a animalelor la sfârșitul mileniului V și începutul mileniului IV î.Hr.
What comes Next ? Bioarchaeological Applications to Understanding Animal Husbandry in the Late 5th and Early 4th Millennium BC
- 12.00 – 12.20 Adrian BĂLĂȘESCU, Valentin RADU
Valea Mostiștei în perioadă eneolitică (5000-3500 cal BC). O perspectivă arheozoologică
Mostiștea Valley in the Copper Age (5000-3500 cal BC). An Archaeozoological Outlook
- 12.20 – 12.40 Valentin RADU, Adrian BĂLĂȘESCU, Valentina VOINEA
Evoluția paleoekonomiei animale într-un mediu în schimbare. O perspectivă asupra comunităților din perioada eneolitică din Dobrogea (mileniile VI-V BC)
Animal Paleoeconomy Evolution in a Changing Environment. An Insight into the Copper Age Communities of Dobrogea (6th-5th Millennia BCE)
- 12.40 – 13.00 Discuții / Discussions

Miercuri – Wednesday

25 sept 2024

Sala 115, etaj I, Campus Corp A / Room 115, 1st floor, Campus Building A

CAPIDAVA ȘI FRONTIERA ROMANĂ A DUNĂRII DE JOS (SECOLELE I – VII P.CHR.)

THEMATIC SECTION

CAPIDAVA AND THE LOWER DANUBE ROMAN FRONTIER (1ST – 7TH C. AD)

Moderatori - Chairs:

Ioan Carol OPRIȘ,

Tiberiu POTÂRNICHE

- 15.00 – 15.20 Ioan Carol OPRIȘ, Ana HAMAT
Cameea de la Capidava și propaganda imperială romană
The Cameo from Capidava and the Roman Imperial Propaganda
- 15.20 – 15.40 Tiberiu POTÂRNICHE
Cercetările arheologice efectuate în fortificația de la Capidava, în
sectorul de est (2014-2024)
*The Archaeological Research Carried Out in the Capidava Fortification, in
the Eastern Sector (2014-2024)*
- 15.40 – 16.00 Adela BĂLTĂC
Așezări civile pe limesul dunărean: așezarea de la Ostrov (ferma 4).
*Civilian Settlements on the Danube Limes: the Settlement at Ostrov
(Farm 4)*
- 16.00 – 16.20 Coffee break
- 16.20 – 16.40 Dan APARASCHIVEI, Ștefan HONCU, Andrei BALTAG, Sever
BOȚAN, Daniel MALAXA, Alex CORNEA, Ionuț CHIRILĂ, Bogdan
CHIRILOAIE, Dragoș CHIPER
Prima campanie de cercetări arheologice sistematice în cetatea
Salsovia (Mahmudia, jud. Tulcea)
*La première campagne de recherche systématique dans la cité de Salsovia
(Mahmudia, dép. de Tulcea)*
- 16.40 – 17.00 Ovidiu ȚENȚEA
Mobilitatea armatelor romane dincolo de frontierele de la Dunărea
de Jos. Câteva studii de caz
*The mobility of the Roman armies beyond the borders of the Lower Danube.
Some case studies*
- 17.00 – 17.20 Mihaela DANU, Simina Margareta STANC
Vegetație și culturi agricole în regiunea Dunării de Jos în perioada
romano-bizantină
*Vegetation and Agricultural Crops in the Lower Danube Region during the
Romano-Byzantine Period*

- 17.20 – 17.40 Mihaela DANU, Simina Margareta STANC
Exploatarea resurselor biologice în aşezări romano-bizantine situate
în regiunea Dunării de Jos: date arheobotanice şi arheozoologice
*Archaeobotanical and Archaeozoological Evidences on Biological Resources
Exploitation in Roman-Byzantine Settlements located in Lower-Danubian
Region*
- 17.40 – 18.00 Mircea NEGRU
Amfore de tip Dressel 24 descoperite la Romula
Amphorae of Dressel 24 type discovered at Romula
- 18.00 – 18.30 Discuții - Discussions

Joi – Thursday

26 sept. 2024

Sala 115, etaj I, Campus Corp A / Room 115, 1st floor, Campus Building A

SECȚIUNEA GRECO-ROMANĂ
GREEK AND ROMAN SECTION

Moderatori - Chairs:

Vasilica LUNGU,

Ștefan HONCU

- 9.00 – 9.20 Sorin Marcel COLESNIUC, Manuela MĂIȚĂ, Adina BRATOSIN, Octavian ENCICĂ
Rezultatele preliminare ale cercetării arheologice preventive în Situl arheologic nr. 5, CONPET 1, Tronson 3C, Poarta Albă, județul Constanța
Preliminary Results of Preventive Archaeological Research at Site no. 5, Conpet 1, Line 3C, Poarta Albă, Constanța County
- 9.20 – 9.40 Petre COLȚEANU, Natalia MATEEVICI, Irina SODOLEANU, Laura GHEORGHIU, Ioana DORCU, Mădălina SAVA, Claudiu LĂZĂRICĂ
Complexul 38 cercetat pe situl arheologic Medgidia "Elenistic 2"
Feature 38 from Medgidia "Hellenistic 2" Site
- 9.40 – 10.00 Livia BUZOIANU, Nicolaie ALEXANDRU, Robert CONSTANTIN, Mihai IONESCU
Callatis – materiale ceramice din cercetarea unei mari gropi cu depuneri menajere (secolele IV - II a.Chr.)
Callatis – Pottery from the Investigation of a Massive Waste Pit (4th – 2nd c. BC)
- 10.00 – 10.20 Laurențiu RADU, Corina RADU-IORGUȘ
Inele din colecția Muzeului Callatis
Rings from Callatis Museum Collection
- 10.20 – 10.40 Ștefan GEORGESCU, Ana HAMAT
(online) Despre jucării, copii și zei. Câteva considerații pe marginea unei jucării din teracotă descoperită în necropola de vest a Tomisului (strada Labirint)
About Toys, Children and Gods. Some Considerations Regarding a Terracotta Toy Discovered in the Western Necropolis of Tomis (Labirint Street)

- 10.40 – 11.00 Ergün LAFLI, Martin HENIG
(online) Images of Demeter/Ceres on Anatolian glyptics
Reprezentări ale lui Demeter/Ceres în gliptica anatoliană
- 11.00 – 11.20 Coffee break
- 11.20 – 11.40 Georgi ATANASOV
(online) L'Église rouge de Pérouchtitsa – le martyrium des Saints Théodote, Asclépiodote et Maxime de Marcianopolis (Moesia Secunda) ?
The Red Church near Perouschtitsa – the martyrium of Saints Theodotus, Asclepiodotus and Maximus from Marcianopolis (Moesia Secunda)?
- 11.40 – 12.00 Ionuț HOLUBEANU
Înființarea primelor episcopii sufragane pe teritoriul provinciei romane Scythia
The Establishment of the First Suffragan Bishoprics in the Territory of the Roman Province of Scythia
- 12.00 – 12.20 Gabriel Mircea TALMAȚCHI, Adriana PANAITIE
Aspecte privind urbanismul roman târziu. Rezultatele cercetărilor arheologice recente la Tropaeum Traiani
Aspects Regarding the Late Roman Urbanism. The Results of Recent Archaeological Research at Tropaeum Traiani
- 12.20 – 13.00 Discuții - Discussions
- Moderatori - Chairs:
Dan APARASCHIVEI,
Adela BÂLTĂC
- 15.00 – 15.20 Mircea DABÎCA, Ciprian CREȚU
Morminte romane târzii și bizantine timpurii din Sectorul Histria Sud (2012-2021)
Late Roman and Early Byzantine Burials from the South Sector at Histria (2012-2021)
- 15.20 – 15.40 Ciprian CREȚU, Andrei Dorian SOFICARU, Mircea DABÎCA
Osteobiografii și paleopatologie în lotul de material osteologic descoperit în mormintele din Sectorul Histria Sud
Osteobiographies and Paleopathology in the Skeletal Sample from the Histria South Sector
- 15.40 – 16.00 Vasilica LUNGU
Tomis in the Greek Period
Tomis în epoca greacă

- 16.00 – 16.20 Manuela MĂIȚĂ
 Sigilate orientale și pontice descoperite într-o așezare rurală din teritoriul Tomisului
Eastern Sigillata C and Pontic Sigillata from a Rural Settlement in the Territory of Tomis
- 16.20 – 16.40 Constantin BĂJENARU, Cătălin NOPCEA, Ștefan GEORGESCU, Ingrid PETCU-LEVEL, Oana GRIGORUȚĂ, Bianca PROFIRAN, Ștefan PALAMIUC
 Cercetări arheologice preventive la Costinești (2022-2024)
Preventive archaeological research at Costinești (2022-2024)
- 16.40 – 17.00 Coffee break
- 17.00 – 17.20 Ștefan HONCU
 Cercetări arheologice sistematice în Sectorul Poarta Mică de la cetatea Argamum – 38 de ani după
Systematic Archaeological Research in the Small Gate Sector from the Argamum Fortress – 38 Years After
- 17.20 – 17.40 Alex-Marian CORNEA
 Ceramica *po[ta]toria* de la Argamum - sector Poarta Mică. Campaniile 2017-2024
Drinking vessels from Argamum – Small Gate Sector. Campaigns 2017-2024
- 17.40 – 18.00 Daniel MALAXA
 Resursele animaliere utilizate de comunitatea romană târzie de la Argamum
Animal resources used by the Late Roman Community from Argamum
- 18.00 – 18.30 Discuții – Discussions

Miercuri – *Wednesday*

25 sept. 2024

Sala 114, etaj I, Campus Corp A / Room 114, 1st floor, Campus Building A

**SECȚIUNEA
CETĂȚI, ORAȘE ȘI AȘEZĂRI. VIAȚA COTIDIANĂ LA MARGINEA IMPERIILOR
(SECOLELE VII – XIII)**

**SECTION
FORTRESSES, TOWNS AND SETTLEMENTS. EVERYDAY LIFE ON THE EDGE OF
EMPIRES (7th – 13th CENTURIES)**

Moderatori - *Chairs:*

Cristina PARASCHIV-TALMAȚCHI

Constantin ȘOVA

- 15.00 – 15.15 Balázs JANCSIK
Orizontul timpuriu al culturii materiale a maghiarilor cuceritori
luând în considerare istoria veche a Ungariei
*The Early Horizon of the Conquering Hungarians' Material Culture
Considering Ancient Hungarian History*
- 15.15 – 15.30 Andrei MĂGUREANU, Meda TODERAȘ, Vlad CĂRĂBIȘI, Mădălina
DEDIU, Raluca DOBROGEANU
O discuție despre ceramica „Dridu” din recente descoperiri din
zona bazinului râului Cricovu Sărat
*A Discussion About "Dridu" Pottery From Recent Discoveries in the Area
of Cricovu Sărat River Basin*
- 15.30 – 15.45 Oana DAMIAN
Capidava, un sit medio-bizantin singular?
Capidava, a Singular Middle-Byzantine Site?
- 15.45 – 16.00 Zeno-Karl PINTER, Claudia URDUZIA, Cătălin DOBRINESCU,
Vitalie BODOLICĂ, Beatrice-Simona KELEMEN
Cercetări arheologice în necropola medievală de la Capidava
(Dobrogea), în perioada 2010-2024
*Archaeological Researches in the Medieval Necropolis of Capidava
(Dobrudja), in 2010-2024*

- 16.00 – 16.15 Simona-Maria HERLEA
Restaurarea și valorificarea materialului ceramic descoperit la Capidava
Restoration and Valorization of the Ceramic Material Discovered at Capidava
- 16.15-16.30 Martina MATEI, Ioana RUSU, Zeno PINTER, Claudia URDUZIA, Vitalie BODOLICĂ, Cătălin DOBRINESCU, Bianca PERȚEA, Beatrice KELEMEN
Descoperiri rare în probe osteologice umane de proveniență arheologică: fibroid calcifiat – diagnostic diferențiat
Rare Findings in Human Osteological Samples of Archaeological Origin: Calcified Fibroid – Differential Diagnosis
- 16.30 – 17.00 Coffee break
- Moderatori - *Chairs:*
Oana DAMIAN
Zeno-Karl PINTER
Secretar – *Secretary:*
Constantin ȘOVA
- 17.00 – 17.15 Deyan RABOVYANOV
Date noi despre săbiile medievale timpurii din așa-numitul „tip bulgar”
New Data About Early Medieval Sabers from the So-Called “Bulgarian Type”
- 17.15 – 17.30 Cristina PARASCHIV-TALMAȚCHI, Constantin ȘOVA
O recapitulare a rezultatelor cercetării, după două decenii, în așezarea fortificată de la Oltina-”Capul dealului”
A Recapitulation of the Research Results, After Two Decades, in the Fortified Settlement of Oltina-”Capul Dealului”
- 17.30 – 17.45 Aleksandra PETROVA, Maria CHRISTOVA-PENKOVA
Date arheologice privind viața de zi cu zi în așezarea nefortificată din secolele IX-X din apropierea orașului Mizia, Regiunea Vratsa
Archaeological data on Everyday life in the 9th-10th Century Unfortified Settlement Near the Town of Mizia, Vratsa Region

- 17.45 – 18.00 Bogdan-Andrei CHIRILOAIE
Centru sau periferie? Fortificațiile medievale timpurii din nord-estul
Moldovei – România
*Core or Periphery? The Early Medieval Fortifications from Northeastern
Moldavia – Romania*
- 18.00 – 18.15 Stella DONCHEVA, Ivajlo BUNZELOV
Ceramica de la centrul de producție de artă metalică de lângă Zlatar,
din vecinătatea capitalei Preslav
*Ceramics from the Metal Art Production Center Near Zlatar in the Vicinity
of the Capital Preslav*
- 18.15 – 18.30 Cristina PARASCHIV-TALMAȚCHI, Constantin ȘOVA
O nouă cercetare privind sistemul defensiv valul de piatră, la vest de
Constanța
A New Research on the Stone Vallum Defensive System, West of Constanța

Joi – Thursday

26 sept. 2024

Sala 114, etaj I, Campus Corp A / Room 114, 1st floor, Campus Building A

SECȚIUNEA MEDIEVALĂ
MEDIEVAL SECTION

Moderatori - Chairs:

Radu-Ștefan VERGATTI

Secretar – Secretary:

Constantin ȘOVA

- 09.00 – 09.20 Gheorghe MĂNUCU-ADAMEȘTEANU
Amfore Günsenin Tip IIb descoperite în Nordul Dobrogei
Amphores de type Günsenin IIb découvertes en Dobroudja de Nord
- 09.20 – 09.40 Aurel-Daniel STĂNICĂ; Florin TOPOLEANU
Date arheologice despre o necropolă medio-bizantină de la Isaccea,
punct „Bagola”
*Archaeological Data on a Middle-Byzantine Necropolis at Isaccea, “Bagola”
Point*
- 09.40 – 10.00 Aurel-Daniel STĂNICĂ, Marian MOCANU, Gabriel
GRUMĂZESCU, Răzvan CERNAMORIȚI, Florian MIHAIL, George
NUȚU, Radu STĂNESCU, Cristian MICU, Aurel VÎLCU, Liliana
MARCUS, Gabriela RADU, Vera RUSU, Mariana OMENIUC, Adina
AILINCĂI, Florentina TRIF, Gabriel DINCU, Paul DONCIU
Cercetări arheologice la Biserica „Sf. Atanasie” Niculițel, jud. Tulcea
(2022 și 2023)
*Archaeological Research at the “St. Athanasius” Church in Niculițel,
Tulcea County (2022 and 2023)*
- 10.00 – 10.20 Paul-Iulian DONCIU, Vasilica-Monica GROZA, Aurel-Daniel
STĂNICĂ, Luminița BEJENARU
Studiul tafonomic preliminar al resturilor umane descoperite în
necropola de secole XV-XIX de la Biserica Sf. Atanasie de la Niculițel
(județul Tulcea, România)
*Preliminary Study of Human Remains Discovered in a Necropolis of 15th-
19th Centuries from Niculițel (Tulcea County, Romania)*
- 10.20 – 10.40 Roxana-Nicoleta BUGOI, Cristian-Florin ANGHELESCU
O nouă perspectivă asupra artefactelor din sticlă medievale
descoperite în situri arheologice din Transilvania
*A new Perspective on Medieval Glass Finds Excavated at Several
Transylvanian Archaeological Sites*

- 10.40 – 11.00 Coffee break
- 11.00 – 11.40 Preslav PEEV
Identificarea potențialelor situri arheologice de coastă și subacvatice de-a lungul coastei de sud a Bulgariei
Identification of Potential Coastal and Underwater Archaeological Sites Along the Southern Bulgarian Coast
- 11.40 – 12.00 Radu-Ștefan VERGATTI
Flota militară dunăreană brâncovenească
The Military Danube fleet of Prince Constantin Brâncoveanu
- 12.00 – 12.20 Niculina DINU
Prăvălie, locuință sau atelier – fragmente de istorie otomană
Shop, Dwelling or Workshop – Fragments of Ottoman History
- 12.20 – 13.00 Discuții / Discussions

Miercuri – Wednesday
25 sept 2024
Sala 118, etaj I, Campus Corp A / Room 118, 1st floor, Campus Building A

**NUMISMATICA ÎN CONTEXTUL LUMILOR ANTICE ȘI MEDIEVALE DIN ZONA
DUNĂRII DE JOS. MONEDELE LA PERIFERIA IMPERIILOR**
SECTION
**NUMISMATICS IN THE CONTEXT OF THE ANCIENT AND MEDIEVAL WORLDS OF
THE LOWER DANUBE AREA. COINS OF THE PERIPHERY OF EMPIRES**

Moderatori - Chairs:
Emanuel PETAC
Gabriel Mircea TALMAȚCHI

Secretar - Secretary:
Cristian CEALERA

- 15.00 – 15.15 Mihai DIMA
Imitații și falsuri de epocă după monede histriene de argint
Imitations and Forgeries of Istrian Silver Coins
- 15.15-15.30 Gabriel Mircea TALMAȚCHI
Prezența tetradrahmelor din Thasos în teritoriul Istro-pontic.
The Presence of the Tetradrachms from Thasos in the Istro-Pontic Territory
- 15.30-15.45 Radu Gabriel DUMITRESCU, Dan BĂLTEANU, Vlad Vintilă ZIRRA
Tezaurul de monede și podoabe de la Pielești, jud. Dolj (secolele II-I
a.Chr.)
*The Hoard of Coins and Ornaments from Pielești, Dolj County (2nd-1st
Centuries BC)*
- 15.45-16.00 Adrian POPESCU
Un fragment dintr-un tezaur de tetradrahme emise la Laodicea ad
Mare
A Parcel from a Hoard of Laodicea ad Mare Tetradrachms
- 16.00-16.15 Emanuel PETAC
Considerații preliminare asupra tezaurilor monetare romane
îngropate în Dacia preromană în vremea lui Augustus
*Preliminary Considerations on the Roman Monetary Hoards buried in Pre-
Roman Dacia in the Time of Augustus*
- 16.15-16.30 Gabriel Mircea TALMAȚCHI, Cristian CEALERA
Comunitatea britanică din Kustendjie și comerțanții de antichități
din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Evidențele publice actuale
online de la British Museum

The British Community of Kustendjie and the Antiquities Dealers of the Second Half of the 19th Century. Current Public Online Records from the British Museum

- 16.30-16.45 Adelina PICIOR
 Noi considerații asupra tezaurului de la Muncelu de Sus (jud. Iași)
New Considerations on the Hoard from Muncelu de Sus (Iasi County)
- 16.45-17.00 Lucian MUNTEANU, Gabriel Mircea TALMAȚCHI
 Un tezaur de monede de la Nicaea, descoperit în Moesia Inferior
A Hoard of Coins from Nicaea, discovered in Moesia Inferior
- 17.00 – 17.15 Coffee break
- 17.15-17.30 Corneliu Bogdan Nicolae BELDIANU
 Producția monetară vest-pontică în epoca romană
West-Pontic Monetary Production in the Roman Era
- 17.30-17.45 Ana-Maria BALTĂ (LOLUȚĂ)
 Porta Romana din Nikopolis ad Istrum între realitatea arheologică și dovezile numismatice
The Porta Romana of Nikopolis ad Istrum between Archaeological Reality and Numismatic Evidence
- 17.45-18.00 Gabriel Gheorghe CUSTUREA
 Tezaure monetare descoperite la Tropaeum Traiani și Histria – o paralelă numismatică
Coin Hoards discovered at Tropaeum Traiani and Histria: A Numismatic Parallel
- 18.00-18.30 Discuții - Discussions

Joi – Thursday
26 sept 2024
Sala 118 , etaj I, Campus Corp A / Room 118, 1st floor, Campus Building A

SECȚIUNEA
NUMISMATICA ÎN CONTEXTUL LUMILOR ANTICE ȘI MEDIEVALE DIN ZONA
DUNĂRII DE JOS. MONEDele LA PERIFERIA IMPERIILOR.
SECTION
NUMISMATICS IN THE CONTEXT OF THE ANCIENT AND MEDIEVAL WORLDS OF
THE LOWER DANUBE AREA. COINS OF THE PERIPHERY OF EMPIRES.

Moderatori - Chairs:
Gh. MĂNUCU-ADAMEȘTEANU
Gabriel CUSTUREA

Secretar - Secretary:
Cristian CEALERA

- 09.00 – 09.15 Mihai-Stelian MUNTEANU
Considerații asupra monogramelor de pe monedele romane târzii
Considerations on the Monograms on the Late Roman Coins
- 09.15-09.30. Raoul M. ȘEPTILICI, Diana VĂRZARU
Câteva observații pe baza studierii componenței aliajului din unele
falsuri monetare din secolul al IV-lea descoperite în Dobrogea
*Some Observations based on Studying the Composition of the Alloy in Some
Monetary Forgeries from the 4th Century Discovered in Dobrudja*
- 09.30-9.45 Andrei BALTAG, George-Dan HÂNCEANU
Tezaurul din așezarea medievală timpurie de la Onișcani (com.
Filipești, jud. Bacău)
*The Hoard from the Early Medieval Settlement of Onișcani (Filipești
Commune, Bacău County)*
- 9.45-10.00 Stoyan MIHAYLOV
Monede de tip trachea din bilon fragmentare din prima jumătate a
secolului al XIII-lea: cazul fortăreței Trapezitsa
*Clipped Billon Trachea Coins from the First Half of the 13th Century: The
Case of Trapezitsa Fortress*

- 10.00-10.15 Gheorghe MĂNUCU-ADAMEȘTEANU
Emisiuni genovezo-tătare descoperite în Nordul Dobrogei
Des Monnaies Génoises-Tartares Découvertes en Dobroudja Septentrionale
- 10.15-10.30 Marius BLASKÓ
Talerii în Țara Românească în timpul războiului cel lung (1593-1606)
Thalers in Wallachia During the Long War (1593-1606)
- 10.30 – 11.00 Coffee break

**SECȚIUNEA
NUMISMATICĂ
DESPRE VIAȚĂ ȘI MOARTE ÎN ANTICHITATE ȘI EVUL MEDIU. MONEDELE ȘI
CONTEXTELE COTIDIENE SPECIFICE LUMII CELOR VII ȘI A CELEI FUNERARE.**

**SECTION
ON LIFE AND DEATH IN ANCIENT AND MIDDLE AGES. COINS AND DAILY
CONTEXTS SPECIFIC TO THE WORLDS OF THE LIVING AND THE FUNERAL.**

Moderatori - Chairs:
Gh. MĂNUCU-ADAMEȘTEANU
Gabriel CUSTUREA

Secretar - Secretary:
Cristian CEALERA

- 11.00 -11.15 Gabriel Mircea TALMAȚCHI
Proto-monede, bijuterii, amulete...Despre două categorii de piese de
bronz descoperite în teritoriul istro-pontic (secolele V-III a.Chr.)
*Proto-coin, Jewels, Amulets... About Two Categories of Bronze Pieces
Discovered in the Istro-Pontic Territory (5th-3rd Centuries BC)*
- 11.15-11.30 Gabriel Gheorghe CUSTUREA
Din nou despre folosirea teriacului pe teritoriul Dobrogei în secolele
XVII-XVIII (XIX)
*Again about the use of Teriac on the Territory of Dobrudja in the 17th-18th
(19th) Centuries*
- 11.30-12.00 Discuții - Discussions

Miercuri – Wednesday
25 sept 2024
Sala Umberto Eco, etaj II, Campus Corp A
Umberto Eco Room, 2nd floor, Campus Building A

SECȚIUNEA
DOBROGEA ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC
DOBROGEA IN ROMANIAN SPACE (19th-20th CENTURIES) SECTION

Moderatori - Chairs:
Costel COROBAN
Lavinia DUMITRAȘCU

- 15.00 – 15.10 Adrian STOIA
Dobrogea Aeterna. Sărbătorind centenarul cercetărilor arheologice de la Capidava prin expoziția de pictură, grafică și fotografie „Arta arheologiei”
Dobrogea Aeterna. Celebrating the Centenary of Archaeological Research at Capidava Through „The Art of Archaeology” Exhibition of Painting, Graphic Art and Photography
- 15.10-15.20 Olivia ROTARU
Obiective arheologice de pe traseul Canalului Dunăre-Marea Neagră
Archaeological Sites on the Route of the Danube-Black Sea Canal
- 15.20-15.30 Mioara IONIȚĂ
Porturi dunărene din prima jumătate a secolului al XIX-lea în piese de artă grafică din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României
Danube Ports from the First Half of the 19th Century in Pieces of Graphic Art from the Heritage of the National History Museum of Romania
- 15.30-15.40 Nicoleta ÎNSURĂȚELU
Suprafețe vitrate între soluții tehnice, măiestrie artistică și mode urbane în Constanța veche
Glazed Surfaces between Technical Solutions, Artistic Craftsmanship and Urban Fashion in the Old Constanța
- 15.40-15.50 Radu CORNESCU
Ornamentația clădirilor istorice din Constanța
The Ornamentation of Historical Buildings in Constanța
- 15.50-16.00 Cristian CEALERA
Contribuția comunității britanice la dezvoltarea Constanței moderne în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Frații George și Henry/Harry Guarracino

The Contribution of the British Community to the Development of Modern Constanța in the Second Half of the 19th Century. Brothers George and Henry/Harry Guarracino

- 16.00-16.10 Costel COROBAN
Camille Allard și însemnările sale de călătorie din Dobrogea - cca. 1855
Camille Allard and his Travel Accounts from Dobrogea - cca. 1855
- 16.10-16.20 Dumitru-Valentin PĂTRAȘCU, Daniela-Liliana PĂTRAȘCU
Situația sanitară Sulinei conform primului raport sanitar, întocmit de către medicul orașului, Nicolae Hasnaș
The Sanitary Situation of the Town of Sulina According to the First Sanitary Report Made by the Town's Doctor, Nicolae Hasnaș
- 16.20-16.30 Paul DOMINTE
Sportul și activități specifice în Constanța până la Primul Război Mondial
Sports and Specific Activities in Constanta Until the First World War
- 16.30-16.40 Iulia Cristina BULACU
Știri despre Dobrogea în ziarele bucureștene 1914-1916
Reports About Dobrogea in the Bucharest Newspapers 1914 -1916
- 16.40-17.00 Coffee break
- 17.00-17.10 Doina ANGHEL
Despre lagărele de prizonieri germane din Primul Război Mondial în memoriile a doi ofițeri din Regimentul 33 Dorobanți Tulcea
About the German Prison Camps in the First World War in the Memoirs of Two Officers from the 33rd Dorobanti Tulcea Regiment
- 17.19-17.20 Lavinia DUMITRAȘCU
Din activitatea Organizației Străjerelor constănțene
From the Activity of Constanța's Guards Organization
- 17.20-17.30 Remus MACOVEI
Acțiunile regimentului 40 Infanterie „Călugăreni” în Transnistria
The Actions of 40th Infantry Regiment "Călugăreni" in Transnistria
- 17.30-18.30 Discuții – Discussions

Joi – Thursday

26 sept 2024

Sala Umberto Eco, etaj II, Campus Corp A/ Umberto Eco Room, 2nd floor, Campus Building A

SECȚIUNEA

DOBROGEA ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC

DOBROGEA IN ROMANIAN SPACE (19th-20th CENTURIES) SECTION

Moderatori - Chairs:

Anemari Monica NEGRU

Oana GRIGORUȚĂ

- 9.00 – 9.10 Cristina Iulia GÎLĂ
Despre începuturile Școlii Normale de Învățători și Institutori din Constanța 1893-1896
About the Beginnings of the Normal School of Teachers and Institutes in Constanța 1893-1896
- 9.10-9.20 Adrian ILIE
Școala Copiilor de Marină de la Constanța (1901-1941)
Constanța Naval Children's School (1901-1941)
- 9.20-9.30 Alina PETROV
Evreii din Dobrogea după Tratatul de la Adrianopol – 1829
The Jews of Dobrogea After the Treaty of Adrianople – 1829
- 9.30-9.40 Nuredin IBRAM
Ziarul „Halk” („Poporul”) despre identitate, credință, unitate în spațiul dobrogean
The Newspaper "Halk" ("Poporul") About Identity, Faith, Unity in the Dobrogean Space
- 9.40-9.50 Cosmin-Dan POPESCU
Imaginea turcilor și tătarilor în pictura de factură istorică românească
The Image of Turks and Tatars in Romanian Historical Painting
- 9.50-10.00 Claudia ILIE
Unele aspecte privind minoritățile etnice din zona Medgidiei și a arealului Văii Carasu în perioada 1900-1950
Some Aspects of Ethnic Minorities from the Area of Medgidia and the Carasu Valley Area, in the Period 1900-1950
- 10.00-10.10 Camelia Maria Cezara IGNĂTESCU
Aspecte juridice privitoare la erorile în familie – prezentarea unui studiu de caz în Dobrogea
Legal Aspects Regarding Errors in the Family – Presentation of a Case Study in Dobrogea

10.10-10.20 Constantin IGNĂTESCU
Aspectele economice ale creșterii bovinelor și oilor în Dobrogea
Economic Aspects of Cattle and Sheep Breeding in Dobrogea

10.20-10.40 Coffee break

**SECȚIUNEA
MODERNĂ - CONTEMPORANĂ
MODERN – CONTEMPORARY SECTION**

Moderatori - Chairs:
Lavinia DUMITRAȘCU
Costin SCURTU

10.40 – 10.50 Daniela CURELEA
Teodor Iacobescu: Două decenii de viață publică în serviciul națiunii
române: întregiri biografice 1920-1940
*Teodor Iacobescu: Two Decades of Public Life in the Service of the
Romanian Nation: Biographical Collections 1920-1940*

10.50-11.00 Dragoș CURELEA
Momente din activitatea oficială a ofițerului român Florian Medrea în
perioada 1904-1947
*Moments from the Official Activity of the Romanian Officer Florian Medrea
in the Period 1904-1947*

11.00-11.10 Anemari Monica NEGRU
Steliana Ciortescu – o feministă horticultoare
Steliana Ciortescu – a Feminist Horticulturist

11.10-11.20 Elena ZÎRNĂ, Ana-Ioana ZÎRNĂ
Activitatea ofițerului de marină Ioan Mircescu, reflectată în
documentele militare
*The Activity of Marine Officer Ioan Mircescu, Reflected in Military
Documents*

11.20-11.30 Ioana Ramona NICHITA
Tehnici de construcție ale Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și
Gavril” din Buteasa, Maramureș
*Construction Techniques of the "Holy Archangels Michael and Gabriel"
Church in Buteasa, Maramureș*

11.30-11.40 Costin SCURTU
Societățile secrete, pandurii și comploturile în Principatele Române
(1830-1845)
*Secret Societies, Romanian Pandurs and Conspiracies in the Romanian
Principalities (1830-1845)*

- 11.40-11.50 Lucian POPESCU VAVA
Epidemia de holeră din 1913 în județul Dolj
The Cholera Epidemic of 1913 in Dolj County
- 11.50-12.00 Oana-Mihaela VLADU
Menținerea păcii în epoca post Război Rece
Le Maintien de la Paix á l'Ere Post-Guerre Froide
- 12.00– 13.00 Discuții - Discussions

Miercuri – Wednesday

25 sept 2024

Sala Google, etaj I, Campus Corp A / Google Room, 1st floor, Campus Building A

SECȚIUNEA
DEMOCRAȚIE ȘI TOTALITARISM
DEMOCRACY AND TOTALITARIANISM SECTION

Panel 1

Ideologie și practică politică în perioada interbelică
Ideology and Political Practice in Interwar

Moderatori - Chairs:

Emanuel PLOPEANU, Cezar STANCIU

- 15.00 – 15.15 Adrian HERȚA
Continuitate în discontinuitate: rolul transplanturilor juridice în legislația electorală românească (1918-1926)
Continuity Through Discontinuity: The Role of Legal Transplants in Romanian Electoral Legislation
- 15.15 – 15.30 Georgiana ȚĂRANU
A se închina lui Dumnezeu sau lui Mussolini? Un studiu de caz despre rivalitatea dintre Italia fascistă și Biserica Catolică în România
Obeying God or Mussolini? A Case Study of the Rivalry Between Fascist Italy and the Catholic Church in Interwar Romania
- 15.30 – 15.45 Alexandru SĂVOAIA
Tratatul de muncă franco-român și provocările migrației forței de muncă la începutul anilor `30
The French-Romanian Labour Agreement and the Challenges of Labour Migration in the Early 1930s
- 15.45 – 16.00 Mihai GHIȚULESCU
Aritmetică, politică și ideologie. Calcule electorale în România în vremea Uniunii Naționale (1931-1932)
Arithmetic, Politics and Ideology. Electoral Calculations in Romania During the National Union (1931-1932)
- 16.00 – 16.15 Florin MÜLLER
Mircea Eliade - fascismul ca „revoluție spirituală”
Mircea Eliade – Fascism as “Spiritual Revolution”
- 16.15 – 16.30 Discuții - Discussions
- 16.30 – 16.45 Coffee Break

Miercuri – Wednesday

25 sept 2024

Sala Google, etaj I, Campus Corp A / Google Room, 1st floor, Campus Building A

SECȚIUNEA
DEMOCRAȚIE ȘI TOTALITARISM
DEMOCRACY AND TOTALITARIANISM SECTION

Panel 2

Relații româno-americane în secolul al XX-lea
Romanian-American Relations in the 20th Century

Moderatori - Chairs:

Georgiana ȚĂRANU, Mihai GHIȚULESCU

- 16.45 – 17.00 Daniel CITIRIGĂ
Crucea Roșie Americană în Dobrogea după Primul Război Mondial
The American Red Cross in Dobrogea After World War I
- 17.00 – 17.15 Bogdan POPA
În tabăra aliaților. România la Jocurile Interaliatate din 1919
In the Allies' Camp: Romania at the Inter-Allied Games of 1919
- 17.15 – 17.30 Roxana MIHALY
Influența mediului artistic american asupra artiștilor români în
secolul al XX – lea
*The Influence of the American Artistic Environment on Romanian Artists
in the 20th Century*
- 17.30 – 17.45 Silvana RACHIERU
Arhive americane, istorii românești: documente despre familia regală
a României la Hoover Institution
*American Archives, Romanian Histories: Documents Concerning the Royal
Family of Romania in Hoover Institution – Stanford University*
- 17.45 – 18.00 Discuții - Discussions
- 18.00 – 18.15 Coffee Break

Moderatori - Chairs:

Silvana RACHIERU,

Daniel CITIRIGĂ

- 18.15 – 18.30 Emanuel PLOPEANU
Percepții americane cu privire la regimul comunist din România la începutul anilor '50
American Perceptions of the Communist Regime in Romania in the Early 1950s
- 18.30 – 18.45 Cezar STANCIU
România și „Marea Strategie” Nixon- Kissinger (1969-1975)
Romania and the Nixon-Kissinger "Grand Strategy" (1969-1975)
- 18.45 – 19.00 Gabriel PĂTRAȘCU
Prima și ultima vizită a marinei SUA la Constanța în timpul regimului comunist din România. 1975/1989
The First and Last Visit of the U.S. Navy to Constanța During the Communist Regime in Romania: 1975/1989
- 19.00 – 19.15 Discuții - Discussions

Joi – Thursday

26 sept 2024

Sala Google, etaj I, Campus Corp A / Google Room, 1st floor, Campus Building A

**SECȚIUNEA DEMOCRAȚIE ȘI TOTALITARISM
DEMOCRACY AND TOTALITARIANISM SECTION**

Panel 3

**Comunism și Holocaust
*Communism and Holocaust***

Moderatori - Chairs:

Luciana JINGA, Cosmin POPA

- 09.30 – 09.45 Florin ANGHEL
17 septembrie 1939: dezagregarea Poloniei și discursul politic despre
construcția națiunii belaruse
*September 17, 1939: The Disintegration of Poland and the Political
Discourse on the Construction of the Belarusian Nation*
- 09.45 – 10.00 Raul-Felix HODOȘ
Crimele de război din Nord-Vestul Transilvaniei, în lumina
documentelor recent declassificate
*War Crimes in North-Western Transylvania in the Light of Recently
Declassified Documents*
- 10.00 – 10.15 Corina MAȘCA
Instrumentele propagandei comuniste: O analiză a activității ARLUS
Mureș (1948)
*The Instruments of Communist Propaganda: An Analysis of ARLUS
Mureș's Activities (1948)*
- 10.15 – 10.30 Ștefan BOSOMITU
Reabilitarea Cazinoului din Constanța (1951-1952). Istorie și memorii
*The Rehabilitation of the Constanța Casino (1951-1952). Histories and
Memories*
- 10.30 – 10.45 Liviu BURLACU
Echipa stucatorilor de pe șantierul de renovare a Cazinoului (1951-
1952) în documentele Securității
*The Team of Plasterers From the Renovation Site of the Casino (1951-1952)
in the Securitate Documents*
- 10.45 – 11.00 Discuții - Discussions
- 11.00 – 11.15 Coffee Break

Moderatori - Chairs:

Florin MÜLLER,
Adrian HERȚA

- 11.15 – 11.30 Marius MOTREANU
Unele considerații privind activitatea lui Nicolae Ceaușescu în fruntea D.S.P.A. (1950-1953)
Some Considerations on Nicolae Ceaușescu's Activity as Head of the D.S.P.A. (1950-1953)
- 11.30 – 11.45 Gabriel Stelian MANEA
Începuturile parohiei ortodoxe române de la Londra în anii 60
The Beginnings of the Romanian Orthodox Parish in London in the 1960s
- 11.45 – 12.00 Silviu MOLDOVAN
Milton G. Lehrer: Comunismul, Holocaustul și America
Milton G. Lehrer: Communism, the Holocaust, and America
- 12.00 – 12.15 Valeriu-Bogdan PREDA
Percepția problemei Germane și implicarea României în apropierea dintre RFG și RDG la sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70
The Perception of the German Question and Romania's Involvement in the Rapprochement Between the FRG and the GDR at the End of the 1960s and the Beginning of the 1970s
- 12.15 – 12.30 Luciana JINGA
Adopția internațională în România Comunistă
International Adoption in Communist Romania
- 12.30 – 12.45 Discuții – Discussions

Moderatori - Chairs:

Delia CORNEA,
Silviu MOLDOVAN

- 15.00 – 15.15 Cosmin POPA
Noul Mecanism Economic și „creșterea pauperizantă” a României în anii '80
The New Economic Mechanism and the "Impoverishing Growth" of Romania in the 1980s
- 15.15 – 15.30 Delia Roxana CORNEA
Impresii privind realitățile turismului socialist de pe litoralul românesc al Mării Negre, reflectate de documentele păstrate în arhiva Securității
Impressions Regarding the Realities of Socialist Tourism on the Romanian

Black Sea Coast, as They Are Reflected in Documents Preserved in the Securitate Archive

- 15.30 – 15.45 Mioara ANTON
Memoria comunismului românesc. De la „politica amneziei” la nostalgie
The Memory of Romanian Communism. From the „Politics of Amnesia” to Nostalgia
- 15.45 – 16.00 Sorin BOCANCEA
Revalorizarea totalitarismelor în România postcomunistă. Eroi și sfinți
The Revalorization of Totalitarianisms in Post-Communist Romania: Heroes and Saints
- 16.00 – 16.15 Adrian Nicolae PETCU
Canonizarea noilor sfinți ortodocși români între formalitate și documentare
Canonization of the New Romanian Orthodox Saints, Between Formality and Documentation
- 16.15 – 16.30 Discuții – Discussions

Joi – Thursday

26 sept 2024

Lectoratul de limbă turcă, etaj 1, Campus Corp A /
Turkish Language Lectureship, 1st floor, Campus Building A

**SECȚIUNEA DEMOCRAȚIE ȘI TOTALITARISM
DEMOCRACY AND TOTALITARIANISM SECTION**

Panel 4

Minoritățile din România: direcții, surse și metode noi de cercetare

Minorities in Romania: Sources and New Research Methods

Moderatori - Chairs:

Adriana CUPCEA, Gabriel MANEA

- 09.30 – 09.45 Florin STAN
„Problema ucraineană” în documente ale Direcției Poliției și
Siguranței Generale în perioada interbelică
*“The Ukrainian Problem” in Documents of the Directorate of Police and
General Security During the Interwar Period*
- 09.45 – 10.00 Corina-Mihaela APOSTOLEANU
Presa minorităților dobrogene în perioada interbelică. Direcții de
cercetare
Dobrujan Minorities Press in the Interwar Period. Lines of Research
- 10.00 – 10.15 Filiz Tutku AYDIN, Metin OMER, Edige Burak ATMACA
Naționalismul tătar crimeean transnațional în perioada celui de-al
Doilea Război Mondial
The Crimean Tatar Transborder Nationalism During World War II
- 10.15 – 10.30 Ágnes KISS
Reprezentarea informală a intereselor minoritare în a doua parte a
epocii Ceaușescu. Cazul maghiarilor
*Informal Minority Representation in the Second Half of the Ceaușescu Era.
The Case of Hungarians*
- 10.30 – 10.45 Discuții - Discussions
- 10.45 – 11.00 Coffee Break

Moderatori - Chairs:
Corina Mihaela APOSTOLEANU,
Metin OMER

- 11.00 – 11.15 Ilka VERESS
„Era și timpul ca o astfel de memorie lingvistică să fie creată”. Limbă și identitate în rândul armenilor transilvăneni
“It Was Necessary For Such A Linguistic Memory To Be Created”. Language and Identity Among Transylvanian Armenians
- 11.15 – 11.30 Manuela MARIN
Începuturile activismului civic la romii din România comunistă
The Beginning of Roma Civic Activism in Communist Romania
- 11.30 – 11.45 Iulia Elena HOSSU
Filmul documentar în România: Valea Plângerii (2013) – o privire din interior
Documentary Filmmaking in Romania: Valley of Sighs (2013) – An Inside View
- 11.45 – 12.00 Adriana CUPCEA
Religia ca putere "soft", în politica Turciei față de comunitățile înrudite. O abordare comparativă a comunităților musulmane din Kosovo și Dobrogea (România)
Religion as "Soft" Power in Turkey's Kin State Policy. A Comparative Approach to Muslim Communities in Kosovo and Dobrogea (Romania)
- 12.00 – 12.15 Discuții - Discussions

Joi – Thursday

26 sept 2024

Sala 206, etaj II, Campus Corp A/ Room 206, 2nd floor, Campus Building A

**SECȚIUNEA CONSERVARE-RESTAURARE ȘI MUZEOGRAFIE
EVOLUȚII ȘI TENDINȚE ACTUALE
CONSERVATION-RESTORATION AND MUSEOGRAPHY SECTION
CURRENT DEVELOPMENTS AND TRENDS**

Masă rotundă organizată în cadrul Sesiunii Științifice Internaționale Pontica '57 și în cadrul
Proiectului AFCN P0105/02.02.2024,
„Reverberații culturale actuale: patrimoniul tomitan între trecut și viitor”
*Round table organized within the International Scientific Session Pontica '57 and within the AFCN
Project P0105/02.02.2024,
'Current Cultural Reverberations: Tomitan Heritage Between Past and Future'*

Panel 1

**Conservare și valorificare muzeografică
*Conservation and Museographic Valorisation***

Moderatori - Chairs:

Andreea ATANASIU CROITORU, Iuliana TITOV

- 9.30 – 9.45 Carmen BĂLTEANU
Conservarea curativă și efectele degradărilor fizice, chimice și biologice – câteva studii de caz
Curative conservation and the effects of physical, chemical and biological degradation – some case studies
- 9.45 – 10.00 Iuliana TITOV
Expozițiile muzeale ca mijloace incluzive și de coeziune socială
Museum Exhibitions as Ways of Inclusiveness and Social Cohesion
- 10.00 – 10.15 Andreea ATANASIU-CROITORU
Muzeul Național al Marinei Române la 55 de ani. Patrimoniul care îi conferă unicitate
Romanian National Naval Museum at 55 years of Age. The Heritage that confers its Unicity
- 10.15 – 10.30 Dan-Dragoș SICHIGEA
Mine navale istorice în colecțiile Muzeului Național al Marinei Române
Naval Mines in the Collections of the Romanian National Naval Museum

-
- 10.30 – 10.45 Silvia IONIȚĂ
Bicornurile – elemente de uniformă din patrimoniul Muzeului Național al Marinei Române
Bicorne – Uniform Elements in the Heritage of the Romanian National Naval Museum
- 10.45 – 11.00 Coffee break
- 11.00-11.15 Andreea ANDREI, Aurel Constantin MOTOTOLEA
Repere ale patrimoniului muzeal constănțean: revalorificarea muzeografică a Tezaurului de sculpturi de la Tomis
Highlights of Constanța's Museum Heritage: The Museographic revalorization of the Tomis Sculpture Treasury
- 11.15-11.30 Delia Roxana CORNEA
Provocări ale muzeografiei actuale: tratarea perioadei comuniste din istoria noastră recentă prin crearea de colecții și expoziții dedicate. Pledoarie pentru un muzeu al Canalului Dunăre-Marea Neagră
Challenges of Current Museography: dealing with the Communist Period in our Recent History Through the Creation of Dedicated Collections and Exhibitions. Plea for a Museum of the Danube-Black Sea Canal
- 11.30 – 11.45 Claudia CRĂCIUN, Alina PRIAN
Metode de conservare preventivă și curativă în depozitul de textile și port popular al Muzeului de Artă Populară Constanța (Studiu de caz)
Preventive and Curative Conservation Methods in the Warehouse of traditional Fabrics and Folk Costumes of Constanța Folk Art Museum (Case study)
- 11.45 – 12.00 Alexandra RĂILEANU-BRUTARU
Muzeu la sat, colecții particulare și instituționale- Studiu de caz: Punctul Muzeal Etnografic al Comunității Potlogene
The Rural Area Museums, Private and Institutional Collections – Case Study: The Ethnographic Museum Point of the Potlogeni Community
- 12.00 – 12.15 Alexandru CHISELEV
Reprezentarea expozițională a comunității ucrainene dobrogene
Exhibitional Representation of the Dobrogean Ukrainian Community
- 12.15 – 12.45 Discuții - Discussions

Panel 2

Restaurarea și conservarea obiectelor de patrimoniu
Restoration of Heritage Objects

Moderatori - Chairs:

Romeo GHEORGHITĂ, Gabriela RADU

- 15.00 – 15.15 Sorina Lucia GHEORGHITĂ
Recuperarea imaginii originale a unui panou pictat de școală italiană din secolele XV-XVI, prin eliminarea intervențiilor anterioare
Recovering the Original Image of a 15th-16th Century Italian Painted Panel by Removing Previous Interventions
- 15.15– 15.30 Simona Teodora ROȘCA NEACȘU
Valorificarea patrimoniului etnocultural iconografic. Studii de caz
Valorisation of Iconographic Ethnocultural Heritage. Case studies
- 15.30 – 15.45 Mariana OMENIUC
Restaurarea în viață – O viață de restaurare
Restoration in Life – A Life of Restoration
- 15.45 – 16.00 Aurelia CIONGA, Lenuța CARALI
Restaurarea unei scoarțe din Botiza – Maramureș
Restoration of a Traditional Carpet from Botiza Village – Maramureș
- 16.00 – 16.15 Cristina GELAN
Restaurare și ideologie. O perspectivă axiologică asupra operei de artă
Restoration and Ideology. An Axiological Approach to the Work of Art
- 16.15 – 16.30 Coffee break
- 16.30 – 16.45 Luiza Valentina IONESCU
Materialul ceramic de pe strada Labirint nr.2
The Ceramic Material on Labirint Street No.2
- 16.45 – 17.00 Gabriela RADU
Metodologia restaurării a două pafte de argint
The Methodology of the Restoration of Two Silver Belt Buckles
- 17.00 – 17.15 Dan Mihai IONESCU, Adelina Maria CONSTANTINESCU
Relicvariu
Reliquary.

- 17.15 – 17.30   Romeo-Constantin GHEORGHITĂ
Cercetare stratigrafică, aspecte tehnologice și metodologice de conservare-restaurare privind picturile și decorațiile murale interioare și exterioare de la Casa Fronius din Sighișoara, sec. al XVII lea
Stratigraphical Research, Technological and Methodological Aspects of Conservation-Restoration on the Interior and Exterior Paintings and Mural Decorations of the Fronius House in Sighisoara, 17th Century
- 17.30-18.00   Anatolie Iulian LEU
Jurnal de restaurare: Sava Henția / film de prezentare „Patrimoniul resuscitat: restaurarea și conservarea picturii lui Sava Henția”
Restoration Journal: Sava Henția / Presentation Film „Heritage Resurrected: the Restoration and Conservation of Sava Hentia’s Painting”
- 18.00-18.30   Discuții - Discussions
- POSTER   Ionela Luiza MELINTE, Oana Mirela CHACHULA, Emil TIVREA, Irina SAVA
Particularități de microclimat și o abordare dintr-o perspectivă inedită a conservării picturii murale de la Mormântul Hypogeu, Constanța
Microclimate Peculiarities and an Approach from a Novel Perspective to the Conservation of the Mural Painting from the Hypogeu Tomb, Constanța

**REZUMATE
ABSTRACTS**

**SECȚIUNEA
PREISTORIE**

**SECTION
PREHISTORY**

**Industria materiilor dure animale
din așezarea Hamangia de la Cheia (jud. Constanța)
*The Industry of Hard Materials of Animal Origin
from the Hamangia Settlement of Cheia (Constanța County)***

**Adrian IRIMIA, Monica MĂRGĂRIT,
Valentina VOINEA, Adrian BĂLĂȘESCU,
Valentin RADU**

Industria materialelor dure animale din așezarea de la Cheia include un număr de 396 obiecte care aparțin celor patru tipuri de produse și sub-produse rezultate din schemele tehnologice de transformare ale materiilor prime (piese finite, preforme, suporturi și resturi de debitaj). Cea mai importantă categorie tipologică o constituie vârfulurile confecționate din metapodii de ovicaprine printr-o metodă de *quadri*-partiție în dublu *rainurage*. Alte categorii tipologice importante sunt reprezentate de percutoare confecționate din oase provenind de la specii mari (*Bos taurus* și *Equus hemionus*) sau de inele pe suport în volum confecționate din femure de ovicaprine. Numeroase fragmente de carapace de *Testudo* poartă pe suprafața lor diferite urme de uzură și ele sunt, probabil, părți ale unor recipiente/containerere. O parte din cochiliile din genul *Unio* nu au fost transformate tehnologic, dar urmele de natură funcțională de pe marginea ventrală atestă folosirea lor ca unelte. Dintele a fost utilizat doar pentru confecționarea unui pandantiv. În așezarea de la Cheia nu este atestată prelucrarea tehnologică a cornului. Industria osoasă reflectă tipul de economie pastoral specific acestei comunități care era în mod evident orientat spre exploatarea animalelor domestice, în special bovine și caprine.

*The osseous industry at the settlement of Cheia includes 396 artefacts that belong to the four types of products and by-products resulting from the technological schemes for the transformation of raw materials (finished pieces, preforms, blanks and waste). The most important typological category is the pointed tools made from caprines metapodials by a quadri-partition method in double grooving. Other important typological categories are represented by hammers made from bones of large mammals (*Bos taurus* and *Equus hemionus*) or by rings on blanks in volume made from caprines femurs. Numerous *Testudo* carapace fragments bear various traces of usewear on their surface and are probably parts of containers. Some of the shells of the *Unio* genus have not been technologically transformed but traces of a functional nature on the ventral edge attest to their use as tools. The tooth was only used to make a pendant. At the Cheia settlement, the technological processing of the antler is not attested. The osseous industry reflects the type of pastoral economy specific to this community which was clearly oriented towards the exploitation of domestic animals, especially cattles and caprines.*

Înmormântarea suinelor sau groapă rituală
Pig Burial or Pit of Ritual

Petya GEORGIEVA, Veselin DANOV,
Yordan MILEV, Stella NIKOLOVA

În cadrul prezentului articol aducem în prim plan o groapă rituală din necropola de la Kozareva Mogila, Kableshkovo, Bulgaria. Datarea radiocarbon efectuată, precum și analiza ceramicii identificate în această locație permit atribuirea cronologică a acesteia eneoliticului timpuriu (prima jumătate a mileniului V a.Chr.). În prezent, aceasta este singura groapă rituală cu o datare atât de timpurie ce a fost studiată pe teritoriul necropolei, fără a fi identificate și rămășițe umane. Cercetarea efectuată asupra acesteia a pus în lumină o serie de particularități. Pe fundul gropii rituale a fost identificat un schelet complet conservat al unui porc de mici dimensiuni (purceluș de lapte). De asemenea, au fost identificate mai multe fragmente ceramice și materiale osteologice animale dispuse pe diferite niveluri, precum și fragmente de pietre pentru măcinat și un vas de mari dimensiuni, caracteristic culturii Sava. Prezența unui cumul de pietre și în apropierea gropii ar putea fi, de asemenea, legată de elementele anterior menționate. Este dificil de precizat, totuși, rolul acesteia. Există posibilitatea ca această groapă rituală să fie legată de credințele religioase specifice comunităților umane ale acelei perioade și de activitățile rituale pe care acestea le desfășurau.

In this report, we present a pit from the necropolis of Kozareva Mogila, Kableshkovo, Bulgaria. The available radiocarbon date and the analysis of the pottery found in it allow its chronological assignment to the Early Eneolithic (first half of the 5th millennium BC). At the moment, this is the only pit of such an early date with no human skeleton that has been studied on the territory of the necropolis. Its excavation revealed interesting situations related to the use of the feature. A fully preserved skeleton of a small pig (a suckling pig) is found at the bottom of the pit. Several concentrations of ceramic fragments and animal bones are also uncovered at different levels in its fill, as well as pieces of grinding stones and a large vessel that is characteristic of the Sava culture. A small stone accumulation located next to the pit could also be related to the feature. It is difficult to say which is the function of the pit. It is possible that it could be related to the religious beliefs of ancient people and the ritual activities they performed.

Ce este vechi și ce este nou într-un sit Cucuteni faza A3.

Cercetări și rezultate de la Stăuceni-Holm, comuna Stăuceni, județul Botoșani (România)

*What is Old and what is New in a Cucuteni A3 Site. Excavations and Results
from Stăuceni-Holm, Stăuceni Commune, Botoșani County (Romania)*

Adela KOVÁCS, Alexandru NECHIFOR,
Doris MISCHKA, Carsten MISCHKA,
Constantin APARASCHIVEI

Situl Stăuceni-Holm din comuna Stăuceni, județul Botoșani este o așezare Cucuteni aparținând fazei A3, în cadrul căreia au fost efectuate cercetări în lunile august 2023 și august 2024 de către Muzeul Județean Botoșani, împreună cu o echipă internațională, ai cărei

membri provin de la Friedrich-Alexander Universität din Erlagen-Nürnberg, Germania și Muzeul Național al Bucovinei din Suceava, colectivul fiind întregit de masteranzi din cadrul Facultății de Istorie din Cluj-Napoca și Iași. Inițial, estimată la 19 hectare, conform ultimelor cercetări geomagnetice efectuate asupra sitului, se poate estima că suprafața așezării se întinde pe 5.3 hectare. În timpul campaniei de descărcări arheologice din anul 2023 a fost cercetată o parte a unei structuri de tip locuință și inventarul acesteia. În timpul celei mai recente campanii, din 2024, săpăturile au fost extinse prin două tranșee noi, pentru a stabili dimensiunea totală a construcției. După decopertarea solului au fost colectate mai multe date legate de modalitatea de construcție și procedeele de realizare ale planșeelor și pereților. Pentru documentare au fost utilizate toate instrumentele tehnice disponibile, precum stația totală pentru descoperirile individuale și colective, fotografiile cu drona pentru a surprinde suprafața terenului și reconstituiri 3D ale planșeelor și grinzilor. În cadrul articolului evidențiem, de asemenea, și piesele de inventar, prelevate atât din interiorul cât și din exteriorul structurii construcției cercetate, cu prilejul campaniilor arheologice din anii 2023 și 2024.

Stăuceni-Holm site from Stăuceni commune, Botoșani County is a Cucuteni A3 settlement where researches were made in August 2023 and August 2024 by Botoșani County Museum, along with an international team from Friedrich-Alexander Universität from Erlagen-Nürnberg, Germany and colleagues from National Museum of Bukovina from Suceava, along with master students from Cluj-Napoca and Iași History Faculties. Initially, estimated at 19 hectares, according to the latest geomagnetic research carried out on the site, it can be estimated that the settlement area is covering 5.3 hectares. During 2023 excavation campaign is was investigated one of the corners of a dwelling type structure and its inventory. During the most recent campaign, in 2024, the excavations were extended with two new trenches, in order to check the full extent of the building. After the removal of the top soil, were collected several data related to the construction system and methods for building the floors and walls. For documentation were used all the available technical tools, like total station for individual and collective finds, the drone photos for the terrain model and 3D reconstructions of the floor system and traces of beams. In this presentation we show also the inventory resulted during the excavations inside and outside the building structure excavated during 2023 and 2024 campaigns.

Ritul funerar al comunităților epocii bronzului din Depresiunea Prutului Mijlociu.

Analiză comparativă sincronă și diacronică

Funerary rites of Bronze Age Communities in the Middle Prut Depression.

Synchronic and Diachronic Comparative Analysis

Dumitru Ionuț STIGLEȚ

Evoluția ritualurilor comportamentelor funerare ale comunităților epocii bronzului din Depresiunea Prutului mijlociu și specificitățile acestora sunt, cu toate progresele înregistrate în cercetarea arheologică, încă, parțial cunoscute, stare de fapt reflectată în reconstrucțiile istorice.

Deosebita întindere temporală a epocii (cca. 2500 de ani), cercetarea microregională inegală și comportamentele științifice obiective și subiective păguboase (abordarea politico-administrativă limitată a datelor arheologice, dificultatea accesării literaturii

specifice, necunoașterea realizărilor științifice ale "celuilalt", lipsa de comunicare între specialiști, "barierele" lingvistice etc.), au făcut ca unele subiecte ale tematicii, sub-zone și faze să fie mai puțin abordate. În lucrarea de față ne propunem abordarea secvențială a problematicii funerare, ruptă de contextele etno-culturale și social-spirituale, reconstrucțiile istorice doar din perspectivele succesiunii și continuității au împiedicat înțelegerea integrată și aprofundată a acestor complexe procese general umane, sociale și spirituale.

The evolution of ritual funerary behaviors of the Bronze Age communities of the Middle Prut Depression and their specificities are, despite the progress made in archaeological research, still partially known, a state of affairs reflected in historical reconstructions.

The unequal time span of the epoch (about 2500 years), the uneven microregional research and the unfortunate objective and subjective scientific behaviors (limited political-administrative approach to archaeological data, difficulty in accessing specific literature, lack of knowledge of the scientific achievements of the "other", lack of communication between specialists, language "barriers", etc.), have led to some topics of the thematic, sub-areas and phases being less addressed. In the present paper we aim at a sequential approach to the funerary problematic, broken from ethno-cultural and social-spiritual contexts, historical reconstructions only from the perspectives of succession and continuity have hindered an integrated and in-depth understanding of these complex general human, social and spiritual processes.

**Exploatarea resurselor animale la Dunărea de Jos în perioada timpurie a Epocii Fierului:
date arheozologice pentru situl de la Enisala-Palanca (sud-estul României)
*Exploitation of Animal Resources at the Lower Danube During Early Iron Age:
Archaeozoological Data for the Site of Enisala-Palanca (Southeast Romania)***

**Eliza-Ioana CREȚU, Simina-Margareta STANC,
Sorin-Cristian AILINCĂI, Luminița BEJENARU**

Situl arheologic de la Enisala-Palanca este localizat în sud-estul României, în apropierea localității Enisala, jud. Tulcea. Săpăturile arheologice efectuate în perioada 2000-2013 au scos la iveală vestigii atribuite perioadei timpurii a Epocii Fierului (Hallstatt), aparținând culturii Babadag (sec. X-IX a.Chr); au fost recoltate și 3591 resturi faunistice.

Studiul arheozologic a urmărit evaluarea strategiilor de exploatare a resurselor animale de către comunitățile culturii Babadag dar și ocupațiile de bază ale acestora; metodologia de studiu a constat în: identificare anatomică și taxonomică, osteometrie, estimarea vârstei de sacrificare și a sexului, estimarea taliei la greabăn, cuantificarea datelor (număr de resturi și număr minim de indivizi) și evaluare tafonomică. Resturile identificate aparțin în principal claselor de mamifere (56,9%) și pești (40,7%); s-au întâlnit și resturi de păsări (0,7%), reptile (0,8%) și moluște (0,9%).

Resturile animalelor domestice predomină în grupul mamiferelor, cu un procent de 89,2%, fiind identificate următoarele specii: bovina domestică (*Bos taurus*), ovicaprinele (*Ovis aries/Capra hircus*), porcul, (*Sus domesticus*), calul (*Equus caballus*), măgarul (*Equus asinus*) și câinele (*Canis familiaris*). Mamiferele sălbatice identificate, cu o proporție de 10,8% din resturi, sunt: cerbul (*Cervus elaphus*), iepurele de câmp (*Lepus europaeus*), mistrețul (*Sus scrofa*), căpriorul (*Capreolus capreolus*), castorul (*Castor fiber*), ursul brun (*Ursus arctos*) și

vulpea (*Vulpes vulpes*). Printre mamiferele domestice, cele mai reprezentative sunt bovinele (37%), la care sacrificarea avea loc de obicei la vârsta de 18-24 luni, urmate de grupul ovicaprinelor (26%), exploatate mixt – sacrificate la vârsta de 12-18 luni, dar și la 24-36 luni; și porci (9%) sacrificați în mare parte la vârsta de 13-18 luni.

Speciile de pești sunt numeroase și reprezintă 40,7% din întreg eșantionul. Printre acestea se numără: crapul (*Cyprinus carpio*), somnul (*Silurus glanis*), sturionul (*Acipenser* sp.), știuca (*Esox lucius*), bibanul (*Perca fluviatilis*), șalăul (*Sander lucioperca*) și linul (*Tinca tinca*).

Rezultatele arheozoologice indică faptul că economia comunității culturii Babadag din Enisala se concentra pe creșterea animalelor (în special bovine și ovicaprine) și pescuit; vânătoarea și colectarea moluștelor erau practicate ocazional.

The archaeological site of Enisala-Palanca is located in Southeast Romania, near the village of Enisala, Tulcea County. Archaeological excavations carried out during 2000-2013 revealed vestiges attributed to Early Iron Age (Hallstatt), Babadag culture, dated to 10th-9th centuries BC; 3591 faunal remains were also collected.

The archaeozoological study aimed to the evaluation of animal resources and their exploitation strategies using as methods: anatomical and taxonomic identifications, osteometry, estimation of age and sex, quantification (number of identified specimens, and minimum number of individuals), and taphonomic analysis. The studied archaeozoological sample comprises 3591 faunal remains, mainly belonging to mammals (56.9%) and fish (40.7%), but also to birds (0.7%), reptiles (0.8%), and molluscs (0.9%).

*The remains of domestics predominate the group of mammals with 89.2%, being identified the following species: cattle (*Bos taurus*), sheep/goat (*Ovis aries*/*Capra hircus*), pig (*Sus domesticus*), horse (*Equus caballus*), donkey (*Equus asinus*), and dog (*Canis familiaris*). The identified wild mammals, with a proportion of 10.8% remains, are: red deer (*Cervus elaphus*), hare (*Lepus europaeus*), wild boar (*Sus scrofa*), roe deer (*Capreolus capreolus*), beaver (*Castor fiber*), brown bear (*Ursus arctos*), and fox (*Vulpes vulpes*). Among domestic mammals, the most representative are cattle (37%), at which the slaughter usually took place at the age of 18-24 months, followed by sheep/goat (26%), mixt exploited – slaughtered at the age of 12-18 months but also at 24-36 months; and pig (9%) slaughtered mostly at the age of 13-18 months.*

*Fish remains are numerous and represent 40.7% of the entire sample. Among the identified species are: carp (*Cyprinus carpio*), catfish (*Silurus glanis*), sturgeon (*Acipenser* sp.), pike (*Esox lucius*), perch (*Perca fluviatilis*), sander (*Sander lucioperca*), and tench (*Tinca tinca*).*

The archaeozoological results indicate that the economy of the community of Babadag Culture from Enisala was focused on animal husbandry (especially cattle and sheep/goat), and fishing; hunting and gathering molluscs were practiced occasionally.

SECȚIUNEA
 APUSUL „VECHII EUROPE”:
 SCHIMBURI, SIMBIOZE, SINTEZE CULTURALE

*THE DOWNFALL OF "OLD EUROPE":
 EXCHANGES; SYMBIOSES; CULTURAL SYNTHESSES SECTION*

**Între „civilizații”: despre fenomenul Bolgrad-Aldeni la est de râul Prut
 în lumina ultimelor descoperiri**
*Between „Civilizations”: about the Bolgrad Aldeni Phenomenon East of the Prut River
 in the Light of the Latest Discoveries*

Eugen MISTREANU

Investigațiile periegetice în teren și cercetarea din ultimii ani în fondurile Muzeului Național de Istorie a Moldovei au dus la descoperirea unor noi materiale arheologice și implicit la noi situri gumelnițene de tip Bolgrad-Aldeni. Prezentarea noastră va cuprinde noi date privind comunitățile gumelnițene la est de râul Prut. Vom trece în revistă noile așezări identificate la: Tigheci, Floricica, materialul ceramic de la Svetlîi, Ciobalaccia, Colibaș, dar și informațiile de arhivă despre un sit de la Tomai. Toate aceste informații ne prezintă un tablou al unei locuiri gumelnițene mult mai dense și intense în arealul de răspândire a unor comunități preistorice de „tampon” între marile culturi arheologice Precucuteni-Cucuteni-Tripolie și Gumelnița. Va fi abordat și materialului ceramic, care prezintă forme clasice, dar și inedite, ce ne conving despre existența unor influențe, elemente, chiar și importuri atât din mediul pre-cucutenian cât și gumelnițean clasic. Acumularea noilor date ne permite să dezbaterem și corectitudinea încadrării acestor așezări din punct de vedere taxonomic în noțiunile: cultură, aspect, grup, tip, facies cultural, variantă sau grup local. Și cât de importante, până la urmă, sunt aceste delimitări pentru fenomenul cultural gumelnițean în spațiul pruto-nistean? Ținând cont că locuirea documentată la ziua de azi a acestor comunități eneolitice nu este precedată și nici continuată imediat de alte populații.

Rezumat realizat în cadrul programului instituțional de cercetare (2024-2027) „Patrimoniul istorico-arheologic muzeal: sistematizare și valorificare științifico-culturală (Codul: 180101).

Periegetic investigations in the field and research in recent years in the funds of the National Museum of History of Moldova have led to the discovery of new archaeological materials and implicitly to new Gumelnița sites of the Bolgrad-Aldeni type. Our presentation will include new data on the Gumelnița communities to the east of the Prut river. We will review the new settlements identified at: Tigheci, Floricica, the ceramic material from Svetlîi, Ciobalaccia, Colibaș, but also the archival information about a site from Tomai. All this information presents us with a picture of a much denser and more intense Gumelnița habitation in the area of the spread of some prehistoric „buffer” communities between the great Precucuteni-Cucuteni-Tripolie and Gumelnița archaeological cultures. It will also be approached the ceramic material, which presents classic but also original forms, which convince us of the existence of some influences, elements, even imports both from the Pre-Cucutenian and classic Gumelnița environment. Accumulation of new data allows us to debate

the correctness of classifying these settlements from a taxonomic point of view in the notions: culture, aspect, group, type, facies cultural, variant or local group. And in the end, how important are these delimitations for the Gumelnița cultural phenomenon in the Prut-Dniester space? Bearing in mind that the documented habitation of these Eneolithic communities today is neither preceded nor immediately continued by other populations.

Abstract was elaborated within the project: Historical-archaeological museum heritage: systematization and scientific-cultural valorization (Code: 180101).

Conexiuni culturale pe distanțe lungi din Eneoliticul din Nord-Vestul României.

Studiu de caz Urziceni-Vamă

Long-Distance Cultural Connections in the Eneolithic of North-Western Romania.

The Urziceni-Vamă Case Study

Cristian VIRAG

Necropola eneolitică de la Urziceni este poziționată în zona liberă a frontierei româno-maghiare de la Urziceni-Vallaj, pe un grind din valea mlăștinoasă a Pârâului Negru. Zona este destul de intens locuită în eneolitic, pe o rază de 5 km sunt cunoscute 10 situri Tiszapolgar/Bodrogkeresztur, respectiv două cimitire Bodrogkeresztur (Urziceni și Cămin).

Un aspect interesant este numărul destul de mare de vase de influență Sălcuța, ornate cu canelură, care denotă o conexiune cu comunitățile sudice.

Necropola se remarcă printr-un inventar spectaculos, cu numeroase vase ceramice, piese de cupru (podoabe și arme), podoabe din scoică spondylus sau marmură, piese litice (vârfuri de săgeți, lame, topoare), 9 piese de aur, piese de os (unelte și podoabe). Vasele ceramice, în cele mai multe cazuri, sunt realizate special pentru înmormântare, cu forme specifice care nu se regăsesc în așezările acestor comunități sau sunt extrem de rare. Puterea economică și importanța acestei comunități care se înmormântează la Urziceni este demonstrată și de materiile prime folosite, aduse de la mare distanță: obsidian din Estul Slovaciei (sursa Cejkov-Vinicky), silexul de Prut/Nistru, scoica Spondylus, „importuri” și „exporturi” de materiale ceramice. Podoabele de aur din eneolitic ne oferă, de asemenea, un indiciu clar privind dimensiunea conexiunilor comerciale, piese identice tipologic se regăsesc în mediul Cucuteni Tripolie, Câmpia Pannoniei, arcul intracarpatic, până pe malurile Dunării, la Ostrovul Corbului și Varna.

The Eneolithic necropolis from Urziceni is located in the free zone of the Romanian-Hungarian border at Urziceni-Vamă, on a small terrace in the marshy valley of the Negru Brook. The area was quite intensively inhabited during the Early Copper Age, within a radius of 5 km, 10 Tiszapolgár/Bodrogkeresztúr sites and two Bodrogkeresztúr cemeteries (Urziceni and Cămin) are known. The Urziceni cemetery contained Bodrogkeresztúr burials and some graves had potteries with Sălcuța stylistic elements besides the Bodrogkeresztúr-style vessels.

The necropolis is notable for its spectacular inventory, with numerous ceramic vessels, copper artifacts (ornaments and weapons), ornaments made of Spondylus shell and marble, lithics (arrowheads, blades, axes), 9 pieces made of gold, bone artifacts (tools and ornaments). The ceramic vessels, in most of the cases, are made especially for burial, with specific shapes that are not found in the settlements of these communities or are extremely rare. The economic power and the importance of

the community whose members are buried at Urziceni are also demonstrated by the raw materials utilized, materials brought from long distances: obsidian from Eastern Slovakia (Cejkov-Vinicky source), flint from Prut/Dniestr area, Spondylus shell, „imports” and „exports” of ceramic materials. The gold ornaments from the Eneolithic give us also a clear indication of the dimension of the commercial connections, typologically identical pieces being found in the Cucuteni-Tripolie area, the Pannonian Plain, the Intra-Carpathian Arc, up to the banks of the Danube, at Ostrovul Corbului and Varna.

**Cumpăna mileniilor V-IV B.C. O perspectivă prin prisma cercetărilor
din aşezarea gumelniţeană de la Geangoeşti – Hulă**
*The Transition between the 5th-4th Millennia BC. A Perspective through the Prism
of Research from the Gumelnita Settlement of Geangoeşti - Hulă*

Ana ILIE, Maria ILIE,
Alexandru PETRE, Cristian MĂNĂILESCU,
Mirela MIHON

Cercetările din ultimul deceniu întreprinse în situl eneolitic Geangoeşti-Hulă dovedesc că, deşi data 4200 BC este considerată ca moment de încheiere a evoluţiei culturii Kodjadermen-Gumelniţa-Karanovo VI în spaţiul de la nord de Munţii Balcani, cel puţin în anumite regiuni, evoluţia culturii Gumelniţa continuă cel puţin până către 4100/3900 BC.

Corelând datele radiocarbon cu cele stratigrafice şi cu materialul ceramic descoperit în complexe închise, precum locuinţe, vom încerca să definim cadrul temporal şi să surprindem eventualele schimbări survenite în cei 500 - 600 de ani de locuire, documentaţi, prin cercetările arheologice recente, în situl de la Geangoeşti-Hulă.

Although it is accepted as the end date of the evolution of the Kodjadermen-Gumelniţa-Karanovo VI culture in north of the Balkan Mountains towards 4200 BC, the researches of the last decade in the Eneolithic site of Geangoesti-Hula prove that, at least in certain regions, the evolution of the Gumelniţa culture continues at least until 4100/3900 BC.

Correlating the radiocarbon datas with the stratigraphic ones and with the ceramic material from closed complexes, such as inhabitants, we will define the temporal framework of the community evolution and capture the changes that occurred in the 500-600 years documented by recent archaeological research in the site.

Câmpia Brăilei la sfârşitul mil. V BC
Brăila Plain at the End of 5th Millennium BC

Stănică PANDREA, Mirela VERNESCU

Câmpia Brăilei şi zonele învecinate au fost la sfârşitul mil. V BC scena unor intense transformări culturale. Aşezările Gumelniţa îşi încetează existenţa, iar în locul lor apar aşezări Cucuteni B, precum şi aşezări şi necropole Cernavoda I.

The Brăilei Plain and the surrounding areas were at the end of the 5th millennium BC the scene of intense cultural transformations. The Gumelnița settlements cease to exist, and Cucuteni B settlements appear in their place, as well as Cernavoda I settlements and necropolises.

Cronologia sitului de la Brăilița vs. materialul arheologic
Chronology of the Brăilița Site vs. the Archaeological Material

Adina BORONEANȚ, Monica MĂRGĂRIT

Complexitatea sitului arheologic de la Brăilița (județul Brăila, România) este multivalentă: așezări și necropole atribuite unor epoci culturale diverse, o cronologie absolută neașteptată cu rezultate greu de interpretat, descoperiri arheologice publicate în trecut într-o manieră controversată. Una dintre problemele rămase nerezolvate se referă la legăturile spațiale și cronologice dintre așezările identificate și necropolele acestora. Necropola preistorică de la Brăilița a fost considerată la un moment dat una dintre cele mai mari zone funerare din sfârșitul Eneoliticului/Epoca Bronzului timpuriu. Cele 310 (?) înmormântări au fost atribuite unor orizonturi culturale diferite (Boian, Gumelnița, Cernavodă I, Usatovo-Foltești, Cernavodă II etc.), corespunzătoare eneoliticului final, epocii bronzului și epocii fierului. Ne propunem aici să clarificăm anumite aspecte legate de cronologia descoperirilor asociate înmormântărilor preistorice.

The complexity of the archaeological site at Brăilița (Brăila County, Romania) is multivalent: intertwined settlements and necropolises of different cultural ages, an unexpected absolute chronology with results difficult to interpret, archaeological finds published in the past in a controversial manner. One of the problems left unresolved concerns the spatial and chronological connections between the identified settlements and their necropolises. The prehistoric necropolis from Brăilița was considered at one point one of the largest funerary areas in the at the end of the Eneolithic/Early Bronze Age The 310 (?) burials had been attributed to various cultural horizons (Boian, Gumelnița, Cernavoda I, Usatovo-Foltești, Cernavoda II etc.), corresponding to the final Eneolithic, Bronze Age, and Iron Age. We aim here to clarify certain aspects pertaining to the chronology of the finds associated to the prehistoric burials.

Eneoliticul final în nord-vestul Munteniei. Așezarea de la Tigveni-Pietroasa
Late Eneolithic in North-Western Muntenia. The Settlement from Tigveni-Pietroasa

Cristian Eduard ȘTEFAN

Cercetările preventive efectuate în România în ultimele două decenii, în cadrul proiectelor de mare infrastructură, au scos la iveală o serie de monumente arheologice care au schimbat paradigma cercetării. Așa este și cazul așezării eneolitice de tip Brătești de la Tigveni-Pietroasa (jud. Argeș). Aici au fost cercetate o serie de complexe aparținând mai puțin cunoscutului aspect Brătești, acesta reprezentând expresia finală a eneoliticului din nord-vestul Munteniei. Pentru prima dată este analizat un lot satisfăcător de fragmente ceramice aparținând acestui aspect, printre care și două importuri aparținând orizontului cu *toarte pastilate*.

The rescue excavations made in Romania in the last two decades, during the big infrastructure projects, revealed several archaeological monuments which changed the research paradigm. This is the case of the Eneolithic settlement of Brătești type at Tigveni-Pietroasa (Argeș County). Here, several features belonging to the little known Brătești aspect were researched, this aspect representing the final expression of the Eneolithic in the northwestern Wallachia. For the first time a satisfying batch of pottery is analyzed, amongst we observed also two fragments belonging to the so called toarte pastilate horizon.

Sfârșitul eneoliticului în zona litoralului vest-pontic.

Studiu de caz: așezarea de pe insula „La Ostrov”, Lacul Tașaul, Năvodari (jud. Constanța)

The End of the Eneolithic Period in the West-Pontic Area.

Case Study: the Settlement on „La Ostrov” Island, Lake Tașaul, Năvodari (Constanța County)

Valentina VOINEA

Mai mult decât oricare altă regiune, zona litoralului vest-pontic impresionează atât prin descoperirile funerare spectaculoase de la Varna, Durankulak și Devnia cât și prin dispariția rapidă a înfloritoarelor așezări eneolitice, fără metamorfozări culturale atât de obișnuite în alte regiuni. Ce anume a dus la sfârșitul acestor comunități înfloritoare și cum a influențat, ulterior, dispariția lor evoluția comunităților gumelnițene din regiunile învecinate? Stratigrafia așezării gumelnițene de pe Insula „La Ostrov” indică o inundare a nivelului de locuire Gumelnița A2 final. Sub nivelul vegetal, a cărui grosime nu depășește 0,30 m, s-a descoperit un strat compact de pietre, dispuse haotic. Lipsa unui nivel de abandon între pietre și stratul inundat, bogăția materialului arheologic dispersat pe toată suprafața cercetată precum și prezența mormântului dublu sugerează părăsirea în grabă a așezării, cauzată, posibil, de o inundare rapidă. În același nivel inundat s-a descoperit un complex cu totul special, unic în arealul eneoliticului vest - pontic, un mormânt dublu. Groapa acestuia, acoperită de sediment siltic cimentat, perforază nivelul de distrugere al locuinței gumelnițene din stratul inferior.

Aceeași poziție geografică – la gura de vărsare a unui râu, în apropiere de mare - au avut-o majoritatea așezărilor „lacustre” din regiunea litoralului vest-pontic, datate la sfârșitul eneoliticului și/sau în bronzul timpuriu. Numai o creștere rapidă a nivelului mării ar fi putut determina inundarea simultană a așezărilor eneolitice din zona litoralului vest-pontic. Nimic nu sugerează o pătrundere violentă a triburilor răsăritene; peste nivelul eneoliticului final, inundat în majoritatea așezărilor cercetate, a urmat o perioadă de abandon în care locuințele distruse au fost acoperite de un strat aluvionar, bogat în cochilii marine. În intervalul de timp cuprins între sfârșitul eneoliticului și începutul epocii bronzului, prezențele răsăritene din spațiul vest-pontic se rezumă la descoperiri funerare și piese izolate. Dintre descoperirile funerare din regiunea litoralului vest-pontic, contemporane cu mormântul dublu de pe Insula „La Ostrov”, amintim cele 17 morminte din necropola Durankulak, datate în faza Cernavodă Ic (Renie) / Protojamnaja.

More than any other region, the area of the North-Pontic shore impresses both through the spectacular funerary discoveries from Varna, Durankulak and Devnia as well as through the fast disappearance of the flourishing Eneolithic settlements, without the cultural metamorphoses that were so habitual in other regions. What exactly led to the end of these flourishing communities and how did their disappearance subsequently influence the evolution of the Gumelnița settlements from the neighbouring regions? The stratigraphy of the Gumelnița settlement of the Island La Ostrov indicates a flooding of the Gumelnița A2 final level: under the vegetal level, whose thickness does not surpass 0,30 m, we have discovered a compact layer of rocks, chaotically positioned. The lack of an abandonment level between the stone and the flooded layer, the richness of the archaeological material dispersed on the entire investigated surface suggests a fast abandonment of the settlement, probably caused by a quick flood. In the same flooded level, a wholly special complex was discovered, unique until West-Pontic Eneolithic area – a double grave. Its hole, covered by cemented silt sediment, pierces the destroyed level of a Gumelnița dwelling (L.I) of the lower layer.

The same geographical position – at the mouth of a river, close to sea – went also for the majority of the 'lake' settlements of the West – Pontic coast, dating from the end of the Eneolithic Period and/or to the Early Bronze Age Period. Only a rapid rise in the seawater's level could have led to the simultaneous flooding of the Eneolithic settlements in the West-Pontic area. Nothing suggests a violent diffusion of the eastern tribes over the level of the Final Eneolithic flooded in most of the investigated settlements, a final period of abandonment has followed, a period during which the destroyed dwellings have been covered in an alluvial layer, rich in sea shells. In the interval of time comprised between the end of the Eneolithic Period and the beginning of the Bronze Age, the eastern presences from the West-Pontic space boils down to funerary discoveries and isolated pieces. Among the funerary discoveries from the west-Pontic region, contemporary with the double tomb on 'La Ostrov' Island we mention the 17 graves from Durankulak necropolis, dated to the Cernavoda Ic phase / Protojamnaja.

**Un mormânt dublu de inhumație de la sfârșitul eneoliticului
din zona litoralului vest-pontic (Insula „La Ostrov”, lacul Tașaul, Năvodari, jud. Constanța).**

Date antropologice

A Late Eneolithic Double Inhumation Tomb from the Western Pontic Coast

(“La Ostrov” Island, Tașaul Lake, Năvodari, Constanța).

Anthropological Data

Gabriel VASILE

Sfârșitul eneoliticului în zona litoralului vest-pontic este marcat și printr-o descoperire distinctă, cu caracter nefunerar, unică până în prezent în arealul eneoliticului vest-pontic. Este vorba despre un mormânt de inhumație dublu, cu doi indivizi suprapuși, cercetat în două campanii (1999 / M.1 și 2002 / M.2) pe insula „La Ostrov”, Lacul Tașaul, Năvodari, a cărui groapă, acoperită cu blocuri de piatră, taie nivelul de distrugere al locuinței Gumelnița L.1 din stratul inferior. În umplutura gropii, pe lângă bucăți de chirpici ars, au fost antrenate și oase umane incinerate.

Prezentarea de față va acorda atenție rezultatelor analizei antropologice doar a unui dintre indivizii din mormântul dublu de inhumație (scheletul nr. 2). Celălalt individ (scheletul nr. 1), a fost analizat de către Ana-Cezarina Bălțeanu și publicat în revista Pontica

(37–38/2004–2005). Primul individ era depus chirchit pe partea stângă, cu brațele îndoite și așezat pe un pat de pietre. Sub această amenajare de pietre, a apărut al doilea individ, întins pe spate, cu brațul drept îndoit din cot și ridicat la nivelul feței, brațul stâng întins pe lângă corp și cu membrele inferioare îndoite. Ambii subiecți aveau asociat un inventar funerar format din ceramică și piese de piatră. Analiza antropologică a urmărit determinarea sexului, estimarea vârstei la deces, prelevarea de date biometrice, calculul staturii și greutateii scheletice, studiul anomaliilor, patologiilor și traumatismelor, precum și înregistrarea unor indicatori tafonomici și musculoscheletici. În ceea ce privește analiza antropologică a oaselor de incinerare am avut în vedere, în plus față de cea a scheletului de inhumație, diferențele temperaturii de ardere a fiecărui segment scheletic – relevată pe baza variațiilor de culoare a oaselor și tipul de fracturi osoase cauzate de aceasta.

The end of the Eneolithic period along the Western Pontic coastline is also marked by a distinctive, non-funerary find, unique so far in the area of the West-Pontic Eneolithic. It is a double inhumation grave, with two superimposed individuals, excavated in two campaigns (1999 / M.1 and 2002 / M.2) on the island "La Ostrov", Tașaul lake, Năvodari, whose pit, covered with stone blocks, cuts the destruction level of the Gumelnița dwelling L.1 in the lower layer. Incinerated human bones were dragged into the pit, along with pieces of burnt adobe.

This presentation will focus on the results of the anthropological analysis of only one of the individuals from the double inhumation grave (skeleton no. 2). The other individual (skeleton no. 1) was analysed by Ana-Cezarina Bălțeanu and published in the Pontica journal (37–38/2004–2005). The first individual was deposited in a crouched position on his left side, with his arms folded and on a bed of stones. Beneath this stone arrangement, the second individual was found lying on his back, with his right arm bent at the elbow and raised to face level, his left arm extended alongside his body and his lower limbs bent. Both subjects had an associated funerary inventory of pottery and stone artefacts. The anthropological analysis aimed to determine the sex, estimate the age at death, collect biometric data, calculate the skeletal stature and weight, study anomalies, pathologies and trauma, as well as record taphonomic and musculoskeletal indicators. As for the anthropological analysis of the cremation bones, we considered, in addition to that of the inhumation skeleton, the differences in the burning temperature of each skeletal segment – revealed on the basis of variations in bone colour and the type of bone fractures caused by the heat.

**Reziliență și mobilitate umană în bazinul inferior al Dunării
și al Coastei de Est a Mării Negre în timpul evenimentului 5,9k BP**
*Human Resilience and Mobility in the Lower Danube Basin and
the Eastern Black Sea Coast during 5.9k BP Event*

**Cătălin LAZĂR, Alfred VESPREMEANU-STROE,
Gabriel POPESCU, Aurélien TAFANI,
Ana GARCIA-VASQUEZ, Cristina COVĂTARU**

Această lucrare se va concentra pe interacțiunea complexă dintre factorii de mediu, antropogeni, climatici și culturali care au influențat reziliența și mobilitatea grupurilor umane din sud-estul României în timpul evenimentului 5.9k BP. Investigația va analiza dovezi arheologice din Bazinul Dunării de Jos și de pe Coasta de Est a Mării Negre,

corelându-le în mod specific cu evenimentul Bond de acum 5.9 mii de ani. Studiul va încorpora date genetice, radiometrice, izotopice, geoarheologice și paleoecologice legate de grupurile de populație documentate – vânători-culegători, agricultori neolitici și populații din Stepele Nord-Pontice. Abordarea este neconvențională, deoarece încearcă să depășească narațiunile cultural-istorice care au dominat studiile din această regiune în ultimul secol, prezentând în schimb un model de distribuție a grupurilor umane bazat pe integrarea datelor multidisciplinare legate direct de evenimentul 5.9k BP.

Această lucrare a fost susținută de grantul CNFIS-FDI-2024-F-0484 INOVEX: Susținerea Dezvoltării de Noi Competențe și Instrumente Inovatoare pentru Excelență în Cercetarea Interdisciplinară la Universitatea din București.

This paper will focus on the complex interplay of environmental, anthropogenic, climatic, and cultural factors that influenced the resilience and mobility of human groups in Southeast Romania during the 5.9k BP event. The investigation will analyze archaeological evidence from the Lower Danube Basin and the Eastern Black Sea Coast, correlating it specifically with the 5.9k BP Bond event. The study will incorporate genetic, radiometric, isotopic, geoarchaeological, and palaeoecological data related to the documented population groups—hunter-gatherers, Neolithic farmers, and populations from the North Pontic Steppes. The approach is unconventional, as it seeks to move beyond the cultural-historical narratives that have dominated this region's scholarship for the past century, instead presenting a model of human group distribution based on the integration of multi-disciplinary data directly linked to the 5.9k event.

We acknowledge the support of the project CNFIS-FDI-2024-F-0484 INOVEX: Supporting the Development of New Competencies and Innovative Tools for Excellence in Interdisciplinary Research at the University of Bucharest.

Ce urmează? Aplicații bioarheologice efectuate cu scopul de a facilita înțelegerea activității de creștere a animalelor la sfârșitul mileniului V și începutul mileniului IV î.Hr.

What comes Next? Bioarchaeological Applications to Understanding Animal Husbandry in the Late 5th and Early 4th Millennium BC

**Alexander WILKINSON, Adrian BĂLĂȘESCU,
Valentin RADU, Georgeta EL SUSI,
Florin VLAD, Pavel MIREA,
Cătălin LAZĂR, Michelle ALEXANDER**

La începutul mileniului al IV-lea î.Hr., pe Câmpia Româno-Răsăriteană, dispare cultura Gumelnița și ocuparea permanentă a așezărilor tell. Următoarele grupuri culturale care apar sunt cultura Cernavodă, despre care se presupune în literatură că își are originile culturale în spațiul nord-pontic. Deși siturile și materialele din această perioadă sunt mult mai sporadice, înțelegerea materialului organic excavat până acum ne poate ajuta să evidențiem procesele din spatele formării culturii Cernavodă și a reducerii „Europei Veche” Gumelnița. Publicațiile anterioare au sugerat o mobilitate crescută, păstorirea și diferite stocuri genetice de animale domestice care au însoțit începutul mileniului al IV-lea î.Hr. Adesea, aceste

publicații au asociat schimbările observate cu o narațiune a unui nou grup de oameni care migrează în Câmpia Românească.

Această prezentare va prezenta rezultatele a două seturi principale de analize, pentru a susține natura schimbătoare a creșterii în această perioadă. Unul dintre seturile de date care urmează să fie prezentate a fost creat din date metrice moștenite ale rămășițelor faunistice, din zece situri Gumelnița și Cernavodă. Un indice standard logaritmic (LSI) a fost utilizat pentru a converti aceste valori brute și a fost un instrument util în meta-analiza zooarheologică, pentru a detecta modificările de dimensiune în timp și spațiu. Cealaltă analiză cuprinde rezultate izotopice stabile ($\delta^{13}\text{C}$, $\delta^{15}\text{N}$), dintr-o gamă largă de rămășițe faunistice, pentru a detecta modificări în dietă. Analiza izotopilor stabili s-a dovedit competentă în discernământul practicii de creștere și în reconstruirea dietei la nivel individual. Datele izotopice cuprind probe de colagen osos din șase situri diferite. Rezultatele prezentate propun că valorile LSI la populația domestică au crescut odată cu apariția culturii Cernavodă, confirmând schimbarea de mărime observată în studiile anterioare mai mici, în comparație cu siturile Gumelnița din "Vechea Europă". Mai mult, o pierdere de standardizare este observată în practicile de creștere, care au caracterizat mileniul al V-lea î.Hr., și descrie o imagine complexă a transformării în care anumite practici de creștere sunt păstrate, dar nu în unanimitate.

The turn of the 4th millennium BC, on the Eastern-Romanian Plain, sees the disappearance of the Gumelnița culture and their permanent occupations of the tell settlements. The next cultural groups to appear are the Cernavodă culture, hypothesized in the literature to have their cultural origins within the North-Pontic. Although sites and material from this period are much more sporadic, understanding organic material excavated so far can help us to illuminate processes behind the formation of the Cernavodă culture and the curtailment of the Gumelnița "Old Europe". Previous publications have suggested increased mobility, pastoralism, and different genetic domestic animal stocks accompanying the start of the 4th millennium BC. Often these publications also have associated observed changes with a narrative of a new people group migrating to the Romanian Plain.

This presentation will put forward results from two main sets of analysis, to advocate the changing nature of husbandry in this period. One of the datasets to be presented has been created from legacy metrical data of faunal remains, from across ten Gumelnița and Cernavodă sites. A Logarithmic Standard Index (LSI) was used to convert these raw metrics and has been a useful tool in zooarchaeological meta-analysis, to detect changes in size over time and space. The other analysis comprises stable isotopic results ($\delta^{13}\text{C}$, $\delta^{15}\text{N}$), from a wide range of faunal remains, to detect changes in diet. Stable isotope analysis has proven competent in discerning husbandry practice and reconstructing diet at an individual level. Isotopic data comprises samples of bone collagen from six different sites. Results presented propose that LSI values across domestics increased with the commence of the Cernavodă culture, confirming size change seen in previous smaller studies, in comparison to the "Old Europe" Gumelnița sites. Furthermore, a loss of standardization is seen in husbandry practices, which characterized the 5th millennium BC, and depicts a complex picture of transformation where certain husbandry practices are kept, but not unanimously.

Valea Mostiștei în perioadă eneolitică (5000-3500 cal BC).
O perspectivă arheozoologică
Mostiștea Valley in the Copper Age (5000-3500 cal BC).
An Archaeozoological Outlook

Adrian BĂLĂȘESCU, Valentin RADU

De-a lungul Văii Mostiștei, mai multe situri (6) au fost studiate din punct de vedere arheozoologic de-a lungul timpului, oferind mai multe eșantioane faunistice (10) din diferite perioade istorice: cultura Boian (fazele Bolintineanu și Vidra), cultura Gumelnița (fazele A1, A2, B1) și cultura Cernavodă III. Cea mai mare parte a faunei, însumând peste 14.500 de resturi, provine din nivelurile Gumelnița (64,9,9%), restul fiind distribuit între celelalte culturi, Boian (27%) și Cernavodă III (8,1%).

Scopul acestei prezentări este de a surprinde evoluția paleoekonomiei animale în Valea Mostiștei în intervalul de timp 5000-3500 calBC. Majoritatea resturilor aparțin mamiferelor (89,5%), urmate de moluște (9,2%), restul taxonilor (pești, amfibieni, reptile și păsări) fiind slab reprezentați (1,3%).

Prezența mamiferelor domestice într-un procent ridicat indică faptul că activitatea de creștere a animalelor a jucat un rol important pentru aceste comunități. Dintre animalele domestice, bovinele predomină încă din primele faze ale eneoliticului în majoritatea siturilor, modificări semnificative observându-se abia spre sfârșitul perioadei, când importanța ovicaprinelor crește, mai ales în siturile Sultana Malu Roșu (cultura Gumelnița A2) și Sultana Ghețarie (cultura Cernavodă III). Ovicaprinele sunt invariabil pe locul doi, fiind urmate de porcine. Creșterea importanței porcilor de la 3% la 13,5% a fost observată de-a lungul secvenței crono-culturale (Boian Vidra – Gumelnița B1) din *tell*-ul Vlădiceasca, ceea ce sugerează sedentarizarea acestor comunități.

Vânătoarea are o importanță minoră, deși unele situri Gumelnița pot avea frecvențe de peste 15% sau chiar de până la 30%. În funcție de condițiile de mediu din jurul fiecărui sit erau vânată, în general, animale foarte mari (bour) și animale mari (cal sălbatic și cerb).

Along the Mostiștea Valley, several sites (6) have been studied from an archaeozoological point of view over time, providing several faunal samples (10) from different historical periods: Boian Culture (Bolintineanu and Vidra phases), Gumelnița Culture (phases A1, A2, B1) and Cernavoda III. The largest part of the fauna totalling over 14,500 remains comes from the Gumelnița levels (64.9.9%), the rest being distributed among the other cultures, Boian (27%) and Cernavodă III (8.1%). The aim of this presentation is to capture the evolution of the animal paleoeconomy in the Mostiștea Valley in the time interval 5000-3500 calBC.

Most of the remains belong to mammals (89.5%), followed by molluscs (9.2%), the rest of the taxa (fish, amphibians, reptiles and birds) being poorly represented (1.3%).

The presence of domestic mammals in a high percentage indicates that livestock farming played an important role for these communities. Among the domestic animals, cattle predominate since the first phases of the Eneolithic in most of the sites, significant changes being observed only towards the end of the period, when the importance of caprins increases, especially in the sites of Sultana Malu Roșu (Gumelnița A2 Culture) and Sultana Ghețarie (Cernavodă III Culture). Caprins are invariably in second place, being followed by pigs.

The increase in the importance of pigs from 3% to 13.5% was observed along the chrono-cultural sequence (Boian Vidra – Gumelnița B1) from the Vlădiceasca tell, which suggests the sedentarisation of these communities.

Hunting is of minor importance, although some Gumelnița sites can have frequencies of over 15% or even up to 30%. Depending on the environmental conditions around each site, very large animals (aurochs) and large animals (wild horse and deer) were generally hunted.

**Evoluția paleoekonomiei animale într-un mediu în schimbare.
O perspectivă asupra comunităților din perioada eneolitică din Dobrogea
(mileniile VI-V BC)**

*Animal Paleoeconomy Evolution in a changing Environment.
An Insight into the Copper Age Communities of Dobrogea (VIth-Vth millennia BCE)*

Valentin RADU, Adrian BĂLĂȘESCU, Valentina VOINEA

Cercetările arheologice realizate în ultimii ani pentru mai multe situri ale culturii Hamangia, situate în Dobrogea precum Cheia, Techirghiol, Palazu sau Constanța, datate în perioada eneoliticului timpuriu (5000 – 4650 BC) au scos la iveală o faună bogată reprezentată, în principal, de animale domestice, dar sunt prezente și mamiferele sălbatice, precum și câteva specii acvatice. Printre resturile identificate se numără cai sălbatici, foci și delfini. La începutul mileniului V BC, comunitățile Boian au populat îndeosebi Valea Dunării. Acestea au avut contacte strânse cu comunitățile Hamangia din Dobrogea sau chiar au conviețuit, ca în cazul așezărilor de la Coslogeni, Hârșova și Isaccea.

Rezultatele analizelor faunistice au contribuit la evidențierea caracteristicilor fiecărei comunități în ceea ce privește procesele de procurare a hranei și gestionare a resurselor animale. Evoluția acestora a fost urmărită comparativ și în contextul constrângerilor legate de schimbările climatice sau de mediu, mai ales după creșterea nivelului Mării Negre care a indus modificări în ecosistemele zonelor umede (modificări hidrologice și geomorfologice ale Dunării, evoluția litoralului etc.). Transgresiunea marină, produsă în acest interval de timp, a dus la modificarea constantă a litoralului vest-pontic. Mișcările tectonice au amplificat aceste transformări astfel încât, în urma unei scufundări mai accentuate a platformei continentale, așezările eneolitice costiere au fost inundate și abandonate, cele mai multe la sfârșitul mileniului V BC. Comunicarea explorează evoluția paleoekonomiei animale în această perioadă afectată de transformări litorale majore.

După 4500 BC, creșterea nivelului Mării Negre are drept consecință formarea zonelor lagunare marine începând de la sud spre nord și inundarea zonelor umede de coastă. Există acum un interes din ce în ce mai mare pentru exploatarea resurselor marine. Însă, adaptarea la noile constrângeri ale condițiilor de mediu, nu pare să fie suficientă. Treptat, comunitățile Hamangia sunt asimilate de comunitățile migrate din sudul Peninsulei Balcanice, mult mai adaptate la noile condiții de mediu, resursele animale provenite din mediul înconjurător fiind o parte importantă a strategiilor lor de subzistență. Din această simbioză culturală a luat naștere complexul cultural Gumelnița - Karanovo VI.

Archaeological researches carried out in the past few years for several Hamangia sites, located in Dobrogea region such as Cheia, Techirghiol, Palazu and Constanța, dated to the Early Eneolithic

Period (5000 – 4650 BCE) has revealed a rich fauna represented mainly by domestic mammals, but wild mammals are also present, as well as a number of aquatic resources. Wild horses, seal and various species of dolphins are among the remains identified. At the beginning of the 5th millennium BCE, the Boian communities are concentrated along the Danube. They had close contacts with the Hamangia communities in Dobrogea or even cohabited with those as in the case of settlements from Coslogeni, Hârșova and Isaccea.

The results of faunal analyzes contributed to the highlighting of the characteristics of each community regarding the processes of procuring and managing animal food resources. Their evolution was also comparatively tracked in the context of constraints related to climatic or environmental changes, especially after the rise of the Black Sea level that induced modifications within the wetland ecosystems (hydrological and geomorphological changes of the Danube, the evolution of the coastline, etc.). During this time span, the Black Sea level was rising due to marine transgression and costal line is constantly evolving. Also, due to the tectonic movements and a more pronounced sinking of the continental shelf at the end of Vth millennium BCE, the prehistoric coastal settlements were flooded and abandoned. The presentation explores the evolution of animal paleoeconomy during this period affected by major costal transformations.

After 4500 BCE the increase of the Black Sea level has, consequently, the formation of the marine lagoon areas starting from south to north and flooding of coastal wetlands. There is now a growing interest in exploiting marine resources. Adapting to the new constraints of these ever-changing conditions does not seem to be enough. Gradually, the Hamangia communities are assimilated by the communities migrated from the south of the Balkan Peninsula, much more adapted and for which the animal resources of the environment are an important part of their subsistence strategies. From this cultural symbiosis, the cultural complex Gumelnița - Karanovo VI was born.

SECȚIUNEA TEMATICĂ
CAPIDAVA ȘI FRONTIERA ROMANĂ A DUNĂRII DE JOS (SECOLELE I – VII P.CHR)

THEMATIC SECTION
CAPIDAVA AND THE LOWER DANUBE ROMAN FRONTIER (1ST – 7TH C. AD)

Cameea de la Capidava și propaganda imperială romană
The Cameo from Capidava and the Roman Imperial Propaganda

Ioan Carol OPRIȘ, Ana HAMAT

Printre piesele de maximă importanță aflate în expunere la MINA Constanța, se află și o camee cu reprezentarea unei împărătese, descoperită la Capidava în 1977. Datorită reprezentării cu o valoare artistică deosebită, dar și a conotațiilor pentru propaganda imperială la Dunărea de Jos, artefactul este una dintre cele mai importante descoperiri în materie de bijuterii romane din provincia Moesia Inferior și în același timp unul dintre cele mai importante artefacte descoperite la Capidava.

Among the most important pieces on display at MINA Constanța, there is also a cameo with the representation of an empress, discovered at Capidava in 1977. Due to the representation with a special artistic value but also to the connotations for imperial propaganda in the Lower Danube, the artifact is one of the most important discoveries in terms of Roman jewellery in the province of Moesia Inferior and at the same time one of the most important artifacts discovered in Capidava.

Cercetările arheologice efectuate în fortificația de la Capidava,
în sectorul de est (2014-2024)
The Archaeological Research Carried Out in the Capidava Fortification,
in the Eastern Sector (2014-2024)

Tiberiu POTĂRNICHE

Cetatea Capidava se ridică pe malul drept al Dunării, la jumătatea distanței dintre Carsium și Axiopolis, aceasta ocupând un rol important în sistemul defensiv roman și făcând parte din seria de castre și fortificații ridicate în timpul împăratului Traian, la începutul secolului al II-lea p. Chr. în cadrul măsurilor de organizare a *limes*-ului dunărean.

Cercetările arheologice au fost inițiate în anul 1924, de către Grigore Florescu, asistentul lui Vasile Pârvan, care a condus activitatea științifică de aici, până în anul 1960. După un hiatus de 5 ani, din anul 1965, săpăturile au fost continuate de către Radu Florescu, acestea fiind inițiate fără întrerupere până în prezent. Șantierul arheologic de la Capidava a avut un rol important în formarea viitoarelor generații de arheologi, acesta devenind emblematic în categoria șantiierelor – școală, găzduind de-a lungul timpului, mai multe instituții universitare.

Cercetările arheologice efectuate în sectorul de est al cetății au debutat în anul 1955, cunoscând stadii multiple, iar din anul 1975, cercetarea acestui sector a revenit Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța. Sectorul este conectat la *Via Principalis* fiind delimitat de curtinele G, respectiv F, către sud și est, iar în urma investigațiilor, au fost repertoriate o serie de edificii cu destinație militară sau civilă.

Pentru o bună perioadă de timp, cercetările arheologice efectuate în acest sector s-au axat pe investigarea „pe orizontală” a palierului cronologic reprezentat de situația de la sfârșitul secolului al VI-lea, relativ bine conservată. Campaniile recente și-au propus depășirea acestui orizont, fiind investigate și fazele mai vechi, obținându-se astfel date noi cu privire la nivelul de ocupare al teritoriului în etapele incipiente.

Fără pretenția unei cronici exhaustive, prezentarea de față își propune trecerea în revistă a principalelor puncte atinse în decursul ultimului deceniu și prezentarea într-un mod elocvent, la ceas aniversar, a stadiului cercetărilor din sectorul estic al fortificației de la Capidava.

The Capidava Fortress stands on the right bank of the Danube, halfway between Carsium and Axiopolis, occupying an important role in the Roman defensive system and being part of the series of castra and fortifications built during the time of Emperor Trajan, at the beginning of the 2nd century AD, within the organization measures of the Danube Limes.

Archaeological research was initiated in 1924 by Grigore Florescu, Vasile Pârvan's assistant, who led the scientific activity here until 1960. After a 5-year hiatus, from 1965, the excavations were continued by Radu Florescu, these being initiated without interruption until now. The archaeological site at Capidava had an important role in the training of future generations of archaeologists, becoming emblematic in the category of school sites, hosting several university institutions over time.

The archaeological research carried out in the eastern sector of the fortress started in 1955, knowing multiple stages, and from 1975, the research of this sector was assigned to the Museum of National History and Archeology Constanța. The sector is connected to Via Principalis, being bounded by curtains G and F, respectively, to the south and east, and during the investigations, a series of buildings with a military or civil purpose were listed.

For a long time, the archaeological research carried out in this sector focused on the "horizontal" investigation of the chronological level represented by the situation at the end of the 6th century, relatively well preserved. The recent campaigns aimed to go beyond this horizon, also investigating the older phases, thus obtaining new data on the level of occupation of the territory in the early stages.

Without pretending to be an exhaustive chronicle, this presentation aims to review the main points reached during the last decade and present in an eloquent way, at the anniversary time, the state of research in the eastern sector of the Capidava fortification.

Așezări civile pe limesul dunărean: așezarea de la Ostrov (ferma 4).

Civilian Settlements on the Danube limes: the Settlement at Ostrov (Farm 4)

Adela BĂLTĂC

Limes-ul dunărean este „împânzit” nu doar de diferite structuri cu rol militar, ci și de așezările civile adiacente unor astfel de forme. Documentele epigrafice vorbesc despre aceste așezări civile din preajma castelor legionare (canabae) sau auxiliare (vicus). Din păcate în cele

mai multe dintre aceste structuri nu s-au putut efectua cercetări arheologice, fiind cu totul necunoscute din punct de vedere al aspectului. Situația specială care reiese din datele epigrafice despre *Durostorum*, este pe departe a fi rezolvată. În acest context, cercetările arheologice desfășurate de peste 30 de ani în așezarea de la Ostrov, punctul ferma 4 sunt dintre cele mai importante și singurele în măsură să ofere argumente pro sau contra ipotezelor formulate de către exegeți privind situația de la *Durostorum*.

On the Danube Limes there are not only various structures with a military role, but also civilian settlements adjacent to such forms. Epigraphic documents speak of these civilian settlements near legionary (canabae) or auxiliary (vicus). Unfortunately, it was not possible to carry out archaeological research in most of these structures, as their look was completely unknown. The special situation that emerges from the epigraphic data from Durostorum is far from being resolved. In this context, the archaeological research carried out for more than 30 years in the settlement of Ostrov, Farm 4 site, is one of the most important and the only ones able to provide pros or cons arguments to the hypotheses formulated by the exegetes on the situation at Durostorum.

**Prima campanie de cercetări arheologice sistematice în cetatea Salsovia
(Mahmudia, jud. Tulcea)**

*La première campagne de recherche systématique dans la cité de Salsovia
(Mahmudia, dép. de Tulcea)*

**Dan APARASCHIVEI, Ștefan HONCU, Andrei BALTAG,
Sever BOȚAN, Daniel MALAXA, Alex CORNEA,
Ionuț CHIRILĂ, Bogdan CHIRILOAIE, Dragoș CHIPER**

Cetatea Salsovia este un sit arheologic pluristratificat cuprinzând o așezare de epocă elenistică (getică) suprapusă de un castru din perioada romană timpurie, ulterior de o cetate romană târzie, iar în ultima fază de locuire de o așezare din perioada medio-bizantină. Identificarea așezării a fost făcută de Gr. Tocilescu în anul 1898, pe baza itinerariilor antice, dar și a Raportului întocmit de P. Polonic. Vasile Pârvan, studiind o inscripție în care este menționat castrul Salsovia unde erau staționate mai multe unități militare (ISM V, 290b - IGLR 271b), a confirmat această localizare.

În ciuda faptului că mai ales prima conflagrație mondială, precum și intervențiile moderne soldate cu extragerea pietrei din cetate au produs distrugerii ireversibile, atât imaginile surprinse la fața locului, dar și materialul identificabil la suprafața solului ne-au determinat să propunem un proiect de cercetare sistematică, primul de acest fel la Salsovia. Este absolut surprinzător și pentru noi cum un astfel de sit, cu o istorie remarcabilă pornind din perioada elenistică și până în epoca medio-bizantină nu a fost explorat sistematic niciodată. Puținele prospecțiuni și sondaje efectuate au furnizat informații importante, dar, totuși, trunchiate, despre acest sit care are o poziție remarcabilă relativ la calea navigabilă reprezentată de brațul Dunării.

În vara anului 2024 am desfășurat prima campanie de cercetare sistematică și în această comunicare vom prezenta primele rezultate.

La cité de Salsovia est un site archéologique multicouche comprenant une communauté hellénistique (gétique), superposée par un castrum romain précoce, et par une forteresse romaine tardive. L'identification de l'emplacement a été faite par Gr. Tocilescu en 1898, suivant les itinéraires anciens, mais aussi sur le rapport fourni par P. Polonic. Vasile Pârvan, étudiant une inscription dans laquelle est mentionné le castrum de Salsovia où plusieurs unités militaires étaient stationnées (ISM V, 290b - IGLR 271b), a confirmé cette location.

Malgré le fait que la première conflagration mondiale, en particulier, ainsi que les interventions modernes résultant de l'extraction de la pierre de la forteresse, ont produit une destruction irréversible, les images surprises sur place, le matériel identifiable à la surface du sol nous ont permis de proposer un projet de recherche systématique, le premier de ce type à Salsovia. Il est absolument surprenant pour nous qu'un tel site, avec une histoire remarquable à partir de la période hellénistique et jusqu'à l'ère médio-byzantine, n'ait jamais été systématiquement exploré. Les quelques prospections et relevés effectués ont fourni des informations importantes, mais encore tronquées, sur ce site qui a une position remarquable par rapport à la voie navigable représentée par le bras du Danube.

En été 2024, nous avons mené la première campagne de recherche systématique et dans cette communication, nous présenterons les premiers résultats.

Mobilitatea armatelor romane dincolo de frontierele de la Dunărea de Jos.

Câteva studii de caz

The mobility of the Roman armies beyond the borders of the Lower Danube.

Some case studies

Ovidiu ȚENEA

Crearea frontierei romane de-a lungul Dunării de Jos este una dintre cele mai dezbătute probleme legate de perioada romană timpurie din regiune. Cercetările recente au furnizat noi informații importante. Au fost identificate noi castru temporare romane, care ne permit să obținem o imagine mai bună a desfășurării armatei romane în această zonă de frontieră. Pornind de la imaginea destul de statică a armatelor romane, staționate în castru începând cu perioada antonină, acum este acum posibil să vedem armate în mișcare, desfășurate uneori în alte părți ale provinciei. Vom prezenta rezultatele cercetărilor recente și le vom pune într-un context provincial mai larg.

The creation of the Roman frontier along the Lower Danube is one of the most debated issues related to the Early Roman period within the region. Recent remote sensing surveys have provided important new information. Roman temporary camps have been identified, which allow us to get a better picture of the Roman army deployment in this frontier area. From a rather static view of the army, accommodated within fortresses and forts from the reign of Trajan onwards, it is now possible to see an army on the move, deployed at times in other parts of the province. We will present the results of recent surveys and will set them into a broader provincial context.

**Vegetație și culturi agricole în regiunea Dunării de Jos
în perioada romano-bizantină**
*Vegetation and Agricultural Crops in the Lower Danube Region
during the Romano-Byzantine Period*

Mihaela DANU, Simina Margareta STANC

Studiul fitolitelor realizat pentru așezări romano-bizantine situate în regiunea Dunării de Jos oferă o perspectivă unică în înțelegerea practicilor agricole și a creșterii animalelor din acea vreme. Fitolitele, microfosile de siliciu depozitate în țesuturile plantelor, au fost recuperate din situri arheologice și au dezvăluit o gamă variată de culturi agricole, incluzând cereale precum grâul și orzul, leguminoase și plante furajere. Aceste descoperiri indică un sistem agricol bine dezvoltat, orientat atât spre producția alimentară umană, cât și spre asigurarea hranei pentru animale.

Pe lângă culturi, fitolitele au permis identificarea vegetației naturale, cum ar fi pădurile de foioase și pajiștile, care au fost utilizate ca pășuni pentru animalele domestice. Prezența plantelor furajere în straturile arheologice sugerează existența unor practici de cultivare destinate hranei pentru animale, indicând o interdependență clară între agricultură și creșterea animalelor.

Aceste practici agricole și de creștere a animalelor reflectă o adaptare la condițiile locale de mediu și climatice. În plus, fitolitele furnizează informații despre schimbările de mediu, cum ar fi variațiile de umiditate și temperatură, care au influențat disponibilitatea resurselor vegetale și, implicit, strategiile economice ale comunităților. Astfel, analiza fitolitică oferă o perspectivă detaliată asupra modului în care locuitorii din regiunea Dunării de Jos au gestionat resursele vegetale în perioada romano-bizantină, evidențiind o economie agro-pastorală complexă și interconectată.

Mulțumiri: această lucrare a fost realizată cu finanțare din Fondul pentru Finanțarea Cercetării Științifice din Universități acordat Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași de CNFIS (grant FCSU - UAIC).

The study of phytoliths conducted on Romano-Byzantine settlements in the Lower Danube region offers a unique perspective on the agricultural practices and animal husbandry of that time. Phytoliths, microscopic bodies of silica deposited in plant tissues, were recovered from several archaeological sites, and revealed a wide range of agricultural crops, including cereals such as wheat and barley, legumes, and fodder plants. These discoveries indicate a well-developed agricultural system oriented towards both human food production and providing animal feed.

In addition to crops, phytoliths have enabled the identification of natural vegetation, such as deciduous forests and grasslands, which were used as grazing areas for domestic animals. The presence of fodder plants in archaeological layers suggests the existence of cultivation practices aimed at producing animal feed, indicating a clear interdependence between agriculture and animal husbandry.

These agricultural and animal husbandry practices reflect an adaptation to local environmental and climatic conditions. Moreover, phytoliths provide information about environmental changes, such as variations in humidity and temperature, which influenced the availability of plant resources and, implicitly, the economic strategies of the communities. Thus, phytolith analysis offers a detailed perspective on how the inhabitants of the Lower Danube region

managed plant resources during the Romano-Byzantine period, highlighting a complex and interconnected agricultural-pastoral economy.

Acknowledgment: this work was supported by a Fund for Financing Scientific Research in Universities Grant CNFIS – Alexandru Ioan Cuza University of Iași (FCSU Grant – UAIC).

Exploatarea resurselor biologice în așezări romano-bizantine situate în regiunea Dunării de Jos: date arheobotanice și arheozoologice
Archaeobotanical and Archaeozoological Evidences on Biological Resources Exploitation in Roman-Byzantine Settlements located in Lower-Danubian Region

Mihaela DANU, Simina Margareta STANC

Această lucrare analizează segmente ale dezvoltării peisajului cultural în siturile romano-bizantine situate în regiunea Dunării de Jos - și anume resursele animale și vegetale de subsistență ca o componentă a paleoeconomiei și reconstrucția paleomediului în zonă. Așezările studiate sunt Ibida și Halmyris. Comunitățile din aceste două așezări au valorificat un spectru faunal relativ larg, fiind identificați 22 de taxoni de mamifere (8 specii domestice și 14 specii sălbatice). Creșterea animalelor a avut o importanță majoră în paleoeconomie și s-a concentrat pe bovine domestice, oi/capre și porci; alte specii domestice identificate sunt calul, măgarul, câinele și pisica. Sunt identificate două tipuri de bovine, conform datelor osteometrice: cele de dimensiuni mari (probabil aduse de către romani) și cele de dimensiuni mici (animale autohtone). Vânătoarea avea o importanță redusă, conform frecvenței resturilor de animale, iar speciile de pădure erau dominante. Cerbul și mistrețul sunt prezente în ambele așezări, fiind speciile sălbatice dominante ca frecvență; au fost identificate, de asemenea, căpriorul, iepurele, lupul, bourul, vulpea, castorul, bursucul, ursul brun, jderul de pădure, vidra și delfinul. Resursele acvatice sunt reprezentate de moluște, pești și mamifere (castor, delfin).

Alături de resturile faunistice, fitolitele reprezintă indicatori importanți în studiile arheologice, contribuind la o înțelegere mai detaliată a practicilor agricole și a adaptărilor ecologice ale comunităților din trecut. Acest tip de analize permite o înțelegere mai profundă a interacțiunilor dintre comunitățile umane și mediul înconjurător, oferind perspective valoroase asupra paleoeconomiei și paleomediului. Spectrele fitolitelor obținute pentru Ibida indică dominanța gramineelor, sugerând un peisaj deschis în jurul cetății, ideal pentru agricultură și pășunat. Prezența fitolitelor de tip Sferoid sugerează existența unor zone împădurite în apropierea așezării. În ceea ce privește așezarea de la Halmyris, datele obținute prin analiza fitolitelor extrase din sedimente completează imaginea asupra utilizării resurselor biologice și a adaptărilor economice în perioada romano-bizantină. Fitolitele identificate indică un peisaj deschis dominat de graminee, ceea ce este evidențiat și prin analiza arheozoologică care a evidențiat predominanța bovinelor și ovicaprinelor.

Datele arheobotanice demonstrează interacțiuni complexe dintre om și mediu în așezările studiate. La Ibida, peisajul deschis cu zone împădurite sugerează o economie mixtă de agricultură și pășunat, în timp ce la Halmyris, dominanța gramineelor reflectă adaptările economice și de mediu sub dominația romană, evidențind importanța cerealelor și practici agricole bine stabilite.

Această abordare interdisciplinară oferă, prin integrarea datelor arheobotanice și a celor arheozoologice, o imagine holistică asupra modului în care aceste comunități au valorificat resursele naturale disponibile, reflectând o complexitate socio-ecologică semnificativă în timpul perioadei romano-bizantine.

Mulțumiri: această lucrare a fost realizată cu finanțare din Fondul pentru Finanțarea Cercetării Științifice din Universități acordat Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași de CNFIS (grant FCSU - UAIC).

This paper analyses segments of the cultural landscape development in Roman-Byzantine sites located in Lower-Danubian region: i.e. the animal and vegetal resources of subsistence as palaeoeconomy component and the reconstruction of the environmental context in the area. The settlements under study are Ibida and Halmyris. The settlements have valorised a relative large faunal spectrum, 22 mammal's taxa being identified (8 domestic and 14 wild species). Animal breeding had a major importance in palaeoeconomy, and was focused on cattle, sheep/goat and pig; other identified domestic species are horse, donkey, dog, and cat. There were identified two types of cattle, according to osteometric data: the large-size ones (probably brought by the Romans) and small-size ones (autochthonous animals). The hunting is of small importance, according to animal remains frequencies, and the forest species are dominant. Red deer and wild boar are present in both assemblages, and they are the dominant wild species as frequencies; roe deer, hare, wolf, auroch, fox, beaver, badger, brown bear, pine marten, Eurasian otter, and dolphin have been also identified.

Aquatic resources are represented by molluscs, fish, and mammals (i.e. beaver, dolphin). Alongside faunal remains, phytoliths represent important indicators in archaeological studies, contributing to a more detailed understanding of agricultural practices and the ecological adaptations of past communities. This type of analysis allows for a profound understanding of the interactions between human communities and their surrounding environment, offering valuable insights into palaeoeconomy and palaeoenvironment.

The phytolith spectra obtained for Ibida indicate the dominance of grasses, suggesting an open landscape around the fortress, ideal for agriculture and grazing. The presence of Spheroid type phytoliths suggests the existence of wooded areas near the fortress. Regarding the site at Halmyris, data obtained through the analysis of phytoliths extracted from sediments highlights the picture of the use of biological resources and economic adaptations during the Roman-Byzantine period. The identified phytoliths indicate an open landscape dominated by grasses, which is also supported by archaeozoological analysis that evidenced the predominance of cattle and sheep/goats. These data suggest that cereal agriculture was important and that well-established cultivation practices existed. All these data demonstrate complex interactions between humans and the environment in Roman-Byzantine settlements. At Ibida, the open landscape with wooded areas suggests a mixed economy of agriculture and grazing, while at Halmyris, the dominance of grasses reflects economic and environmental adaptations under Roman rule, highlighting the importance of cereals and well-established agricultural practices.

This interdisciplinary approach, integrating archaeobotanical and archaeozoological data, provides a holistic view of how these communities utilized available natural resources, reflecting significant socio-ecological complexity during the Roman-Byzantine period.

Acknowledgment: this work was supported by a Fund for Financing Scientific Research in Universities Grant CNFIS – Alexandru Ioan Cuza University of Ia.i (FCSU Grant – UAIC).

Amfore de tip Dressel 24 descoperite la Romula
Amphorae of Dressel 24 type discovered at Romula

Mircea NEGRU

Amforele de tip Dressel 24 sunt cele mai frecvente dintre amforele descoperite la Romula, în ultimul deceniu, în zona centrală a orașului roman. Ele au corp ovoidal terminat cu un umăr îngust, gât tronconic lung, gura în formă de pâlnie. Buza este îngroșată și arcuită la interior ori în continuarea pereților, ceea ce a dus la crearea unor variante tipologice. Pasta este compactă și conține fragmente de cuarț și mică. Arderea este oxidantă, iar culoarea variază de la bej la cărămizie-deschisă, cu angobă gălbuie la exterior.

Considerate a fi folosite la transportul uleiului de măsline, amforele de tip Dressel 24 (Zeeft 90) își au originea în regiunile din jurul Mării Egee și Mării Negre. La Romula aceste vase au fost descoperite în contexte arheologice datate între al doilea sfert al secolului al II-lea și mijlocul secolului al III-lea p.Chr.

Dressel type 24 amphorae are the most common among the amphorae discovered at Romula in the last decade, in the central area of the Roman city. They have ovoid body finished with a narrow shoulder, long frustoconical neck, funnel-shaped mouth. The lip is thickened and arched inside or in continuation of the walls, which led to the creation of typological variants. The paste is compact and contains fragments of quartz and mica. The combustion is oxidizing and the color varies from beige to light brick with a yellowish engobe on the outside.

Considered to have been used to transport olive oil, Dressel 24 (Zeeft 90) amphorae originated in the regions around the Aegean and Black Seas. At Romula, these vessels were discovered in archaeological contexts dated between the second quarter of the 2nd century and the middle of the 3rd century AD.

**SECȚIUNEA
GRECO – ROMANĂ****GREEK AND ROMAN SECTION**

**Rezultatele preliminare ale cercetării arheologice preventive în Situl arheologic nr. 5,
CONPET 1, Tronson 3C, Poarta Albă, județul Constanța**
*Preliminary Results of Preventive Archaeological Research at Site no. 5, Conpet 1, Line 3C,
Poarta Albă, Constanța County*

**Sorin Marcel COLESNIUC, Manuela MĂIȚĂ,
Adina BRATOSIN, Octavian ENCICĂ**

În urma lucrărilor de diagnostic arheologic, realizate de specialiștii Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța, a fost identificată o nouă așezare antică în extravilanul UAT Poarta Albă, județul Constanța, pe traseul conductei de țiței ce urmează să fie înlocuită de CONPET SA.

Ca urmare, în iulie 2024 am efectuat o cercetare preventivă în acest sit arheologic. În proiect, cercetarea arheologică era prevăzută să se desfășoare pe o suprafață de 1200 mp, dar situația din teren a impus cercetarea unei suprafețe mai mari, de 1220 mp. Stratigrafia perimetrului cercetat este următoarea: până la adâncimea de 0,40-0,50 m avem stratul vegetal; între 0,50-1,15 m avem un strat de culoare brun-cenușiu afânat, iar la adâncimea de 1,15-1,35 m am identificat nivelul de conturare al complexelor arheologice.

Astfel, în ultimul nivel am conturat 15 complexe arheologice, după cum urmează: C. 1 – groapă de formă ovală; C. 2 – groapă de formă ovală; C. 3 – groapă de formă rectangulară; C. 4 – groapă de formă ovală; C. 5 – șanț de formă rectangulară; C. 6 – groapă de formă ovală; C. 7 – groapă tăiată de profilul de E; C. 8 – groapă de formă circulară; C. 9 – groapă de formă circulară; C. 10 – groapă de formă ovală; C. 11 – bordei elenistic conturat ca un complex de formă rectangulară, având colțurile rotunjite. Acesta este orientat pe axa N-S, se află la adâncimea de 1,35 m sub nivelul actual de călcare și este afectat, în partea centrală, pe axa E-V, de conducta de țiței a Societății CONPET SA; C. 12 – groapă de formă rectangulară; C. 13 – groapă de formă ovală; C. 14 - groapă de formă rectangulară; C. 15 – groapă de formă ovală.

Trebuie menționat faptul că în doar șapte dintre cele 15 complexe arheologice cercetate am descoperit materiale arheologice: C. 5 – fragmente ceramice elenistice, o greutate fragmentară din piatră și pietre fasonate de formă rectangulară; C. 9 – fragmente ceramice și pietre de dimensiuni medii, nefasonate; C. 10 – material amforic datat în perioada elenistică și fragmentele osteologice ale unui mamifer de talie mare; C. 11 – bordei elenistic prevăzut cu un cuptor de uz casnic dar și cu o groapă de mari dimensiuni cu trepte laterale săpate în stratul de culoare galbenă; C. 12 – fragmente ceramice atipice și fragmente de pietre de mici dimensiuni, nefasonate; C. 13 – fragmente ceramice din perioada elenistică și pietre de dimensiuni medii, nefasonate; C. 15 – material amforic elenistic și pietre de dimensiuni medii cu urme de fasonare.

Prin urmare, cercetarea arheologică realizată în extravilanul UAT Poarta Albă din județul Constanța, pe Tronsonul 3C Poarta Albă, a dus la descoperirea unei noi așezări antice, datată în perioada elenistică. Totodată, cercetarea noastră a dus la obținerea de noi

informații referitoare la evoluția acestei zone în perioada elenistică și la recuperarea de materiale arheologice elenistice.

Fiind o cercetare recentă, la momentul desfășurării Sesiunii Științifice Internaționale Pontica '57 materialul arheologic se află încă în etapa de studiu, astfel că rezultatele finale ale acestei cercetări le vom prezenta la o viitoare sesiune științifică.

Following the archaeological diagnostic works, carried out by the specialists of the Museum of National History and Archeology Constanța, a new ancient settlement was identified in the outskirts of Poarta Albă, Constanța county, on the route of the crude oil pipeline to be replaced by CONPET SA.

As a result, in July 2024 we carried out a preventive survey in this archaeological site. In the project, the archaeological research was planned to take place on an area of 1200 square meters, but the situation in the field required the research of a larger area, of 1220 square meters. The stratigraphy of the researched perimeter is as follows: up to the depth of 0.40-0.50 m we have the vegetal layer; between 0.50-1.15 m we have a loose brown-grey color layer, and at the depth of 1.15-1.35 m we identified the outline level of the archaeological complexes.

Thus, in the last level we outlined 15 archaeological features, as follows: C. 1 – oval-shaped pit; C. 2 – oval pit; C. 3 – pit of rectangular shape; C. 4 – oval pit; C. 5 – rectangular ditch; C. 6 – oval pit; C. 7 – pit cut by the E profile; C. 8 – pit of circular shape; C. 9 – circular pit; C. 10 – pit of oval shape; C. 11 – Hellenistic hut outlined as a rectangular feature. The complex is oriented on the N-S axis, it is located at a depth of 1.35 m below the current treading level and it is affected, in the central part, on the E-V axis, by the crude oil pipeline of the CONPET SA Company; C. 12 – pit of rectangular shape; C. 13 – oval pit; C. 14 – pit of rectangular shape; C. 15 – pit of oval shape.

It should be mentioned that in only seven of the 15 researched archaeological features we discovered archaeological materials: C. 5 – Hellenistic ceramic fragments, a fragmentary weight made of stone and rectangular shaped stones; C. 9 – ceramic fragments and stones of medium size, unshaped; C. 10 – amphoric material dated to the Hellenistic period and the osteological fragments of a large mammal; C. 11 – Hellenistic hut provided with a domestic oven, and, also, with a large pit with side steps dug in yellow layer; C. 12 – atypical ceramic fragments and fragments of small, unshaped stones; C. 13 – ceramic fragments from the Hellenistic period and medium-sized, unshaped stones; C. 15 – Hellenistic amphoric material and medium-sized stones with traces of shaping.

Therefore, the archaeological research carried out in Poarta Albă led to the discovery of a new ancient settlement, dated to the Hellenistic period. At the same time, our research led to obtaining new information regarding the evolution of this area during the Hellenistic period and to the recovery of Hellenistic archaeological materials.

Being recent research, at the time of the Pontica '57 International Scientific Session, the archaeological material is still in the study stage, so we will present the final results of this research at a future scientific session.

Complexul 38 cercetat pe situl arheologic Medgidia „Elenistic 2”
Feature 38 from Medgidia "Hellenistic 2" site

**Petre COLȚEANU, Natalia MATEEVICI, Irina SODOLEANU,
 Laura GHEORGHIU, Ioana DORCU, Mădălina SAVA, Claudiu LĂZĂRICĂ**

În urma cercetărilor arheologice preventive efectuate în anul 2024 pe situl Medgidia Elenistic 2 a fost descoperit complexul 38. În opinia noastră acesta constituie o descoperire excepțională din punct de vedere arheologic care merită adusă la cunoștință separat față de celelalte contexte arheologice cercetate. Este vorba de un depozit de amfore, din mai multe centre producătoare, alături de ceramică scitică și obiecte care, în această fază a prelucrării materialelor arheologice, sunt unicat în România, dar și în mediul barbar nord-pontic. Cronologic, descoperirea se datează în prima jumătate a secolului al III-lea a. Chr

Following the preventive archaeological research carried out in 2024 on the Medgidia Hellenistic 2 site, feature 38 was discovered. In our opinion, this is an exceptional discovery from an archaeological point of view, that deserves to be brought to attention separately from the other researched archaeological contexts. It is a deposit of amphorae, from several production centers, together with Scythian ceramics and objects that, in this phase of the processing of archaeological materials, are unique in Romania, but also in the North-Pontic barbarian environment. Chronologically, the discovery dates back to the first half of the 3rd century BC.

**Callatis – materiale ceramice din cercetarea unei mari gropi cu depuneri menajere
 (secolele IV - II a.Chr.)**

Callatis – Pottery from the Investigation of a Massive Waste Pit (4th – 2nd c. BC)

**Livia BUZOIANU, Nicolaie ALEXANDRU,
 Robert CONSTANTIN, Mihai IONESCU**

Locul este situat limita vestică a orașului din sec. IV-III a.Chr., *intra-muros*, în apropierea incintei de vest. Suprafața cercetată a fost de 284 mp, până la adâncimea de -2,20/-2,35m față de nivelul actual de călcare, cu două secțiuni stratigrafice de până la -3,90 m, respectiv -3,30 m. Situația stratigrafică - straturi de pământ care conțin numeroase fragmente ceramice, alternante cu straturi de arsură, cenușă sau lentile de pământ galben, demonstrează că avem de-a face cu o reamenajare a unui spațiu, rezultând o movilă creată în antichitate, prin diverse depuneri. Chiar și nivelul de fragmente litice și piatră sfărâmată nu este orizontalizat, el urmărește profilul amenajării acestei movile. Situația prezentată ne determină să avansăm ipoteza că ne aflăm într-un loc unde în secolele IV-III a.Chr., prin depunerea succesivă de materiale, s-a format o movilă în care alternau depunerile de fragmente ceramice și nivelurile de arsură, cenușă sau piatră sfărâmată. Conform topografiei cetății antice, perimetrul cercetat se află în interiorul incintei callatiene databile în sec. IV-III a.Chr.

Inventarul ceramic este reprezentat prin: ștampile și recipiente amforice (fragmentare); vase de uz comun de proveniență greacă (și probabil colonială) reprezentate prin kantharoi, *unguentaria*, boluri, ulcioare, opaițe, etc.; statuete de tip Tanagra (fragmentare); greutăți de

război de țesut; etc. Elemente de reper cronologic aflăm în materialele amforice și în tipologia diverselor categorii ceramice. Ștampilele ceramice numără cca 50 de piese; cele mai multe (22 exemplare) sunt sinopeene; urmează în ordine, Thasos (10 ex.), Heracleea Pontică (5 ex.), Rhodos (4 ex.), Paros și Cnidos (câte 2 ex.), Akanthos, Chersones și Cos (câte 1 exemplar fiecare); li se adaugă 3 piese de proveniență nedeterminată.

The place is located on the western edge of the 4th-3rd century BC city, intra-muros, near the western enclosure. The entire researched area was 284 square meters. The stratigraphic situation - layers of earth containing numerous ceramic fragments, alternating with layers of burning, ash, or yellow earth lenses, demonstrates that we are dealing with the rearrangement of a space, resulting in a mound created in antiquity, through various deposits. Even the level of lithic fragments and crushed stone is not horizontalized, it follows the profile of the arrangement of this mound. The situation presented leads us to advance the hypothesis that we are in a place where, in the 4th-2nd centuries BC, a mound was formed through the successive deposition of materials, in which ceramic fragments and levels of burning, ash, or crushed stone alternated. According to the topography of the ancient city, the surveyed area is located inside the Callatian enclosure, dated to the 4th-2nd centuries BC.

The ceramic inventory is represented by: stamps and amphorae containers (fragmented); Common use vessels of Greek (and probably colonial) origin, represented by kantharoi, unguentaria, bowls, jugs, lamps, etc.; Tanagra type figurines (fragmented); loom weights etc. Chronological reference elements are found in the transport containers and in the typology of the various ceramic categories. The ceramic stamps number around 50 pieces; most (22 examples) are Sinopean; followed in order by Thasos (10 ex.), Heraclea Pontica (5 ex.), Rhodes (4 ex.), Paros and Knidos (2 ex. each), Akanthos, Chersonesos and Cos (1 ex. each); 3 pieces of undetermined origin are added.

Inele din colecția Muzeului Callatis **Rings from Callatis Museum Collection**

Laurențiu RADU, Corina RADU-IORGUȘ

Printre obiectele de podoabă descoperite în necropola callatiană se înscriu și inelele, un tip de bijuterii frecvent depus în morminte, în calitate de bunuri personale ale defunctului. În colecția muzeului sunt circa 40 de inele din perioada elenistică și romană. Acestea sunt realizate din fier, bronz – cele mai multe, argint, aur sau sticlă (trei exemplare). Se remarcă prezența inelelor sigilare, a cheilor realizate sub forma unui inel (două exemplare), dar și a inelelor cu gemă. Inelul era un simbol al statutului social, de exemplu la romani membrii ordinului ecvestru purtau un inel din aur, sau reprezentau simboluri ale căsătoriei sau logodnei, marcând angajamentul și uniunea dintre două persoane.

Among the decorative items discovered in the Callatian necropolis are also rings, a type of jewellery that was commonly buried with the deceased as personal belongings. The museum's collection includes approximately 40 rings from the Hellenistic and Roman periods. They are made of iron, bronze – predominantly, silver, gold or glass (3 artefacts). It is notable the presence of sealing rings, keys made in the form of a ring (2 artefacts), but also rings with gems. The ring was a symbol of social status, as evidenced by the fact that members of the equestrian order wore a gold ring. It also served as a symbol of marriage or engagement, marking the commitment and union between two people.

Despre jucării, copii și zei. Câteva considerații pe marginea unei jucării din teracotă descoperită în necropola de vest a Tomisului (strada Labirint)

About Toys, Children and Gods. Some Considerations Regarding a Terracotta Toy Discovered in the Western Necropolis of Tomis (Labirint Street)

Ștefan GEORGESCU, Ana HAMAT

În toamna anului 2023 au fost cercetate arheologic câteva locații din necropola de vest a Tomisului, între care și strada Labirint. Cercetarea arheologică preventivă de pe strada Labirint nr. 2A s-a efectuat în suprafața delimitată de viitoarele fundații ale structurilor propuse prin proiect. Pe aceste amplasamente au fost cercetate 30 de morminte de epocă romană, datate în perioada secolului al II-lea și începutul secolului al III-lea. Inventarul funerar al acestor morminte este unul deosebit de bogat, fiind recuperate vase ceramice (*unguentaria*, castroane, cănițe și platouri) și de sticlă (*unguentaria*, *gutus* și pahare), precum și elemente de port din metal prețios și neprețios, sticlă și os (fibule, inele, cercei, pandantive-amulete, mărgelile), alături de jucării și statuete din teracotă, opaițe, scoici, monede și zaruri din os. Între obiectele de inventar funerar se remarcă o jucărie din teracotă, depusă într-un mormânt de copil. Din punct de vedere iconografic, ea aparține unui tip aparte, destul de rar întâlnit în Dobrogea de astăzi și care se raportează la unele *ex voto* depuse în temple și apariții de obiecte legate de mediul funerar în lumea greco-romană.

*In the fall of 2023, several locations in the western necropolis of Tomis, including Labirint Street, were researched. The preventive archaeological research on Labirint street, at no. 2A, was carried out in the area delimited by the future foundations of the structures proposed by the project. On these sites, 30 tombs from the Roman era, dated between the 2nd century and the beginning of the 3rd century, were investigated. The funerary inventory of these graves is particularly rich, being recovered ceramic vessels (*unguentaria*, bowls, cups and plates) and glass (*unguentaria*, *gutus* and glasses), as well as artefacts made of precious and non-precious metal, glass and bone (brooches, rings, earrings, pendants-amulets, beads), along with terracotta toys and statuettes, lamps, shells, coins and dice. Among the funerary inventory items, a terracotta toy can be noted. It has been deposited in a child's grave and from an iconographic point of view, it belongs to a special type, quite rarely found in today Dobrogea and which is related to some *ex voto* deposited in temples and also with objects related to the funerary environment in the Greco-Roman world.*

Reprezentări ale lui Demeter/Ceres în gliptica anatoliană
Images of Demeter/Ceres on Anatolian glyptics

Ergün LAFLI, Martin HENIG

În religia și mitologia antică greco-romană, Demeter (Ceres – în perioadă romană) a fost zeița recoltelor și a agriculturii, fiind tutelară asupra culturilor și a fertilității solului. Deși, Demetra este cel mai bine cunoscută drept zeiță a cerealelor, atributele sale sunt legate și de sănătate, naștere și căsătorie; are legături și cu Lumea de Dincolo unde fiicei sale, Kore, i-a fost destiant să petreacă șase luni pe an. În această lucrare succintă ne concentrăm pe reprezentările gliptice ale zeiței Demetra / Ceres, prin exemplificarea câtorva geme aflate în

custodia a diferite muzee din Turcia. Scopul este acela de a realiza un repertoriu iconografic al gemelor ce o înfățișează pe Demetra în partea de est a Imperiului Roman. Aceste reprezentări au rolul de a aduce la viață cultul asociat ei.

Reprezentările zeiței Demeter / Ceres ilustrate pe geme sunt mult standardizate în cuprinsul imperiului. Zeița este reprezentată ținând spice de grâu, respectiv de maci și oferind mâncare. Frecvent este acompaniată de animalul său cultic, o furnică. Pe monedele imperiale romane este prefigurată drept *Fides Publica*. Numeroase geme o redau pe Tyche / Fortuna cu obișnuitele sale obiecte, cornul abundenței și cârma, dar și ținând spice de grâu și de maci, astfel fiind echivalentă cu Demetra.

O intalie deosebită de la Kocaeli, aflată la Muzeul Arheologic și Etnografic din Kocaeli, anticul Nicomedia, recent publicată de autori, prezintă un spic de grâu, dar și o torță, ultimul obiect fiind un indicativ al ritualurilor nocturne dedicate Demetrei, similar cu cele componente ale misterelor eleusiene. Totodată, deitatea tutelară a orașului greco – roman Nicomedia a fost Demetra, cel mai important altar aflându-se în templul dedicat acesteia, situat în interiorul spațiului delimitat de incinta sacră, pe un deal, deasupra portului. Arrian din Nicomedia a fost preot al zeiței „căreia i-a fost închinat orașul”, și unde aceasta a fost venerată, precum la Eleusis, împreună cu fiica sa Kore. Arrian menționează *Misterele lui Demeter* ilustrate pe monede civile, zeița fiind prezentată în timp ce ține torța. Astfel, această gemă este un bun exemplu al unui cult local reflectat în cultura materială a Asiei Mici în perioadă romană.

După cum a fost stabilit, cultul demetrei a avut o răspândire largă. Numeroase intalii din vestul Imperiului Roman o prefigurează, precum o suită de astfel de obiecte din Britannia, printre care este menționată una descoperită în sanctuarul din situl Marcham – Frilford, de lângă Oxford. În acest caz cele două culori naturale ale pietrei, verde și maro au fost folosite pentru a prefigure recoltele aflate în creștere, respective grânele recoltate.

In ancient Graeco-Roman religion and mythology Demeter (Roman Ceres) was the Olympian goddess of the harvest and agriculture, presiding over the crops, and the fertility of the earth. Although Demeter is mostly known as a goddess of cereals, she was also concerned with health, birth, and marriage, and had connections to the Underworld where her daughter, Kore, was destined to spend six months of the year. In this brief paper we focus on glyptic depictions of Demeter/Ceres as exemplified by a few examples of gems from various Turkish museums. The aim is to compile an iconographic repertory of Demeter gems in the Roman East and in doing so bring to life the cult associated with her. Representations of Demeter/Ceres shown on gems are fairly standardised throughout the empire. The goddess holds ears of wheat and sometimes heads of seeding poppies, as well as an offering dish. She is frequently accompanied by her cult animal, an ant. On the Roman Imperial coinage she is equated with Fides Publica. Many gems show Tyche/ Fortuna, with her usual cornucopia and rudder, but also holding wheat and poppies, thus equating her with Demeter.

A remarkable intaglio from Kocaeli in the Archaeological and Ethnographic Museum of Kocaeli, ancient Nicomedia, recently published by the authors depicts an ear of wheat but also a torch, the latter indicative of nocturnal rites of Demeter, similar to those of the Eleusinian mysteries. Indeed, the chief divinity of Graeco-Roman Nicomedia was Demeter and indeed the most important religious shrine in Nicomedia was the temple of Demeter, which stood in a sacred precinct on a hill above the harbour. Arrian of Nicomedia served as priest of the goddess "to whom the city is dedicated", and where she was venerated, as at Eleusis, with her daughter, Kore. Arrian mentions the Mysteries of

Demeter, who is often seen on the civic coins, holding her torch. So, this gem is an example of a local cult reflected in the material culture of Roman Asia Minor.

As stated, Demeter had a universal reach, for example there are many examples of intaglios showing her in Britannia, in the far west of the Roman Empire, including, for example, one from a sanctuary site at Marcham-Frilford, near Oxford on which the gem cutter has used the two colours of the stone, green and brown to signify the growing crops and the ripened grain.

L'Église rouge de Pérouchtitsa – le martyrium des Saints Théodote, Asclépiodote et Maxime de Marcianopolis (Moesia Secunda) ?

The Red Church near Peroushtitsa – the martyrium of Saints Theodotus, Asclepiodotus and Maximus from Marcianopolis (Moesia Secunda)?

Georgi ATANASOV

Biserica Roșie de lângă orașul Perushtitsa, situat la sud de Plovdiv (Philippopolis) este un monument emblematic pentru arhitectura paleocreștină. Aceasta este un mare *tetraconch* cu *domus* și coridoare care o înconjoară. Cercetătorii din generațiile trecute au considerat-o un *martyrium* ridicat pentru un martir/i paleocreștin/i – o ipoteză care a suscitat revizuirii și dezbateri în ultimele decenii.

Totodată, biserica de tip *tetraconch* de lângă Perushitsa nu este o catedrală, deoarece este departe de orice oraș, chiar de orice fortificație. Este localizată într-un spațiu pustiu lângă un izvor. De formă și de dimensiuni similare este *martyrium* – ul din interiorul necropolei cetății Augusta Traiana (Beroe – Stara Zagora).

În secolul al IV-lea, *martyrium*-ul a fost transformat în biserică prin construirea unui *corridor*, a unui *narthex*, a unui baptisteriu și a unei capele cu absidă; cea din urmă funcționând ca un *martyrium* secundar, în spațiul căruia au fost transferate relicvele.

Altă problemă importantă se referă la identitatea celor trei martiri depuși în *martyrium*-ul *tetraconch* de lângă Perushitsa. În povestea vieții Sfântului Theodotus, se menționează faptul că Sfinții Asklepiode și Maximus de Marcianopolis (capitala provinciei Moesia Secunda după începutul secolului al IV-lea), au fost judecați în teatrul orașului de către guvernatorul Theres, din cauza credinței creștine.

Avem argumente pentru a afirma că acest judecător a fost vicarul diocezei Thraciei. O inscripție din teatrul Philippopolis confirmă că Theres a deținut funcția respectivă la începutul secolului al IV-lea. După aceea, acuzații au fost duși la Adrianopole unde au fost, de asemenea, judecați și torturați. În cele din urmă, reîntorși la Philippopolis (probabil pe drumul secundar care traversa Munții Rhodopi), pe data de 15 septembrie 307, la o distanță de 30 de mile de oraș au fost executați într-un spațiu pustiu de lângă un mare izvor. Localizarea *martyrium*-ul de lângă Perushitsa corespunde acestei descrieri.

The Red Church near Perushtitsa, south of Plovdiv (Philippopolis), is a symbolic monument of Early Christian architecture and archeology. This is a large tetraconch with a dome and corridors that surround it. Scientists from elder generation describe it as a martyrium of an Early Christian martyr (or martyrs) - an opinion that has been disputed in the recent decades.

However, the tetraconchal church near Perushtitsa is not a cathedral because it is far from big cities, even from fortresses. It is located in a desolate place near a large spring. Of similar shape and size is the tetraconchal martyrium at the necropolis of Augusta Traiana (Beroe - Stara Zagora).

In the fifth century the martyrium was transformed into a church by the addition of a corridor, narthex, baptistery and a chapel with apse, which is like a secondary martyrium where the relics were transferred.

Another main question is: who are the three martyrs who were placed in the tetraconchal martyrium near Perushtitsa? In the life story of St. Theodotus, St. Asklepiode and St. Maximus of Marcianopolis (the capital of the province Moesia Secunda after the beginning of the 4th century) it was recorded that due to their affection for Christianity they were judged in the city theater by the governor Theres. We have reason to affirm that he was vicar of the Diocese of Thrace. An inscription from the theater of Philipopolis confirms that Theres indeed held that position in the beginning of the 4thc. Then the defendants were transported to Adrianople where they were also judged and tortured. Finally, they were directed to Philippopolis (probably through the secondary road of the Eastern Rhodope Mountains), but 30 miles before the city they were executed in a desolate place near a large spring on 15 September 307. The Martyrium near Perushtitsa corresponds fully to this description.

Înființarea primelor episcopii sufragane pe teritoriul provinciei romane Scythia *The Establishment of the First Suffragan Bishoprics in the Territory of the Roman Province of Scythia*

Ionuț HOLUBEANU

Această prezentare pune în discuție datarea înființării primelor episcopii sufragane pe teritoriul provinciei romane Scythia. În ultimul său studiu dedicat acestei teme, publicat în anul 1924, V. Pârvan a apreciat că scaunele sufragane ale mitropoliei de la Tomis menționate în *Notitia 3* (a lui De Boor) au putut fi înființate între 430 și 527. El a considerat, însă, că recunoașterea oficială a acestora de către autoritățile civile și bisericești de la Constantinopol a putut avea loc în timpul împăratului Iustinian I (527-565). Ulterior, Emilian Popescu, pe temeiul mai multor argumente documentare, a datat înființarea lor în timpul domniei lui Anastasius I (491-518). Cu toate acestea, cerințele adresate de către împăratul Iustinian I juriștilor însărcinați cu redactarea noului codex legislativ al Imperiului (*Codex Iustinianus*) pledează în favoarea datării acestui eveniment după 16 noiembrie 534, data publicării *Codex repetitiae praelectionis* (i.e., a doua ediție a colecției legislative).

This presentation addresses the moment of the establishment of the first suffragan bishoprics in the territory of the Roman province of Scythia. In his last study dedicated to the topic, published in 1924, V. Pârvan estimated that the suffragan sees of the metropolis of Tomi mentioned in Notitia 3 (the so-called De Boor's Notitia) could have been established between 430 and 527. He considered, however, that the official recognition of these bishoprics by the civil and ecclesiastical authorities in Constantinople may have taken place during the reign of Emperor Justinian I (527-565). Later, Emilian Popescu dated their establishment to the reign of Anastasius I (491-518), based on arguments drawn from textual sources and on archaeological discoveries. However, the requirements Emperor Justinian I addressed to the jurists tasked with drafting the new legislative code of the Empire (Codex Iustinianus) argue in favor of dating the establishment of the suffragan bishoprics in Scythia to after

November 16, 534, which is the date of the publication of the Codex repetitiae praelectionis (i.e., the second edition of the Codex Iustinianus).

Aspecte privind urbanismul roman târziu.
Rezultatele cercetărilor arheologice recente la Tropaeum Traiani
Aspects Regarding the Late Roman Urbanism.
The Results of Recent Archaeological Research at Tropaeum Traiani

Gabriel Mircea TALMAȚCHI, Adriana PANAITE

În comunicarea de față autorii se vor referi la rezultatele cercetărilor arheologice desfășurate în ultimii ani în orașul roman Tropaeum Traiani, în două sectoare: Sectorul A și Sectorul C. Scopul cercetărilor efectuate începând cu anul 2005, în sectorul numit convențional „Sector A la nord de Bazilica A”, este de a evidenția, pe de o parte, cartierul și trama stradală din această zonă a orașului, dar și, pe măsură ce săpăturile avansează, a anexelor Bazilicii A de pe latura de nord a edificiului. Sunt avute în vedere aspecte legate de locuirea romană târzie, stratigrafia generală a zonei, precum și schimbările urbanistice care au avut loc între secolul al IV-lea și sfârșitul secolului al VI-lea/începutul celui următor. Scopul final este dezvelirea și cercetarea întregii insule delimitată de străzile *decumanus*, *cardo*, strada AV1 și strada ABV IV. Cercetările arheologice din Sectorul C, corespunzător cartierului sudic, care se află la vest de *cardo*, au condus la descoperirea mai multor complexe importante specifice structurii urbane antice. Mai exact, un edificiu impunător de tip *domus*, dispus nord-sud, cu laturile de 50 x 24,5 m (cu atrium și sală principală în structura sa interioară), cu legături directe cu *cardo* și datat în secolele IV-VI p.Chr. prezentând cel puțin două faze principale, construcție, și o a doua de reparație și recompartimentare. A doua clădire a fost descoperită la sud de bazilica *forensis*, fiind fie o anexă a acesteia din urmă, fie o construcție de sine stătătoare ce pare a fi un depozit de produse comerciale. În final, cercetarea a inclus și o porțiune din *cardo*, pe o lungime de aproximativ 25 de metri, unde au fost identificate două faze de reparație.

In our communication we will refer to the results of the archaeological research carried out in recent years in the Roman city of Tropaeum Traiani, in two sectors: Sector A and Sector C. The purpose of the research carried out since 2005, in the sector conventionally called Sector A to the north of Basilica A, is to highlight, on the one hand, the neighborhood and the street layout in this area of the city, but also, as the excavation progresses, of the annexes of the basilica A on the N side of the edifice. Aspects related to late Roman habitation, the general stratigraphy of the area, as well as the urban changes that took place between the 4th century and the end of the 6th century/beginning of the next are considered. The final goal is to reveal and research the entire island between decumanus, cardo, street AV1 and street ABV IV. Archaeological research in sector C, corresponding to the southern quarter, which is located west of the cardo, led to the discovery of several important complexes specific to the ancient urban structure. More precisely, an imposing domus-type edifice, arranged north-south, with sides of 50 x 24.5 m (with atrium and main hall in its internal structure), with direct connections to the cardo and dated in the IV-VI centuries AD, presenting at least two main phases, construction, and a second one of repair and re-compartmentalization. The second building is discovered to the south of the basilica forensis, being either an annex of the latter or an independent

construction that appears to be a warehouse for commercial products. Finally, the research also included a portion of the cardo, over a length of approximately 25 meters, where two phases of repair were identified.

Late Roman and Early Byzantine Burials from the South Sector at Histria (2012-2021)
Morminte romane târzii și bizantine timpurii din Sectorul Histria Sud (2012-2021)

Mircea DABÎCA, Ciprian CREȚU

Săpăturile efectuate în perioada 2012–2021 în Sectorul Histria Sud au scos la iveală 34 de morminte, aducând noi informații referitoare la utilizarea acestei zone ca cimitir în perioadele romană târzie și bizantină timpurie (secolele IV–VI p. Chr.). Majoritatea mormintelor descoperite în acest sector aparțin primei perioade de utilizare a zonei cu destinație funerară, din secolul IV și până la sfârșitul secolului al V-lea, dar există și câteva morminte mai târzii, din cel de-al doilea orizont de înmormântări contemporane cu bazilica *extra muros*. Prezentarea caracteristicilor mormintelor (e.g. diversele amenajări funerare, orientarea și poziția corpului) atestă diversitatea practicilor funerare, fiind documentate inclusiv cazuri de reînhumări și morminte simbolice (cenotafuri). Frecvența ridicată a mormintelor cu acoperiș în două ape construit din țigle descoperite în Sectorul Histria Sud contrastează cu raritatea acestora observată în sectoarele învecinate, sugerând posibilitatea existenței unui grup concentrat de morminte în această zonă. Cartografierea mormintelor pe baza categoriilor cronologice, de sex și de vârstă oferă o imagine de ansamblu care integrează atât descoperirile funerare mai vechi, cât și pe cele de dată recentă.

Excavations conducted from 2012 to 2021 at the Histria South Sector uncovered 34 graves, adding valuable new information to the mortuary record of the extramural cemetery of the settlement during the Late Roman and Early Byzantine periods (4th to 6th centuries AD). The majority of the graves discovered in this area belong to the initial phase of its use as a cemetery, spanning from the 4th century to the late 5th century. However, some later graves from a second burial phase, contemporary with the construction of the extramural basilica, were also identified. The examination of the burials features, such as the arrangement of diverse funerary structures, as well as body orientation and positioning, highlights the diversity of customs, with documented instances including reburials and symbolic graves (cenotaphs). The high prevalence of graves with double-sloped roof made of tiles in the Histria South Sector contrasts markedly with the lower occurrence observed in the Basilica Extra Muros Sector, suggesting the possibility of a clustered group in the area of the former. Mapping the graves according to chronological, sex, and age criteria offers a comprehensive view that encompasses both older and more recent discoveries.

**Osteobiografii și paleopatologie în lotul de material osteologic descoperit în mormintele
din Sectorul Histria Sud**
*Osteobiographies and Paleopathology in the Skeletal Sample
from the Histria South Sector*

Ciprian CREȚU, Andrei Dorian SOFICARU, Mircea DABÎCA

Materialul osteologic descoperit în cele 34 de morminte cercetate pe parcursul săpăturilor arheologice desfășurate în Sectorul Histria Sud în perioada 2012-2021 a fost analizat antropologic pentru prima dată. În urma studiului a fost identificat un număr total de 38 de indivizi, discrepanța față de numărul de morminte fiind explicată prin faptul că în două complexe funerare au fost identificați câte patru indivizi, iar alte două erau cenotafuri. Pe lângă estimarea vârstei la deces și a sexului indivizilor au fost înregistrate și condițiile patologice, în special cele referitoare la patologii orale (carii, abcese, pierderi *antemortem* de dinți), *cribra orbitalia* și hiperostoza porotică, osteoperiostită la nivelul oaselor lungi și osteoartrită la nivelul articulațiilor. Prin realizarea osteobiografiilor pentru cazurile mai speciale am încercat să schițăm un tablou al provocărilor cu care se confruntă persoanele cu anumite condiții patologice (*humerus varus*, hiperostoza scheletică idiopatică difuză) și să oferim o perspectivă asupra experiențelor trăite de acestea.

*The osteological material discovered in the 34 graves excavated in the South Histria Sector during 2012-2021 was subjected to anthropological analysis for the first time. The study revealed a total of 38 individuals, with the discrepancy from the number of graves explained by two burials containing four individuals each, and two others being cenotaphs. In addition to estimating the age at death and sex of the individuals, pathological conditions were also recorded, especially those related to oral pathologies (cavities, abscesses, ante-mortem tooth loss), *cribra orbitalia*, porotic hyperostosis, osteoperiostitis in long bones, and osteoarthritis in the joints. By constructing osteobiographies we sought to focus on detailing the challenges faced by individuals with skeletal abnormalities (such as *humerus varus* and diffuse idiopathic skeletal hyperostosis) and to offer insights into their lived experiences.*

Tomis în epoca greacă
Tomis in the Greek Period

Vasilica LUNGU

Un grup de importuri arhaice târzii și clasice timpurii identificate recent oferă noi informații despre începutul așezării grecești de la Tomis. Acesta conține ceramică attică decorată, amfore de transport din Chios și Lesbos, vase decorate specifice Corintului târziu, precum și exemple ale ultimelor cupe cu benzi de tradiție ionică. Alte câteva vase selectate din perioadele următoare, care includ exemple din secolele IV până la II î.Hr. sunt analizate în continuare. Compararea ceramicii de la Tomis cu colecțiile actuale de la Histria, Berezan și Olbia Pontica arată direcția comună a importurilor răspândite pe scară largă în coloniile milesiene din vestul și nordul Mării Negre.

A group of Late Archaic and Early Classical imports recently identified gives new in formations about the beginning of the Greek settlement at Tomis. It contains Attic decorated pottery, transport amphorae from Chios and Lesbos, Late Corinthian specific decorated vessels, as well as examples of the latest banded cups of Ionian tradition. Some other selected artefacts from the next periods, which include examples of the 4th till the 2nd c. BC, are being analyzed in the following. The comparison of the Tomis pottery with the actual collections from Histria, Berezan and Olbia Pontica shows the common direction of imports spread widely among the Milesian colonies in the Western and Northern Black Sea.

Sigilate orientale și pontice descoperite într-o așezare rurală din teritoriul Tomisului
Eastern Sigillata C and Pontic Sigillata from a Rural Settlement in the Territory of Tomis

Manuela MĂIȚĂ

Cu ocazia proiectului de construire a autostrăzii A4, desfășurat în perioada 2010-2011, pe tronsonul cuprins între km. 8+400 – 9+500 a fost cercetată o porțiune importantă dintr-o așezare romană. Aceasta a fost caracterizată de două etape de locuire, atestate printr-un nivel timpuriu (sec. II – III p.Chr), suprapus de unul târziu (finalul secolului III – secolul al IV-lea p.Chr). Cea mai mare pondere a materialului arheologic descoperit este reprezentată de ceramică. Autorul analizează ceramica de tip terra sigillata. Au fost identificate fragmente aparținând categoriilor ESC (*Eastern Sigillata C*) și *Sigillata Pontica*, datate în orizontul cronologic al secolelor II– III p.Chr. Se remarcă popularitatea formelor veselei de masă – castroane, farfurii, tăvi. Analiza lotului ajută la rafinarea cronologiei așezării, oferind imaginea unor complexe arheologice utilizate o perioadă îndelungată (secolele II – IV p.Chr.), însă cu funcțiuni diferite.

As a result of the construction project of Constanta's bypass (A4 motorway) carried out in 2010-2011, a large rural roman settlement was discovered between kilometres 8+400-9+500. The settlement was characterized by two stages of habitation. The earlier level corresponding to 2nd - 3rd centuries AD is overlaid by a late one, belonging to late 3rd - 4th centuries AD. The largest amount of archaeological material unearthed is represented by roman pottery. The author studies terra sigillata pottery. Fragments belonging to the Eastern Sigillata C and Pontic Sigillata, dating from the 2nd 3rd century AD, were identified. The high occurrence of tableware items, such as bowls, plates and trays are noticeable. The analysis of this pottery batch helps to refine the settlement's chronology, mapping various archaeological features that were used over an extensive time period, albeit serving different purposes.

Cercetări arheologice preventive la Costinești (2022-2024)
Preventive archaeological research at Costinești (2022-2024)

**Constantin BĂJENARU, Cătălin NOPCEA, Ștefan GEORGESCU,
 Ingrid PETCU-LEVEL, Oana GRIGORUȚĂ,
 Bianca PROFIRAN, Ștefan PALAMIUC**

Presiunea imobiliară care a cuprins în ultimii ani stațiunile de pe litoralul Mării Negre nu avea cum să ocolească și localitatea Costinești. Un prim avânt urbanistic este documentat încă din perioada 2000-2015. Deși siturile arheologice din zona falezei erau cunoscute și chiar delimitate în Planul Urbanistic General al comunei, autoritățile locale și Direcția Județeană pentru Cultură nu și-au îndeplinit atribuțiile privind protejarea patrimoniului afectat de primele investiții majore. Implicarea arheologilor MINAC în perioada de după anul 2017 a condus la atenuarea distrugerilor provocate de noile investiții.

Comunicarea se axează pe rezultatele cercetărilor efectuate în mai multe locații aflate în două situri arheologice bine cunoscute – așezarea din zona Pescărie (identificată de unii autori cu *Parthenopolis*) și cea din zona lacului Costinești. În situl de la Pescărie s-a conturat un nucleu important de locuire din perioada romană (secolele II-III p.Chr.) și s-au identificat resturile unei construcții din secolul VI (foarte probabil un turn de observație). În anul 2024 s-a realizat și prima cercetare arheologică în așezarea situată pe malul de Vest al lacului Costinești, fiind documentate o locuire intensă de epocă romană (sec. II-IV p.Chr.) și complexe de perioadă elenistică (sec. IV-III a.Chr.). Rezultatele acestor cercetări confirmă observațiile din teren efectuate de Radu Vulpe în perioada interbelică și de Horia Slobozianu și Ioan Țicu în anii 1950-1960, care indicau prezența unor așezări cu un bogat inventar arheologic.

The real estate pressure that has gripped the resorts on the Black Sea coast in recent years had no way of bypassing the village of Costinești. A first urban development is documented since 2000-2015. Although the archaeological sites in the area of the cliff were known and even delimited in the General Urban Plan of the commune, the local authorities and the County Directorate for Culture did not fulfill their duties regarding the protection of the heritage affected by the first major investments. The involvement of MINAC archaeologists in the period after 2017 led to the abatement of the destruction caused by the new investments.

The communication focuses on the results of research carried out in several locations located in two well-known archaeological sites - the settlement in the "Pescărie" area (identified by some authors with Parthenopolis) and the one in the Costinești lake area. In the "Pescărie" site an important residential nucleus from the Roman period (2nd-3rd centuries AD) was outlined and the remains of a construction from the 6th century (very likely an observation tower) were identified. In 2024, the first archaeological research was also carried out in the settlement located on the western shore of Lake Costinești, documenting an intense habitation from the Roman period (2nd-4th century AD) and features from the Hellenistic period (4th-3rd century BC). The results of these researches confirm the field observations made by Radu Vulpe in the interwar period and by Horia Slobozianu and Ioan Țicu in the 1950-1960s, which indicated the presence of settlements with a rich archaeological inventory.

**Cercetări arheologice sistematice în Sectorul Poarta Mică de la cetatea Argamum –
38 de ani după**
*Systematic Archaeological Research in the Small Gate Sector from the Argamum fortress –
38 years after*

Ștefan HONCU

Cercetările arheologice sistematice desfășurate de aproape patru decenii în sectorul Poarta Mică, de la cetatea Argamum au scos la suprafața zidul de incintă, una din porțile orașului precum și unele edificii ce datează între secolele IV-VII p.Chr. Zidul de incintă, ce a fost construit în perioada romană târzie, pare să înconjoare un perimetru mai restrâns, comparativ cu cel din epoca romană timpurie. De la început, s-a observat că poarta mică era una pietonală, asigurând accesul din port la cetate. Astfel, rezultatele investigațiilor efectuate de noi în acest sector au fost destinate în principal obținerii mai multor informații despre rolul jucat de poarta mică și a edificiilor aflate în curs de cercetare, în dezvoltarea economică a acestui sit. Totodată, s-a remarcat că de-a lungul timpului mai multe evenimente negative au marcat evoluția acestui sector. Astfel, un prim eveniment major ce a afectat sectorul s-a petrecut pe parcursul veacului al V-lea p.Chr. care a produs schimbarea planimetriei unor clădiri și ridicarea altora noi. Un ultim eveniment major s-a produs către sfârșitul secolului al VI-lea și la începutul celui următor, fapt care va duce treptat la sfârșitul locuirii în cetate.

Systematic archaeological investigations carried out for almost four decades in the Small Gate sector, from the Argamum fortress have revealed the enclosure wall, one of the city gates as well as some edifices dating between the 4th-7th centuries AD. The enclosure wall, which was built in the Late Roman period, seems to surround a narrower perimeter compared to that of the Early Roman era. From the beginning, it was noticed that the small gate was a pedestrian one, providing access from the port to the fortress. Thus, the results of our investigations in this sector were mainly intended to obtain more information about the role played by the Small Gate and the buildings under research, in the economic development of this site. At the same time, it was noted that over time several negative events marked the evolution of this sector. Thus, a first major event affecting the sector occurred during the fifth century AD. which caused the change in the planimetry of some buildings and the erection of new ones. A last major event occurred towards the end of the sixth century and the beginning of the next one, which will gradually lead to the end of habitation in the fortress.

Ceramica po[ta]toria de la Argamum – sector Poarta Mică. Campaniile 2017-2024
Drinking vessels from Argamum – Small Gate Sector. Campaigns 2017-2024

Alex-Marian CORNEA

În această comunicare se prezintă categoria veselei de băut descoperită la Argamum, în sectorul Poarta Mică, în timpul săpăturilor arheologice 2017-2024, încercând să facem o analiză preliminară a acestui material arheologic. Prin sub-categoriile identificate (ulcioare, pahare, căni, etc.) am încercat să realizăm o imagine cât mai exactă a tipurilor de ceramică de băut, cu scopul de a urmări distribuția acestora, în directă legătură cu contextul arheologic și cronologic.

This communication presents the category of drinking vessels discovered at Argamum, in the Small Gate sector, during the 2017-2024 archaeological excavations. Hereby, we want to provide a preliminary analysis of this archaeological material. Through the identified sub-categories (jugs, glasses, mugs, etc.) we tried to create a picture as accurately as possible of the types of drinking ceramics, with the aim of following their distribution, in direct connection with the archaeological and chronological context.

Resursele animaliere utilizate de comunitatea romană târzie de la Argamum
Animal resources used by the Late Roman Community from Argamum

Daniel MALAXA

Resturile faunistice studiate provin din săpăturile desfășurate între anii 2017-2020 în cadrul sitului arheologic Argamum (comuna Jurilovca, jud. Tulcea) și sunt datate ca aparținând Epocii Romane târzii (sec. V-VI CE).

Eșantionul analizat cuprinde 808 resturi faunistice ce provin de la mamifere, păsări, moluște, pești și reptile, resturile de la mamifere fiind cele mai numeroase. Materialul arheozoologic a putut fi datat ca provenind din a doua jumătate a secolului V (147 fragmente faunistice), prima jumătate a secolului VI (230 resturi faunistice), a doua jumătate a secolului VI (281 fragmente) și din secolele VI-VII (124 resturi faunistice).

Materialul faunistic este de origine menajeră, fiind identificate urme de tranșare, dezarticulare și descărnare.

Speciile domestice identificate au fost: bovina domestică (*Bos taurus*), oaia (*Ovis aries*), capra (*Capra hircus*), porcul domestic (*Sus domesticus*), câinele (*Canis familiaris*), asinul (*Equus asinus*) și calul (*Equus caballus*).

În toate perioadele studiate, bovina domestică este cea mai frecventă specie și furnizează, de asemenea, și cea mai ridicată cantitate de carne pentru alimentația așezării. Grupul oaie/capra și porcul domestic urmează bovinei, dar care, din cauza taliei lor specifice mici, furnizau cantități reduse de carne. Alte specii domestice, crescute de această dată în scop utilitar, erau câinele, folosit, în principal pentru protecție, asinul și calul, utilizate pentru echitație și pentru transportul greutăților. Pe lângă mamiferele domestice se practica și creșterea găinilor domestice.

Lista taxonilor sălbatici cuprinde: cerbul (*Cervus elaphus*), porcul mistreț (*Sus scrofa*), bursucul (*Meles meles*) și vidra (*Lutra lutra*). Vânătoarea nu reprezenta o activitate foarte importantă, în toate nivelurile ponderea speciilor sălbatică fiind relativ scăzută. Vânătoarea putea juca un rol mai important doar în a doua jumătate a secolului VI. Cele mai intens vâdate specii sălbatică erau porcul mistreț și cerbul, restul taxonilor fiind vânați cel mai probabil pentru blana lor.

Pentru un aport suplimentar de hrană, aceste comunități practicau și pescuitul, fiind identificate în eșantion resturi provenind de la indivizi de crap (*Cyprinus carpio*) și de somn (*Silurus glanis*). O altă îndeletnicire adițională putea fi reprezentată de vânătoarea păsărilor sălbatică, în special vânătoarea indivizilor de talie mare și mijlocie.

The studied faunal remains come from the excavations carried out between 2017-2020 at the Argamum archaeological site (Jurilovca commune, Tulcea county) and are dated as belonging to the Late Roman Period (5th-6th century AD).

The analyzed sample comprises 808 faunal remains originating from mammals, birds, mollusks, fish, and reptiles, with mammalian remains being the most numerous. The archaeozoological material could be dated to the second half of the 5th century (147 faunal fragments), the first half of the 6th century (230 faunal remains), the second half of the 6th century (281 fragments), and from the 6th-7th centuries (124 faunal remains).

The faunal material is of domestic origin, with traces of cutting, disarticulation, and defleshing. The identified domestic species were: domestic cattle (*Bos taurus*), sheep (*Ovis aries*), goat (*Capra hircus*), domestic pig (*Sus domesticus*), dog (*Canis familiaris*), donkey (*Equus asinus*), and horse (*Equus caballus*).

In all studied periods, domestic cattle were the most frequent species and also provided the highest quantity of meat for the settlement's consumption. The sheep/goat group and domestic pig followed cattle, but due to their small specific size, they provided smaller amounts of meat. Other domestic species, kept primarily for utilitarian purposes, included the dog, mainly used for protection, and the donkey and horse, used for riding and transporting loads. Besides domestic mammals, the raising of domestic chickens was also practiced.

The list of wild taxa includes: deer (*Cervus elaphus*), wild boar (*Sus scrofa*), badger (*Meles meles*), and otter (*Lutra lutra*). Hunting was not a very important activity, as the proportion of wild species was relatively low in all levels. Hunting might have played a more significant role only in the second half of the 6th century. The most intensively hunted wild species were the wild boar and deer, with the other taxa likely being hunted primarily for their fur.

For an additional supply of food, this community also practices fishing and the remains identified in the sample mainly come from individuals of carp (*Cyprinus carpio*) and catfish (*Silurus glanis*). Another additional occupation could be the hunting of wild birds, especially the hunting of large and medium-sized individuals.

**SECȚIUNEA
CETĂȚI, ORAȘE ȘI AȘEZĂRI.
VIAȚA COTIDIANĂ LA MARGINEA IMPERIILOR (SECOLELE VII – XIII)**

**SECTION
FORTRESSES, TOWNS AND SETTLEMENTS.
EVERYDAY LIFE ON THE EDGE OF EMPIRES (7th – 13th CENTURIES)**

**Orizontul timpuriu al culturii materiale a maghiarilor cuceritori
luând în considerare istoria veche a Ungariei
*The Early Horizon of the Conquering Hungarians' Material Culture
Considering Ancient Hungarian History***

Balázs JANCSIK

Data consensuală a cuceririi maghiare a Bazinului Carpaților este 895 p.Chr. Această dată a fost definită la sfârșitul secolului al XIX-lea de către savanții maghiari pe baza izvoarelor scrise și a materialelor arheologice cunoscute ale vremii. Cu toate acestea, se conturează un nou orizont arheologic datorită cercetărilor arheometrice recente și a noilor descoperiri arheologice din ultimii 10-15 ani, care pot fi legate de maghiarii timpurii din Bazinul Carpaților și care pot fi datate înainte de 895 p.Chr., în a doua jumătate a secolului al IX-lea. În prezentarea mea voi arunca o privire asupra acestor materiale timpurii și voi încerca să ofer o posibilă interpretare a acestora. În timpul cercetărilor noastre din regiunea Jászság, am colectat și am adăugat astfel de materiale timpurii, legate de primii maghiari (din siturile Jászberény-Alsómuszáj homokbánya și Jászfelsőszentgyörgy-Zagyván túl).

În arheologia și istoriografia perioadei de cucerire maghiară a existat și încă există o dezbatere referitoare la posibilitatea datării cuceririi mai devreme de 895 p.Chr. Presupunem că evenimentul cuceririi Bazinului Carpaților nu a fost unul unic, ci mai degrabă un proces prelungit – savanții maghiari au atribuit, în mod tradițional, sfârșitul acestui proces anului 907 p.Chr., data bătăliei de la Bratislava. Cu toate acestea, în trecut, ne lipseau dovezile care să susțină ipoteze despre o dată anterioară a prezenței maghiare în bazinul carpatic (adică înainte de 895 p.Chr., la mijlocul sau în a doua jumătate a secolului al IX-lea). Colectarea și interpretarea acestor noi dovezi este crucială pentru a înțelege mai bine istoria maghiarilor și a regiunii mai extinse (Europa Centrală și de Est).

Pe baza acestor noi cercetări materiale și arheometrice, putem presupune o prezență maghiară în Bazinul Carpaților înainte de 895 p.Chr., predominant pe Marea Câmpie Ungară. Pe de altă parte, cantitatea mică de date și materiale ne obligă să perfecționăm această concluzie: această prezență a fost sporadică, iar cuceritorii au ajuns în masă abia după 895. Înainte de 895 p.Chr. majoritatea maghiarilor locuiau în teritoriul numit „Etelköz” (situat în Moldova actuală și sudul Ucrainei). Marea Câmpie Ungară nu era sub controlul unui stat puternic în a doua jumătate a secolului al IX-lea. După cunoștințele noastre, acest teritoriu poate fi cel mai bine descris ca un pământ al nimănuși la acea vreme. Putem

presupune că maghiarii care locuiau în Etelköz au profitat de această oportunitate și și-au stabilit prezența (în principal militară?) în această regiune.

The consensual date of the Hungarian conquest of the Carpathian Basin is 895 AD. This date was defined at the end of the 19th century by the Hungarian scholars based on the written sources and the known archeological materials of the time. However, a new archeological horizon is emerging due to recent archeometric researches and new archeological finds from the last 10-15 years, which can be connected to the early Hungarians in the Carpathian Basin, and which can be dated before 895 AD., in the second half of the 9th century. In my presentation we will take a look at this early material, and I will attempt to give a possible interpretation of it. During our research in the Jászág region I and my colleagues have also collected and added to some of this early material connected with the early Hungarians (from the sites of Jászberény-Alsómuszáj homokbánya and Jászfelsőszentgyörgy-Zagyván túl).

In the archeology and historiography of the Hungarian Conquest Period there was and still is a debate about whether the conquest can be dated to earlier than 895 AD. We assume that the conquest of the Carpathian Basin was not a one-time event, but rather a prolonged process – the Hungarian scholars traditionally dated the end of this process to 907 AD., to the date of the Battle of Bratislava. However, in the past we were lacking evidence for hypotheses about the earlier date of the Hungarian presence in the Carpathian basin (before 895 AD., in the middle or second half of the 9th century). The collection and interpretation of these new evidences is crucial to better understand the history of the Hungarians and of the wider region (Central and Eastern Europe) too.

Based on this new material and archeometric research we can profoundly assume a Hungarian presence in the Carpathian Basin before 895 AD., predominantly on the Great Hungarian Plain. On the other hand, the small amount of data and material compel us to refine this conclusion: this presence was sporadic, and the conquerors only arrived en masse after 895. Before 895 AD. the majority of Hungarians lived in the territory called „Etelköz” (located in present-day Moldova and Southern Ukraine). The Great Hungarian Plain in the second half of the 9th century was not under the control of a strong state. To our best knowledge this territory can be best described as a no man’s land at that time. We can assume that the Hungarians living in Etelköz took advantage of this opportunity and established their (mainly military?) presence in this region.

**O discuție despre ceramica „Dridu” din recente descoperiri
din zona bazinului râului Cricovu Sărat
A Discussion About “Dridu” Pottery from Recent Discoveries
in the Area of Cricovu Sărat River Basin**

**Andrei MĂGUREANU, Meda TODERAȘ, Vlad CĂRĂBIȘI,
Mădălina DEDIU, Raluca DOBROGEANU**

Autostrăzile au devenit un important factor care generează cunoaștere prin prisma descoperirilor arheologice. Prin amploarea proiectelor de infrastructură și impactul asupra patrimoniului arheologic este unul deosebit, acestea traversând de cele mai multe ori zone considerate „albe” din punct de vedere arheologic. Cercetările de pe Autostrada A7, lot 1 Dumbrava-Mizil, au permis identificarea și cercetarea unor așezări din secolele VIII-X p.Chr. în zona dintre râurile Teleajen și Cricovul Sărat, care au produs un lot semnificativ de ceramică. Prezentarea de față își propune discutarea unor aspecte ale acestui lot ceramic, în

special din punct de vedere tipologic și cronologic, în contextul așezărilor de la nord de Dunăre. De asemenea, intenționăm să dezvoltăm discuția printr-o scurtă comparație cu repertoriul ceramicii din necropolele epocii.

Highways have become an important factor in generating knowledge through archaeological discoveries. Due to the scale of infrastructure projects and their significant impact on archaeological heritage, they often cross areas previously considered "blank" from an archaeological perspective. The research conducted on the A7 Highway, Lot 1 Dumbrava-Mizil, allowed for the identification and investigation of settlements from the 8th-10th centuries AD. in the area between the Teleajen and Cricovul Sărat rivers, producing a significant lot of pottery. This presentation aims to discuss various aspects of this pottery assemblage, particularly from a typological and chronological perspective, within the context of settlements North of the Danube. Additionally, we intend to extend the discussion with a brief comparison to the ceramic repertoire found in the necropolises of the same period.

Capidava, un sit medio-bizantin singular?
Capidava, a Singular Middle-Byzantine Site?

Oana DAMIAN

Revenirea Imperiului bizantin la Dunărea de Jos, în ultimul sfert al secolului al X-lea, a implicat revitalizarea unor fortărețe romano-bizantine și edificarea altora noi, conturându-se un model de evoluție istorică, identificabil arheologic, printr-o serie de trăsături. În această serie, prin modalitatea de fortificare, sistemul construcțiilor civile și o serie de artefacte speciale, situl de la Capidava conturează o realitate arheologică aparte, meritând o discuție specială.

The return of the Byzantine Empire to the Lower Danube, in the last quarter of the 10th century, involved the revitalization of some Roman-Byzantine fortresses and the construction of new ones, shaping a model of historical evolution, identifiable archaeologically, through a series of features. In this series, through the method of fortification, the system of civil constructions and a series of special artifacts, the site of Capidava outlines a special archaeological reality, deserving a special discussion.

**Cercetări arheologice în necropola medievală de la Capidava (Dobrogea),
în perioada 2010-2024**
Archaeological Researches in the Medieval Necropolis of Capidava (Dobrudja), in 2010-2024

**Zeno-Karl PINTER, Claudia URDUZIA, Cătălin DOBRINESCU,
Vitalie BODOLICĂ, Beatrice-Simona KELEMEN**

Necropola medievală a sitului arheologic Capidava (sit care anul acesta împlinește un secol de cercetare) este un sector relativ recent investigat. Obiectivul a mai fost atins sporadic cu prilejul unor cercetări mai vechi, iar după ce în anul 2010 a fost descoperită limita sud-estică a necropolei eforturile sistematice ale unei echipe mixte sibiano-contănțene s-au concentrat pe acest sector, cu o contribuție esențială a Institutului de Cercetări Interdisciplinare în

Bio-Nano-Științe, din cadrul Universității Babeș-Bolyai. La rezultatele cercetării sistematice din ultimii 14 ani se adaugă rezultatele unei cercetări preventive ample, din anul 2015, din același sector.

Împreună, aceste cercetări au dus la descoperirea unui număr de aproximativ 120 de complexe funerare. Acestea sunt toate de inhumație și respectă, în mare, orientarea E-V, dar sistematizarea lor, din orice alte puncte de vedere, prezintă un tablou variat și complex. Ca număr, domină net mormintele de copii, restul mormintelor fiind, în măsura în care analiza antropologică este posibilă, relativ echilibrat ca distribuție pe sexe. Marea majoritate a defuncțiilor au fost așezați în decubit dorsal, cu câteva cazuri excepționale când aceștia se află în decubit ventral, sau în poziții ce au depins de context (în cazul unei gropi comune). Unele dintre morminte (toate de adulți) au fost deranjate antropoc din vechime, fie pentru jefuire, fie ritualic. Mai multe morminte (atât de adulți, cât și de copii) au fost deranjate parțial, fie accidental, fie prin acțiunea unor animale. Brațele sunt așezate în poziții și combinații variate, pe umeri, piept, abdomen, bazin sau pe lângă corp. Unii dintre defuncți au fost așezați într-un sicriu sau în giulgiu, au avut o „pernă” de piatră sau au fost înconjurați cu pietre și cărămizi romane. În doar câteva cazuri s-au putut face observații și asupra modului în care mormintele erau marcate la suprafață, fie prin plasarea unui bolovan masiv în zona capului, fie prin împrejmuirea cu pietre a mormintelor rezultate. În ceea ce privește inventarul, în cele mai multe morminte acesta este sărăcăcios sau lipsește complet. Într-un număr redus dintre acestea a fost descoperit inventar funerar constând în cercei lunulari sau verigă, mărgelile din sticlă, inele din bronz, butoni de sticlă, brățări și inele din sticlă și rar, aplice din bronz. Se poate observa gruparea acestui inventar pe zone ale necropolei: în zona cercetată sistematic în anii 2010-2024, numărul cerceilor lunulari descoperiți este mare, uneori grupați chiar și câte șase într-un mormânt, și nu apar deloc brățări și inele din sticlă. În zona vecină, cercetată preventiv în anul 2015, numărul brățărilor din sticlă este mare, apar și inele / cercei din sticlă de tip verigă, inelele din bronz își schimbă forma, iar cercei lunulari apar în doar două exemplare.

The medieval necropolis of the Capidava archaeological site (a site that this year marks a century of research) is a relatively recently explored sector. The area had been sporadically investigated during earlier research, and after the South-Eastern boundary of the necropolis was discovered in 2010, the systematic efforts of a mixed team from Sibiu and Constanța focused on this sector, with essential contributions from the Institute for Interdisciplinary Research in Bio-Nano-Sciences at Babeș-Bolyai University. In addition to the results from the systematic research conducted over the past 14 years, there are also findings from an extensive preventive excavation in the same sector in 2015.

Together, these investigations have led to the discovery of approximately 120 funerary complexes. All the complexes are inhumation graves, generally following an East-West orientation, but their organization in other respects presents a varied and complex picture. Children's graves overwhelmingly dominate, with the remaining graves, as far as anthropological analysis allows, relatively evenly distributed between sexes. The vast majority of the deceased were placed in a supine position, with a few exceptions where they were in a prone position or in positions dictated by context (such as in the case of a mass grave). Some of the graves (all adults) were anthropically disturbed in antiquity, either for looting or for ritual purposes. Several graves (both adults and children) were partially disturbed, either accidentally or by animal activity. The arms are positioned in various ways, resting on the shoulders, chest, abdomen, pelvis, or alongside the body. Some of the deceased were placed in coffins or shrouds, with "pillows" made of stone or surrounded by Roman stones and bricks.

In only a few cases, observations could be made about how the graves were marked on the surface, either by placing a large stone near the head or by encircling the resulting mound with stones. Regarding the inventory, most graves were either poorly furnished or entirely devoid of items. In a small number of cases, inventory was found, consisting of lunular or ring-shaped earrings, glass beads, bronze rings, glass buttons, and glass bracelets and rings, with rare bronze appliques. A distinct grouping of the inventory is noticeable within different areas of the necropolis: in the systematically excavated area from 2010-2024, a large number of lunular earrings were discovered, sometimes as many as six in a single grave, with no glass bracelets or rings present. In the adjacent area, excavated preventively in 2015, a large number of glass bracelets were found, along with glass rings/earrings of the hoop type, the shape of the bronze rings varied, and only two lunular earrings were found.

Restaurarea și valorificarea materialului ceramic descoperit la Capidava
Restoration and Valorization of the Ceramic Material Discovered at Capidava

Simona-Maria HERLEA

Începând din anul 2008, până în prezent, am coordonat studenții specializării Conservare și Restaurare din cadrul Facultății de Științe Socio-Umane, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, în activitatea de conservare preventivă a descoperirilor arheologice pe șantierul arheologic de la Capidava (jud. Constanța) și în procesul de restaurare și conservare curativă a materialului ceramic descoperit aici, activitate desfășurată în laboratorul din cadrul Facultății de Științe Socio-Umane (ULBS). În general, artefactele ceramice provenite din siturile arheologice, ca număr, complexitate structural-funcțională și valoare istorico-artistică, ocupă unul din locurile centrale de interes. Astfel că, prin această comunicare doresc să prezint piesele ceramice restaurate în această perioadă, dar și modalitățile de valorificare a materialului ceramic descoperit la Capidava.

Since 2008 and up to the present, I have been coordinating the students of the Conservation and Restoration specialization within the Faculty of Socio-Human Sciences, "Lucian Blaga" University of Sibiu, in the preventive conservation of archaeological finds on the archaeological site of Capidava (Constanța County), and in the process of restoration and curative conservation of the ceramic material discovered there, an activity carried out in the laboratory of the Faculty of Socio-Human Sciences (LBUS). Generally, ceramic artifacts from archaeological sites, in terms of number, structural-functional complexity and historical-artistic value, occupy one of the central places of interest. Thus, in this paper I would like to present the ceramic pieces restored in this period, as well as the ways of valorization of the ceramic material discovered at Capidava.

**Descoperiri rare în probe osteologice umane de proveniență arheologică:
fibroid calcifiat – diagnostic diferențiat**
*Rare Findings in Human Osteological Samples of Archaeological Origin:
Calcified Fibroid – Differential Diagnosis*

**Martina MATEI, Ioana RUSU, Zeno PINTER,
Claudia URDUZIA, Vitalie BODOLICĂ, Cătălin DOBRINESCU,
Bianca PERȚEA, Beatrice KELEMEN**

Obiectivul acestui studiu a fost identificarea prin diagnostic diferențial a unei structuri calcificate atipice asociate unui schelet uman medieval din necropola Capidava. Țesuturi moi mineralizate asociate resturilor osteologice de proveniență arheologică sunt descoperiri rare în osteoarheologie, pe de o parte datorită apariției lor sporadice în timpul vieții, și pe de altă parte, datorită probabilității mari de a fi trecute cu vederea în momentul descoperirii și colectării. Unele țesuturi moi calcificate semnalate până acum în context arheologic au reunit diverse organe și structuri anatomice normale (colecist, uter, vase de sânge etc.) sau patologice (noduli, chisturi, leiomioame etc.).

În acest caz, utilizând tehnici imagistice de mare finețe (scanare CT, microscopie electronică de baleaj), microscopia optică, analize moleculare și de izotopi stabili, am ajuns la concluzia că structura studiată este cel mai probabil un fibroid (leiomiom – o tumoare benignă specifică țesutului muscular), potențial uterin, calcifiat în timpul vieții individului cu al cărei schelet a fost descoperit.

Studiile multidisciplinare ale acestor tipuri de structuri ne permit să evaluăm frecvența apariției lor în diverse populații, dependența apariției lor de vârsta persoanei, precum și modificarea unor parametri cuantificabili (semnătura izotopilor de C și N, gradul de persistență a unor structuri biologice – celule proprii, bacterii etc.) în raport cu valorile acestora în țesuturi normale, conservate în mod normal în contexte arheologice.

The objective of this study was to identify an atypical calcified structure associated with a medieval human skeleton from the Capidava necropolis through differential diagnosis. Mineralized soft tissues associated with osteological remains of archaeological origin are rare findings in osteoarchaeology, partly due to their sporadic occurrence during life and partly due to the high likelihood of being overlooked during discovery and collection. Previously reported calcified soft tissues in archaeological contexts have included various normal (gallbladder, uterus, blood vessels, etc.) and pathological (nodules, cysts, leiomyomas, etc.) organs and anatomical structures.

In this case, utilizing advanced imaging techniques (CT scanning, scanning electron microscopy), optical microscopy, molecular analyses, and stable isotope analyses, we concluded that the studied structure is most likely a fibroid (leiomyoma – a benign tumor specific to muscle tissue), potentially uterine, calcified during the individual's lifetime whose skeleton it was associated with.

Multidisciplinary studies of these types of structures allow us to evaluate their occurrence frequency in various populations, their age-dependence, and the alteration of quantifiable parameters (C and N isotope signatures, the persistence degree of certain biological structures – native cells, bacteria, etc.) relative to their values in normally conserved tissues in archaeological contexts.

Date noi despre săbiile medievale timpurii din așa-numitul „tip bulgar”
New Data about Early Medieval Sabers from the So-Called “Bulgarian Type”

Deyan RABOVYANOV

Prezentarea aduce în discuție noi informații cu privire la subiectul de bază al așa-numitelor „săbii bulgare” – un tip comun al armelor laterale din secolele IX-X, din Balcanii de Est. Scopul este de a prezenta date noi, inclusiv o armă nepublicată și necunoscută, și noi informații despre foarte rarul exemplu din epigrafie despre o altă sabie. Pe lângă acestea, va fi discutată imaginea de bază a distribuției acestui tip de sabie, care a fost schimbat semnificativ în ultimii 15 ani.

The presentation brings up new topics at basic information of so called “Bulgarian sabers” – a common type of side arms in 9th–10th centuries AD., in Eastern Balkans. The goal is to present new data that included one unpublished and unknown weapon, and new information about very rear example of epigraphy on another saber. Beside this, it will be discussed basic picture of distribution of this saber type that was change dramatically in last 15 years.

O recapitulare a rezultatelor cercetării, după două decenii,
în așezarea fortificată de la Oltina – „Capul dealului”
A Recapitulation of the Research Results, after Two Decades,
in the Fortified Settlement of Oltina - “Capul Dealului”

Cristina PARASCHIV-TALMAȚCHI, Constantin ȘOVA

După circa două decenii de cercetare arheologică sistematică în așezarea fortificată de la Oltina – „Capul dealului” (jud. Constanța, România), sunt reluate parțial vechile descoperiri, apoi completate cu unele noi, cu scopul de a se evidenția datele esențiale obținute până acum, relevante pentru etapele evoluției așezării de pe malul drept al Dunării. Cele două decenii de investigații au relevat existența unui sit pluristratificat, care prezintă mai multe niveluri medieval-timpurii, cu complexe (locuințe, spații meșteșugărești, gropi de provizii etc.) adâncite în straturi romane sau getice. Nivelurile medieval-timpurii debutează undeva la sfârșitul secolului al VIII-lea și au o evoluție neîntreruptă până spre finalul secolului al XI-lea, prezentând două faze distincte: sub influența primului Stat bulgar (secolele VIII-X); respectiv sub administrația Imperiului bizantin (sfârșitul secolului al X-lea și în veacul al XI-lea).

În așezarea de la Oltina – „Capul dealului” cercetarea arheologică sistematică se desfășoară în trei sectoare (A, B și C), care vizează părțile de vest, est și nord ale sitului. Până acum, pe o suprafață de circa 800 mp au fost descoperite peste 40 de locuințe medieval-timpurii, două complexe cu instalație mecanică de măcinat, două ateliere în care era prelucrat metalul (fierul și bronzul), numeroase gropi cu întrebuințări diverse și trei morminte, respectiv două complexe getice. Un specific aparte îi conferă existența sistemului defensiv, val și șanț, care o închide pe partea de vest, în zona cea mai expusă.

After approximately two decades of systematic archaeological research at the fortified settlement of Oltina – “Capul dealului”, the old discoveries are partially revisited and supplemented with new ones,

with the aim of highlighting the essential data obtained so far, relevant to the stages of the settlement's evolution on the right bank of the Danube. The two decades of investigations have revealed the existence of a multi-layered site, with several early medieval levels, featuring complexes (dwellings, craft spaces, storage pits, etc.) deepened into Roman or Getic layers. The early medieval levels begin around the late 8th century and continue uninterrupted until the late 11th century, presenting two distinct phases: under the influence of the First Bulgarian State (8th-10th centuries) and under the administration of the Byzantine Empire (late 10th century and throughout the 11th century).

At the settlement of Oltina - "Capul dealului", systematic archaeological research is carried out in three sectors (A, B, and C), targeting the western, eastern, and northern parts of the site. So far, over an area of approximately 800 square meters, more than 40 early medieval dwellings have been discovered, along with two complexes featuring mechanical grinding installations, two workshops where metal (iron and bronze) was processed, numerous pits with various uses, and three graves, as well as two Getic complexes. A distinctive feature of the settlement is the existence of a defensive system, consisting of a rampart and ditch, which closes off the most exposed western side.

**Date arheologice privind viața de zi cu zi în așezarea nefortificată din secolele IX-X
din apropierea orașului Mizia, Regiunea Vratsa**
*Archaeological data on Everyday life in the 9th-10th Century Unfortified Settlement
Near the Town of Mizia, Vratsa Region*

Aleksandra PETROVA, Maria CHRISTOVA-PENKOVA

Reconstituirea rețelei de așezări și a culturii materiale din evul mediu timpuriu prezintă și o imagine a „vieții obișnuite” a populației locale, nu mai puțin incitantă sau semnificativă decât viața din centrul politic. În lumina acestei cotidiene a populației rurale, vor fi prezentate informațiile oferite de cercetarea așezării aflată în apropierea orașului de astăzi Mizia, din regiunea Vratsa. Unsprezece locuințe au fost parțial excavate. Toate sunt de același tip și se prezintă ca structuri semi-adâncite, de plan dreptunghiular, până la 0,30 - 0,60 m sub nivelul de călcare de atunci. Săpătura a scos la iveală și 14 instalații de foc situate pe tot terenul. Toate au un aranjament similar: o șapă de lut de aproximativ 2 cm grosime, înnegrită prin arderi repetate, care este așezată pe un strat de pietricele de râu, rotunde. Pereții sunt din pământ ars până la roșu. Modul de viață, traiul și ocupațiile locuitorilor săi se concretizează în descoperirile prezentate și permit reconstrucția unei vieți rurale obișnuite, de zi cu zi. Absența materialelor din secolul al XI-lea sugerează că viața în acest loc a încetat în anii tulburi de la cumpăna dintre secolele X - XI și se pare că așezarea a fost abandonată într-o manieră organizată.

The reconstruction of the settlement network and material culture in the Early Middle Ages also presents a picture of the "ordinary life" of the local population, no less exciting or significant than the life in the political center. In light of this ordinary daily life of the rural population, the data yielded by the survey of the settlement in the land of today's town of Mizia in the province of Vratsa, will be presented. Eleven dwellings were partially excavated. All of them are of the same type and feature half-dug structures of a rectangular plan up to 0.30 - 0.60 m below the then terrain. The excavation also exposed fourteen thermal structures located throughout the terrain. They all have a similar arrangement: a clay screed about 2 cm thick, blackened by repeated firing, is laid on a bed of small,

round river pebbles. The walls are of earth baked to red. Its inhabitants' way of life, livelihood and occupations are materialized in the presented finds and allow the reconstruction of an ordinary rural daily life. The absence of materials from the 11th century suggests that life at this place ceased in the troubled years at the turn of the 10th-11th centuries, and it seems that the settlement was abandoned in an organized manner.

Centru sau periferie?

Fortificațiile medievale timpurii din nord-estul Moldovei – România

Core or Periphery?

The Early Medieval Fortifications from Northeastern Moldavia – Romania

Bogdan-Andrei CHIRILOAIE

Prezentarea de față tratează problematica așezărilor fortificate de pământ din nord-estul Moldovei (România). În spațiul est-carpatic au fost identificate până în momentul de față zece astfel de așezări fortificate, la: Fundu Herții, Baranca, Oroftiana, Horodiștea, Tudora, Dersca, Corni, Corlăteni, Horlăceni și Șendriceni, toate situate în județul Botoșani. Dintre acestea, cinci au fost cercetate arheologic intruziv, iar restul au fost identificate doar pe baza cercetărilor de suprafață. Fenomenul apariției fortificațiilor de pământ a fost explicat ca fiind un proces de dezvoltare a populației autohtone într-o perioadă de relativă pace, lucru ce s-a concretizat prin apariția unor lideri politici locali, care au ridicat aceste fortificații. În urma analizei bibliografiei recente, din țară și din străinătate, am putut constata faptul că există similitudini în ceea ce privește apariția așezărilor fortificate într-un areal mult mai extins, în același segment cronologic. Din punct de vedere tipologic și comparativ, toate au, cu mici diferențe, același caracteristici, evidențiindu-se astfel o apartenență la același sistem de fortificare pe o suprafață însemnată. Din aceste motive, considerăm că o nouă perspectivă de analiză a tuturor fortificațiilor de pământ din spațiul est-carpatic este necesară. În urma acestei radiografii s-a putut constata că așezările fortificate din spațiul est-carpatic fac parte dintr-un sistem mai larg de fortificații, întâlnit de la Nipru până la Elba. În aceste condiții, centrul devine periferie, iar periferia devine centru.

The presentation explores the topic of fortified earthen settlements in northeastern Moldavia, Romania. A total of ten such settlements have been identified in the Eastern Carpathian area, with five of them having undergone thorough archaeological investigations while the rest have been identified through surface investigations. The emergence of these earth fortifications is attributed to the development of the indigenous population during a period of relative peace, with local leaders being credited for their construction. A comprehensive analysis of recent literature, both domestic and international, has revealed striking similarities in the appearance of fortified settlements across a larger geographical area and within the same chronological segment. These shared characteristics indicate that these settlements belong to the same fortification system over a wider area, underscoring the need for a fresh perspective in analyzing all earthen fortifications in the East-Carpathian area. The survey has shed light on the fact that these fortified settlements are part of a larger system of fortifications extending from the Dnieper to the Elbe, effectively emphasizing the notion that the center becomes the periphery and the periphery becomes the center.

**Ceramica de la centrul de producție de artă metalică de lângă Zlatar,
din vecinătatea capitalei Preslav**
*Ceramics from the Metal Art Production Center Near Zlatar
in the Vicinity of the Capital Preslav*

Stella DONCHEVA, Ivajlo BUNZELOV

Activitatea intensivă de producție a centrului de artă metalică de lângă Zlatar, din apropierea capitalei Preslav, este legată în principal de producția de articole pentru garnituri de curele. Celelalte produse ale acestei activități includ confecționarea de ornamente și a unor mici obiecte de uz casnic. Printre numeroasele descoperiri, în procesul de cercetare a terenului pe care se află complexul s-a găsit și o cantitate considerabilă de ceramică. Materialul ceramic poate fi împărțit, în funcție de scopul său, pentru producție și pentru uz gospodăresc. Un grup include creuzetele în care metalul a fost topit, care a fost apoi turnat în formele lucrate manual. Celălalt grup include ceramica rămasă, care, în majoritatea studiilor, este definită ca fiind de uz casnic. Varietatea formelor și volumelor vaselor arată că au fost folosite atât în procesul de producție, cât și pentru a satisface nevoile pur casnice ale meșterilor, în munca lor zilnică. Această prezentare este dedicată grupului ceramic divers, mai ales că majoritatea vaselor au fost produse la nivel local. Acest lucru este dovedit de descoperirea unui mic cuptor pentru ars ceramică de uz casnic, situat lângă unul dintre ateliere. Printre ceramică predomină oale de diferite dimensiuni, tăvi ușor adâncite și ulcioare. De asemenea, există destul de multe fragmente de ulcioare amforoidale, precum și ulcioare glazurate de culoare galbenă și verde, caracteristice perioadei de funcționare a centrului de producție, în secolul al X-lea.

The intensive production activity of the art metal center near Zlatar, near the capital Preslav, is mainly related to the production of articles for belt trimmings. The other products of this activity include the making of ornaments and some small household items. Along with the large amount of finds, in the process of researching the terrain on which the complex is located, a considerable amount of ceramics was also found. Ceramic material can be divided according to its purpose into production and household. One group includes the crucibles in which the metal was melted, which was then cast into the hand-formed molds. The other group includes the remaining ceramics, which, in most studies, are defined as household. The variety of shapes and volumes of the vessels were used both in the production process and to satisfy the purely domestic needs of the craftsmen in their daily work. It is to this most multifaceted and diverse group that the present work is dedicated, especially since the majority of vessels were produced locally. This is evidenced by the discovery of a small furnace for household ceramics next to one of the workshops. Pots of various sizes, shallow trays and jugs predominate among ceramics. There are also quite a few fragments of amphora-shaped pitchers, as well as jugs with yellow and green glaze, characteristic of the period of existence of the production center in the 10th century.

O nouă cercetare privind sistemul defensiv valul de piatră, la vest de Constanța
A New Research on the Stone Vallum Defensive System, West of Constanța

Cristina PARASCHIV-TALMAȚCHI, Constantin ȘOVA

Realizarea unui proiect de investiție, constând în schimbarea unei conducte naționale de transport țiței, ne-a oferit ocazia, în acest an, să efectuăm săpătură arheologică preventivă pe un segment al sistemului defensiv valul de piatră (în extravilanul municipiului Constanța, spre vest). Segmentul investigat, cu o lungime de 19 m, se află între castrele XXIII-XXIV Tocilescu (II-III Schuchhardt), respectiv la circa 1250 m NE de castrul XXIII Tocilescu / III Schuchhardt. Aici, monumentul prezenta o lățime totală de circa 27 m; zidul valului era situat în zona centrală și avea fundația amenajată ca un pavaj din cărămizi, olane și țigle, dispuse pe unul-trei rânduri; iar în elevație au fost folosite blocuri de calcar, de dimensiuni mari, legate cu mortar alb. Cercetarea confirmă unele înregistrări anterioare, din alte puncte de pe traseul sistemului defensiv, referitoare la tehnica de construcție, totodată fiind obținute noi date relevante în analiza monumentului.

The implementation of an investment project, consisting of the replacement of a national crude oil transportation pipeline, provided us this year with the opportunity to conduct a preventive archaeological excavation on a segment of the Stone vallum defensive system (in the outskirts of Constanța municipality, towards the west). The investigated segment, 19 meters long, is located between forts XXIII-XXIV Tocilescu (II-III Schuchhardt), approximately 1250 meters northeast of fort XXIII Tocilescu / III Schuchhardt. Here, the monument had a total width of about 27 meters; the wall of the vallum was situated in the central area and had a foundation arranged as a pavement of bricks, roof tiles, and tegulae, laid in one to three rows. Large limestone blocks, bound with white mortar, were used for the elevation. The research confirms some previous records from other points along the route of the defensive system regarding the construction technique, while also providing new relevant data for the analysis of the monument.

SECȚIUNEA MEDIEVALĂ

MEDIEVAL SECTION

Amfore Günsenin Tip IIB descoperite în Nordul Dobrogei
Amphores de type Günsenin IIB découvertes en Dobroudja de Nord

Gheorghe MĂNUCU-ADAMEȘTEANU

Într-un articol publicat în anul 2018 (Nergis Günsenin, *La typologie des amphore Günsenin. Une mise au point nouvelle*, AA, XXVI, p. 89-124), se propune o tipologie a amforelor bizantine din secolele X-XIV, cu patru tipuri principale (tipurile I-IV), fiecare cu numeroase subtipuri, din regiuni de vinificație diferite.

Amforele din Tipul II se caracterizează printr-o buza lată, răsfrântă, în formă de guler, încadrată de toate înălțate deasupra gurii și un corp piriform. Acesta este tipul dominant, numit IIa.

Există însă și o altă formă, care a fost clasificată ca un sub-tip IIB, care este mai puțin răspândită decât Tipul IIa. Amfora se diferențiază printr-o buză mai lată, liberă, cu toate arcuite sub nivelul gurii, având, însă, același corp piriform.

Acestea au fost atribuite unei perioade cuprinse între secolul al X-lea și secolul al XII-lea (N. Günsenin, p. 99-100, fig. 7a-b).

Tipul IIa este frecvent în nordul Dobrogei, în timp ce Tipul IIB se întâlnește foarte rar, fiind semnalat prin descoperiri izolate: Babadag - un fragment (secolul al XI-lea - invazia pecenegilor din 1046/1047); Capidava - o amforă aproape întreagă și două fragmente (secolul al XI-lea - invazia pecenegilor din 1046/1047); Isaccea-*Noviodunum-Vicina* - trei fragmente (secolul al XI-lea); Nufăru - un fragment (secolul al XI-lea); Gura Portiței - o amforă aproape întreagă (secolul al XI-lea); Sinoe - două amfore fragmentare (secolul al XI-lea).

Pe baza descoperirilor din nordul Dobrogei, putem aprecia că Tipul IIB a circulat pe parcursul secolului al XI-lea.

Dans un article publié en 2018 (Nergis Günsenin, La typologie des amphores Günsenin. Une mise au point nouvelle, AA, XXVI, p. 89-124), l'auteur nous propose une typologie des amphores byzantines des Xe-XIVe siècles, avec quatre types principaux (types I-IV), chacun avec de nombreux sous-types provenant de différentes régions viticoles.

Les amphores de type II sont caractérisées par une lèvre large, repliée en forme de rouleau, encadrée par deux anses surélevées dépassant le niveau de l'embouchure et un corps piriforme. C'est le type dominant, connu sous le nom de type Günsenin IIa. À noter est le rapport entre l'embouchure plutôt évasée et les anses du récipient.

Il existe cependant une autre forme, définie en tant que sous-type - c'est l'amphore Günsenin IIB - qui est moins diffusée que le type IIa. L'amphore Günsenin IIB se distingue par une large lèvre, plutôt verticale et libre, avec des anses arquées au-dessous du niveau de l'embouchure, mais avec le même corps piriforme.

Ces dernières amphores ont été attribuées à une période comprise entre le Xe et le XIIe siècle (N. Günsenin 2018, p. 99-100, Fig. 7a-b).

Le type IIa est abondant dans le nord de la Dobroudja, tandis que le type IIb est très rare et a été signalé par des découvertes isolées: Babadag - un fragment (XIe siècle - invasion des Petchenègues en 1046/1047); Capidava - une amphore presque entière et deux fragments (XIe siècle - invasion des Petchenègues en 1046/1047); Isaccea-Noviodunum-Vicina - trois fragments (XIe siècle); Nufâru - un fragment (XIe siècle); Gura Portiței - une amphore presque entière (XIe siècle); Sinoe - deux amphores fragmentaires (XIe siècle).

À la lumière des découvertes provenant du Nord de la Dobroudja, on peut estimer que le type Günsenin IIb d'amphores a circulé au cours du XIe siècle.

Date arheologice despre o necropolă medio-bizantină de la Isaccea, punct „Bagola”
Archaeological Data on a Middle-Byzantine Necropolis at Isaccea, "Bagola" Point

Aurel-Daniel STĂNICĂ; Florin TOPOLEANU

În toamna anului 1986, pe un platou situat în marginea de nord-est a orașului Isaccea, la 1 km sud-vest de cetate, în punctul „Bagola”, cu ocazia construirii unui pilon de susținere pentru o antenă de radio-telecomunicații, a fost identificat un nucleu cimiterial. În cursul celor trei campanii (1986, 1987 și 1988) din punctul „Bagola”, au fost descoperite 49 de morminte de înhumatie, care pot fi datate în secolul al XIII-lea, pe baza inventarelor funerare (brățări și mărgelile din sticlă, nasturi și oglindă din bronz, diverse piese de podoabă, monede).

In the fall of 1986, on a plateau located in the North-Eastern edge of the town of Isaccea, 1 km South-West of the fortress, the "Bagola" point, a cemetery nucleus was identified during the construction of a support pillar for a radio telecommunications antenna.

During the three campaigns (1986, 1987 and 1988) at "Bagola" point, 49 inhumation graves were discovered that can be dated to the 13th century based on the funerary inventories (glass bracelets and beads, buttons and mirror bronze, various pieces of jewelry, coins).

Cercetări arheologice la Biserica „Sf. Atanasie” Niculițel, jud. Tulcea (2022 și 2023)
Archaeological Research at the "St. Athanasius" Church in Niculițel, Tulcea County
(2022 and 2023)

**Aurel-Daniel STĂNICĂ, Marian MOCANU, Gabriel GRUMĂZESCU,
Răzvan CERNAMORIȚI, Florian MIHAIL, George NUȚU, Radu STĂNESCU,
Cristian MICU, Aurel VÎLCU, Liliana MARCU, Gabriela RADU, Vera RUSU,
Mariana OMENIUC, Adina AILINCĂI, Florentina TRIF,
Gabriel DINCU, Paul DONCIU**

Starea fizică precară a monumentului, cu fisuri în zidăria de cărămidă a pereților exteriori și interiori, cu infiltrații provenite de la acumularea apelor meteorice ce au condus la apariția atacului biologic pe elementele de zidărie, cu probleme la tâmplăria din lemn, au impus un nou proiect de conservare și restaurare a monumentului. Proiectul de restaurare a

presupus noi intervenții pentru: amenajare incintă, construire corp anexă, foișor și lumânărar.

În anul 2022 au fost cercetate trei suprafețe, fiind identificate 295 de complexe arheologice. Dintre acestea, un număr de 279 sunt reprezentate de morminte, ce acoperă un interval cronologic de la secolul al XV-lea până la secolul al XIX-lea. Un număr de 16 complexe sunt gropi menajere, locuințe din perioade istorice diferite (elenistică, romană, medie-bizantină), un cuptor și traseul unui apeduct (epocă modernă).

Cercetările au continuat în 2023 prin abordarea a două noi suprafețe. Au fost investigate 69 de morminte, dar și două complexe reprezentate de un apeduct și o structură de formă rectangulară, din pietre nefasonate de dimensiuni mici și cu forme neregulate.

În prezentarea noastră, aducem un set de date noi despre cimitirul din jurul bisericii, considerații preliminare cu privire la inventarele din morminte, observații despre stratigrafie și intervențiile din proiectul de restaurare anterior.

The poor physical condition of the monument, with cracks in the brick masonry of the exterior and interior walls, water infiltration from accumulated rainwater leading to biological damage on the masonry elements, and issues with the wooden carpentry, necessitated a new conservation and restoration project for the monument. The restoration project involved new interventions for the arrangement of the enclosure, construction of an annex building, gazebo, and candle house.

In 2022, three areas were investigated, and 295 archaeological complexes were identified. Of these, 279 were graves, covering a chronological span from the 15th to the 19th century. Sixteen complexes were household pits, dwellings from different historical periods (Hellenistic, Roman, Middle Byzantine), a furnace, and the route of an aqueduct (modern period).

The research continued in 2023 with the exploration of two new areas. Sixty-nine graves were investigated, as well as two complexes, one being an aqueduct and the other a rectangular structure made of small, irregularly shaped, unworked stones.

In our presentation, we provide a new set of data about the cemetery surrounding the church, preliminary considerations regarding the grave inventories, observations about the stratigraphy, and notes on interventions from the previous restoration project.

Studiul tafonomic preliminar al resturilor umane descoperite în necropola de secole XV-XIX de la Biserica „Sf. Atanasie” de la Niculițel (județul Tulcea, România)
Preliminary Study of Human Remains Discovered in a Necropolis of 15th-19th Centuries from Niculițel (Tulcea County, Romania)

**Paul-Iulian DONCIU, Vasilica-Monica GROZA,
 Aurel-Daniel STĂNICĂ, Luminița BEJENARU**

Această cercetare preliminară se concentrează asupra rămășițelor umane recuperate în timpul săpăturilor arheologice desfășurate în necropola de secole XV–XIX, situată lângă Biserica „Sf. Atanasie” din Niculițel (județul Tulcea, România). Biserica a fost construită la începutul secolului al XIV-lea de un conducător local, cu scopul de a face o necropolă familială. Ulterior, biserica a suferit renovări în secolele al XV-lea, al XVII-lea și al XVIII-lea, ajungând să deservească o mică comunitate rurală. Cercetările arheologice preventive, din perioada 2022-2023, au documentat un număr de 348 de morminte de inhumare/complexe

funerare, ce acoperă un interval cronologic cuprins între secolul al XV-lea și secolul al XIX-lea. Au fost descoperite peste 500 de schelete umane aparținând tuturor categoriilor de vârstă. Inventarul arheologic include diverse obiecte metalice, bijuterii și accesorii vestimentare. Acest studiu antropologic vizează o comunitate rurală creștină din regiunea Dobrogea, aflată sub ocupație otomană.

Până în prezent, au fost studiate rămășițele umane a 102 indivizi, cărora le-au fost estimate vârstele la deces, identificat sexul, le-au fost făcute analize de osteometrie, tafonomie și patologii. Din totalul indivizilor estimați, 62 sunt adulți și 40 copii (*infans I* și *infans II*). În categoria adulților, au fost identificați 24 de bărbați și 12 femei, la 26 de indivizi neputând fi determinat sexul. Materialul osos prezintă, în general, un grad slab de conservare. Cu toate acestea, au fost evaluate diverse urme tafonomice, cum ar fi cele lăsate de dinții rozătoarelor, oxidarea metalelor și acțiunea solului. Patologiile osoase sunt numeroase la indivizii adulți, printre care se numără deficiențe, inflamații, infecții, fracturi etc. La nivelul dentiției, au fost găsite multiple carii, tartru, hipoplazie de smalț (tip transversal liniar), microdonție, absența dinților (edentație parțială și totală) etc.

Cercetarea acestui eșantion mare de schelete va continua, iar rezultatele vor contribui la cunoașterea istoriei locale și regionale, cu informații precum structura demografică, starea de sănătate, ocupațiile zilnice ale locuitorilor etc.

This preliminary research focuses on the human remains recovered during archaeological excavations carried out in the necropolis of 15th-19th centuries, near the "St. Athanasius" Church from Niculițel (Tulcea County, Romania). The church was built at the beginning of the 14th century by a local ruler with the purpose of a familiar necropolis. Subsequently, the church underwent renovations during the 15th, 17th and 18th centuries serving a small rural community. Preventive archaeological research from 2022-2023 documented 348 burial tombs/funeral complexes covering the chronological interval of 15th-19th centuries. More than 500 human skeletons belonging to all age categories were discovered. The archaeological inventory includes various metal objects, jewelry, and clothing accessories. This anthropological study targets a rural Christian community from the Dobrogea region under Ottoman occupation.

*To date, the human remains of 102 individuals have been studied, and they are presented in terms of age at death and sex estimations, osteometry, taphonomy, and pathologies. Of the total estimated individuals, 62 are adults and 40 children (*infans I*, and *infans II*). In adult category, 24 individuals have been identified as males, 12 females, and 26 as indeterminable. Skeletal material generally shows a poor degree of preservation. However, various taphonomic traces were evaluated, such as those left by rodents' teeth, metal oxidation, and soil action. Bone pathologies are numerous in adult individuals, among which are deficiencies, inflammation, infections, fractures, etc. At the dentition level, they were found multiple caries, calculus, enamel hypoplasia (linear transversal type), microdontia, absence of teeth (partial and total edentation), etc.*

The research on this large skeletal sample will be continued, and the results will contribute to the knowledge of local and regional history with information such as the demographic structure, health status, daily occupations of the inhabitants, etc.

**O nouă perspectivă asupra artefactelor din sticlă medievale descoperite în situri
arheologice din Transilvania**
*A new Perspective on Medieval Glass Finds Excavated at Several Transylvanian
Archaeological Sites*

Roxana-Nicoleta BUGOI, Cristian-Florin ANGHELESCU

Comunicarea are drept subiect analizele compoziționale efectuate pe o selecție de fragmente de sticlă de geam datate în secolele XIV-XIX, descoperite în câteva situri arheologice transilvănene. Datele analitice au fost obținute prin utilizarea simultană a două metode, ce implică un accelerator de particule: emisia de raze X externe indusă de protoni (PIXE) și emisia de raze gamma (PIGE) indusă de protoni. Măsurările au fost efectuate la acceleratorul AGLAE din subsolul Muzeului Luvru din Paris, având loc în cadrul proiectului cu finanțare europeană IPERION HS. Majoritatea probelor s-au dovedit a fi fost manufacturate din sticlă potasică, folosind drept fondant cenușă de la diferiți arbori. Au fost identificate bucăți de geam fabricate din sticlă calco-sodică aparținând tipului *façon de Venise*; surprinzător, a fost identificat și un fragment de sticlă de tip *natron*, a cărui compoziție sugerează datarea sa în perioadă romană. Pentru un număr redus de probe, s-a evidențiat o compoziție chimică modernă, tipică sticlei calco-sodice produsă în perioada industrială. Varietatea compozițională a fragmentelor de sticlă analizate reflectă bogăția legăturilor dintre orașele din Transilvania și restul Europei, ce au funcționat o perioadă îndelungată de timp, oferind informații despre folosirea a varii tipuri de sticlă pentru manufacturarea ferestrelor de la diferite edificii religioase sau civile.

*This talk presents the results of the compositional analyses on a selection of window panes dated to the 14th-19th century AD. discovered in several Transylvanian archaeological sites. The analytical data were obtained two methods implemented at a particle accelerator, namely PIXE (Particle Induced X-ray Emission) and PIGE (Particle Induced X-ray Emission). The experiment took place in the frame of the EU project IPERION HS, being performed at the AGLAE accelerator situated in the basement of the Louvre Museum in Paris. Most of the samples turned out to be made of potash glass, using as flux the ashes of various trees. Several items were made of a special – and expensive – kind of soda-lime glass, namely *façon de Venise*; a single sample was identified as being made of natron glass, argument pointing towards its attribution to the Roman period. Some fragments turned out to be made of soda-lime-silica glass produced during the modern period (post 1850). The richness of the chemical compositions detected in the window panes under examination reflects the vivid commercial and cultural connections between the Transylvanian centers and the rest of Europe for a long period of time, providing information about the glass used to produce the windows from different religious or civilian buildings.*

**Identificarea potențialelor situri arheologice de coastă și subacvatice
de-a lungul coastei de sud a Bulgariei**
*Identification of Potential Coastal and Underwater Archaeological Sites
along the Southern Bulgarian Coast*

Preslav PEEV

Zona de cercetare acoperă partea Medni Rid a coastei Strandzha, încadrată de Capul Chukalya și Capul Masle, precum și de insula Sveti Ivan. Un pas important în studierea viitoare a peisajului antic al zonei Sozopol este realizarea unui model digital de teren al terenului și al fundului mării din zona orașului vechi din Sozopol. Modelul digital a fost generat prin diverse metode geofizice și de teledetecție pentru reconstrucție topografică. Sectorul terestru a fost cartografiat folosind fotogrammetrie digitală, cu sisteme de avioane pilotate de la distanță. Peste 30 de structuri arheologice posibile au fost identificate până acum pe insulă, a căror validare necesită un studiu de teren cu radar de penetrare a solului. Aplicarea combinată a celor două metode bazate pe teledetecție va facilita elaborarea primei hărți arheologice a Insulei Sveti Ivan. Unele dintre ele sunt liniare, iar altele au contururi rotunjite (eliptice). Tocmai din această cauză, în aprilie 2024, au fost efectuate cercetări geofizice de teren în cinci zone diferite de pe Insula Sveti Ivan, din Golful Sozopol. Scopul acestor studii este de a sprijini cercetarea arheologică prin identificarea structurilor subterane. Sistemul radar de penetrare a solului Proceq GS8000 Pro și-a dovedit eficiența în efectuarea cercetărilor de teren pe insula Sveti Ivan.

Sistemul a furnizat date de înaltă calitate care au fost folosite pentru a identifica diferite structuri subterane. Se preconizează că cel puțin încă patru situri vor fi explorate anul viitor pentru a continua cercetările arheologice și pentru a descoperi situri suplimentare. Prezentul studiu face parte din proiectul „Interacțiunea „teren-mare” de-a lungul Mării Negre de Vest: studiu geoarheologic și istorico-geografic”, finanțat de Fondul Național de Știință al Ministerului Educației și Științelor din Republica Bulgaria (Grantul Acord nr KPI-06-H-70/4).

The research area covers the Medni Rid part of the Strandzha coast, framed by the Cape Chukalya and the Cape Masle nos as well as the Island of Sveti Ivan. A major step further in studying the ancient landscape of the area of Sozopol is the production of a digital terrain model of the terrain and the seabed in the area of the Old Town of Sozopol. The digital model was generated by various geophysical and remote sensing for topographic reconstruction methods. The terrestrial sector was mapped using digital photogrammetry with Remotely Piloted Aircraft Systems. Over 30 potential archaeological structures have been identified on the island by now, the validation of which requires a field study with ground penetrating radar. The combined application of the two methods based on remote sensing will facilitate the compilation of the first archaeological map of the Island of Sveti Ivan. Some of them are linear and others have rounded (elliptical) outlines. Precisely because of this, in April 2024, field geophysical research was conducted at five different research areas on the Island of Sveti Ivan in Sozopol Bay. The aim of these studies is to aid archaeological research by identifying underground structures. The Proceq GS8000 Pro ground-penetrating radar system has proven its effectiveness in conducting field research on the Island of Sveti Ivan. The system provided high-quality data that was used to identify various underground structures. A minimum of four more sites are planned to be explored next year to continue archaeological research and discover additional underground sites. The present study is part of the project „The “land-sea” interaction along the

Western Black Sea: geoarchaeological and historical-geographical study”, funded by the National Science Fund of the Ministry of Education and Sciences of the Republic of Bulgaria (Grant Agreement no КП-06-Н-70/4).

Flota militară dunăreană brâncovenească
The Military Danube Fleet of Prince Constantin Brâncoveanu

Radu-Ștefan VERGATTI

Pe Dunăre, ca apărătoare a navigației pe fluviu și a hotarului de sud al formațiunilor politice din viitoarea Țară Românească, au existat totdeauna vase cu caracter militar. În timpul domniei lui Constantin Basarab Brâncoveanu (1688-1714), pe Dunăre s-a format o flotă militară domnească. Rostul ei a fost de apărare a graniței de sud-vest, amenințată de Imperiul Habsburgic. Domnul Constantin Brâncoveanu a avut meritul de a ști să utilizeze flota militară și pentru asigurarea comerțului pe apă și stârpirea pirateriei. În Țara Românească s-a organizat o bună școală de construcții de corăbii și de ofițeri navali.

On the Danube, as defenders of river navigation and the Southern border of the Romanian political formations of what would form Wallachia, there have always been military ships. During the reign of Constantine Basarab Brâncoveanu (1688-1714), a princely military fleet was formed on the Danube. Its purpose was to defend the South-Western border, threatened by the Habsburg Empire. Prince Constantine Brâncoveanu had the merit of knowing how to use the military fleet to ensure trade on the water and eradicate piracy. A good school of shipbuilding and naval officers was organized in his time in Wallachia.

Prăvălie, locuință sau atelier – fragmente de istorie otomană
Shop, Dwelling or Workshop – Fragments of Ottoman History

Niculina DINU

Istoria Brăilei otomane de-a lungul secolului al XVIII-lea este compusă în principal din perioade în care orașul și cetatea sunt asediate, cucerite și ocupate, istoria fiind mai mult militară decât economică sau socială. Planurile realizate de ocupația rusă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, alături de câteva registre de recensăminte/catagrafii, arată prezența unor mahalale armenesti și evreiesti plasate undeva spre zona centrală, aproape de un perimetru atribuit bazarului. Aceste realități documentare sunt mai greu de identificat arheologic pentru că multe din construcții erau ridicate din lemn și paiantă. În urma unei supravegheri arheologice făcute în apropierea perimetrului bazarului, au fost descoperite trei faze din construcția unei case: cele mai noi din cărămidă și piatră, cea veche din lemn. Cea mai veche fază a fost afectată de un incendiu masiv, urmat de nivelarea suprafeței și refacerea construcțiilor care aveau, cel puțin în secolul al XIX-lea, trei pivnițe, care comunicau pentru trei prăvălii sau ateliere. Materialul descoperit în această suprafață este preponderent ceramic (de uz comun, porțelan european sau chinezesc, ceramică de Kutahya), databil în secolul al XVIII-lea și în veacul al XIX-lea. Dacă fragmentele ceramice

sunt frecvente, descoperirea unui lot de șapte creuzete de Hessa, din care cinci sunt triunghiulare, cu dimensiuni descrescătoare de la mare la mic, și două cilindrice (utilizate la separarea metalelor prețioase din aliaje), ridică întrebări despre tipul locuinței, prăvălie cu diferite mărfuri sau atelier de bijutier, care a funcționat în zonă cel puțin în secolul al XVIII-lea.

The history of Ottoman Braila during the 18th century is mainly composed of periods when the city and the citadel were besieged, conquered and occupied, the history being more military than economic or social. Plans made during the occupation by the Russian army at the end of the 18th century together with some census/catalog records show the existence of Armenian and Jewish slums located somewhere towards the central area near a perimeter attributed to the bazaar. These documentary realities are more difficult to identify archaeologically because many of the buildings were erected of wood and thatch and most have turned into burned layers. Following an archaeological survey near the perimeter of the bazaar, three phases of house construction were discovered: the youngest of brick and stone and the oldest of wood. This phase was affected by a massive fire which led to the leveling of the surface and the rebuilding of structure, which had at least in the 19th century three cellars that connected three shops or workshops. The material discovered in this area is predominantly ceramic (common ware, European or Chinese porcelain, Kutahya pottery) dating from the 18th and 19th centuries. If ceramic fragments of any kind are frequent, the discovery of a batch of 7 Hessian crucibles, 5 of which are triangular, in size decreasing from large to small, and two cylindrical (used to separate precious metals from alloys) raises questions about the type of dwelling, a shop for various goods or a jeweler's workshop that operated in the area at least in the 18th century.

SECȚIUNEA
NUMISMATICA ÎN CONTEXTUL LUMILOR ANTICE ȘI MEDIEVALE DIN
ZONA DUNĂRII DE JOS. MONEDELE LA PERIFERIA IMPERIILOR

SECTION
NUMISMATICS IN THE CONTEXT OF THE ANCIENT AND MEDIEVAL WORLDS
OF THE LOWER DANUBE AREA. COINS OF THE PERIPHERY OF EMPIRES

Imitații și falsuri de epocă după monede histriene de argint
Imitations and Forgeries of Istrian Silver Coins

Mihai DIMA

În tezaurele de monede histriene de argint din perioada elenistică se regăsesc, în număr mic, piese diferite din punct de vedere stilistic și ponderal de emisiunile care pot fi atribuite fără dubii monetăriei de la Istros. În general, acestea sunt considerate imitații barbare, dar unele exemplare, cu legenda de revers scrisă corect, s-au dovedit falsuri de epocă.

In the hoards of silver coins of Istros from the Hellenistic period, there are found, in small numbers, pieces different in terms of style and weight from the issues that can be attributed without a doubt to the Istrian mint. Generally, these coins are considered barbarian imitations because of their appearance, but some copies, with the reverse legend correctly written, have proved to be forgeries.

Prezența tetradrahmelor din Thasos în teritoriul Istro-pontic
The Presence of the Tetradrachms from Thasos in the Istro-Pontic Territory

Gabriel Mircea TALMAȚCHI

Tetradrahmele din Thasos cunosc o prezență relativ abundentă și omogenă în teritoriile tracice, dar nu și în zona coloniilor pontice și a teritoriilor lor de influență economică. Prezența lor, cu precăderea de-a lungul malului drept al Dunării, în interiorul comunităților locale getice, trebuie înțeleasă în primul rând ca o componentă de faimă, fiind bunuri dintr-un metal nobil, larg recunoscute calitativ în Peninsula Balcanică. Și care exprimau un nivel de prestigiu individual și familial aparte, o rezervă de metal de bună calitate. Descoperirea acestor monede în teritoriul istro-pontic indică participarea Dobrogei la evenimentele politico-militare și, posibil, la schimburile de bunuri materiale ce au avut loc între Peninsula Balcanică și bazinul Mării Negre, oferind, cu un indice de probabilitate acceptabil, sugestii privind teritoriile dinspre care veneau aceste monede și posibilele legături. Spre diferență de direcția obișnuită de apariție a monedelor grecești în mediile greco-autohtone și autohtone din Dobrogea, cunoscută ca fiind dinspre est și sud-est, tetradrahmele din Thasos (ca și cele din Macedonia Prima) pătrund dinspre vest, sud și sud-vest, fiind favorizate de apropierea militară și politică a Romei Republicane, fiind orientate

spre vadurile comerciale de la Dunăre. Inserarea lor coincide cu o perioadă când monetările vest-pontice, aparținând unor colonii slăbite, aveau probleme cu baterea curentă de monedă nouă și cu susținerea unei economii prospere. Ca urmare nu mai puteau susține fără sincope eventualul comerț în mediile locale de la Dunăre.

Tetradrachms from Thasos know a relatively abundant and homogeneous presence in the Thracian and Dobrudjan territories, but not the area of the Pontic colonies and their territories of economic influence. Their presence, especially along the right bank of the Danube, within the local Getic communities, must be understood primarily as a component of fame, as they were goods made of a noble metal, widely recognized in the Balkan Peninsula. And expressing a special level of individual and family prestige, a good quality metal reserve. The discovery of these coins in the Istro-Pontic territory indicates the participation of Dobrudja in the political-military events and, possibly, in the exchanges of material goods that took place between the Balkan Peninsula and the Black Sea basin, offering, with an acceptable probability index, suggestions regarding the territories where these coins came from and the possible connections. Unlike the usual direction of appearance of Greek coins in the Greek-autochthonous and autochthonous environments of Dobrudja, which is known to be from the east and southeast, the tetradrachms from Thasos (like those from Macedonia Prima) penetrate from the west, south and southwest, being favored by the military and political proximity of Republican Rome, being oriented towards the commercial fords of the Danube. Their insertion coincides with a period when the west-Pontic mints, belonging to weakened colonies, were having trouble minting new currency and sustaining a prosperous economy. As a result, they could no longer support the possible trade in the local areas of the Danube without syncope.

Tezaurul de monede și podoabe de la Pielești, jud. Dolj (secolele II-I a.Chr.)
The Hoard of Coins and Ornaments from Pielești, Dolj County (2nd-1st Centuries BC)

**Radu Gabriel DUMITRESCU,
 Dan BĂLTEANU,
 Vlad Vintilă ZIRRA**

În data de 6 mai 2020, cetățeanul Alexandru Constantin din comuna Pielești, județul Dolj, în timp ce săpa în grădină, pentru amenajarea unei piscine, a descoperit întâmplător, la mai mult de un metru adâncime, într-un vas ceramic, un tezaur de monede, accesorii vestimentare și obiecte de podoabă din argint. Ulterior s-au întreprins procedurile legale, pentru ca, în cele din urmă, tezaurul să ajungă în colecția Muzeului Olteniei Craiova în anul 2021. Tezaurul descoperit este compus dintr-un număr de 107 monede romane republicane care se datează în intervalul cronologic 157-156 a. Chr. – 46-45 a. Chr și 13 bunuri de patrimoniu arheologic.

On May 6, 2020, the citizen Alexandru Constantin from Pielești, Dolj county, while digging in the garden to set up a swimming pool, accidentally discovered, more than one meter deep, in a ceramic vessel, a hoard of coins, clothing accessories and silver jewelry. Later, the legal procedures were undertaken, so that, finally, the hoard would end up in the collection of the Oltenia Museum Craiova in 2021. The hoard discovered is composed of a number of 107 Republican Roman coins dating from the chronological range 157-156 BC - 46-45 BC and 13 archaeological heritage assets.

Un fragment dintr-un tezaur de tetradrahme emise la Laodicaea ad Mare
A Parcel from a Hoard of Laodicaea ad Mare Tetradrachms

Adrian POPESCU

Lotul prezentat face parte dintr-un tezaur descoperit întâmplător în anii '60 în nordul Siriei. Comunicarea își propune să precizeze aria geografică în care tezaurul a fost descoperit și să îl plaseze într-un context numismatic și istoric mai larg.

Part of a hoard found by chance in the 1960s in the northern part of Syria will be presented. The paper will attempt to specify the geographical area of its discovery, as well as placing it in its numismatic and historical context.

Considerații preliminare asupra tezaurilor monetare romane
îngropate în Dacia preromană în vremea lui Augustus
Preliminary Considerations on the Roman Monetary Hoards
buried in Pre-Roman Dacia in the Time of Augustus

Emanuel PETAC

Constatând consistenta reprezentare numerică a grupurilor de tezaure monetare romane din Dacia preromană, care se încheie cu monede din vremea lui Augustus și, observând eșalonarea acestora de-a lungul mai multor decenii (cel puțin ultimele trei ale secolului I a.Chr.), autorul încearcă să constate, pe baza analizei structurale a depozitelor monetare, dacă se poate vorbi despre momente diferite de îngropare, așa cum pare a reflecta ultima monedă (e drept, într-un mediu barbar, în care viteza de pătrundere a monedei e mai mică și la fel acuratețea datei finale a unui tezaur) sau dacă dimpotrivă, pe baza unor structuri volumetrice generale, putem vorbi de fapt despre un singur orizont sau circumscris măcar unei perioade mai restrânse.

Observing the consistent numerical representation of the groups of Roman monetary hoards in pre-Roman Dacia, which ends with coins from the time of Augustus, and observing their staggering over several decades (at least the last three of the 1st century BC), the author tries to determine, based on the structural analysis of the monetary deposits, if we can talk about different moments of burial, as the last coin seems to reflect (that's right, in a barbaric environment, where the speed of penetration of the coin is lower and likewise the accuracy of the final date of a hoard) or if on the contrary, based on general volumetric structures, we can actually talk about a single horizon or circumscribed at least to a narrower period.

**Comunitatea britanică din Kustendjie și comercianții de antichități
din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Evidențele publice online actuale de la British Museum
*The British Community of Kustendjie and the Antiquities Dealers
of the Second Half of the 19th Century.
Current Public Online Records from the British Museum***

**Gabriel Mircea TALMAȚCHI,
Cristian CEALERA**

În perioada 1857-1882, orașul Kustendjie (astăzi Constanța) a găzduit o comunitate britanică formată din câteva sute de persoane, în speță angajații unei companii din Regatul Unit, Danube Black Sea Railway Company Ltd. (DBSR), alături de familiile lor. Consorțiul DBSR activa în Dobrogea după ce în 1857 obținuse de la Imperiul Otoman două concesiuni: construirea căii ferate Kustendjie-Tchernavoda și exploatarea micului port Kustendjie. Rezidenții britanici, care erau ingineri, medici, intendenți de locomotive, funcționari sau simpli muncitori, au realizat valoarea patrimoniului numismatic dobrogean, preluând și numeroase monede antice, care ulterior au ajuns a fi vândute în Marea Britanie. Prestigiosul British Museum deține și astăzi peste 200 de monede din epocile greacă și romană care provin din orașele antice Tomis, Callatis și Histria. Aceste monede au fost achiziționate prin diverse căi, exact în perioada așa-numitei colonii britanice. Printre rezidenții englezi de la Kustendjie care au vândut monede instituției muzeale londoneze se află dr. Henry William Cullen, medicul „coloniei” din Dobrogea, deținătorul unei colecții de 44 de monede, unele dintre acestea fiind de valoare deosebită. Numeroase alte monede au ajuns la același British Museum, fie prin intermediul unor celebrii comercianți englezi de antichități precum George Eastwood sau Hary Osborn Cureton, fie prin case de licitații (Sotheby’s, Christie’s), fie prin achiziționare directă de la persoane fizice venite din Dobrogea otomană (angajați DBSR sau diplomați) sau de la Constantinopol. Comunicarea de față își propune să reconstruiască o parte din imaginea comerțului cu antichități derulat în acea perioadă, pe axa Kustendjie - Londra, dar și să evidențieze valoarea numismatică și particularitățile unora dintre piese, ajutând astfel la reconstituirea unor practici din istoria Dobrogei corespunzătoare celei de a doua jumătăți a secolului al XIX-lea.

In the period 1857-1882, the town of Kustendjie (today Constanta) hosted a British community consisting of several hundred people, in this case the employees of a company of the United Kingdom, Danube Black Sea Railway Company Ltd. (DBSR), together with their families. The DBSR consortium was active in Dobrogea after obtaining two concessions from the Ottoman Empire in 1857: the construction of the Kustendjie-Tchernavoda railway and the exploitation of the small port of Kustendjie. The British residents, who were engineers, doctors, locomotive superintendents, clerks or simple workers, realized the value of Dobrudjan numismatic heritage, taking and over numerous ancient coins, which later ended up being sold in Great Britain. The prestigious British Museum still today holds over 200 coins from the Greek and Roman eras that come from the ancient cities of Tomis, Callatis and Histria. These coins were acquired through various means, precisely during the period of the so-called British colony. Among the English residents of Kustendjie who sold coins to the London museum institution is Dr. Henry William Cullen, the doctor of the "colony" of Dobrudja, the owner of a collection of 44 coins, some of which are of great value. Numerous other coins arrived at the same British Museum, either through famous English antique dealers such as George Eastwood or Harry

Osborn Cureton, or through auction houses (Sotheby's, Christie's), or through direct purchase from individuals from Ottoman Dobrudja (DBSR employees or diplomats) or from Constantinople. The present communication aims to reconstruct part of the image of the antiques trade that took place during that period, on the Kustendjie - London axis, but also to highlight the numismatic value and the particularities of some of the pieces, thus helping to reconstruct some practices from the history of Dobrogea corresponding to that of two halves of the 19th century.

Noi considerații asupra tezaurului de la Muncelu de Sus (jud. Iași)
New Considerations on the Hoard from Muncelu de Sus (Iasi County)

Adelina PICIOR

Tezaurul de la Muncelu de Sus (comuna Mogoșești-Siret, județul Iași) constituie una dintre cele mai importante descoperiri, din perioada romană, din zona estică a Carpaților. Compozițional, depozitul este alcătuit din șapte vase din argint (patru cupe cilindrice și hemisferice, o caserolă de tip *Eggers*, un fragment neidentificat și un vas pierdut), două *oenochoi* din bronz (de tip *Tassinari II*), o fibulă din argint (pierdută) și 2000 de monede din argint (denari imperiali originali, *denarii subaerati*, drahme, imitații „barbare” după monede romane din argint și din bronz). Recuperate în mai multe loturi, artefactele au fost descoperite întâmplător, într-o zonă restrânsă, aparținând, cu certitudine, aceluiași tezaur.

Studiul propus prezintă cel mai vechi lot de monede din tezaurul de la Muncelu de Sus (lot I), care a fost descoperit în condiții incerte, în anul 1963 și conține 364 de piese din argint, depozitate într-o cană din lut, care nu s-a păstrat. Lotul aparține colecției *Institutului de Arheologie din Iași* și este compus din denari republicani (15 ex.), denari „legionari” ai lui Marcus Antonius (200 ex.) și denari imperiali (149 ex.). *Terminus post quem* este marcat de o emisiune din vremea lui Antoninus Pius (anul 141 p.Ch.). Primul lot monetar este analizat comparativ cu restul loturilor publicate din tezaur, precum și în contextul descoperirilor similare din Moldova.

The hoard from Muncelu de Sus (Mogoșești-Siret, Iasi County) is one of the most important finds from the Roman period in the eastern Carpathians. Compositionally, the deposit consists of seven silver vessels (four cylindrical and hemispherical bowls, an Eggers type casserole, an unidentified fragment and a lost vessel), two bronze oenochoi (Tassinari II type), a silver fibula (lost) and 2000 silver coins (original imperial denarii, denarii subaerati, drachms, "barbarian" imitations of Roman silver and bronze coins). Recovered in several lots, the artifacts were discovered accidentally, in a small area, and were certainly part of the same hoard.

Through this paper we wish to point out the oldest lot of coins from the Muncelu de Sus hoard (lot I), which was discovered in uncertain conditions, in 1963 and contains 364 silver coins stored in a cup, which has not been preserved. The lot belongs to the collection of the Institute of Archaeology Iași and is composed of Republican denarii (15 coins), "legionary" denarii of Marcus Antonius (200 coins) and Imperial denarii (149 coins). Terminus post quem is marked by an issue from the time of Antoninus Pius (AD 141). The first monetary lot is analyzed in comparison with the rest of the published lots from the hoard, as well as in the context of similar finds from Moldova.

Un tezaur de monede de la Nicaea, descoperit în Moesia Inferior
A Hoard of Coins from Nicaea, Discovered in Moesia Inferior

Lucian MUNTEANU,
Gabriel Mircea TALMAȚCHI

Lucrarea noastră prezintă un tezaur de monede romane, descoperit la începutul anilor 2000, cu ajutorul unui detector de metale, la aproximativ 3,5 km nord-est de satul Ostrov (județul Constanța, România), unde se află o parte din situl de la Durostorum. Micul tezaur conține 10 monede de bronz, bătute la Nicaea (Bithynia), de Severus Alexander (9 buc.) și Gordianus III (1 buc.). Toate emisiunile prezintă desene "militare" (trei și patru stindarde) pe revers. Dintre acestea, am reușit să identificăm patru noi motive de revers (var. 3b; var. 7b; var. 18d; var. 23f). Analiza descoperirilor monetare de la Nicaea, atât izolate, cât și în tezaure, a arătat că aceste emisiuni din bronz nu au jucat un rol semnificativ în circulația monetară din Moesia Inferior. În mod excepțional, numai în situl Durostorum au fost descoperite 65 de monede de la Nicaea (51 de emisiuni autentice și 14 imitații turnate) cu efigiile împăraților Severus Alexander și Gordianus III și cu stindarde militare pe revers. Este posibil ca tezaurul să fi reprezentat "banii de buzunar" ai unei persoane care locuia în ipotetica *villa rustica* de lângă Ostrov și care era strâns legată de centrul de la Durostorum.

Our work presents a hoard of Roman coins, discovered at the beginning of the 2000s, with the help of a metal detector, at about 3.5 km northeast of the village of Ostrov (Constanța County, Romania), where a part of the site from Durostorum is located. The small hoard contains 10 bronze coins, minted in Nicaea (Bithynia), by Severus Alexander (9 pcs.) and Gordianus III (1 pc.). All issues feature "military" designs (three and four standards) on the reverse. Among these, we managed to identify four new reverse motifs (var. 3b; var. 7b; var. 18d; var. 23f). The analysis of coin discoveries from Nicaea, both isolated and in hoards, revealed that these bronze issues did not play a significant role in the monetary circulation in Moesia Inferior. Exceptionally, only at the site of Durostorum were discovered 65 coins from Nicaea (51 genuine issues and 14 cast imitations) bearing the effigies of the emperors Severus Alexander and Gordianus III and featuring "military" standards on the reverse. The hoard may have represented the "pocket money" of a person who lived in the hypothetical villa rustica near Ostrov and who was closely connected to the centre of Durostorum.

Producția monetară vest-pontică în epoca romană
West-Pontic Monetary Production in the Roman Era

Corneliu Bogdan Nicolae BELDIANU

În acest moment sunt cunoscute, într-o formă sau alta (publicate, catalogate în marile baze de date online, apărute în licitații publice, etc) majoritatea emisiunilor monetare romane provinciale vest pontice (pentru a ne opri doar asupra acestui spațiu). Foarte posibilă apariție viitoare a unor emisiuni monetare încă inedite, nu va mai putea schimba fundamental tabloul, deja bine conturat, al activității monetare desfășurate în numele fiecărui oraș în parte și nici pe cel general al acestei zone geografice. Prin urmare, acum, mai mult decât oricând,

este momentul unei viziuni critice, realiste, asupra activității monetare a întregii zone vest pontice în epoca romană imperială.

În comunicarea noastră dorim să răspundem în primul rând întrebării: „cum ar trebui să arate această viziune critică, realistă?”, plecând de la cele mai noi teorii istorico-științifice în materie de organizare a activității de emisie a monedelor în orașele provinciale din partea orientală a Imperiului Roman. Aceste teorii vor fi completate cu observațiile noastre și (în final) vom încerca schițarea unei prime versiuni a tabloului general al activității monetare în zona vest-pontică.

At this moment there are known, in one form or another (published, cataloged in large online databases, appearing in public auctions, etc.), most of the provincial Roman monetary issues from West-Pontic area. The very possible future appearance of still unpublished monetary issues will not be able to fundamentally change the picture, already well outlined, of the monetary activity carried out in the name of each individual city, nor the general one of this geographical area. Therefore, now, more than ever, is the time for a critical, realistic view of the monetary activity of the entire West Pontic area in the Roman Imperial era.

In our communication, we want to answer first of all the question: "what should this critical, realistic vision look like?", starting from the latest historical-scientific theories regarding the organization of the activity of issuing coins in the provincial cities from the eastern part of the Roman Empire. These theories will be supplemented with our observations and (finally) we will try to sketch a first version of the general picture of monetary activity in the West Pontic area.

***Porta Romana din Nikopolis ad Istrum
între realitatea arheologică și dovezile numismatice
The Porta Romana of Nikopolis ad Istrum
between Archaeological Reality and Numismatic Evidence***

Ana-Maria BALTĂ (LOLUȚĂ)

Studiul de față se centrează pe analiza unei categorii de tipuri monetare emise de Nikopolis ad Istrum ce are drept element comun reversul care reprezintă poarta orașului cu o ușă prin care putem vedea un templu în tetrastil, dar și cu o suprastructură complexă. Aceste tipuri sunt datate în timpul dinastiei Severilor, două dintre ele fiind din perioada lui Septimius Severus (AMNG 1331, AMNG 1339) și doar unul fiind emis în timpul lui Caracalla (AMNG 1585). Ele pun în prim plan o discuție interesantă asupra credibilității reprezentărilor monumentale pe emisiunile monetare provinciale, dar și asupra posibilității identificării lor. În dezbateră de față se impune întrebarea dacă elementele de această natură au vreun echivalent în teren, iar dacă da, în ce măsură ele sunt conforme realității. Prin corelarea informațiilor de ordin numismatic cu cele arheologice și epigrafice putem ilustra observații esențiale în conturarea peisajului urban al orașului antic Nikopolis ad Istrum care contribuie la formularea unor răspunsuri la întrebările amintite mai sus. Astfel, cercetarea de față propune o posibilă identificare a structurii monumentale de pe revers cu poarta de vest, care este considerată și *Porta Romana* a orașului.

The present research focuses on the monetary types produced by Nikopolis ad Istrum, characterized by the reverse depicting a city gate, featuring a doorway revealing a temple in tetrastyle, and a complex superstructure. These types are attributed to the Severan dynasty, two of them being dated during the reign of Septimius Severus (AMNG 1331, AMNG 1339) and one to the time of Caracalla (AMNG 1585). They spark a noteworthy discussion on the legitimacy of monumental representations on provincial monetary emissions and the possibility of their identification. The current debate raises the question of whether such elements exist in the field and, if so, to what extent they align with reality. Combining the numismatic findings with archaeological and epigraphic information, we can offer essential observations about the urban landscape of ancient Nikopolis ad Istrum, which contribute to formulating answers for the mentioned questions. Thus, the present research proposes a possible identification of the monumental structure from the reverse of the studied coin types with the Western gate, which is also considered Porta Romana of the city.

Tezaure monetare descoperite la Tropaeum Traiani și Histria
– o paralelă numismatică
Coin hoards discovered at Tropaeum Traiani and Histria
– a Numismatic Parallel

Gabriel Gheorghe CUSTUREA

Autorul face o analiză a datelor la care au fost ascunse tezaurele monetare în cele două situri antice și prezintă momentele de sincronizare sau defazare dintre cele două orașe în secolele I-VII.

The author analyzes the data on which the monetary hoards were hidden in the two ancient sites and presents the moments of synchronization or out-of-phase between the two cities in the 1st-7th centuries.

Considerații asupra monogramelor de pe monedele romane târzii
Considerations on the Monograms on the Late Roman Coins

Mihai-Stelian MUNTEANU

Lucrarea analizează monogramele care se regăsesc pe monedele din spațiul imperial în secolele V și VI, în funcție de emitent și evidențiind diferențele existente pentru același emitent. În acest demers se folosesc și elemente de factură tehnică, de procesare a imaginilor.

The paper analyzes the monograms that are found on the coins of the imperial space in the fifth and sixth centuries, depending on the issuer and highlighting the differences existing for the same issuer. In this approach, technical and image processing elements are also used.

**Câteva observații pe baza studierii componenței aliajului din unele falsuri monetare
din secolul al IV-lea descoperite în Dobrogea**
*Some Observations based on Studying the Composition of the Alloy in Some Monetary
Forgeries from the 4th Century Discovered in Dobrudja*

**Raoul M. ȘEPTILICI,
Diana VĂRZARU**

Pe baza studierii componenței aliajului dintr-un lot de circa 40 monete romane din bronz din secolul IV - falsuri de epocă, descoperite izolat pe teritoriul Dobrogei, se încearcă o posibilă localizare a regiunii unde au fost produse acestea. Se iau în studiu și componența metalografică a unor monede moderne din aliaj de cupru despre care se știe cu certitudine unde au fost emise. Este un studiu incipient ce caută o dezvoltare mai profundă a problemei.

Based on the study of the composition of the alloy from a batch of about 40 Roman bronze coins from the 4th century - period forgeries, discovered isolated on the territory of Dobrudja, a possible localization of the region where they were produced is being attempted. The metallographic composition of some modern copper alloy coins that are known with certainty where they were issued are also studied. It is an early study that seeks a deeper development of the problem.

Tezaurul din așezarea medieval timpurie de la Onișcani (com. Filipești, jud. Bacău)
The Hoard from the Early Medieval Settlement of Onișcani (Filipești Commune, Bacău County)

**Andrei BALTAG,
George-Dan HÂNCEANU**

Tezaurul de la Aldești a fost descoperit într-o locuință medievală timpurie, localizată pe aria satului Aldești (com. Filipești, jud. Bacău), în punctul arheologic denumit Aldești 2. Lotul este alcătuit din 13 emisiuni monetare datate începând cu perioada de sfârșit a secolului al X-lea și până în primele trei decenii ale secolului al XIII-lea.

Dintre acestea, șapte monede au fost bătute de împărații Imperiului Bizantin, la Constantinopol, între anii 976-1143. În funcție de emitenți, această grupă include următoarele specii: 3 ex. folles anonim, clasa A2 (atribuiți împăraților Vasile II și Constantin VIII); 1 ex. follis anonim, clasa B (atribuit împăratului Roman III); 1 ex. follis anonim, clasa D (atribuit împăratului Constantin IX); 1 ex. follis bătut de Constantin X; 1 ex. stamena emis sub Ioan II. La acestea se adaugă și o imitație după o stamena bizantină (tipul C), bătută în Țaratul vlaho-bulgar, între anii cca. 1195-1225. Aceste exemplare răsăritene, cele din vremea împăraților Constantin al IX-lea Monomahul, Constantin al X-lea Ducas, Ioan al II-lea Comnenul, dar și imitația anonimă de la sud de Dunăre au o frecvență foarte scăzută în rândul descoperirilor dintre Carpați și Nistru.

În depozitul de la Aldești denarii bătuți în monetăria de la Friesach și imitațiile de Aquileia reprezintă o categorie de numerar necunoscută până acum, în regiunea Moldovei. Printre acestea s-au identificat: 1 ex. denar emis de Adalbert II (1168-1200) și 2 ex. denar bătute de Eberhard II (1200-1235), originare din Friesach (Arhiepiscopatul de Salzburg); 1 ex.

denar anonim (cca. 1145–1204) și 1 ex. denar emis în timpul lui Pellegrino II (1195-1218), ambele din monetăria Patriarhatului de Aquileia.

The Aldești hoard was discovered in an Early Medieval dwelling, located in the village of Aldești (commune of Filipești, Bacău county), in the archaeological site called Aldești 2. The lot consists of 13 monetary issues dated from the end of the 10th century to the first three decades of the 13th century.

Out of these, seven coins were struck by the emperors of the Byzantine Empire, in Constantinople, between ca. 976-1143. According to the issuers, this group includes the following species: 3 anonymous follis, class A2 (attributed to emperors Basil II & Constantine VIII); 1 anonymous follis, class B (attributed to emperor Roman III); 1 anonymous follis, class D (attributed to Emperor Constantine IX); 1 follis struck by Constantine X; 1 stamena issued under John II. Added to these is an imitation of a Byzantine stamena (type C), struck in the Vlaho-Bulgarian Tsarate, between 1195-1225. These Eastern specimens, dating from the time of the emperors Constantine IX Monomachus, Constantine X Ducas, John II Comnenus, as well as the anonymous imitation from south of the Danube, are quite scarce among the finds between the Carpathians and the Dniester.

In the Aldești hoard, the denarii struck in the mint of Friesach and the Aquileia imitations represent a so far unknown category of cash not previously known in the Moldavian region. They include: one denarius minted by Adalbert II (1168-1200) and two denarii minted by Eberhard II (1200-1235), from Friesach (Archbishopric of Salzburg); one anonymous denarius (dated between 1145-1204) and one denarius minted during the reign of Pellegrino II (1195-1218), both minted within the Patriarchate of Aquileia.

**Monede de tip trachea de bilon fragmentare
din prima jumătate a secolului al XIII-lea: cazul fortăreței Trapezitsa
*Clipped Billon Trachea Coins from the First Half of the 13th Century:
The Case of Trapezitsa Fortress***

Stoyan MIHAYLOV

Circulația monetară în Balcani în prima jumătate a secolului al XIII-lea diferă semnificativ de epocile anterioare și ulterioare. Unul dintre cele mai distinctive fenomene este decuparea și fragmentarea monedelor trachea de bilon. Cercetările arheologice din cetatea Trapezitsa (nordul Bulgariei) au furnizat o cantitate semnificativă de monede din perioada menționată, ceea ce oferă posibilitatea unor studii aprofundate asupra decupării și fragmentării monedelor trachea de bilon.

The monetary circulation in the Balkans during the first half of the 13th century significantly differed from preceding and subsequent periods. One of the most distinctive phenomena was the clipping of billon trachea. Archaeological excavations at Trapezitsa fortress (Northern Bulgaria) have yielded a substantial quantity of coins from this period, providing an opportunity for in-depth research into the issue of clipping and fragmentation of billon trachea.

Emisiuni genovezo-tătare descoperite în Nordul Dobrogei
Des Monnaies Génoises-Tartares Découvertes en Dobroudja Septentrionale

Gheorghe MĂNUCU-ADAMEȘTEANU

Tipul I

Avers. Tamgăua hanilor Hoardei de Aur, din dinastia Djuci, având în partea stângă cifra 75, iar în partea dreaptă anul emiterii după era musulmană, respectiv anii 707 (1307/1308); 710 (1310/1311); 711 (1311/1312), valorile fiind scrise cu cifre arabe.

Revers. Cruce de Malta, având între cantoanele crucii patru litere, diferite.

Ernest Oberländer-Târnoveanu a propus trei variante de legendă care ar forma cuvântul SAT(C)Y sau SAT(C)YA, adică Isaccea, numele cetății emitente. Studiind un număr mai mare de monede – 122 exemplare (Păcuiul lui Soare, Isaccea-centru emitent, Nufăru, Enisala) - am constatat în legendă prezența caracterelor latine (A, I, S, T, V), grecești (Π, Λ) și chirilice (У). Baterea acestor monede încetează după moartea lui Toqta (1291-1313), dar ele au circulat o perioadă mai îndelungată.

Tipul II

Acest tip este reprezentat prin 15 exemplare, dintre care 13 au fost descoperite la cetatea Enisala, unul la Chilia Veche, unul în nordul Dobrogei (neprecizat), dar niciunul la Isaccea.

Avers. Tamga înscrisă în cerc.

Revers. Cruce înscrisă în cerc.

Tamgăua de pe avers nu aparține dinastiei care a condus Hoarda de Aur în secolele XIII-XIV și nici hanilor Hoardei din Crimeea.

Atelierul

Locurile de descoperire - cetatea Enisala sau Chilia Veche - constituie primele propuneri de localizare, însă, probabil, atelierul a funcționat în cetatea de la Enisala, în a doua jumătate a secolului al XIV-lea.

Type I

Avers. Le Tamga des Khans de la Horde d'Or, de la dynastie des Djötchi, avec le chiffre 75 à gauche et l'année d'émission, selon l'ère musulmane, à droite, c'est-à-dire 707 (1307/1308) ; 710 (1310/1311) ; 711 (1311/1312), les valeurs étant écrites en chiffres arabes.

Revers. Croix de Malte, avec, entre ses cantons, quatre lettres, différentes.

Ernest Oberländer-Târnoveanu propose trois variantes de la légende qui formeraient le mot SAT(C)Y ou SAT(C)YA, c'est-à-dire Isaccea, nom de la cité émettrice. Grâce à l'étude d'un plus grand nombre de monnaies - 122 pièces (Păcuiul lui Soare, Isaccea - centre d'émission, Nufăru, Enisala) - nous avons constaté la présence de caractères latins (A, I, S, T, V), grecs (Π, Λ) et cyrilliques (У) dans la légende. La frappe de ces pièces a cessé après la mort de Toqtaï (1291-1313), mais elles ont circulé plus longtemps.

Type II

Ce type est représenté par 15 exemplaires, dont 13 ont été découverts dans la forteresse d'Énisala, un exemplaire à Chilia Veche, un en Dobroudja septentrionale, mais aucun à Isaccea.

Avers. Tamga inscrit dans un cercle.

Revers. Croix inscrite dans un cercle.

Le Tamga de l'avers n'appartient pas à la dynastie qui conduisait la Horde d'Oraux XIIIe et XIVe siècles, ni aux Khans de la Horde de Crimée.

L'atelier

Les lieux de découverte - la forteresse d'Énisala ou Chilia Veche - ont été les premières propositions de localisation, mais plus probablement l'atelier fonctionnait dans la forteresse d'Énisala, lors de la seconde moitié du XIVe siècle.

Talerii în Țara Românească în timpul războiului cel lung (1593-1606)***Thalers in Wallachia During the Long War (1593-1606)*****Marius BLASKÓ**

Autorul discută prezența și rolul talerilor europeni în Țara Românească, ca frontieră a Imperiului Otoman, dar și ca frontieră a Războiului cel Lung (1593-1606). Analiza are la bază depozitele monetare încheiate în perioada războiului și urmărește pătrunderea și prezența acestui nominal în Țara Românească în contextul conflictului dintre habsburgi și Imperiul Otoman.

The author discusses the presence and role of European thalers at the borders of the Ottoman Empire, in Wallachia, also a war-zone border during the Long Turkish War (1593-1606). The analysis is based on the coin hoards ending during the war and focuses on the emergence and presence of this denomination in Wallachia in the context of the confrontation between the Habsburgs and the Ottoman Empire.

SECȚIUNEA
DESPRE VIAȚĂ ȘI MOARTE ÎN ANTICHITATE ȘI EVUL MEDIU.
MONEDELE ȘI CONTEXTELE COTIDIENE SPECIFICE LUMII CELOR VII ȘI A
CELEI FUNERARE

SECTION
ON LIFE AND DEATH IN ANCIENT AND MIDDLE AGES.
COINS AND DAILY CONTEXTS SPECIFIC TO THE WORLDS
OF THE LIVING AND THE FUNERAL

Proto-monedede, bijuterii, amulete... Despre două categorii de piese de bronz
descoperite în teritoriul istro-pontic (secolele V-III a.Chr.)
Proto-coin, Jewels, Amulets...About Two-Categories of Bronze Pieces Discovered in the
Istro-Pontic Territory (5th-3rd Centuries BC)

Gabriel Mircea TALMAȚCHI

Sunt prezentate două categorii de piese din metal, arcuri miniaturale și inele cu butoni, toate descoperite în teritoriul istro-pontic. Arcurile miniaturale din bronz, realizate în mai multe modele prin turnare, pot fi considerate în primul rând ca amulete, însoțitoare atât în lumea cotidiană a celor vii, cât și în cea religioasă a defuncților, pentru obținerea ajutorului divin în lumea „dincolo”. Acestea au fost produse în zona cetăților ionice, în special la Istros, eventual și la Tomis și Odessos. În general, acestea sunt destinate mediului greco-scitic, cu o atenție deosebită privind populația de origine scitică. Piesele considerate inele cu butoni, cel puțin pentru anumite zone geografice, datorită multiplelor lor utilizări, erau articole asociate cu costume, bijuterii feminine sau amulete (pentru a proteja, vindeca sau ajuta, în contexte religioase sau laice). Nu în ultimul rând, în alte zone, ar putea fi folosite ca piese ale echipamentului de ham pentru cai. Ele sunt denumite în general în bibliografie inele și butoni, dar și „brățări”. De asemenea, remarcăm posibilitatea asocierii lor cu un mediu de schimburi comerciale, ca proto-monedede. Din punctul nostru de vedere, mai rămâne o oarecare ambiguitate în ceea ce privește destinația și rolul lor, atâta timp cât le analizăm în contextul diferitor indivizi, al diferitelor societăți umane, în diferite zone geografice etc.

Two categories of metal pieces are presented, Miniature Bows and Cufflinks, all discovered in the Istro-Pontic territory. The miniature bronze bows, made in several models by casting, can be considered primarily as amulets, companions both in the everyday world of the living and in the religious world of the dead, to obtain divine help in the world "beyond". They were produced in the area of the Ionian fortresses, especially at Istros, possibly also at Tomis and Odessos. In general, they are intended for the Greco-Scythian environment, with special attention to the population of Scythian origin. The pieces considered cufflinks, at least for certain geographic areas, due to their multiple uses, were items associated with costumes, female jewelry, or amulets (to protect, heal, or help, in religious or secular contexts). Last but not least, in other areas they could be used as pieces of harness equipment for horses. They are generally referred to in the bibliography as rings and cufflinks, but also as "bracelets". We also note the possibility of their association with a medium of commercial exchange,

as proto-currencies. From our point of view, there remains some ambiguity regarding their destination and role, as long as we analyze them in the context of different individuals, different human societies, in different geographical areas, etc.

**Din nou despre folosirea teriacului pe teritoriul Dobrogei
în secolele XVII-XVIII (XIX)**

Again about the use of Teriac on the Territory of Dobrudja in the 17th - 18th (19th) Centuries

Gabriel Gheorghe CUSTUREA

Autorul face o scurtă descriere cu privire la producerea și răspândirea sub diferite forme a teriacului în perioadele medievală și modernă. Urmează apoi prezentarea a două capace de la flacoanele de teriac descoperite la Conacu(jud. Constanța), ambele ale farmaciei Testa d' Oro din Veneția, cu precizarea că una dintre piese aparține unui produs falsificat. Celor două piese li se adaugă un alt capac de la aceeași farmacie găsit la Babadag. Din situl Târgușor - Ester, descoperite la suprafață, provine un capac fără inscripție și un flacon din laiton(?) pentru teriac. Acesta din urmă este singurul publicat până în acest moment din Dobrogea.

The author gives a brief description of the production and spread of teriac in various forms in the medieval and modern periods. Then follows the presentation of two lids from the teriac bottles discovered in Conacu (Constanța County), both of the Testa d'Oro pharmacy from Venice, stating that one of the pieces belongs to a counterfeit product. To the two pieces is added another cap from the same pharmacy found at Babadag. From the Târgușor-Ester site, discovered on the surface, comes a lid without an inscription and a laiton(?) bottle for teriac. The latter is the only one published so far from Dobrudja.

**SECȚIUNEA
DOBROGEA ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC (SECOLELE XIX-XX)**

**SECTION
DOBROGEA IN ROMANIAN SPACE (19TH – 20TH CENTURIES)**

Dobrogea Aeterna. Sărbătorind centenarul cercetărilor arheologice de la Capidava prin expoziția de pictură, grafică și fotografie „Arta arheologiei”

Dobrogea Aeterna. Celebrating the Centenary of Archaeological Research at Capidava through „The Art of Archaeology” Exhibition of Painting, Graphic Art and Photography

Adrian STOIA

Cercetările arheologice au fost demarate la Capidava în anul 1924, de Grigore Florescu, unul dintre elevii lui Vasile Pârvan, cel care stopase exploatarea pietrei din zonă (cariera Kalakioi), folosită pentru lucrările edilitare ale statului român. Generații după generații de arheologi și studenți ai universităților din Constanța, București și Sibiu au scos la lumina zilei vestigiile unei cetăți modeste din punct de vedere al mărimii, dar importantă din punct de vedere al descoperirilor arheologice. Foști studenți și cadre didactice ale universității sibiene au dorit să marcheze centenarul cercetărilor arheologice ale cetății prin vernisarea unei expoziții la Sibiu (care a avut loc în data de 26 aprilie 2024, în foaierea Bibliotecii ASTRA) și la Capidava (deschisă la 1 iunie 2024, la Centrul de informare turistică Capidava).

În acest scop, au fost expuse lucrări de acuarelă, ulei, tuș, cărbune și fotografie, realizate de arheologii Zeno K. Pinter, Adrian Stoia, Claudia Urduzia și Răzvan Pop. Lucrările scanate au fost cuprinse și între copertile unui catalog expozițional.

The archaeological research at Capidava was initiated in 1924 by Grigore Florescu, one of Vasile Pârvan's students, who had stopped the rock extraction activities in the area (the Kalakioi quarry), whose produce was used in the state urban construction sites. Many generations of archaeologists and students from the Universities of Constanța, Bucharest and Sibiu brought their effort in uncovering the remnants of a citadel, modest from the perspective of its size, yet an important site due to the relevance of the archaeological discoveries. A group of former students and professors affiliated to the University in Sibiu wanted to celebrate the centenary of archaeological research at the citadel in Capidava, by organizing an exhibition in Sibiu (which took place on the April 26th, 2024, in the lobby of the ASTRA library), as well as in Capidava (launched on June 1st 2024 at the Tourist Information Centre Capidava).

These events gathered watercolor, oil, ink and charcoal, as well as photographic works, created by the archaeologists Zeno K. Pinter, Adrian Stoia, Claudia Urduzia and Răzvan Pop. The works were also scanned and gathered in an exhibition catalogue.

Obiective arheologice de pe traseul Canalului Dunăre-Marea Neagră
Archaeological Sites on the Route of the Danube-Black Sea Canal

Ana-Olivia ROTARU

Efectuarea unor lucrări de amploarea celor pe care le implica construirea sistemului de navigație Dunăre-Marea Neagră a avut puternice implicații în domeniul istoric, arheologic, etnografic și ecologic al zonei. Pentru a se evita distrugerea unor valori istorico-arheologice importante, instituțiile abilitate au luat măsuri pentru găsirea celor mai bune mijloace de prospectare și cercetare a bunurilor arheologice de pe Valea Carasu, albia viitorului canal.

Prin decretul nr. 80/26.03.1976, se înființa o comisie formată din membri și colectivul științific al Institutului de Arheologie București și Muzeul de Arheologie Constanța. Această comisie a realizat un itinerariu care cuprinde toată zona dintre Cernavodă-Murfatlar-Agigea, pe toate variantele de traseu ale canalului. În urma periegezelor de teren, au fost identificate 65 de obiective arheologice noi. 43 de puncte arheologice au fost afectate parțial sau integral de lucrările complexului Dunăre-Marea Neagră.

Carrying out works of the magnitude of those involved in the construction of the Danube-Black Sea navigation system had strong implications in the historical, archaeological, ethnographic and ecological fields of the area. In order to avoid the destruction of important historical-archaeological values, the competent institutions took measures to find the best means of prospecting and research of the archaeological assets on the Carasu Valley, the bed of the future canal.

By decree no. 80/26.03.1976 a commission formed by the members and the scientific team of the Institute of Archeology Bucharest and the Constanța Archeology Museum was established. This commission created an itinerary that includes the entire area between Cernavodă-Murfatlar-Agigea, on all route variants of the canal. 65 new archaeological sites were identified as a result of field surveys. 43 archaeological sites were partially or fully affected by the works of the Danube-Black Sea complex.

Porturi dunărene din prima jumătate a secolului al XIX-lea
în piese de artă grafică din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României
Danube Ports from the First Half of the 19th Century in Pieces of Graphic Art
from the Heritage of the National History Museum of Romania

Mioara IONIȚĂ

Autoarea se oprește asupra câtorva litografii datând din prima jumătate a secolului al XIX-lea (1826-1843), aflate în patrimoniul instituției menționate și datorate unor renumiți desenatori și litografi, unii dintre ei aflați, la un moment dat, în trecere prin Țara Românească sau Moldova. Ne referim la desenatorul vienez Ludwig Erminy și litograful, de asemenea vienez, Alois von Saar, dar și la desenatorii francezi Denis Auguste Marie Raffet și Michel Bouquet, respectiv la litografi Auguste Bry și Eugene Ciceri și la imagini puțin cunoscute din Galați, Brăila, Giurgiu, Turnu Severin.

The author presents several lithographs dating from the first half of the 19th century (1826-1843), in the heritage of the mentioned institution and owed to famous draftsmen and lithographers, some of

whom were, at one time, passing through Wallachia or Moldavia. We refer to the Viennese draughtsman Ludwig Erminy and the lithographer, also Viennese, Alois von Saar, but also to the French draughtsmen Denis Auguste Marie Raffet and Michel Bouquet, respectively to the lithographs Auguste Bry and Eugene Ciceri and to little-known images from Galati, Brăila, Giurgiu, Turnu Severin.

**Suprafețe vitrate între soluții tehnice, măiestrie artistică și mode urbane
în Constanța veche**

*Glazed Surfaces between Technical Solutions, Artistic Craftsmanship and Urban Fashion
in the Old Constanța*

Nicoleta ÎNSURĂȚELU

Prezenta lucrare se referă la impunătoarele, prețioasele, frumoasele și costisitoare, dar atât de necesarele suprafețe vitrate ale clădirilor. Acestea se prezintă sub forma ferestrelor, a marchizelor, chiar a copertinelor și a balcoanelor închise sau sub forma vitraliilor ori a noutății apărute în secolul al XIX-lea, vitrina comercială. Fie că sunt clasice sau moderne, suprafețele vitrate se regăsesc în alcătuirea oricărei clădiri, iar rolul lor principal este de a permite luminii naturale să intre, ori doar să răzbată, după caz, în interiorul încăperilor, pentru a asigura iluminat natural. Ele sunt elemente de arhitectură minoră, adică acele părți nestructurale ce țin de ierarhizarea gabaritică și nu de calitatea arhitecturii ori de o eventuală lipsă de importanță a lor, așa cum poate, eronat, ar putea lăsa impresia sintagma *arhitectură minoră*. Din punct de vedere al închiderii perimetrului, suprafețele vitrate iau, efectiv, locul unei părți din perete, acest lucru fiind mai evident în cazul celor de dimensiuni mari sau foarte mari. Întrucât gravitația conferă greutate oricărui obiect, este evident că orice suprafață vitrată trebuie să fie capabilă ca, prin ea însăși, să facă față propriei greutăți. Mai mult decât atât, o suprafață vitrată aflată în componența unui perete exterior este supusă presiunii vântului, astfel că ea trebuie să fie capabilă să facă față acestui gen de solicitare, cauzată de forța cu care vântul lovește clădirea, iar, în caz de cutremur sau de explozie din interior, suprafața vitrată trebuie să rămână întreagă. Aceasta reprezintă una dintre problemele de actualitate în cazul amplelor suprafețe vitrate ale clădirilor realizate în ziua de azi, la fel ca și problema siguranței în exploatarea a balcoanelor realizate doar din suprafață vitrată.

The present work is about the imposing, precious, beautiful and expensive, but much needed glazed surfaces of buildings. In the form of windows, awnings, even canopies and closed balconies or in the form of stained glass or the novelty of the 19th century, the commercial showcase, whether they are classic or modern, glazed surfaces can be found in the composition of almost any building, and their role is to allow natural light to enter inside the rooms to ensure natural lighting. They are elements of minor architecture, i.e. those parts of the building that relate to dimensional ranking and not to the quality of the architecture or to the possible lack of importance of them, as the phrase minor architecture might erroneously give the impression. From the point of view of perimeter closure, the glazed surfaces effectively take the place of a part of the wall, this thing being more obvious in the case of the large or very large ones. Since gravity gives weight to any object, it is obvious that any glazed surface must be able to support its own weight by itself. Moreover, a glazed surface, which is

part of an external wall, is subject to wind pressure, so it must be able to successfully cope with this kind of stress, caused by the force with which the wind hits the building, and in case of an earthquake or an explosion from the inside, the glazed surface must remain intact. This represents one of the problems in the case of large glazed surfaces of the buildings of the present times, as well as the problem of safety in operation of the balconies made only by glazed surfaces.

Ornamentația clădirilor istorice din Constanța
The Ornamentation of Historical Buildings in Constanța

Radu CORNESCU

Atât în perioada antbelică (1878-1916), cât și în cea interbelică (1919-1941), majoritatea clădirilor din Constanța au avut o ornamentație deosebită, de obicei cu o tematică marină - fie ca sunt cu trimitere la zeități antice, la motive florale sau animaliere (fereastra-scoică a Cazinoului), la valurile mării, cu privire la ambarcațiuni (în perioada antebelică) sau la clădiri cu aspect de pachetot, la ornamentații din fier forjat Art Deco la ușile de intrare sau la casa scării, la folosirea ferestrelor tip hublou (în perioada modernistă).

Unele clădiri istorice antebelice din Constanța au figuri umane la ornamentele de pe fațade. Acestea sunt, de obicei, dispuse pe ancadramentele ferestrelor sau ușilor, dar și pe frontoane. Unele chiar sunt sculpturi având corpul uman întreg, ca de exemplu, cariatidele de la fostul Hotel Carol I (astăzi Comandamentul Marinei). Întâlnim, mai ales la clădiri în stil Art Nouveau, neoromânesc, neoclasic sau eclectic, ornamente cu mascheroane, îngerași, putti, cariatide, personaje din fabule sau legende.

În perioada interbelică, ornamentația se modifică. Art Nouveau-ul face loc Art-Deco-ului, stilurile clasice sunt înlocuite de modernism. Apar clădiri înalte cu balcoane rotunjite la intersecții de străzi, amintind de marile vase de pasageri-pachetoturi, ușile și ferestrele casei scării sunt din fier forjat și ornamentate cu elemente marine stilizate; își fac loc și ferestrele rotunde tip hublou, chiar și paratrăznetul de pe fațade seamănă cu un catarg sau cu o sirenă de vas.

Both in the pre-war period (1878-1916) as in the interwar period (1919-1941), most of the buildings in Constanța had a special ornamentation, usually with a marine theme - whether they refer to ancient deities, to floral or animal motifs (the Casino's clamshell window), to sea waves or to boats (in the pre-war period) or to buildings with a package boat appearance, to Art Deco wrought iron ornaments at entrance doors or at the stairwell, when using porthole windows (in the modernist period).

Some historic antebellum buildings in Constanța have human figures in the ornaments on the facades. They are usually placed on window or door frames, but also on gables. Some are even sculptures with the entire human body, such as the caryatids from the former Hotel Carol I (today the Navy Command). We find, especially in Art Nouveau, neo-Romanian, neoclassic or eclectic buildings, ornaments with masquerades, angels, putti, caryatids, characters from fables or legends.

In the interwar period, the ornamentation changes. Art Nouveau gives way to Art Deco, classical styles are replaced by modernism. Tall buildings with rounded balconies appear at street intersections, reminiscent of large passenger ships - cruise ships, the doors, but also the windows of the stairwell are ornamented, made of wrought iron, with stylized marine elements, round window portholes also make their way, even the lightning rod on the facade resembles a mast or a ship's siren.

**Contribuția comunității britanice la dezvoltarea Constanței moderne
în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Frații George și Henry/Harry Guarracino**
*The Contribution of the British Community to the Development of Modern Constanța
in the Second Half of the 19th Century. Brothers George and Henry/Harry Guarracino*

Cristian CEALERA

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în perioada 1857-1882, la Kustendjie (Constanța de astăzi) a existat o comunitate britanică de câteva sute de persoane, formată din angajații companiei „Danube Black Sea Railway Ltd.” (DBSR) și din membrii familiilor acestora. Acest consorțiu din Regatul Unit primise de la Imperiul Otoman două concesiuni în Dobrogea: construirea căii ferate Tchernavoda-Kustendjie și exploatarea micului port Kustendjie. Ingineri, comercianți, funcționari, atașați diplomatici, implicați și intendenți de cale ferată, marinari sau simpli meseriași, acești britanici au contribuit, prin acțiunile lor, la modernizarea și dezvoltarea așezării Kustendjie, care, dintr-un mic sat de păstori musulmani, s-a transformat, în scurt timp, într-un orașel prosper de aproape 6000 de locuitori. O contribuție deosebită a fost cea a fraților George și Henry/Harry Guarracino, cetățeni britanici de origine napoletană.

În articolul de față, prezentăm informații inedite legate de prezența și aportul celor doi, George - acționar DBSR și personaj implicat în inaugurarea căii ferate din Dobrogea - și Henry - vice-consul britanic la Kustendjie și antreprenor de succes. De numele lui Henry Guarracino se leagă și construirea, în orașul lui Ovidiu, a primului Cazin, denumit Kursaal - Sala de Cură -, care a funcționat în perioada 1880-1892, pe când Dobrogea intrase deja sub administrare românească. Același Henry Guarracino a fost prezent la prima vizită, în toamna anului 1879, a principelui Carol al României și tot el a fost cel care a construit Hotelul Carol, actualul Comandament al Marinei, primul mare hotel al Constanței românești.

In the second half of the 19th century, in the period 1857-1882, in Kustendjie (today's Constanta) there was a British community of several hundred people, made up of employees of the Danube Black Sea Railway Ltd. (DBSR) and from their family members. This UK consortium had received two concessions in Dobrogea from the Ottoman Empire: the construction of the Tchernavoda-Kustendjie railway and the exploitation of the small port of Kustendjie. Engineers, merchants, officials, employees and railway superintendents, sailors or simple craftsmen, these British contributed through their actions to the modernization and development of the settlement of Kustendjie, which from a small village of Muslim shepherds turned in a short time into a small prosperous town of almost 6000 inhabitants. A particular contribution was that of the brothers George and Henry/Harry Guarracino, British citizens of Neapolitan origin.

In this article we present unique information related to the contribution of the two, George - a DBSR shareholder and a person involved in the inauguration of the Dobrogea railway - and Henry - the British vice-consul in Kustendjie and a successful entrepreneur. Henry Guarracino's name is also associated with the construction of the city's first Cazin in Ovidiu's city, called Kursaal, Sala de Cură and which operated in the period 1880-1892, when Dobrogea had already come under Romanian administration. The same Henry Guarracino was present at the first visit, in the fall of 1879, of Prince Carol of Romania, and he was also the one who built Hotel Carol (Charles I), the current Navy Command, the first large hotel in Romanian Constanța.

Camille Allard și însemnările sale de călătorie din Dobrogea - cca. 1855
Camille Allard and his Travel Accounts from Dobrogea - cca. 1855

Costel COROBAN

Această lucrare examinează relatările de călătorie ale lui Camille Allard, un călător francez care a vizitat Dobrogea în perioada Războiului Crimeei. Narațiunile lui Allard oferă o descriere detaliată și vie a peisajului, culturii și locuitorilor regiunii în mijlocul secolului al XIX-lea. Observațiile sale furnizează informații valoroase despre condițiile socio-economice, obiceiurile locale și viața de zi cu zi din Dobrogea, contribuind la o înțelegere mai amplă a contextului istoric al zonei. Lucrarea analizează stilul descriptiv al lui Allard și semnificația observațiilor sale în contextul literaturii de călătorie europene a perioadei. Prin compararea relatărilor lui Allard cu alte surse contemporane, studiul evidențiază unicitatea și relevanța contribuțiilor sale. Concluziile subliniază importanța literaturii de călătorie ca resursă istorică și demonstrează cum lucrările lui Allard îmbogățesc cunoștințele noastre despre trecutul Dobrogei.

This paper examines the travel accounts of Camille Allard, a French traveler who visited Dobrogea in the period of the Crimean War. Allard's narratives offer a detailed and vivid portrayal of the region's landscape, culture, and inhabitants during the mid-19th century. His observations provide valuable insights into the socio-economic conditions, local customs, and daily life in Dobrogea, contributing to a broader understanding of the historical context of the area. The paper analyzes Allard's descriptive style and the significance of his observations in the context of European travel literature of the period. By comparing Allard's accounts with other contemporary sources, the study highlights the uniqueness and relevance of his contributions. The findings underscore the importance of travel literature as a historical resource and demonstrate how Allard's work enhances our knowledge of Dobrogea's past.

Situația sanitară Sulinei conform primului raport sanitar,
întocmit de medicul orașului, Nicolae Hasnaș
The Sanitary Situation of the Town of Sulina According to the First Sanitary Report
Made by the Town's Doctor, Nicolae Hasnaș

Dumitru-Valentin PĂTRAȘCU, Daniela-Liliana PĂTRAȘCU

Cercetarea de față pornește de la serie de documente inedite referitoare la viața și cariera medicului Nicolae Hasnaș, aflate în patrimoniul Muzeului Județean Gorj *Alexandru Ștefulescu* din Târgu-Jiu. Acestea li se adaugă primul raport relativ la situația sanitară a orașului Sulina, întocmit, în 1906, de medicul orașului, Nicolae Hasnaș. Documentul relevă situația sanitară a orașului-port Sulina, printre bolile care cauzau cea mai mare mortalitate în rândul populației orașului fiind tuberculoza și pneumonia. Totodată, medicul Nicolae Hasnaș prezenta cauzele și modul de manifestare al unei epidemii de dizenterie, oferind informații referitoare la populația orașului - nașteri, căsătorii și mortalitate.

Raportul cuprinde informații despre organizarea Serviciului Sanitar, situația unităților sanitare din oraș, personalul acestora, în încheierea acestuia medicul Nicolae

Hasnaș făcând propuneri pentru îmbunătățirea stării de sănătate a locuitorilor orașului Sulina, printre acestea numărându-se: închiderea latrinelor, extinderea rețelei de distribuție a apei potabile, realizarea de noi canale de scurgere a apei din oraș, refacerea infirmeriei, cumpărarea instrumentelor medicale și a medicamentelor absolut necesare.

This research starts from a series of new documents related to the life and career of Medical Doctor Nicolae Hasnaș which belong to the Alexandru Ștefulescu Gorj County Museum from Târgu-Jiu. These documents are being followed by the first report related to the town of Sulina made in 1906 by the town's doctor, Nicolae Hasnaș. The report shows the sanitary status of the town and harbour of Sulina. Among the diseases which had the highest rate of mortality were tuberculosis and pneumonia. Moreover, the doctor explained the causes and symptoms of dysentery epidemic, offering information – related to the town's population – number of births, marriages and deaths.

The aforementioned report contains information about the Sanitary Service, the situation of hospitals from the town, their personnel and finally he offered helpful advice for the population to improve its health, such as: the closing of public toilets, the extension of drinkable water network, recovery of the town's infirmary, purchasing new medical instruments and necessary medication.

Sportul și activități specifice în Constanța până la Primul Război Mondial ***Sports and Specific Activities in Constanța until the First World War***

Paul DOMINTE

Viața sportivă se afla încă la începuturi în România dinainte de izbucnirea războiului mondial. Una dintre distracțiile sezoniere mult apreciate de constănțeni erau alergările de la hipodromul din Anadolchioi, acesta fiind sportul cel mai animat din epocă. Tot acum, vorbim despre un început de organizare a sporturilor nautice, înotul și canotajul, lucru de înțeles într-un oraș unde marinăria și activitățile portuare reprezentau ocupația de bază a locuitorilor Constanței. Celelalte sporturi apar destul de rar, dar este interesantă atenția acordată tenisului și faptul că, în 1915, avem prima competiție de fotbal din istoria orașului. Prin urmare, considerăm că primele manifestări sportive, ori tangente cu sportul, reprezintă factori importanți, din perspectiva istorică în domeniu, pentru orașul de la malul mării.

One of the most appreciated seasonal attractions by the people from Constanta were the races from the Anadolchioi racecourse, this being the most spirited sport at that time. It is now that we can talk about a beginning in what water sports are concerned, more precisely, swimming and canoeing, and, it goes without saying, it could not have been otherwise in a city where the main occupation was navigation and port activities. The other sports are scarce, but it is interesting the attention given to tennis, as well as the fact that in 1915 the first football competition takes place in the city. Therefore, we consider that the first sport acts, or, at least close to sport, are important factors from the historical point of view for the city from the seashore.

Știri despre Dobrogea în ziarele bucureștene 1914-1916
Reports about Dobrogea in the Bucharest Newspapers 1914 -1916

Iulia-Cristina BULACU

Dobrogea a fost și este un spațiu ce ne duce cu gândul la mare, vacanță, Dunăre etc. În perioada neutralității României - 1914-1916 -, deși eram la graniță cu un război, care nu dădea semne să se termine, în mod paradoxal, spațiul dobrogean rămâne unul despre care avem vești zilnice, ca și cum conflictul mondial nu exista. În studiul meu, voi evidenția și susține cele de mai sus cu citate și poze din presa cotidiană din capitală.

Dobrogea has been and still is a place which makes one think of the seaside, of holiday, of Danube etc. During the period when Romania stood neuter, meaning 1914-1916, paradoxically, the Dobrogean area remains one which we have news about as if the world conflict did not exist, although at the border of our country a war which showed no sign of ending was taking place. I will highlight and advocate in my study all the above with quotes and photographs from the Bucharest daily press.

Despre lagărele de prizonieri germane
din Primul Război Mondial în memoriile a doi ofițeri din Regimentul 33 Dorobanți Tulcea
About the German Prison Camps in the First World War
in the Memoirs of Two Officers from the 33rd Dorobanți Tulcea Regiment

Doina ANGHEL

Indiferent de scopurile și obiectivele urmărite, războaiele au creat, înainte de orice, suferință și durere. Soarta prizonierilor de război nu a fost niciodată una de invidiat, aceștia aflându-se în permanență la dispoziția celui care i-a capturat și care putea dispune, după cum voia, de bunurile și chiar de viața acestora. Memoriile întocmite de cei care au supraviețuit și s-au întors în țară constituie o sursă de informație deosebit de valoroasă în vederea cunoașterii condițiilor, de multe ori inumane, în care au trebuit să își trăiască viața de prizonier românii căzuți în captivitate.

Articolul prezintă memoriile a doi ofițeri din Regimentul 33 Dorobanți Tulcea, prizonieri în Germania în Primul Război Mondial. Aceștia au descris, atât modul în care au căzut prizonieri, drumul spre lagărele germane, condițiile de trai din toate lagărele prin care au trecut, cât și ororile la care era supusă populația din Dobrogea de către soldații bulgari și turci în timpul ocupației.

Whatever the aims and objectives pursued, wars created, above all, suffering and pain. The fate of prisoners of war was never an enviable one, as they were always at the disposal of their captors, who could dispose of their possessions and even their lives as they saw fit. The memoirs written by those who survived and returned to their country are a particularly valuable source of information about the often inhuman conditions in which Romanians who had fallen captive had to live out their lives as prisoners.

The article presents the memoirs of two officers of the 33rd Tulcea Dorobanți Regiment, prisoners in Germany during the First World War. They describe how they were captured, their way to the German camps, the living conditions in all the camps they went through, as well as the horrors to

which the population of Dobrogea was subjected by Bulgarian and Turkish soldiers during the occupation.

Din activitatea Organizației Străjerelor constănțene
From the Activity of Constanța's Guards Organization

Lavinia DUMITRAȘCU

Legiunea constănțeană a organizației „Straja Țării”, condusă de profesoara Maria Dimitriu-Castano, a avut o activitate bogată. În acest articol prezint câteva dintre manifestările străjerițelor: serbări cu diferite ocazii, gazde ale străjerilor din țară și străinătate, opere de binefacere, participări și organizări de tabere străjerești.

The Constanta Legion of the "Straja Țării" organization, led by Professor Maria Dimitriu-Castano, had a rich activity. In this article I present some of the manifestations of the female guards: celebrations on different occasions, hosts of guards from the country and abroad, charity works, participation and organization of guard camps.

Acțiunile Regimentului 40 Infanterie „Călugăreni” în Transnistria
The Actions of 40th Infantry Regiment "Călugăreni" in Transnistria

Remus MACOVEI

După dezastrul de la Cotul Donului, Regimentul 40 Infanterie a executat o retragere extrem de dificilă, la 1 martie trecând Bugul. În perioada martie-aprilie 1943, s-a executat restructurarea regimentului, asigurarea cu armament, muniții și diverse materiale, precum și instruirea efectivelor. Regimentul nu va executa misiuni de luptă, participând doar la paza unor obiective și menținerea ordinii în zona de responsabilitate. Începând cu 4 septembrie 1943, regimentul a executat deplasarea, pe calea ferată și pe jos, spre Medgidia, unde va ajunge la 28 septembrie 1943.

After the disaster of Don's Bend, the 40th Infantry Regiment executed a retreat in extreme difficult conditions, on March the first, crossing the Bug River. During the March-April period of 1943, the Regiment was restructured (rebuilt) getting ammunition and armament, other necessary materials and seriously instructing its soliers. But the Regiment would never participate in combat, or missions, but ensured the guarding of some objecrives and maintaining the order in its responsibility area. Starting with September 4th 1943 the Regiment moved on the railroad to Medjidia where will attempt on September 28th 1943.

Despre începuturile Școlii Normale de Învățători și Institutori din Constanța 1893-1896
About the Beginnings of the Normal School of Teachers and Institutes
in Constanța 1893-1896

Cristina Iulia GÎLĂ

Acest studiu prezintă dificultățile întâmpinate de directorul Ion Bănescu, profesorii și elevii Școlii Normale la începuturile primei instituții de învățământ din teritoriul dintre Dunăre și Mare care pregătea învățători. Absolvenții urmau să activeze în zona rurală unde se deschideau școli primare destinate copiilor din Dobrogea, noua provincie integrată statului român, după 1878. Interesantă este corespondența purtată de directorul Școlii și Ministerul Instrucțiunii Publice privind funcționarea școlii, precum și problemele întâmpinate privind achiziționarea mobilierului, închirierea localului pentru desfășurarea cursurilor, confecționarea uniformelor și situația personalului didactic. Documentele studiate reliefează interesul statului român și al ministerului de resort privind inventarierea mobilierului confecționat și a celui primit, a obiectelor necesare pentru instalarea școlii. Au existat demersuri privind construirea pe malul mării, în zona „De la vii” a unui local nou pentru Școala Normală, pe care să îl închirieze, pentru o perioadă de opt ani, Ministerului Instrucțiunii, din nefericire nerealizat, fiind prea departe de oraș.

Dintre dificultățile semnalate de elevii interni menționăm că școala și internatul funcționau în cinci corpuri de clădire diferite, aflate la distanță, ceea ce necesita un timp mai mare pentru deplasare între acestea. Pe lângă obiectele de studiu obișnuite, elevii studiau limba turcă, limba bulgară și instrucția militară. Regimentul 34 Infanterie din Constanța a pus la dispoziție școlii echipamentul necesar pentru instrucție: arme și cartușiere.

Școala Normală a primit atât elevi din familii sărace, dar dornici de a învăța carte, primind bursă, cât și de etnii diferite, cetățeni români. S-a aprobat, în 1894, solicitarea ca doi elevi bursieri externi să poată audia cursurile, urmând ca anul următor să devină elevi interni. Din nefericire, Școala Normală și-a încetat activitatea la 1 septembrie 1896, elevii fiind trimiși la Școala Normală din Câmpulung Mușcel.

Informațiile din prezenta lucrare au fost adunate în urma unei ample documentări, la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale din Constanța.

This study presents the difficulties encountered by the director Ion Bănescu, the teachers and students of the Normal School in the first years after the foundation of the first institution located between the Danube and the Sea, which was to train the first teachers. The graduates were to work in the rural areas where primary schools were being opened for the children of Dobrogea, the new province integrated into the Romanian state after 1878. Interesting is the correspondence between the school director and the Ministry of Public Instruction concerning the functioning of the school as well as the problems encountered with the purchase of furniture, the renting of the premises for the classes, the uniforms and the situation of the teaching staff. The documents studied reveal the interest of the Romanian State and the Ministry in the inventory of the furniture made and received, of the objects necessary for the installation of the school. There were attempts to build a new building for the Normal School on the seafront, in the vii area, to be rented for a period of eight years to the Ministry of Education, unfortunately not realized, as it was too far from the town.

Among the difficulties reported by boarding students was the fact that the school and boarding school operated in five different buildings at a distance from each other, which required more time to

travel between them. In addition to the usual study subjects, the pupils studied Turkish, Bulgarian and military instruction. The 34th Infantry Regiment from Constanta provided the school with the necessary equipment for the training: weapons and cartridge boxes.

The Normal School received both pupils from poor families, who were eager to learn books and received scholarships, and pupils of different ethnicities, Romanian citizens. In 1894 the request that two external scholarship students could attend the classes was approved, and the following year they became internal students. Unfortunately, the Normal School ceased its activity on September 1st, 1896, and the students were sent to the Normal School in Câmpulung Mușcel.

The information in this paper was gathered after extensive documentation at the County Directorate of National Archives in Constanța.

Școala Copiilor de Marină de la Constanța (1901-1941) **Constanța Naval Children's School (1901-1941)**

Adrian ILIE

Școala copiilor de marină va fi mutată de la Țiglina-Galați, la Constanța, în anul 1901, numindu-se Școala de Marină sau Școalele Marinei. Își va continua activitatea până în 1916, dată la care România intră în prima conflagrație mondială. Pregătirea se realiza în trei ani. La finalizarea studiilor, absolvenții deveneau subofițeri, iar cei mai merituoși urmau o carieră de ofițer. Printre directorii școlii îi putem aminti pe: Eugeniu Botez, Vasile Scodrea, Eugeniu Tăut, Constantin Bălescu, Negru Nicolae, Iorgulescu Vasile, Toescu Vasile și Frunzianescu Angelo. După 1908, se va construi noul sediu al școlii, piatra de temelie fiind pusă în prezența secretarului general al ministrului de Război, generalul Alexandru Hartel. Familia regală a participat la diverse activități omagiale, la care au luat parte, de fiecare dată, și elevii „Școalelor” de Marină. Practica se realiza pe bricul „Mircea”, pe crucișătorul „Elisabeta” și pe alte nave ale Marinei Române. În 1909, Alteța Sa Regală Ferdinand vizitează Școala de Marină, iar, în 1910, Regina Elisabeta servea un ceai în prezența elevilor Școlii de Marină care executau câteva jocuri și cântece naționale.

În anul 1920, la Constanța, lua ființă Școala Copiilor de Marină, prima treaptă a Institutului Maritim, ce a funcționat până în anul 1928. Un absolvent al acesteia a fost cunoscutul scriitor Geo Bogza, un iubitor al mării, al călătoriilor și al Dobrogei. De la 1 octombrie 1928, în baza Decretului nr. 2.066, Institutul maritim s-a unit cu Școlile de mecanici și electricieni, rezultând Școala de specialități ale marinei, având ca scop pregătirea de maiștri militari de specialitate. În cadrul Școlilor de specialități ale marinei funcționau: Școala copiilor de marină, Școala elementară, Școala de brevetati și Școala submaistrilor. Durata de școlarizare era de 5 ani, dintre care doi ani la Școala copiilor de marină, un an la Școala elementară, un an Școala de brevetati și un an Școala de submaistri, aceasta din urmă fiind treapta superioară, definitivă în cadrul Școlii de specialități a Marinei.

În anul 1938, potrivit ordinului Ministerului Apărării Naționale nr. 1.812, Școala de specialități a marinei a luat denumirea de Școala de submaistri. În cadrul acestei instituții se realiza pregătirea primară a viitorilor marinari, ce își vor desfășura activitatea pe navele românești cumpărate de statul român în perioada interbelică.

The navy children's school will be moved from Țiglina-Galați, to Constanța, in 1901, being called Marine School or Marine Schools. It will continue its activity until 1916, when Romania enters the first world conflagration.

The training takes three years. Upon completion of their studies, graduates became non-commissioned officers, and the most deserving followed an officer's career. Among the school directors we can mention: Eugeniu Botez, Vasile Scodrea, Eugeniu Tăut, Constantin Bălescu, Negru Nicolae, Iorgulescu Vasile, Toescu Vasile and Frunzianescu Angelo. After 1908, the new headquarters of the school will be built, the foundation stone being laid in the presence of the Secretary General of the Minister of War, General Alexandru Hartel. The royal family participated in various tribute activities in which the students of the Marine "Schools" also took part every time. The practice was carried out on the brig "Mircea", on the cruiser "Elisabeta" or on other ships of the Romanian Navy. In 1909, His Royal Highness Ferdinand visited the Naval School, and in 1910, Queen Elizabeth served a tea in the presence of the students of the Naval School who performed some national games and songs.

In 1920, the Marine Children's School was established in Constanța, the first stage of the Maritime Institute, which operated until 1928. One of its graduates was the well-known writer Geo Bogza, a lover of the sea, travel and Dobrogea.

From October 1, 1928, based on Decree no. 2066, the Maritime Institute merged with the Schools of Mechanics and Electricians, resulting in the School of Marine Specialties, with the aim of training specialized military foremen. As part of the Navy's Special Schools, there were the Naval Children's School, the Elementary School, the Patent School and the Foreman's School. The duration of schooling was 5 years, of which two years at the Naval Children's School, one year at the elementary school, one year at the brevet school and one year at the midshipmen's school, the latter being the upper, defining level within the navy's specialty school.

In 1938, according to the order of the Ministry of National Defense no. 1812, the Navy's School of Specialties took the name of the Under the foreman School. Within this institution, the primary training of the future sailors, who will carry out their activity on the Romanian ships bought by the Romanian state during the interwar period, is carried out.

Evreii din Dobrogea după Tratatul de la Adrianopol – 1829 ***The Jews of Dobrogea After the Treaty of Adrianople – 1829***

Alina PETROV

Tratatul de la Adrianopol (Edirne), semnat între Imperiul Otoman și Rusia, pe 14 septembrie 1829, reprezintă unul dintre cele mai critice tratate din istoria politică otomană. Războaiele ruso-turce din secolele XVIII-XIX (începând cu prima invazie a teritoriului dobrogean de către trupele rusești, în 1770) au dus la depopularea și destabilizarea economică a regiunii. Ocupația din 1829 a fost deosebit de distructivă, ducând la schimbări majore de populație și la ruina multor orașe și sate. Evreii ashkenazi au venit la Constanța în timpul războiului ruso-turc (1806-1812), însoțind armata rusă în calitate de furnizori. Retragerea turcilor a lăsat deschisă o afacere prosperă care oferea perspective și oportunități deosebite. În 1828, la Constanța a fost înființată colonia evreiască ashkenazi, iar, scurt timp după aceea, în 1830, o a doua colonie evreiască este înființată la Constanța, cea a evreilor sefarzi din Anatolia. Este aproape sigur că evreii sefarzi, în calitate de cetățeni turci, au desfășurat anterior afaceri în Kustendje (Constanța). Cercetătorul Al. P. Arbore atrage

atenția asupra puternicei mișcări de populație și reconfigurarea distribuției teritoriale în secolele XVIII și XIX, datorate tocmai voinței politice, războaielor și redistribuirii teritoriilor: colonizări, retrageri. În acest context, turcii au fost obligați să părăsească teritoriile și astfel se fac colonizări cu germani, găgăuzi, tătari, bulgari, macedoneni și evrei așkenazi.

The Treaty of Adrianople (Edirne) signed between the Ottoman Empire and Russia on September 14th, 1829, is one of the most critical treaties in Ottoman political history. The Russian Turkish wars of the eighteenth and nineteenth centuries (starting with the first invasion of Dobrogea territory by Russian troops in 1770) led to the depopulation and economic destabilization of the region. The occupation of 1829 was particularly destructive, leading to major population changes and the ruin of many towns and villages. Ashkenazi Jews came to Constanța during the Russo-Turkish War (1806-1812), accompanying the Russian army as suppliers. The withdrawal of the Turks left open a prosperous business that offered great prospects and opportunities. In 1828, the Ashkenazi Jewish colony was established in Constanta, and shortly after, in 1830, a second Jewish colony was established in Constanța, that of the Sephardic Jews in Anatolia. It is almost certain that Sephardic Jews, as Turkish citizens, previously conducted business in Kustendje (Constanța). Researcher Al. P. Arbore draws attention to the strong population movement and the reconfiguration of territorial distribution in the eighteenth and nineteenth centuries, due precisely to political will, wars and the redistribution of territories: colonizations, withdrawals. In this context, the Turks were forced to leave the territories and thus colonizations were made with Germans, Gagauzians, Tatars, Bulgarians, Macedonians and Ashkenazi Jews.

Ziarul „Halk” (Poporul”) despre identitate, credință, unitate în spațiul dobrogean
The Newspaper "Halk" ("Poporul") about Identity, Faith, Unity in the Dobrogean Space

Nuredin IBRAM

Fragment de istorie și cultură decupată din spiritualitatea tătarilor și turcilor dobrogeni, Ziarul „Halk” („Poporul”), apărut între anii 1936-1939, a promovat un model interetnic, multiconfesional și multicultural, bazat pe respectul, buna înțelegere și pacea socială între români și comunitatea tătară și turcă.

Comunicarea scoate în evidență însemnările, mărturiile, opiniile unor fruntași ai populației dintre Dunăre și Mare – profesori, juriști, ziariști, lideri religioși și politici, tătari, turci și români - despre sentimentul patriotic al tătarilor și turcilor, despre problematica socio-culturală a perioadei dominată de emigrarea elementului musulman; o emigrare apreciată ca fiind greșită și dăunătoare tuturor.

A fragment of history and culture cut out of the spirituality of the Tatars and Turks of Dobrogea, the newspaper "Halk" („Poporul”), published between 1936 and 1939, promoted an interethnic, multiconfessional and multicultural model, based on respect, good understanding and social peace between Romanians and the Tatar and Turkish community.

The communication highlights the notes, testimonies, opinions of some leaders of the population between the Danube and the Sea – teachers, lawyers, journalists, religious and political leaders, Tatars, Turks and Romanians, about the patriotic feeling of the Tatars and Turks, about the socio-

cultural issues of the period dominated by the emigration of the Muslim element; an emigration appreciated as wrong and harmful to everyone.

Imaginea turcilor și tătarilor în pictura de factură istorică românească
The Image of Turks and Tatars in Romanian Historical Painting

Cosmin-Dan POPESCU

Această comunicare își propune să prezinte modul în care au fost reprezentați turcii și tătarii în pictura de factură istorică românească, începând cu iconografia medievală și ajungând la ilustrația istorică din zilele noastre. În tablourile de evocare istorică ale pictorilor români, imaginea turcilor (uneori, și a tătarilor) este omniprezentă, în măsura în care Imperiul Otoman s-a intersectat cu evenimente dramatice ale istoriei noastre vreme de secole. Găsim zugrăvite în creațiile lor plastice aspecte semnificative ale trecutului comun: înfruntări militare eroice, demnitate în fața puterii suzerane, compasiune față de inamicii învinși.

This communication aims to present the way in which the Turks and Tatars were represented in Romanian historical painting, starting with the medieval iconography and reaching to the historical illustration of today. In the historical paintings of Romanian painters, the image of Turks (and sometimes Tatars) is omnipresent, taking into consideration that the Ottoman Empire had intersected with dramatic events of our history for centuries. We find in their works significant aspects of the common past: heroic military confrontations, dignity in the face of the suzerain power, compassion towards defeated enemies.

Unele aspecte privind minoritățile etnice
din zona Medgidiei și a arealului Văii Carasu, în perioada 1900-1950
Some Aspects of Ethnic Minorities from the Area of Medgidia and the Carasu Valley Area,
in the Period 1900-1950

Claudia ILIE

Medgidia a reprezentat un adevărat pol demografic în secolul XX, ca urmare a activităților economice desfășurate în zona centrală a Dobrogei. În acest areal de conviețuire au trăit împreună și au creat diverse minorități etnice precum: turci, tătari, evrei, armeni, greci, italieni, unguri etc.

În ceea ce privește populația de origine **turcă** din Medgidia, situația a evoluat în felul următor: în 1880-298, în 1890-454, în 1900-748, în 1902-1080. În 1902, potrivit unui alt autor, mai locuiau în Medgidia, 183 familii de turci.

La începutul secolului XX, în 1903, musulmanii dețineau proprietăți între 0-10 ha. – un număr de 24.726 persoane, între 10-100 ha. – 14.669 persoane, iar peste 100 ha. – 4.724 proprietari. În arondismentul Medgidiei trăiau la 1904, 298 turci.

Cu prilejul recensământului din 1913, în județul Constanța, trăiau 14.933 de turci, o parte a acestora se găsea la Medgidia, dar cea mai mare parte a acestora trăia în Constanța. Peste

10 ani, se înregistrau 484 turci la Medgidia, iar la recensământul din 1930, se înregistrau 606 etnici turci. Se constată o creștere a numărului acestora cu 79%, în numai 7 ani.

Situația **tătarilor** se prezintă pentru diferite perioade, în felul următor: în 1902 la Medgidia locuiau 5029 tătari, ce trăiau în 1.349 de familii. În perioada cuprinsă între anii 1880-1902, numărul etnicilor tătari din Dobrogea a scăzut, în condițiile unui flux migratoriu sporit, cu aproape zece procente, iar, în ceea ce privește Medgidia, numărul lor a fost în creștere sau a oscilat și datorită faptului că aici era un „fief al tătarilor”. În intervalul 1878-1900, o parte a tătarilor, alături de cea a turcilor, au emigrat în Turcia, iar numărul lor este apreciat a fi între 90-100.000 de suflete.

În 1923, nu sunt înregistrați tătari, ci doar turci, lucru care dovedește că tătarii au fost trecuți alături de turci, fiind mahomedani. În 1930, trăiau în oraș 934 de tătari, reprezentând 14,44% din populația așezării.

În anul 1923, se înregistrau 92 de **bulgari**, iar, în 1930, mai locuiau, la Medgidia, doar 51 de etnici bulgari. Numărul acestora a fost într-o continuă scădere, fiind mic în comparație cu alte grupuri etnice din localitate (1881 – 4,18%, 1900 – 3,96%, 1913 – 3,29%), dar nu neglijabil.

În 1904, erau înregistrați în județul Constanța 3.237 de etnici **germani**, dintre care 20 dintre aceștia locuiau în Medgidia. La începutul secolului XX, erau posesorii unor importante proprietăți funciare, beneficiind de o școală urbană la Constanța și alte cinci școli în mediul rural, unde erau înmatriculați 350 de elevi, de care se ocupau opt învățători, plătiți de comunitate. În aceeași perioadă, în plasa Medgidia trăiau 361 de germani. Cu trecerea timpului, numărul acestora a scăzut în Medgidia, iar, în 1930, trăiau în Medgidia doar 40 de germani.

Comunitățile străine stabilite în Dobrogea și la Medgidia au dat culoare provinciei, respectiv orașului, și s-au afirmat într-un teritoriu care le-a primit și adoptat fără rezerve. Aceste grupuri etnice au contribuit la popularea orașului, la construcția unor locuințe tipice, la sporirea veniturilor și la creșterea prestigiului așezării.

Medgidia represented a real demographic pole in the 20th century, as a result of the economic activities carried out in the central area of Dobrogea. In this coexistence area they lived together and created various ethnic minorities such as: Turks, Tatars, Jews, Armenians, Greeks, Italians, Hungarians etc.

*As for the population of **Turkish** origin in Medgidia, the situation evolved as follows: in 1880-298, in 1890-454, in 1900-748, in 1902-1080. In 1902, according to another author, 183 Turkish families still lived in Medgidia.*

At the beginning of the 20th century, in 1903, Muslims owned properties between 0-10 ha. - a number of 24,726 people, between 10-100 ha. – 14,669 people, and over 100 ha. – 4,724 owners. In 1904, 298 Turks lived in the district of Medgidia.

During the 1913 census, 14,933 Turks lived in Constanța County, some of them were in Medgidia, but most of them lived in Constanța. In 1923, 484 Turks were registered in Medgidia, and in the 1930 census, 606 ethnic Turks were registered. There is an increase in their number by 79%, in only 7 years.

*The situation of the **Tatars** is presented for different periods, as follows: in 1902, 5,029 Tatars lived in Medgidia, living in 1,349 families.*

In the period between 1880-1902, the number of ethnic Tatars in Dobrogea decreased, under the conditions of an increased migratory flow, by almost ten percent, and as for Medgidia, their number was increasing or oscillating also due to the fact that here it was a "fiefdom of the Tatars". Between

1878-1900, a part of the Tatars, along with the Turks, immigrated to Turkey, and their number is estimated to be between 90-100,000 souls.

In 1923, no Tatars were registered, only Turks, which proves that the Tatars were passed along with the Turks, being Mohammedans. In 1930, 934 Tatars lived in the city, representing 14.44% of the population of the settlement.

In 1923, 92 **Bulgarians** were registered, and in 1930, only 51 ethnic Bulgarians lived in Medgidia. Their number was continuously decreasing, the number of ethnic Bulgarians was small compared to other ethnic groups in the locality (in 1881 – 4.18%, in 1900 – 3.96%, and in 1913 – 3, 29%), but not negligible.

In 1904, 3,237 ethnic **Germans** were registered in Constanța country, of which 20 lived in Medgidia. At the beginning of the 20th century, they were the owners of important land properties, benefiting from an urban school in Constanța and five other schools in the countryside, where 350 students were enrolled, which were looked after by eight teachers, paid by the community. During the same period, 361 Germans lived in the Medgidia network. Over time, their number decreased in Medgidia, and in 1930, only 40 Germans lived in Medgidia.

The foreign communities established in Dobrogea and Medgidia, gave color to the province, respectively the city and asserted themselves in a territory that received and adopted them without reservations. These ethnic groups contributed to populating the city, to the construction of typical houses, to increasing incomes and to increasing the prestige of the settlement.

Aspecte juridice privitoare la erorile în familie

– prezentarea unui studiu de caz în Dobrogea

Legal Aspects Regarding Errors in the Family – Presentation of a Case Study in Dobrogea

Camelia Maria Cezara IGNĂTESCU

Teoria generală a dreptului reprezintă o vedere unitară și esențială asupra permanențelor dreptului care studiază conceptele, categoriile, principiile și noțiunile de bază ale acestuia. Schimbările radicale în plan politic și economico-social din Dobrogea au generat modificări ale sistemului juridic, iar cercetarea fenomenului juridic referitor la cadrul juridic al familiei a fost judecată în funcție de datele furnizate de științele juridice de ramură și de științele juridice istorice. Abordarea regularităților fenomenului juridic în complexitatea sa, nu poate ignora analiza structurală a acestui fenomen, modalitățile sale de exprimare particulară, care se regăsesc, apoi, în construcțiile pe care le realizează.

Studiul de caz din Dobrogea își propune să analizeze abuzul de drept ca pe un concept specific teoriei generale a dreptului, care subsumează trăsăturile particulare ale abuzului de drept din fiecare ramură de drept (civil, administrativ, de dreptul muncii, de drept procesual etc.). Importanța abordării abuzului de drept din perspectiva teoriei generale a dreptului este dată atât de faptul că oferă o vedere generală asupra abuzului de drept, cât și de marcarea elementelor distincte, speciale, ale abuzului de drept din diferite ramuri.

The general theory of law represents a unitary and essential view of the permanent tendencies of law that studies its concepts, categories, principles and basic notions. The radical political and economic-social changes in Dobrogea have generated changes in the legal system, and the research of the legal phenomenon related to the legal framework of the family has been established according to the

data provided by the branches of legal sciences and the historical legal sciences. Approaching the regularities of the legal phenomenon in its complexity, cannot ignore the structural analysis of this phenomenon, its particular ways of expression, which are then found in the constructions it creates.

The case study from Dobrogea aims to analyze the abuse of law as a concept specific to the general theory of law, which subsumes the particular features of the abuse of law from each branch of law (civil, administrative, labor law, procedural law etc.). The importance of approaching the abuse of law from the perspective of the general theory of law is given both by the fact that it offers a general view on the abuse of law, and by marking the distinct special elements of the abuse of law from different branches.

Aspectele economice ale creșterii bovinelor și oilor în Dobrogea *Economic Aspects of Cattle and Sheep Breeding in Dobrogea*

Constantin IGNĂTESCU

Dobrogea, în istoria poporului român, este un pământ cu direcții ale populațiilor războinice, o arie culturală cu multiple și pregnante fenomene de aculturație, cu sate românești străvechi lângă care s-au așezat etniile cu religii dintre cele mai deosebite, succesiuni de structuri economice și sociale. Creșterea animalelor domestice reprezintă una din cele mai vechi ocupații ale omului. Animalul domestic a însoțit evoluția societății omenești, fiind rezerva de hrană, mijlocul de producție în activitățile economice și partener de luptă în războaiele desfășurate în decursul istoriei. Zootehnia este acea parte a agriculturii care are sarcina de a realiza produsele alimentare, valorificarea producției vegetale, să fie o ocupație eficientă, rentabilă. Dobrogea beneficiază de un fond genetic foarte valoros, de cadre de specialitate bine pregătite profesional, de condiții pedoclimatice favorabile. Dezvoltarea zootehniei la începutul mileniului III are un rol deosebit în asigurarea necesarului de hrană pentru societatea umană.

Dobrogea, in the history of the Romanian people, is a land with warlike populations, a cultural area with multiple and significant acculturation phenomena, ancient Romanian villages near which ethnic groups with the most special religions settled, successions of economic and social structures. Breeding domestic animals is one of the oldest human occupations. The domestic animal has accompanied the evolution of human society, being the food reserve, the means of production in economic activities and a fighting partner in the wars fought throughout history. Animal husbandry is that part of agriculture that has the task of making food products, capitalizing on vegetable production, to be an efficient, profitable occupation. Dobrogea benefits from a very valuable genetic background, from well-trained specialist staff, from favorable pedoclimatic conditions. The development of animal husbandry at the beginning of the third millennium has a special role in ensuring the food requirements for human society.

**SECȚIUNEA
ISTORIE MODERNĂ-CONTEMPORANĂ**

**SECTION
MODERN-CONTEMPORARY HISTORY**

**Teodor Iacobescu: Două decenii de viață publică în serviciul națiunii române:
întregiri biografice 1920-1940**
*Teodor Iacobescu: Two Decades of Public Life in the Service of the Romanian Nation:
Biographical Collections 1920-1940*

Daniela CURELEA

Institutorul T. Iacobescu a fost revizor școlar al județelor Soroca, apoi Cahul, iar, în cele din urmă, al Cetății-Albe. Între 1916-1918. locotenent, apoi avansat căpitan, combatant pe câmpurile de luptă ale Primului Război Mondial. A fost citat în mai multe rânduri pe Ordin de Zi pe Regimentul 20 Infanterie Teleorman în 1917, iar, apoi, pe Corpul III Armată în 1918. În perioada 1920-1940, a fost deputat ales din partea circumscripției județene Cetatea-Albă, inițial pe listele Partidului Țărănesc, prezidat de Ion Mihalache, apoi pe acelea ale Partidului Național Țărănesc prezidat de Iuliu Maniu. A fost deputat ales, în mai multe legislaturi, în Parlamentul României și senator de drept din partea Asociației Generale a Învățătorilor din România, în perioada 1938-1940.

A fost președinte al Despărțământului central județean „Astra” din Cetatea-Albă (1924-1938), membru în Comitetul regional al „Astei Basarabene” (1926-1935), membru în Comitetul central al „Astei” (1935-1946).

Membru în Comitetul central al Partidului Național Țărănesc, T. Iacobescu (1926-1946) a fost un reprezentant de marcă al elitei românești din perioada interbelică. A fost distins pentru meritele sale în serviciul statului român cu mai multe medalii și ordine, între care menționăm: Medalia jubiliară „Carol I”, Medalia „Ferdinand I”, Medalia jubiliară Peleş „În amintirea Semicentenarului Castelului regal Peleş 1883-1933”, Ordinul „Coroana României” în grad de Ofițer, Ordinul „Steaua României” în grad de Comandor, Semnul onorific „Vulturul României” în grad de Ofițer, Ordinul „Vulturul României” în grad de Comandor, clasa a II-a, Ordinul „Ferdinand I” în grad de Cavaler, alte distincții. Membru mirean în adunarea eparhială a Episcopiei de Cetatea-Albă și Ismail în mandatele eparhioților Iustinian Teculescu și Dionisie Erhan. Președintele AGIR România între 1938-1943.

The institutor T. Iacobescu was school inspector of Soroca counties, then Cahul, and finally of Cetatea-Albă county in Bassarabia. Between 1916-1918 lieutenant, and then promoted to combatant captain on the battlefields of the First World War. He was cited several times on the Order of the Day on the 20th Teleorman Infantry Regiment in 1917, and then on the III Army Corps in 1918. In the interwar period 1920-1940 he was a deputy elected from the Cetatea-Albă County, initially on the lists of the P.Ț., chaired by Ion Mihalache, and then on those of the P.N.Ț. chaired by Iuliu Maniu.

Elected deputy in several legislatures in the Romanian Parliament. Senator by law elected by the General Association of Romanian Teachers in the period 1938-1940. Former president of the Astra

central county branch from Cetatea-Albă (1924-1938), member of the regional committee of Astra Basarabeană (1926-1935), member of the central committee of Astra (1935-1946).

Member of the Central Committee of the P.N.Ț. (1926-1946). Teodor Iacobescu was a prominent representative of the Romanian elite from the interwar period. He was distinguished for his merits in the service of the Romanian state with several medals and orders, among which we mention: "Carol I" Jubilee Medal, "Ferdinand I" Medal. "Peleş Jubilee Medal "In Commemoration of the Semicentenary of the Peleş Royal Castle 1883-1933", The Order of the "Crown of Romania" in the rank of Officer, the Order of the "Star of Romania" in the rank of Commander, the honorary sign "The Eagle of Romania" in the rank of Officer, the Order of the "Vultur of Romania" in the rank of Commander, 2nd class, Order "Ferdinand I" in the rank of Knight, other distinctions. He was member in the eparchial assembly of the Diocese of Cetatea-Albă and Ismail in the mandates of the Bishops Iustinian Teculescu and Dionisie Erhan.

**Momente din activitatea oficială a ofițerului român Florian Medrea
în perioada 1904-1947**

*Moments from the Official Activity of the Romanian Officer Florian Medrea
in the Period 1904-1947*

Dragoș CURELEA

Florian Medrea a fost un ofițer român din Transilvania (comitatul Alba de Jos), care a provenit din rândurile fostei Armate imperiale Austro-Ungare (K.u.K.), unde a activat între 1904-1918, urcând treptele ierarhiei militare de la gradul de cadet la acela de căpitan. După evenimentele care au condus la capitularea Austro-Ungariei, urmate de Marea Adunare de la Alba Iulia, a cărui organizator militar a fost din partea Consiliului Național Român Central, a fost cooptat în structurile militare ale Consiliului Dirigent din Sibiu. În 1919, a organizat Regimentul/Corpul de voluntari „Horia”, care a devenit, mai târziu, în Campania de la Tisa din 1919-1920, Regimentul 86 Infanterie Beiuș. Amintita unitate militară a fost comandată de colonelul Gheorghe Popa Grama și de maiorul Florian Medrea, adjunct.

A urmat studii în drept, continuate prin obținerea unui doctorat în Științe juridice la prestigioasa Universitate „Ferdinand I” a Daciei Superioare din Cluj. În 1924, a trecut în rezerva Regimentului 105/106 Infanterie, apoi în Regimentul 90 Infanterie Sibiu. După acest moment, a activat politic în rândurile Partidului Național Țărănesc, notar public în Aiud, apoi avocat în Alba Iulia. În perioada guvernării național-țărăniste, a fost avansat chestor în Structura regională de Siguranță din Cluj. A ocupat funcții de prefect, inspector general guvernamental, secretar general al Ținutului regal Mureș.

În 1947, s-a stins din viață la Sebeș. I-au fost organizate funeralii ample, la care, literalmente, au participat, în septembrie 1947, toți locuitorii urbei transilvane Alba Iulia. A fost înhumat în cimitirul ortodox Maieri din Alba Iulia, iar serviciul divin a fost oficiat de protopopul Albei Iulia, părintele Alexandru Baba. A fost căsătorit cu Hedwige Buchruker-Medrea și a avut două fete: Ileana și Irina Medrea.

Florian Medrea was a Romanian officer from Transylvania (Alba de Jos county), who came from the ranks of the former Austro-Hungarian Imperial Army (K.u.K.) where he was active between 1904-1918 the ranks of the military hierarchy from the rank of cadet to that of captain. After the events that

led to the capitulation of Austria-Hungary, followed by the Great Assembly in Alba Iulia, whose military organizer was from the Central Romanian National Council, he was co-opted into the military structures of the Leading Council in Sibiu. In 1919 he organized the Horia Regiment/Volunteer Corps, which later became the 86th Beiuș Infantry Regiment in the Tisa Campaign in 1919-1920. The aforementioned military unit was commanded by Colonel Gheorghe Popa Grama and Major Florian Medrea, second in command. He continued his law studies by obtaining a doctorate in Legal Sciences at the prestigious University "King Ferdinand I" of Dacia Superior in Cluj.

In 1924 he went to the reserve of the 105/106 Infantry Regiment, and then to the 90th Infantry Regiment Sibiu. After this moment he was politically active in the ranks of the National Peasant Party, a notary public in Aiud, and then a lawyer in Alba Iulia. During the period of the national-peasant government, he was promoted to quaestor in the regional Security Structure from Cluj. He held the positions of prefect, government inspector general, general secretary of the Mureș Royal Land.

In 1947 he died in Sebeș. Large funerals were organized, in which literally all the inhabitants of the Transylvanian city of Alba Iulia participated in September 1947. He was buried in the Maieri Orthodox cemetery in Alba Iulia, and the divine service was officiated by the archdeacon of Alba Iulia, Father Alexandru Baba. He was married to Hedwige Buchruker-Medrea and had two daughters: Ileana and Irina Medrea.

Steliana Ciortescu – o feministă horticultoare
Steliana Ciortescu – a Feminist Horticulturist

Anemari Monica NEGRU

Steliana Ciortescu (1878-1952) a fost lidera comitetului parohial Cărămidarii de Jos a Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române, membră în mai multe asociații feministe, una dintre primele femei horticultoare și apicultoare din România. S-a perfecționat ca horticultoare (cu diplomă), membră în Societatea horticultorilor din România și Societatea Centrală de Apicultură, a participat și a scris despre expoziții și congrese naționale și internaționale horticole. Cu dorința de a dezvolta învățământul agricol și educația fetelor, a deschis și a condus prima școală horticolă de fete din București, a predat primele cursuri de apicultură.

Steliana Ciortescu s-a implicat în mișcarea feministă ca membră în Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, Consiliul Național al Femeilor Române, Liga Drepturilor și Datoriilor Femeii, Societatea Teozofică din România, iar, în anul 1924, a contribuit la întemeierea Societății Văduvelor de Război.

Deși s-au păstrat documente arhivistice, articole, numeroase ziare cu informații privind activitatea și realizările Steliane Ciortescu, despre ea nu s-a publicat nici o biografie sau o notă istorică, toate inițiativele ei au rămas în uitare.

Steliana Ciortescu (1878-1952) was the leader of the parish committee of Cărămidarii de Jos of the National Orthodox Society of Romanian Women, a member of several feminist associations, one of the first female horticulturists and beekeepers in Romania. She broadened her knowledge as a horticulturist (with a diploma), a member of the Romanian Horticulturist Society and the Central Beekeeping Society, participated at and wrote about national and international horticultural

exhibitions and congresses. Driven by the desire to further develop the agricultural education and the education of girls, she started and managed the first horticultural school for girls in Bucharest, she taught the first beekeeping courses.

Steliana Ciortescu became involved in the feminist movement as a member of the National Orthodox Society of Romanian Women, the National Council of Romanian Women, the League of Women's Rights and Duties, the Theosophical Society of Romania, and in 1924, she contributed to the foundation of the society of War Widows.

Although archival documents, articles, numerous newspapers with information on Steliana Ciortescu's activity and achievements have been preserved, no biography and not even a historical note was published about her, all her initiatives have been forgotten.

Activitatea ofițerului de marină Ioan Mircescu, reflectată în documentele militare
The Activity of Marine Officer Ioan Mircescu, Reflected in Military Documents

Elena ZÎRNĂ, Ana-Ioana ZÎRNĂ

Ioan Mircescu s-a născut la 11 septembrie 1903, în Calafat. A absolvit Școala Navală din Constanța în anul 1924, când a devenit sublocotenent – primul grad de ofițer marinar. Un moment important din cariera sa a fost anul 1926, când a fost desemnat să conducă operațiunile de cinematografiere a voiajului Bricului „Mircea”, din perioada 15 iunie-17 septembrie 1926, cu plecarea din portul Constanța, sosirea la Veneția și retur. Imediat după debarcare, în luna octombrie 1926, a fost trimis în Italia, să urmeze cursurile Școlii de aplicație a materialului electric și T.F.S. din Livorno, pe care le-a terminat cu succes. Și-a desfășurat activitatea militară în mai multe unități de marină, ca ofițer navigator, până în anul 1945, când a fost trecut în rezerva cadrelor militare.

Ioan Mircescu was born on 11 September 1903 in Calafat. He graduated the Naval School from Constanta in 1924, when he became a second lieutenant – first rank of naval officer. An important year in his career was 1926, when he was appointed to lead the cinematography operations of the "Mircea" ship voyage, from 15th of June to 17th of September 1926, with departure from the port of Constanta, arrival in Venice and return. Immediately after landing, in October 1926 he was sent to Italy to attend the courses of the School of Application of Electrical Material and T.F.S. in Livorno, which he successfully completed. He carried out his military activity in several naval units, as a navigator officer until 1945, when he was transferred to the reserve of military's personnel.

Tehnici de construcție
ale Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Buteasa, Maramureș
Construction Techniques
of the “Holy Archangels Michael and Gabriel” Church in Buteasa, Maramureș

Ioana Ramona NICHITA

Biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Buteasa, Maramureș, construită în 1800, se încadrează în categoria bisericilor de lemn în căței, parțial cu potici, o tehnică de construcție arhaică, specifică anumitor regiuni din România, cum ar fi Banat, Crișana, Sătmar, Țara Românească și Moldova.

Biserica din Buteasa reprezintă un exemplu valoros al patrimoniului cultural și arhitectural românesc, fiind un martor al tradițiilor și tehnicilor de construcție vechi, păstrând în același timp amprenta istorică și artistică a comunității locale.

The topic of the article is the church dedicated to the “Holy Archangels Michael and Gabriel” located in Buteasa, Maramureș, and the focus is on the techniques used in its construction. This church falls into the category of wooden built using the “căței” technique, partially featuring porches—a traditional construction method specific to certain regions of Romania, such as Banat, Crișana, Sătmar, Wallachia, and Moldova.

The church in Buteasa represents a valuable example of Romanian cultural and architectural heritage, serving as a witness to ancient construction techniques and traditions, while also preserving the historical and artistic imprint of the local community.

Societățile secrete, pandurii și comploturile în Principatele Române (1830-1845)
Secret Societies, Romanian Pandurs and Conspiracies in the Romanian Principalities
(1830-1845)

Costin SCURTU

Secolul al XIX-lea este considerat veacul renașterii naționale, atât pentru români, cât și pentru alte popoare europene. Pe fondul „Chestiunii orientale”, Principatele române intrau în câmpul intereselor expansioniste ale marilor puteri creștine. Treptat, societatea românească dobândește o tot mai limpede conștiință de sine și asupra nevoilor ei, iar procesul de modernizare se materializează în mișcările revoluționare din 1821 și 1848, în ridicarea unei noi generații și formarea noilor structuri instituționale. Sub influența ideilor revoluției franceze, s-au succedat societățile conspirative românești. Pentru români din Banat și Transilvania, anul 1834 însemna un prilej de reluare, după 41 de ani, a vechilor doleanțe revendicate în 1744 și 1791, de recunoaștere a vechilor drepturi și libertăți strămoșești pe pământul transilvan. Recrutarea de membri și aderenți ai societății se făcea cu preferință dintre preoții și învățătorii (ortodocși). S-a avut în vedere o colaborare politică și conspirativă a bănățenilor și transilvanilor cu fruntașii vieții politice și culturale din Principate Române și grupul de români stabiliți la Paris.

The 19th century is considered the age of national renaissance, both for Romanians and for other European nations. Against the backdrop of the "Eastern Question", the Romanian Principalities entered the field of the expansionist interests of the great Christian powers. Gradually, Romanian society acquires a clearer awareness of itself and its needs, the modernization process that was materialized in the revolutionary movements of 1821 and 1848, when a new generation was raised and new institutional structures were formed. Under the influence of the ideas of the French revolution, the Romanian conspiratorial societies followed each other. For Romanians from Banat and Transylvania, the year 1834 meant an opportunity to resume after 41 years the old grievances claimed in 1744 and 1791, to recognize the old ancestral rights and freedoms on the Transylvanian land. The recruitment of members and adherents of the society was done with preference among (orthodox) priests and teachers. A political and conspiratorial collaboration of the Banatians and Transylvanians with the leaders of the political and cultural life of the Romanian Principalities and the group of Romanians settled in Paris was considered.

Epidemia de holeră din 1913 în județul Dolj
The Cholera Epidemic of 1913 in Dolj County

Lucian POPESCU-VAVA

În perioada de început a secolului XX, în județul Dolj, s-au manifestat o serie de epidemii cu caracter local, care au presupus eforturi consistente pentru stingerea lor. Cele mai teribile au fost, însă, legate de epidemiile de holeră din 1911, dar, mai cu seamă, cea din 1913. Prin violența răspândirii lor și a numărului mare de cazuri și decedați au rămas ca puncte maxime de testare a intervenției, atât a serviciului sanitar, cât și a autorităților județene și locale. Pe de altă parte, deși boala era teribilă, atât prin faptul că încă nu exista un antidot universal, cât și prin simptomele sale, totuși, medicii din zona județului Dolj avuseseră, în trecutul recent, ocazia să experimenteze noi metode de prevenție și tratament, care au limitat efectele nocive ale molimei.

At the beginning of the 20th century, a series of local epidemics occurred in Dolj county, which required consistent efforts to extinguish them. The most terrible, however, were related to the cholera epidemics of 1911, but especially the one of 1913. Due to the violence of their spread and the large number of cases and deaths, they remained as maximum testing points for the intervention, both of the sanitary service and county and local authorities. On the other hand, although the disease was terrible, both in the fact that there was still no universal antidote, and in terms of its symptoms, nevertheless, doctors in the area of Dolj county had in the recent past had the opportunity to experiment with new methods of prevention and treatment that limited the harmful effects of the plague.

Menținerea păcii în epoca post Război Rece
Le Maintien de la Paix á l'Ère Post-Guerre Froide

Oana-Mihaela VLADU

Experiența României în tranziția către democrație și economia de piață, precum și consolidarea parteneriatului strategic cu SUA, oferă un model interesant pentru studiul relațiilor Est-Vest în epoca post-Război Rece. Cooperarea bilaterală în domeniul securității, inclusiv participarea României în cadrul misiunilor internaționale conduse de SUA, a contribuit la consolidarea stabilității regionale și la promovarea valorilor democratice. În același timp, relațiile economice dintre cele două țări au cunoscut o dezvoltare semnificativă, cu investiții americane importante în economia românească.

La transition roumaine vers la démocratie et l'économie de marché, couplée au renforcement de son partenariat stratégique avec les États-Unis, constitue un cas d'étude fascinant pour analyser les relations Est-Ouest dans le contexte post-Guerre froide. La coopération bilatérale dans le domaine de la sécurité, notamment la participation de la Roumanie à des missions internationales sous commandement américain, a renforcé la stabilité régionale et promu les valeurs démocratiques. En parallèle, les relations économiques entre les deux pays ont connu un essor considérable, avec des investissements américains soutenant significativement l'économie roumaine.

**SECȚIUNEA
DEMOCRAȚIE ȘI TOTALITARISM****DEMOCRACY AND TOTALITARISM SECTION****Panel 1****IDEOLOGIE ȘI PRACTICĂ POLITICĂ ÎN PERIOADA INTERBELICĂ
IDEOLOGY AND POLITICAL PRACTICE IN INTERWAR PERIOD**

**Continuitate în discontinuitate:
rolul transplanturilor juridice în legislația electorală românească (1918-1926)**
*Continuity through Discontinuity:
The Role of Legal Transplants in Romanian Electoral Legislation*

Adrian HERȚA

Prezentul text este construit pe premisa că la originea evoluției legislației electorale românești dintre cele două războaie mondiale se regăsește o serie de importuri juridice. Sursele de inspirație alese de elitele politice întruchipează deopotrivă elemente de continuitate și de discontinuitate. Pe de o parte, conservă câteva dintre tradițiile, idealurile și modelele teoretice antebelice. De asemenea, sunt expresia și oglinda unor tendințe continentale importante, constituind simultan și excepții și manifestări în interiorul curentului. Pe de altă parte, este limpede că sistemul de vot din 1918-1919 a fost construit pe o falie, iar cel din 1926 a fost o ruptură revoluționară majoră. Pornind de la aceste observații, lucrarea de față încearcă să reevalueze rolul transplanturilor legale în modernizarea și modelarea formulelor de distribuire a mandatelor în România interbelică.

The present contribution is built on the premise that at the origin of the evolution of Romanian electoral legislation between the two world wars a series of legal imports can be found. The sources chosen by the political elites embody both elements of continuity and discontinuity. On the one hand, it preserves some of the pre-war traditions, ideals and theoretical patterns. They are also the reflection and one of the outputs of some important continental trends, simultaneously as exceptions and as part of the mainstream tendency. On the other hand, it is clear that the 1918-1919 voting system was built on a crevice and that of 1926 was a major revolutionary break. Based on these findings, our work tries to reevaluate the role of legal transplants in the modernization and shaping of electoral formulas in interwar Romania.

A se închina lui Dumnezeu sau lui Mussolini?
Un studiu de caz despre rivalitatea dintre Italia fascistă și Biserica Catolică în România
Obeying God or Mussolini?
A Case Study of the Rivalry between Fascist Italy and the Catholic Church in Interwar Romania

Georgiana ȚĂRANU

Pe măsură ce regimul fascist al lui Benito Mussolini și-a consolidat poziția pe plan intern și a început să dobândească caracteristicile unei dictaturi, și propaganda sa externă s-a resimțit. Diplomația fascistă a dorit să-i controleze și pe italienii din afara granițelor și să le inoculeze și lor același conținut al doctrinei fasciste ca și celor de acasă. Miza creștea dacă era vorba de colonii italieni aflate în zone de interes strategic pentru propaganda fascistă, iar România a reprezentat, în anumite momente, un astfel de pariu important pentru viziunea de politică externă a lui Mussolini. Studiul de caz propus valorifică un document păstrat la Arhiva Apostolică a Vaticanului, în fondul Nunțiatunii Apostolice de la București, care ilustrează cum propaganda fascistă intra în conflict cu cea catolică în privința organizării timpului liber al tinerilor italieni din România.

As Benito Mussolini's fascist regime consolidated its position internally and began to acquire the characteristics of a dictatorship, its external propaganda also felt the impact. Fascist diplomacy aimed to control Italians outside the borders and to inculcate the same content of the fascist doctrine in them as it did in those at home. The stakes were higher when it came to the Italian colonies located in areas of strategic interest for fascist propaganda, and Romania represented, at certain times, such an important pursuit for Mussolini's foreign policy ambitions. The proposed case study makes use of a document preserved in the Vatican Apostolic Archive, in the collection of the Apostolic Nunciature in Bucharest, which illuminates how Fascist propaganda came into conflict with Catholic propaganda regarding the organization of the leisure time of young Italians in Romania.

Tratatul de muncă franco-român și provocările migrației forței de muncă
la începutul anilor `30
The French-Romanian labour agreement and the challenges of labour migration
in the early 1930s

Dan-Alexandru SĂVOAIA

La 28 ianuarie 1930, Franța și România au semnat un tratat prin care se angajau să acorde, în mod reciproc, toate facilitățile celor care doreau să emigreze dintr-o țară în alta pentru a lucra. Conform juristului interbelic Marco Barasch, acest tratat a reprezentat o premieră în istoria legislației industriale a României, guvernul de atunci asumându-și datoria nu numai de a-și proteja lucrătorii din interiorul țării, ci și de a le asigura, în caz de emigrare, respectarea legislației sociale aplicabile în țara în care se stabileau. În contextul unei piețe a muncii supusă unor tensiuni accentuate de criza economică de la sfârșitul anilor '20, acordul urmărea să atenueze efectele șomajului local prin orientarea forței de muncă disponibilă către regiunile din Franța care se confruntau cu un deficit în acest sens.

Principiul de bază al tratatului a gravitat în jurul asimilării complete a imigrantului cu lucrătorul național, atât din perspectiva remunerării muncii, cât și din cea a aplicării

reglementărilor condițiilor de muncă, prefigurându-se astfel accesul lucrătorilor la servicii de sănătate și securitate, prin încadrarea în sistemele de asigurări în caz de boală, accident și invaliditate. Acest demers se înscria într-o tradiție mai îndelungată a acordurilor de muncă în spațiul european, conturate încă de la începutul secolului XX și care au luat avânt în perioada interbelică, atunci când Franța a încheiat acorduri similare cu Polonia, Belgia sau Cehoslovacia.

Bazându-se pe investigarea unor resurse arhivistice variate, combinată cu o analiză a presei vremii, prezentarea noastră încearcă să creioneze unele dintre complexitățile asociate negocierilor unui astfel de acord, dar mai ales în aplicarea prevederilor sale, prin evidențierea aspirațiilor și limitelor unor eforturi susținute de stat în direcția migrației forței de muncă la începutul anilor '30.

On 28 January 1930, France and Romania signed a treaty in which the contracting parties undertook to grant all facilities to their nationals wishing to emigrate for work from one country to another. In the history of Romania's industrial legislation, this was a breakthrough, as the Romanian government took upon itself the duty not only to protect its workers within the country, but also to ensure them, in case of emigration, the protection of the social laws applicable in the country where they settled. Set against the background of labour market under accentuated strain by the economic crisis of the late 1920s, the agreement sought to alleviate the effects of local unemployment by directing the work force to those regions of France where labour shortage was most acute.

The basic principle of the treaty consisted in the complete assimilation of the immigrant to the national, from the point of view of work remuneration, protection by the laws governing working conditions and ensuring access to health and safety of workers, and the laws on social insurance in case of sickness, accident and invalidity, inscribing itself in a longer tradition of labour agreements in the European space that took shape in the early 1900s and took off in the interwar period, when France concluded similar arrangements with Poland, Belgium or Czechoslovakia.

Building on diverse archival resources, combined with an analysis of the Romanian press, our presentation seeks to unveil some of the intricacies associated with the negotiations of such an agreement, the implementation of its provisions, by highlighting the aspirations and the limits of a state-sanctioned labour migration in the early 1930's.

Aritmetică, politică și ideologie.

Calcul electoral în România în vremea Uniunii Naționale (1931-1932)

Arithmetic, Politics and Ideology.

Electoral Calculations in Romania during the National Union (1931-1932)

Mihai GHIȚULESCU

Această lucrare se dorește o analiză a mecanismului electoral instituit prin legea electorală românească din 1926, pornind de la cazul particular al alegerilor parlamentare din 1931. Dincolo de celebra și ciudata „primă electorală”, care s-a aplicat la fel ca la toate celelalte alegeri (cu excepția celor din 1937), acest moment este relevant pentru funcționarea sistemului electoral, din câteva motive: (1) Formarea unei largi coaliții electorale (Uniunea Națională) a presupus o împărțire a mandatelor între grupările componente, speculându-se efectele formulei electorale legale. Acest aspect va fi analizat atât din punct de vedere al

intențiilor, cât și din cel al rezultatelor; (2) Unele erori și/sau ezitări în numărarea voturilor au scos la iveală impreciziile și/sau lacunele textului legal care descria formula de alocare a mandatelor; (3) În condițiile profundului anticomunism al *mainstream*-ului politic românesc, invalidarea într-un mod atipic a alegerilor deputaților comuniști (Blocul Muncitoresc Țărănesc) a presupus recalcularea completă și modificarea rezultatelor alegerilor; (4) Situația de la alegerile din 1931 a impulsionat, în perioada următoare, dezbaterile privind necesitatea unei reforme electorale. Deși demersul nostru este concentrat asupra unui caz particular, nu putem evita considerațiile generale, referirile comparative (în special la alte sisteme din Europa Centrală și de Est) și chiar exercițiile contrafactice.

This paper aims to analyze the electoral mechanism established by the Romanian electoral law of 1926, starting from the particular case of the parliamentary election of 1931. Beyond the famous and strange "electoral bonus", which was applied in the same way as in all other elections (except those of 1937), this moment is relevant for the operation of the electoral system, for several reasons: (1) The formation of a broad electoral coalition (the National Union) supposed a division of seats between the component groups, speculating on the effects of the legal electoral formula. This aspect will be analyzed both from the point of view of intentions and from that of results; (2) Some errors and/or hesitations in the counting of votes revealed the inaccuracies and/or gaps in the legal text that described the seat allocation formula; (3) In the conditions of the deep anti-communism of the Romanian political mainstream, the invalidation in an atypical way of the elections of the communist deputies (Workers' and Peasants' Bloc) determined the complete recalculation and modification of the election results; (4) The results of the 1931 election boosted, in the following period, the debates regarding the necessity of an electoral reform. Although our approach is focused on a particular case, we cannot avoid general considerations, comparative references (especially to other Central and Eastern European systems) and even counterfactual exercises.

Mircea Eliade – fascismul ca „revoluție spirituală”
Mircea Eliade – Fascism as "Spiritual Revolution"

Florin MÜLLER

Implicarea unor intelectuali de marcă ai culturii române în legitimarea teoretică a fascismului a fost și rămâne o temă cu o miză polemică foarte ridicată în dezbaterile actuale. Mircea Eliade se distinge nu doar prin dimensiunile și stilul renașcentist al operei sale, dar și prin construirea unor modalități culturaliste și psihologice de raportare și justificare a fascismului. Opera sa publicistică și literară de tinerețe conține numeroase texte în care Eliade se angajează în legitimarea politică și ideologică a fascismului românesc, italian sau chiar german. În publicistica și literatura sa, Mircea Eliade se îndreaptă spre identificarea fascismului cu un tip specific de "revoluție spirituală". Miza comunicării este prezentarea critică a publicisticii politice a lui Mircea Eliade scrisă spre justificarea Mișcării Legionare și a fascismului italian în cheia "revoluției spirituale". Un interes similar va fi acordat și lămuririi problemei dacă tânărul savant român nu construiește deliberat o imagine distorsionată în raport cu realitatea violentă și anticulturală a fascismului.

The involvement of famous intellectuals of Romanian culture in the theoretical legitimization of fascism was and remains a topic with a very high polemical stake in the current debates. Mircea Eliade is distinguished not only by the dimensions and Renaissance style of his work, but also by the construction of cultural and psychological ways of reporting and justifying fascism. His journalistic and literary work from his youth contains numerous texts in which Eliade engages in the political and ideological legitimation of Romanian, Italian or even German fascism. In his publications and literature, Mircea Eliade moves towards identifying fascism with a specific type of "spiritual revolution". The stake of the communication is the critical presentation of Mircea Eliade's political journalism written to justify the Legionary Movement and Italian fascism in the key of the "spiritual revolution". A similar interest will be given to clarifying the problem if the young Romanian scholar does not deliberately construct a distorted image in relation to the violent and anti-cultural reality of fascism.

Panel 2**RELAȚII ROMÂNNO – AMERICANE ÎN SECOLUL AL XX-LEA****ROMANIAN – AMERICAN RELATIONS IN THE 20TH CENTURY****Crucea Roșie Americană în Dobrogea după Primul Război Mondial
*The American Red Cross in Dobrogea After World War I*****Daniel CITIRIGĂ**

În februarie 1919, începea cea de-a doua misiune a Crucii Roșii Americane în România, prima fiind între anii 1917-1918. De această dată ajutoarele, aduse de peste Ocean de o importantă delegație, erau adresate unei întregi națiuni, pe un teritoriu mult mai mare decât cel din timpul războiului, atunci când România se rezuma la regiunea Moldovei. În urma conflagrației, cea mai afectată regiune a țării era Dobrogea, conform descrierilor medicilor și asistentelor americane. Aici a fost și un important centru de depozitare, având în vedere că miile de tone de alimente și îmbrăcăminte soseau prin portul Constanța. De asemenea, unul dintre centrele de recuperare a copiilor, alături de cele de la București și Breaza, a fost organizat la Techirghiol. Nu în ultimul rând, Dobrogea ne oferă și studiul de caz pe baza căruia putem înțelege și aranjamentele și specula urmărite de o parte a celor cu putere de decizie, cu scopul de îmbogățire personală.

In February 1919, the second mission of the American Red Cross in Romania began, the first having taken place from 1917 to 1918. This time, the aid brought from across the Ocean by an important delegation was intended for an entire nation, covering a much larger territory than during the war, when Romania was limited to the Moldavia region. After the conflict, the most affected region of the country was Dobrudja, according to the descriptions of American doctors and nurses. This area also hosted a major storage center, as thousands of tons of food and clothing were arriving through the port of Constanța. Additionally, one of the recovery centers for children, alongside those in Bucharest and Breaza, was organized in Techirghiol. Last but not least, Dobrogea provides us a case study through which we can understand the arrangements and speculations pursued by some of those in decision-making positions, with the goal of personal enrichment.

**În tabăra aliaților. România la Jocurile Interaliat din 1919
*In the Allies' Camp: Romania at the Inter-Allied Games of 1919*****Bogdan POPA**

Jocurile Interaliat au fost o competiție sportivă organizată la Paris, în iunie-iulie 1919, simultan cu Conferința Păcii. Inițiativa a aparținut secțiunii americane a YMCA, care,

după ce a obținut aprobarea American Expeditionary Force, a furnizat toată logistica necesară. Prezentă în toate teatrele de război, YMCA (a cărei prezență în Moldova poate fi identificată în 1917) a văzut în întrecerile sportive o modalitate de a pune în practică propriul program, inspirat de conceptul de „creștinism muscular”. Cunoscută și sub denumirea de Jocurile Pershing, după comandantul AEF, John J. Pershing, întrecerea a reunit doar foști combatanți din tabăra învingătoare în război. Jocurile Interaliatate, o competiție sportivă astăzi aproape uitată, au reprezentat un moment extrem de interesant. Pentru YMCA a fost o oportunitate de a-și prezenta ideile de organizare a timpului liber al tineretului masculin și de a obține invitații în țări în care nu activa încă. Pentru forțele armate americane, dincolo de momentul de destindere, Jocurile Interaliatate au fost o posibilitate de a sprijini delegația ce participa la negocierile politice și diplomatice de la Conferința Păcii și de a prezenta forța militară și capacitatea de aprovizionare a SUA. Pentru armata română, mai mult decât pentru diplomații și oamenii politici aflați deja la Paris, Jocurile Interaliatate au constituit prilejul de a arăta aliaților deschiderea spre colaborare și, de asemenea, de demonstra că ajutorul primit în timpul Primului Război Mondial nu a fost irosit.

În comunicarea de față îmi propun să analizez două aspecte înrudite ale relațiilor româno-americane de după Primul Război Mondial:

1) O explicație a deciziei României de a participa la întreceri, deși dezvoltarea fenomenului sportiv era încă limitată la păturile superioare ale societății. Considerentele militare par a fi fost însoțite de ideea de reprezentare diplomatică și de încercarea de a prezenta bunăvoința României, încă angajată în război pe două fronturi. În același timp, ajutorul oferit de SUA era esențial pentru depășirea dificultăților cotidiene;

2) Deschiderea colaborării dintre YMCA și România, prin cererea de a fi trimiși instructori pentru educația fizică a tineretului. Totuși, YMCA a insistat în anii 1920 asupra rolului Reginei Maria și al vizitei sale la Londra ca element decisiv în invitarea organizației în România.

Sursele pe care le am în vedere sunt narrative (presă, broșuri contemporane, acte diplomatice publicate), coroborate cu documente inedite din Arhivele Naționale Militare, Arhivele Naționale Istorice Centrale, Biblioteca Națională a României, Fondul Saint-Georges.

The Inter-Allied Games were a sports competitions organised in Paris, in June-July 1919, at the same time with the Peace Conference. The initiative belonged to the American section of YMCA, with the approval of the American Expeditionary Force. YMCA provided the entire logistic for the games. Present in all theatres of war (also in Moldova, 1917), YMCA saw the sports competitions as a modality to enforce an own programme, based on the “muscular Christianity”. The 1919 Interallied Games was open solely for the former combatants of the winning armies. Almost forgotten at present, the Inter-Allied Games represented a very interesting moment. For the YMCA they were an opportunity to advocate for the ideas on how to organise the leisure of male youth and also to obtain invitations to activate in countries where the organisation was not yet present. For the American Expeditionary Force, beyond entertainment, the competition seemed to have been a way to support the delegation involved in the diplomatic and political negotiations at the Peace Conference, nevertheless to present the military force and organisational capacity of USA. For the Romanian Army, more than for the diplomats and politicians already in Paris, the Inter-Allied Games were a modality to showcase the openness towards cooperation with the allies, also to prove that the help and support offered during the First World War did not go waste.

In this paper, I aim to analyse to related aspects of the Romanian-American relations after the Great War:

1) *To explain Romania's decision to join the games, though sports were still limited to the upper classes of the society. The military aspects appear to have been completed by the idea that of diplomatic representation and also by the attempt to showcase goodwill from a country still actively engaged in different military operations. At the same time, the help offered by the USA was essential for the overcoming of the daily difficulties of the population;*

2) *The begin of the formal presence of YMCA in Romania, with the request to send instructors for the physical education of the youth. However, in the 1920s, YMCA insisted on the role of Queen Maria's visit to London as a decisive element in their coming to Romania.*

The sources I aim to use are both narrative (press, contemporary pamphlets, published diplomatic documents) as well as archival findings from the National Military Archives of Romania, National Historical Central Archives, the National Library of Romania, Saint-Georges Fund.

Influența mediului artistic american asupra artiștilor români în secolul al XX – lea
The Influence of the American Artistic Environment
on Romanian Artists in the 20th Century

Roxana MIHALY

Secolul XX, considerat a fi și epoca interconexiunilor, a presupus relații constante între diverse domenii ale cunoașterii și mobilitatea ideilor. Astfel, de multe ori operele artistilor au devenit o un punct de legătură care au dat uneori sens unei întregi epoci culturale. În acest sens unul dintre evenimentele notabile ale secolul XX putem spune că a fost Expoziția Internațională de Artă Modernă din New York din 1913, eveniment ce a deschis drumul artiștilor români către tărâmul american prin participarea sculptorului Constantin Brâncuși. Un an mai târziu, Brâncuși a avut și prima sa expoziție personală la New York, cucerind lumea colecționarilor de artă. În 1926, experiența sa americană îi va aduce unul dintre cele mai cunoscute procese din lumea artei împotriva statului, care a redefinit noțiunea de „operă de artă”. În epoca interbelică tema avangardei românești devine inevitabilă. La începutul anilor 1920, la întoarcerea acasă, artiștii români au început treptat să revoluționeze și scena artistică și literară.

The twentieth century, the era of interconnections, implies constant relationships between diverse fields of knowledge and mobility of ideas. Thus, an artist's work became a nexus of ideas giving sense to an entire cultural epoch. One of the notable 20th century events, the 1913 International Modern Art Exhibition in New York opened the Romanian artists' way to America through sculptor Constantin Brâncuși's participation. A year later, he held his first personal exhibition in New York, conquering the art collectors' world. In 1926, his American experience would bring him one of the most famous lawsuits in the world of art against the state, which redefined the 'work of art' notion. In the interwar era the Romanian Avant Garde theme is unavoidable. In the early 1920s, upon returning home, Romanian artists were attempting to revolutionize the artistic and literary scene.

**Arhive americane, istorii românești:
documente despre familia regală a României la Hoover Institution –
Universitatea Stanford**
*American Archives, Romanian Histories:
Documents concerning the Royal Family of Romania in Hoover Institution –
Stanford University*

Silvana RACHIERU

Identificarea de noi surse în arhivele străine este o provocare pe care istoricii o îmbrățișează întotdeauna fără ezitare. Catalogul *Hoover Institution* din cadrul Universității Stanford indică o colecție fascinantă de documente românești, fiind unele dintre cele mai bogate fonduri de pe teritoriul american. În mare parte axate pe secolul XX, cu accent pe perioada interbelică și exilul românesc, arhivele Hoover adăpostesc o varietate de informație care încă oferă multe surprize cercetării. Printre acestea, o importantă arhivă documentară și fotografică legată de familia regală a României, în fonduri aparținând unor membri sau apropiați ai familiei, precum Maica Alexandra, Principele Nicolae, Prințesa Maria Cantacuzino, George I. Duca etc. Prezentarea se va concentra în prima parte pe o serie de observații făcute în timpul stagiului de cercetare din arhivele Hoover în cadrul bursei Fulbright 2023-2024, și în a doua parte pe un studiu de caz referitor la relația Reginei Maria cu familia Elisabeth și George Huntington, între București, Istanbul și Statele Unite. Mergând pe firul călătoriilor Reginei în fosta capitală otomană, analizând în paralel și surse memorialistice, biografice sau presa vremii, sunt reconstituite momente dintr-o prietenie care s-a extins pe câteva decenii și a fost un pilon important și în obținerea rezidenței americane de către Prințesa Ileana în 1955. O istorie care se întinde de la Atlantic la Bosfor și care deschide noi direcții în analiza relațiilor româno-americane din perspectiva impactului și imaginii familiei regale peste ocean.

Identifying new sources in foreign archives is a challenge that historians always embrace without hesitation. The catalogue of Hoover Institution at Stanford University shows a fascinating collection of Romanian documents, some of the richest funds in USA. Mostly focused on the 20th century, with an emphasis on interwar Romania and the Romanian exile, the Hoover archives house a variety of information that still offers many surprises to research. Among them, an important documentary and photographic archive related to the royal family of Romania, in funds belonging to members or close relatives of the family, such as Mother Alexandra, Prince Nicolae, Princess Maria Cantacuzino, George I. Duca, etc. The presentation will focus in the first part on a series of observations made during the research internship in the Hoover archives under the Fulbright scholarship 2023-2024, and in the second part on a case study concerning the relationship of Queen Mary with the Huntingtons, Elisabeth and George, between Bucharest, Istanbul and United States. Following the Queen's travels in the former Ottoman capital, analyzing in parallel also memorialistic, biographical sources or the press of the time, moments from a friendship that extended over several decades and was an important pillar in Princess Ileana's obtaining American residency in 1955 are reconstructed. A history that stretches from the Atlantic to the Bosphorus and that opens new directions in the analysis of Romanian-American relations from the perspective of the impact and image of the royal family overseas.

Percepții americane cu privire la regimul comunist din România la începutul anilor '50
American Perceptions of the Communist Regime in Romania in the Early 1950s

Emanuel PLOPEANU

Relațiile româno-americane sunt marcate de o profundă ostilitate, inițiată de autoritățile comuniste de la București și marcată prin limitarea schimburilor de orice natură, impunerea unor restricții vexatorii față de interesele și personalul american din România.

Studiul intitulat "Tensions within the Soviet Captive Countries. Romania", a fost publicat chiar în Statele Unite, la Washington, de către United States Government Printing Office, în anul 1954.

Studiul cu privire la România a fost prezentat în Senat la 28 iulie 1953 de către Alexander Wiley și publicat, așa cum am afirmat, nouă luni mai târziu. În ultima variantă, același Alexander Wiley adresează mulțumiri lui Sergius Yakobson, lui Frederic C. Nanu ca și tuturor celor care au lucrat din cadrul Serviciului de referințe legislative al Congresului, care s-a ocupat de documentarea analizei aflate în atenția noastră.

Ne aflăm în fața unei analize ce își propune conturarea unei imagini a societății românești la începutul deceniului șase (mai precis în ultimii doi ani ai lui Stalin și în perioada imediat următoare morții lui), în diferitele sale componente, așa cum este percepută la Washington, în condiții de război ideologic total și de aprinsă campanie anticomunistă. Străbate, ca un fir conducător, ideea unei rezistențe – pasive, dar totale – a societății românești față de noua ideologie și noii conducători.

Romanian-American relations are marked by a deep hostility, initiated by the Communist authorities in Bucharest and marked by the limitation of exchanges of any kind, the imposition of vexatious restrictions on American interests and US personnel in Romania.

The study entitled "Tensions within the Soviet Captive Countries. Romania", was published in the United States, in Washington, by the United States Government Printing Office in 1954.

The study on Romania was presented in the Senate on July 28, 1953, by Alexander Wiley and published, as I said, nine months later. In the last version, the same Alexander Wiley thanks Sergius Yakobson, Frederic C. Nanu as well as all those who worked in the Congressional Legislative Reference Service, which was in charge of documenting the analysis under our attention.

We are in front of an analysis that aims to sketch an image of Romanian society at the beginning of the sixth decade (more precisely in the last two years of Stalin's rule and in the period immediately after his death), in its various components, as it was perceived in Washington, in conditions of total ideological war and a heated anti-communist campaign. It traces, like a guiding thread, the idea of a passive but total resistance of Romanian society to the new ideology and the new leaders.

România și „Marea Strategie” Nixon- Kissinger (1969-1975)
Romania and the Nixon-Kissinger "Grand Strategy" (1969-1975)

Cezar STANCIU

Relațiile româno-americane au cunoscut o apropiere atipică începută în timpul administrației Johnson și consolidată în timpul administrației Nixon, în contextul războiului din Vietnam. Înalți oficiali de la Casa Albă au avut încrederea necesară pentru a utiliza

România drept canal de comunicare către nord-vietnamezi iar partea română și-a asumat riscuri majore prin facilitarea transmiterii unor astfel de mesaje. Asemenea forme de colaborare diplomatică au creat impresia unei relații speciale, bazată mai ales pe „independența” politicii externe a României față de cea sovietică. Însă cât de „specială” a fost această relație în realitate? În condițiile implementării „Marii Strategii” Nixon-Kissinger după 1969 (incluzând diplomația triunghiulară și destinderea sovieto-americană), între viziunea americană și cea românească privind relațiile internaționale s-a deschis o prăpastie imensă. Pe parcursul anilor 1960, o serie de transformări precum politica administrației Kennedy către lumea a treia, emergența gaullismului în Europa de Vest sau apariția „Mișcării de Nealinie”, au încurajat convingerea că bipolaritatea specifică Războiului rece putea fi depășită fie și parțial. În perspectiva lui Kissinger însă, stabilitatea internațională nu putea fi atinsă decât printr-o înțelegere sovieto-americană, deci prin recunoașterea și consolidarea bipolarității, rolul atribuit aliaților fiecărei superputeri în această ecuație fiind unul secundar. România, pe de altă parte, juca rolul unui „challenger” al bipolarității, contestând organizarea lumii și revendicând mai mult spațiu de manevră pentru statele mici și mijlocii. Această lucrare reevaluează aceste incompatibilități precum și formele, obiectivele și limitele cooperării româno-americane pentru a clarifica rațiunile fundamentale ale acestei cooperări în perioada de referință și motivațiile celor două părți. Astfel, lucrarea va explora întrebări precum: care a fost rolul atribuit României în cadrul „Marii Strategii” Nixon-Kissinger? Cum a privit România apropierea sino-americană și destinderea sovieto-americană? Au încurajat americanii opoziția românească față de Uniunea Sovietică?

Romanian-American relations experienced a rather atypical rapprochement which began during the Johnson administration and was later consolidated during the Nixon administration, in the context of the Vietnam War. White House officials had sufficient trust as to use Romania as a channel of communication with the North Vietnamese while Romanians assumed major risks by transmitting such messages. Such forms of diplomatic cooperation cultivated the impression of a special relation based on Romania's independent foreign policy. But how „special” was this relation in reality? The implementation of the Nixon-Kissinger Grand Strategy after 1969 (including the triangular diplomacy and the Soviet-American détente) opened a major rift between the Romanian and the American visions on international relations. During the 1960s, such transformations as the Kennedy policy towards the Third World, the emergence of Gaullism in Western Europe as well as the foundation of the Movement of Non-Alignment encouraged a belief that Cold War bipolarity could gradually be overcome, even partially. In Kissinger's vision, though, international stability could only be reached through Soviet-American agreement, therefore on bipolar bases, while attributing a minor role to the allies of the two superpowers. Romania, on the other hand, was a „challenger” of bipolarity, disputing the organization of the world and claiming more space for maneuver for small and medium states. This paper reevaluates these incompatibilities as well as the forms, objectives and limits of this cooperation during the period of reference, in order to clarify the fundamental reasons behind this cooperation. This way, the paper shall explore questions such as: what was the role attributed to Romania in the Nixon-Kissinger Grand Strategy? What was Romania's position vis-à-vis the Sino-American rapprochement and the Soviet-American détente? Did the United States encourage Romania's opposition to the Soviet Union?

Prima și ultima vizită a marinei SUA la Constanța în timpul regimului comunist din România. 1975/1989

The First and Last Visit of the U.S. Navy to Constanța During the Communist Regime in Romania: 1975/1989

Gabriel PĂTRAȘCU

Prima vizită: 20-24 iunie 1975. În urmă cu 49 de ani, în luna martie a anului 1975, șeful Marelui Stat Major al Armatei Române general-locotenent Ion Coman a efectuat o vizită oficială la Pentagon, unde a fost primit de șeful Statului Major al Armatei SUA, general Frederick Carton Weyand. Pe timpul vizitei, oficialul militar român s-a întâlnit și cu președintele Gerald Ford. Generalul român a fost primul șef de Stat Major din țările Est-Europene care a fost primit la Casa Albă. Șeful Marelui Stat Major a exprimat părții americane interesul României pentru achiziționarea de tehnică militară, în special, pentru avionul de vânătoare F-5. Partea americană nu a dat curs cererii deoarece nu dorea să declanșeze un conflict diplomatic cu URSS-ul și mai ales să nu permită accesul sovieticilor la tehnica militară americană. La aceea vreme, România era un stat cu regim comunist și făcea parte din Tratatul de la Varșovia. La încheierea vizitei în SUA, generalul român a avansat omologului său american, invitația de a veni în România. Urmare a acestei vizite, în zilele de 20-24 iunie 1975, nava USS Wainwright din compunerea Marinei SUA a efectuat o vizită în Portul Constanța. Era primă vizită după 49 de ani a unei nave a marinei SUA, după cea întreprinsă în anul 1924 de către yachtul [staționarul – n.n] USS Scorpion la Constanța. Sosirea navei s-a produs în urma primirii lui Nicolae Ceaușescu la Casa Albă, de către Gerald Ford, în 11 iunie 1975. În ziarul „Dobrogea Nouă” (Organ al Comitetului Județean Constanța), din ziua de sâmbătă, 21 iunie 1975 a fost prezentată vizita.

Ultima vizită: 19-22 iunie 1989. La sfârșitul lunii mai 1989, secretarul Comitetului Central și șeful secției militare și juridice Ion Coman prezenta spre aprobare lui Nicolae Ceaușescu, un raport al ministrului Apărării Naționale general-colonel Vasile Milea. Prin acel raport se solicita aprobarea președintelui țării în privința efectuării unei vizite în Portul Constanța, în perioada 19-22 iunie 1989, a două nave militare americane - crucișătorul USS San Jancito și fregata USS Klarking. Ambele nave ce urmau să ajungă în Portul Constanța făceau parte din Flota a 6-a staționată în Marea Mediterană. La activitate urma să participe și viceamiralul James D. Williams, precum și orchestra Flotei a 6-a. Cu același prilej, un grup de ofițeri și marinari americani intenționa să viziteze municipiul București și nordul Moldovei. Demersurile pentru efectuarea vizitei fuseseră inițiate de către ambasadorul SUA la București, Roger Kirk. Deși relațiile politice dintre România și SUA erau afectate profund de divergențele de opinii dintre Nicolae Ceaușescu și o serie de kongresmeni americani în legătură cu modul de respectare a drepturilor omului în România, raportul a fost aprobat în întregime. La încheierea vizitei, AGEPRES a emis un comunicat de presă care a fost publicat în ziarele „Scânteia”, „România Liberă” și „Dobrogea Nouă” din ziua de vineri, 23 iunie 1989.

First visit: June 20-24, 1975. 49 years ago, in March 1975, the Chief of Staff of the Romanian Army, Lieutenant General Ion Coman, paid an official visit to the Pentagon, where he was received by the Chief of Staff of the US Army, General Frederick Carton Weyand. During the visit, the Romanian military official also met with President Gerald Ford. The Romanian general was the first chief of staff from Eastern European countries to be received at the White House. The Chief of the

General Staff expressed to the American side Romania's interest in the purchase of military equipment, in particular, for the F-5 fighter plane. The American side did not comply with the request because it did not want to trigger a diplomatic conflict with the USSR and especially not to allow the Soviets access to American military equipment. At that time, Romania was a state with a communist regime and was part of the Warsaw Pact. At the end of the visit to the USA, the Romanian general extended to his American counterpart the invitation to come to Romania. Following this visit, on June 20-24, 1975, the ship USS Wainwright of the US Navy paid a visit to the Port of Constanța. It was the first visit in 49 years by a ship of the US Navy, after the one undertaken in 1924 by the [stationary -n.n.] yacht USS Scorpion in Constanța. The ship's arrival occurred following the reception of Nicolae Ceaușescu at the White House, by Gerald Ford, on June 11, 1975. In the newspaper "Dobrogea Nouă" (Organ of the Constanța County Committee), on Saturday, June 21, 1975, the visit was presented.

Last visit: June 19-22, 1985. At the end of May 1989, the secretary of the Central Committee and the head of the military and legal section Ion Coman presented to Nicolae Ceaușescu for approval, a report of the Minister of National Defense Colonel-General Vasile Milea. That report requested the approval of the country's president regarding the visit of two American military ships - the USS San Jancito cruiser and the USS Klarking frigate - to the Port of Constanța, between June 19-22, 1989. Both ships that were to arrive in Constanța Port were part of the 6th Fleet stationed in the Mediterranean Sea. Vice Admiral James D. Williams, as well as the 6th Fleet orchestra, were to participate in the activity. On the same occasion, a group of American officers and sailors intended to visit the city of Bucharest and the north of Moldova. The steps for the visit had been initiated by the US ambassador to Bucharest, Roger Kirk. Although the political relations between Romania and the USA were deeply affected by the differences of opinion between Nicolae Ceaușescu and a number of American congressmen in relation to the manner of respecting human rights in Romania, the report was approved in its entirety. At the end of the visit, AGEPRES issued a press release that was published in the newspapers "Scântea", "România Liberă" and "Dobrogea Nouă" on Friday, June 23, 1989.

Panel 3

COMUNISM ȘI HOLOCAUST

COMMUNISM AND HOLOCAUST

**17 septembrie 1939: dezagregarea Poloniei și discursul politic
despre construcția națiunii belaruse**

*September 17, 1939: The Disintegration of Poland and the Political Discourse
on the Construction of the Belarusian Nation*

Florin ANGHEL

Textul de față își propune să abordeze fenomenul instituționalizării memoriei istorice în Belarus, o țară în care din 1994 este președinte Aliaksandar Lukașenka. De asemenea, își propune să răspundă la întrebările legate de posibilitatea unei sincronizări a memoriei legate de momentul 17 septembrie 1939, perceput atât de contradictoriu în Belarus și în Polonia. Totodată, am vrea să desfășurăm și câteva dintre obiectivele construcției identitare naționale pe care regimul de la Minsk le-a construit ideologic în ultimele trei decenii.

Instrumentalizată de discursul politic și ideologic, memoria instituționalizată de stat este aceea care susține supraviețuirea longevivă a regimului de la Minsk. O ierarhie a eroilor, stabilită de puterea politică, este în relație directă cu modul în care aceștia folosesc sau nu strategiilor și obiectivelor politice și ideologice. Valorizarea locurilor memoriei, în special a monumentelor publice, este atent supravegheată de regim, în direcția utilizării eficiente a puterii și a diseminării discursului oficial despre istorie, națiune și eroi. Memoria istorică este un fundament ideologic, politic, național și social al regimului condus de Aliaksandar Lukașenka iar construcția ei instituțională, de către puterea politică, se face cu deosebită preocupare. Belarus a cunoscut, de la mijlocul anilor 1990, o revenire la interpretările sovietice asupra evenimentelor istorice, fiind un caz extrem de reabilitare și glorificare a moștenirii comuniste. În special așa-numitul Mare Război Patriotic (1941-1945) a devenit un edificiu al memoriei și identității belaruse.

Motivațiile acestei prelungiri ideologice comuniste țin de particularitățile de dezvoltare istorică și națională și anume de lipsa statalității belaruse până în secolul al XX-lea dar și de modesta dezvoltare a mișcării naționale, în perioadele prăbușirilor imperiale ruse/sovietice (1917-1918 și 1991).

Instrumentalizing political and ideological discourse, the institutionalized state memory is what sustains the long-term survival of the Minsk regime. The hierarchy of its heroes, established by the political power, is directly related to whether or not they are of use to the political and ideological strategies and objectives. The valorization of the places of memory, especially public monuments, is closely supervised by the regime, in the direction of the effective use of power and of the dissemination of the official discourse on history, nation and heroes. The historical memory is an ideological, political, national, and social foundation of the regime led by Aliaksandar Lukashenka, and its institutional creation, by the political power, is performed with great care. Belarus experienced, since the mid-

1990s, a return to Soviet interpretations of historical events, being an extreme case in terms of the rehabilitation and glorification of the communist legacy. Especially the so-called Great Patriotic War (1941-1945) has become a reference point of Belarusian memory and identity.

On June 7, 2021, the President of the Republic of Belarus signed Decree No. 206, establishing the National Unity Day on September 17. The decree mentions that September 17, 1939 symbolizes the restoration of historical justice and the reunification of the Belarusian nation, forcibly divided by the Riga Peace Treaty of 1921, through Poland's coercion.

On September 17, 1939, the USSR invaded Poland; previously, Nazi Germany had started its hostilities against this country on September 1, 1939. The Red Army occupied the Eastern territories of Poland, i.e., Western Ukraine and Western Belarus. Whereas Moscow and the Western Belarus communists labeled this as a "liberation" and a "reunification" of Belarus within the borders of the Byelorussian Soviet Socialist Republic, for Poland this day signifies an "aggression" and the "annexation" of the Eastern regions of its national territory.

**Crimele de război din Nord-Vestul Transilvaniei,
în lumina documentelor recent declassificate**

War crimes in North-Western Transylvania in the light of recently declassified documents

Raul-Felix HODOȘ

La 80 de ani de la eliberarea Ardealului de Nord-Vest de sub ocupația maghiară, în arhive încă se descoperă informații relevante cu privire la evenimentele din anii 1940 - 1944. În dosarele CNSAS conținând documente recent declassificate au fost reliefate aspecte privind crime de război săvârșite în principal împotriva românilor și evreilor, dar și împotriva unor persoane de altă naționalitate, atât de către soldați și ofițeri ai armatei de ocupație, cât de grupuri de persoane mai mult sau mai puțin organizate, raliat acestora. Din această perspectivă, lucrarea își propune o trecere în revistă și o analiză a noilor documente care au devenit accesibile cercetării pentru o mai bună înțelegere a adevărului istoric.

Eighty years after the liberation of North-Western Transylvania from Hungarian occupation, relevant information on the events of 1940-1944 is still being uncovered in the archives. The CNSAS files containing recently declassified documents have highlighted aspects of war crimes committed mainly against Romanians and Jews, but also against people of other nationalities, both by soldiers and officers of the occupying army and by more or less organized groups of people who were aligned with it. From this perspective, the paper aims to review and analyze the new documents that have become accessible to research for a better understanding of the historical truth.

Instrumentele propagandei comuniste: O analiză a activității ARLUS Mureș (1948)

*The Instruments of Communist Propaganda:
An Analysis of ARLUS Mureș's Activities (1948)*

Corina MAȘCA

Asociația Română pentru Strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică (ARLUS) a jucat un rol esențial în manipularea societății românești sub regimul comunist. Acest studiu analizează strategiile ARLUS pentru impunerea sovietizării culturii românești. Analiza se bazează pe documente din arhiva Mureș, de la sfârșitul anilor '40, pentru a explora metodele folosite de ARLUS în vederea promovării culturii sovietice. Cazul ARLUS Mureș exemplifică tacticile manipulatorii folosite de regimurile comuniste pentru a controla exprimarea culturală și a impune conformismul ideologic. Acest studiu contribuie la înțelegerea noastră privind impactul sovietizării asupra societăților din Europa de Est și asupra suprimării libertății artistice în timpul Războiului Rece.

This study explores, using archive material, how the Romanian Association for Strengthening Ties with the Soviet Union (ARLUS) manipulated Romanian culture in the late 1940s. The case of ARLUS Mureș exemplifies how communist regimes controlled cultural expression during the Cold War. This research sheds light on Sovietization's impact on Eastern European societies and artistic freedom.

Reabilitarea Cazinoului din Constanța (1951-1952). Istorii și memorii

The Rehabilitation of the Constanța Casino (1951-1952). Histories and Memories

Ștefan BOSOMITU

În luna mai a anului 2020, în contextul lucrărilor de reabilitare a Cazinoului din Constanța, a fost descoperit în tencuiala clădirii un artefact datat 31 decembrie 1951 – o bucată de hârtie pe care erau enumerate 16 nume ale unor deținuți politic care au luat parte la lucrările de reabilitare a edificiului la începutul anilor 1950. Mărturia fizică confirmă astfel istoria orală, care amintește despre circa 100 de deținuți politic care vor fi fost detașați de la lucrările de construcție a Canalului Dunăre-Marea Neagră, pentru a se implica în proiecte civile de construcții din municipiul Constanța. Prezentarea are în vedere o succintă trecere în revistă a investigațiilor derulate de către Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc în legătură cu istoria deținuților politic care au participat la lucrările de reabilitare a Cazinoului din Constanța în perioada 1951-1952.

In May 2020, during the rehabilitation constructions of the Constanta Casino, an artifact dated December 31, 1951 was discovered in the plaster of an inner wall the building. It was a piece of paper on which 16 names of political prisoners who took part of the rehabilitation of the building in the early 1950s were listed. The physical testimony thus confirmed the oral history, which mentions about 100 political prisoners who will have been detached from the construction works of the Danube-Black Sea Canal, to get involved in civil construction projects in the municipality of Constanta. The presentation seeks to overview the investigations carried out by the Institute for the Investigation of

the Crimes of Communism and the Memory of the Romanian Exile in relation to the history of those political prisoners, who participated in the rehabilitation constructions of the Casino in Constanța during 1951-1952.

**Echipa stucatorilor de pe șantierul de renovare a Cazinoului (1951-1952)
în documentele Securității**
*The team of plasterers from the renovation site of the Casino (1951-1952)
in the Securitate documents*

Liviu BURLACU

Descoperirea în anii 2020 și 2023, a unor valoroase artefacte zidite în pereții Cazinoului din Constanța, ce atestă munca deținuților politici din perioada comunistă pe diferitele șantiere, a deschis noi orizonturi de cercetare. Prezenta comunicare are ca punct de plecare documentele identificate în arhivele CNSAS cu privire la munca depusă de o serie de deținuți politic, menționați pe un bilet scris cu creionul pe hârtie de sac, bilet descoperit pe șantierul de renovare a Cazinoului în anul 2020, în timpul restuarării ferestrei-scoică dinspre mare. Încercarea de identificare a acestora s-a făcut urmărindu-se existența unor criterii comune, cel mai de seamă fiind profesia care apare menționată, de zidar, dulgher, tencuitor etc., iar biografiile lor sunt schițate pe baza documentele extrase din dosarele de Fond penal.

The discovery, in 2020 and 2023, of valuable artifacts masoned into the walls of the Constanta Casino, which testify to the work of political prisoners during the communist period on the various construction sites, has opened new horizons of research. This communication takes as its starting point the documents identified in the CNSAS archives concerning the work done by a number of political prisoners, mentioned on a note written in pencil on sack paper, a note discovered on the renovation site of the Casino in 2020, during the restoration of the sea-facing window. The attempt to identify them was made by looking for common criteria, the most prominent of which is the profession mentioned, mason, carpenter, plasterer, etc., and their biographies are sketched on the basis of documents extracted from the Criminal Fund files.

**Unele considerații privind activitatea lui Nicolae Ceaușescu
în fruntea D.S.P.A. (1950-1953)**
Some Considerations on Nicolae Ceaușescu's Activity as Head of the D.S.P.A. (1950-1953)

Marius MOTREANU

D.S.P.A. a reprezentat aparatul politic al Armatei Române organizat după modelul celui din Armata Roșie. Instituția a purtat diferite denumiri: de la Direcția Superioară a Culturii, Educației și Propagandei (din 8 mai 1945) la cea de Inspectoratul General al Armatei pentru Educație, Cultură și Propagandă (începând cu data de 2 octombrie 1945), apoi de Direcția Superioară Politică a Armatei (D.S.P.A.) din 1948, ulterior Consiliul Politic Superior al Armatei (C.P.S.A.) începând cu 1964.

În perioada cât a condus aparatul politic al armatei (1950-1953), Nicolae Ceaușescu a adoptat măsuri importante, mai ales regulamente, prin care a sporit autoritatea lucrătorilor politici, a introdus cursuri și instituții noi pentru pregătirea acestora, a sporit controalele în vederea eficientizării structurilor din teritoriu, iar „rezultatele” nu au întârziat să apară în sensul creșterii gradului de control al P.M.R. asupra armatei.

DSPA represented the political apparatus of the Romanian Army organized after the model of the Red Army's one. The institution carried many names: from the Superior Direction of Culture, Education and Propaganda (from 8 May 1945) to the one of The General Army's Inspectorate for Education, Culture and Propaganda (starting with the 2nd of October 1945), then the Political Superior Army's Direction (DSPA – in Romanian) in 1948, and eventually the name of The Superior Political Council of the Army (CPSA – in Romanian), starting with 1964.

During the period in which he led the army's political apparatus (1950-1953), Nicolae Ceaușescu adopted important measures, especially regulations, through which he increased the political workers' authority, he introduced new courses and institutions for their preparation, he increased controls in order to improve the territorial structures and "the result" didn't delayed in appearing meaning that the PMR's degree of control over the army grew.

Începuturile parohiei ortodoxe române de la Londra în anii '60 *The Beginnings of the Romanian Orthodox Parish in London in the 1960s*

Gabriel Stelian MANEA

În perioada interbelică, a existat o anumită apropiere între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Anglicană, materializată la acea vreme prin vizite bilaterale la cel mai înalt nivel, precum cea a Patriarhului Miron Cristea în 1936, și prin discuții pe teme teologice care au subliniat elementele de doctrină și cult similare pentru cele două biserici. Cu toate acestea, ruptura produsă de Al Doilea Război Mondial, apoi instaurarea unui regim de inspirație sovietică în România, au temperat, aproape anulat aceste legături. Mai mult, în anii consolidării noului regim, fobia sa antioccidentală și interferențele grosolane în treburile diferitelor confesiuni și instituții ecleziastice au contribuit și mai mult la înstrăinarea celor două Biserici. Toate aceste neajunsuri au trebuit recuperate printr-un efort reciproc, care a avut loc după 1960 și în special la mijlocul deceniului, profitând pe deplin de o anumită conjunctură a relațiilor politice ale României cu Occidentul și de un anumit curs al intențiilor sale de politică externă. Astfel, vizitele reciproce ale teologilor au fost reluate, iar discuțiile doctrinare pe scenarii îndepărtate de unire au devenit constante. În acest context, la Londra a fost deschisă o parohie românească, avându-l ca preot paroh pe părintele Vintilă Popescu, un apropiat al Patriarhului Justinian.

In the interwar period, there was a certain proximity between the Romanian Orthodox Church and the Anglican Church, materialized at that time through bilateral visits at the highest level, such as that of Patriarch Miron Cristea in 1936, and through discussions on theological themes that emphasized the elements of doctrine and worship similar for the two churches. However, the rupture caused by the Second World War, followed by the establishment of a Soviet-inspired regime in Romania, tempered, almost annulled, these ties. Moreover, during the years of consolidation of the

new regime, its anti-Western phobia and gross interference in the affairs of various denominations and ecclesiastical institutions further contributed to the alienation of the two Churches. All these drawbacks had to be recovered through a mutual effort, which took place after 1960 and especially in the mid-decade, fully taking advantage of a certain conjuncture of Romania's political relations with the West and a certain course of its foreign policy intentions. Thus, reciprocal visits of theologians were resumed, and doctrinal discussions on distant scenarios of union became constant. In this context, a Romanian parish was established in London, with Father Vintilă Popescu, a close associate of Patriarch Justinian, as parish priest.

Milton G. Lehrer: Comunismul, Holocaustul și America
Milton G. Lehrer: Communism, the Holocaust, and America

Silviu MOLDOVAN

Născut în statul New York, în 1906 și decedat în București, în 1969, avocatul și gazetarul evreu Milton G. Lehrer este, astăzi, cunoscut prin prisma volumului *Ardealul, pământ românesc (Problema Ardealului văzută de un american)* pe care l-a publicat în anul 1944, cu intenția de a sprijini, astfel, cauza României la viitoarea conferință de pace. Biografia autorului este, însă, extrem de puțin cunoscută astăzi, pe lângă titlul cărții sus-menționate fiind de notorietate și calitatea sa de corespondent la București al publicației „La Tribune de Nations”. Descoperirea, în Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, a voluminosului dosar de urmărire informativă al acestuia (I 552928, cu 4 volume) ne oferă însă mult mai multe informații, inedite. Legăturile gazetarului de origine evreiască cu Partidul Național Țărănesc, simpatia lui declarată pentru Iuliu Maniu și chiar volumul dedicat caracterului românesc al Transilvaniei, ca și activitatea sionistă desfășurată în primii ani postbelici, l-au adus în atenția organelor represive ale regimului comunist, fapt care a generat o serie de momente dramatice, inclusiv pericolul iminent al arestării, chiar în noaptea Anului Nou 1958-1959. În ciuda liberalizării politice din anii `60, lui Milton Lehrer i-au fost interceptate convorbirile telefonice și cele de la domiciliu, până în momentul decesului. Dosarul ne oferă, de asemenea, date interesante despre persecutarea minorității evreiești, în perioada 1938-1944, despre războiul israelo-arab din 1967 și despre relațiile României cu Statele Unite ale Americii.

Born in the state of New York in 1906 and deceased in Bucharest in 1969, the Jewish lawyer and journalist Milton G. Lehrer is today best known for his book Transylvania, Romanian Land (The Problem of Transylvania Seen by an American), which he published in 1944 with the intent of supporting Romania's cause at the future peace conference. However, the author's biography is little known today, aside from the title of the aforementioned book, and his role as the Bucharest correspondent for the publication La Tribune de Nations. The discovery of his large surveillance file (I 552928, containing 4 volumes) in the archives of the National Council for the Study of the Securitate Archives offers us many new and unique pieces of information. Lehrer's connections with the National Peasant Party, his declared sympathy for Iuliu Maniu, and even his book dedicated to the Romanian character of Transylvania, as well as his Zionist activities in the early postwar years, brought him to the attention of the communist regime's repressive organs, leading to a series of dramatic moments, including the imminent threat of arrest on New Year's Eve 1958-1959. Despite

the political liberalization of the 1960s, Milton Lehrer's telephone and home conversations were monitored until his death. The file also provides interesting data on the persecution of the Jewish minority during the period of 1938-1944, the Arab-Israeli war of 1967, and Romania's relations with the United States.

**Percepția problemei Germane și implicarea României în apropierea
dintre RFG și RDG la sfârșitul Anilor '60 și începutul Anilor '70**

***The Perception of the German Question and Romania's Involvement in the Rapprochement
between the FRG and the GDR at the End of the 1960s and the Beginning of the 1970s***

Valeriu-Bogdan PREDA

În contextul complex al începutului anilor 1970, percepția autorităților române asupra "problemei germane" și apropierea dintre Republica Federală Germania (RFG) și Republica Democrată Germană (RDG) reflectau interesele geopolitice și economice ale României. Această comunicare examinează cum Bucureștiul a abordat problema germană și modul în care s-a implicat în procesul de normalizare a relațiilor dintre cele două state germane. Autoritățile române au văzut în apropierea dintre RFG și RDG o oportunitate de a-și consolida relațiile cu statele occidentale, în special cu RFG, în timp ce încercau să mențină un echilibru față de influența sovietică. În același timp, România și-a asumat un rol de mediator, promovând dialogul și cooperarea regională, în concordanță cu obiectivele sale de a-și afirma independența și suveranitatea pe scena internațională. Percepția și implicarea României în această problemă au fost marcate de o combinație de speranță și prudență, reflectând atât oportunitățile economice, cât și riscurile politice. Studiul oferă o perspectivă asupra modului în care Bucureștiul a navigat între interesele sale naționale și constrângerile geopolitice, contribuind astfel la o mai bună înțelegere a dinamicilor politice din Europa Războiului Rece.

In the complex context of the early 1970s, the perception of the "German question" by the Romanian authorities and the rapprochement between the Federal Republic of Germany (FRG) and the German Democratic Republic (GDR) reflected Romania's geopolitical and economic interests. This study examines how Bucharest approached the German question and how it became involved in the process of normalizing relations between the two German states. Romanian authorities saw the rapprochement between the FRG and the GDR as an opportunity to strengthen their relations with Western states, particularly with the FRG, while attempting to maintain a balance against Soviet influence. At the same time, Romania assumed the role of mediator, promoting dialogue and regional cooperation, in line with its objectives of asserting independence and sovereignty on the international stage. Romania's perception and involvement in this issue were marked by a combination of hope and caution, reflecting both economic opportunities and political risks. The study provides insight into how Bucharest navigated its national interests and geopolitical constraints, contributing to a better understanding of the political dynamics in Cold War Europe.

Adopția internațională în România Comunistă
International Adoption in Communist Romania

Luciana JINGA

Prezentarea de față constă într-o analiză a fenomenului adopției internaționale, cu România ca stat donator, în timpul regimului lui Nicolae Ceaușescu. După decembrie 1989, pentru întreaga comunitate internațională, regimul comunist românesc a fost asociat cu imaginea copiilor lăsați să moară în propria murdărie, precum și campaniile umanitare transnaționale care au intervenit în favoarea acestora. În prima parte a prezentării mă voi opri asupra fenomenului instituționalizării minorilor, între consecința a politicii pronataliste comuniste și biopolitică. În continuare voi prezenta politica generală a regimului comunist românesc față de adopția internațională, posibile teorii care explică această practică, insistând asupra țărilor de destinație preferate și existența unor rețele formale și informale. În ultima mă voi opri asupra copiilor dați spre adopție internațională și familiile biologice din care proveneau: cum ajungeau acești copii să fie luați în evidență ca potențiali candidați pentru adopția internațională, din ce medii socio-profesionale provenea familia biologică, cine se poate vorbi despre adopții forțate în timpul regimului comunist? Nu în ultimul rând voi arăta cum interzicerea adopției internaționale în România este o consecință directă a practicilor ilicite moștenite din comunism

The topic of my presentation is a general overview on the international adoption in communist Romania during Nicolae Ceausescu's regime. After December 1989, for the entire international community, the image of the Romanian communist regime was mostly associated with the image of dirty orphans lying in their own excrement and the public international campaigns that were demanding help for these children. In this paper I will insist in a first time on child abandonment as direct consequence of Ceausescu's pronatalist politics and example of population engineering in general. I will farther present the general policy of the Romanian communist regime towards international adoption, possible theories that explain this practice, insisting on the preferred countries of destination and the existence of formal and informal networks for international adoption. I also look into the general characteristics of the children adopted abroad: who chose them and why, what is the socio-economic background of the biological families, can we talk about forced international adoptions during the communist regime? Last, I explain how the adoption ban in Romania is a direct consequence of illicit practices inherited from communism and carried on by former communist activist and Securitate officers.

Noul Mecanism Economic și „creșterea pauperizantă” a României în anii '80
The New Economic Mechanism and the "Impoverishing Growth" of Romania in the 1980s

Cosmin POPA

Noul Mecanism Economic (NME), un set de legi și regulamente adoptate de regimul Ceaușescu la sfârșitul anului 1977, a fost întâi de toate o modalitate de a transfera asupra populației costurile crizei economice pe care o traversa economia planificată. Plecând de la premisa proprietății colective asupra „mijloacelor de producție”, NME transfera

responsabilitatea și mai ales efectele economice ale funcționării industriei românești asupra comunităților în care aceste funcționau, în același timp, lipsind managerii întreprinderilor de orice urmă de autonomie decizională. Scopul acestuia a fost forțarea exporturilor industriale românești și reducerea consumului intern, inclusiv a celui industrial, în vederea echilibrării balanței de plăți externe. În condițiile unui echilibru bugetar profund afectat de deciziile economice ale regimului, o astfel de politică de austeritate, a dus la regresul tehnologic rapid al economiei românești și la o scădere dramatică a nivelului de trai. Conceput inițial ca o politică de austeritate cu aplicabilitate limitată, NME s-a transformat rapid, odată cu primele rezultate pozitive de echilibrare a balanței externe de plăți, într-o politică economică de termen lung a regimului. În condițiile unei presiuni propagandistice continue și ale existenței unui aparat de represiune foarte dezvoltat, regimul își permitea să ignore efectele sociale ale politicii sale. În paralel, efectele macroeconomice pozitive ale reducerii consumului intern, au fost anulate de o serie de măsuri vizând creșterea extensivă a industriei și forțarea exporturilor. Rezultatul l-a reprezentat creșterea industrială prin pauperizarea societății și de-tehnologizarea bazei industriale românești, fapt care a făcut ca criza economică românească a anilor '80 să capete proporții și forme care o diferențiază radical de cele din celelalte țări comuniste.

The New Economic Mechanism (NME) was a series of legislative and regulatory instruments adopted by the Ceaușescu regime towards the end of 1977. Primarily, the NME served the function of transferring the burden of the economic crisis that the planned economy was experiencing to the general population. Based on collective ownership of the 'means of production', the NME transferred responsibility and particularly the economic consequences of the operation and performance of Romanian industry to the communities in which these were situated. This was accompanied by the stripping of the managers of the enterprises of any semblance of decision-making autonomy. The objective was to stimulate Romanian industrial exports and reduce domestic consumption, including industrial consumption, to achieve a balance of external payments. In the context of a severely impacted budgetary balance because of the regime's economic decisions, the implementation of such an austere policy resulted in a swift technological regression of the Romanian economy and a considerable decline in the standard of living. Initially conceptualized as an austerity policy with constrained applicability, the NME rapidly evolved, following the emergence of favorable outcomes associated with external balance of payments equilibrium, into a sustained economic strategy of the regime. In the context of persistent propaganda pressure and the presence of a sophisticated repression apparatus, the regime was able to disregard the social consequences of its policy. Concurrently, the favorable macroeconomic consequences of the reduction in domestic consumption were nullified by a series of policies designed to facilitate the expansion of industry and the promotion of exports. This resulted in industrial growth through the impoverishment of society and the de-technologicalisation of the Romanian industrial base, a phenomenon that rendered the Romanian economic crisis of the 1980s markedly distinct from those of other communist countries.

**Impresii privind realitățile turismului socialist de pe litoralul românesc al Mării Negre,
reflectate de documentele păstrate în arhiva Securității**
*Impressions regarding the realities of socialist tourism on the Romanian Black Sea coast, as
they are reflected in documents preserved in the Securitate archive*

Delia Roxana CORNEA

Studiul continuă o cercetare anterioară privind contradicțiile existente între propaganda oficială cu privire la dezvoltarea turismului socialist în stațiunile litorale ale Mării Negre și realitățile expuse de impresiile de vacanță ale turiștilor români sau străini. Informațiile, culese de lucrătorii Inspectoratului Județean Constanța, au fost trimise Centrului de Informatică-Documentare al Ministerului de Interne, fiind transpuse și sintetizate pe diferite problematice. Informațiile nu erau culese doar din rândul turiștilor, ci și din cadrul lucrătorilor în diferitele unități de cazare și deservire a populației, unele dintre ele analizând la rece și din interior adevărate probleme ale turismului socialist, considerat de forurile de conducere industria fără fum.

The present study continues an earlier research about the contradictions between the official propaganda on the development of socialist tourism in the Black Sea coastal resorts and the realities exposed by the vacation impressions of Romanian and foreign tourists. The information, collected by the workers of the Constanța County Inspectorate, was sent to the Informatics and Documentation Center of the Ministry of the Interior, being transposed and synthesized on different issues. The information was collected not only from tourists, but also from the workers from various accommodation and service establishments, some of them analyzing objectively, from within, the real problems of socialist tourism, considered by the ruling authorities as a smokeless industry.

Memoria comunismului românesc. De la „politica amneziei” la nostalgie
The memory of Romanian Communism. From the „politics of amnesia” to nostalgia

Mioara ANTON

La 35 de ani de la căderea regimului comunist, societatea românească are față de trecutul comunist o atitudine ambivalentă și contradictorie. În cazul românesc, raportarea la trecutul comunist și disputele asupra moștenirii acestuia au fost problematice și au creat numeroase clivaje în societatea post-decembristă. Anii de tranziție, instabilitatea politică, dar mai ales eșecul politicilor educaționale, au alimentat nostalgia pentru comunism. Cu toate acestea, substratul unui astfel de fenomen nu trebuie interpretat doar din perspectiva dezamăgirilor politice și economice prin care a trecut societatea românească în ultimii 35 de ani, ci și ca un eșec al politicilor educaționale, de memorializare a trecutului comunist și de formare a unei conștiințe istorice adecvate. „Înainte era mai bine” face parte dintr-o memorie selectivă care sugerează nostalgia pentru o stabilitate economică și socială fără conotații ideologice. Pentru mulți români „comunismul a fost o idee bună” pentru că le-a influențat pozitiv existența, în timp ce libertatea mult dorită a fost asociată cu haosul și instabilitatea.

At 35 years after the fall of the communist regime, Romanian society has towards its past an ambivalent and contradictory attitude: on the one hand it brings a constant effort to manage social memory, whilst on the other hand it is „haunted“ by nostalgia for communism. In the Romanian case, the relationship to the communist past and arguments over its legacy have been problematic and created numerous controversies since December 1989. The years of transition, political instability but mainly the failure of the educational policies fed the nostalgia for communism. However, the substratum of such a phenomenon must not be interpreted only from the perspective of the political and economic disappointments which Romanian society has experienced in the last 30 years, but also as a failure of the educational policies of memorialising the communist past and shaping an adequate historical consciousness. „Before it was better“ is a part of a selective memory which suggests nostalgia for an economic and social stability without ideological connotations. For many Romanians ‘communism was a good idea’ because it had positively influenced their existence, while now the much-desired freedom was associated with chaos and instability.

Revalorizarea totalitarismelor în România postcomunistă. Eroii și sfinții
The Revalorization of Totalitarianisms in Post-Communist Romania: Heroes and Saints

Sorin BOCANCEA

În secolul XX, istoria României a înregistrat două regimuri totalitare: cel legionar și cel comunist. Ambele au propus crearea unui om nou, fie de inspirație biblică, fie de inspirație marxist-leninistă. Crearea acestui produs politico-ideologic presupunea tocmai anularea individului în favoarea unei victorii a societății împotriva naturii corupte a acestuia. Și legionarismul, și comunismul au avut ca metodă de lucru crima. Odată ce a învins comunismul, legionarii, ce și-au trăit „sfânta tinerețe” pentru a face „o Românie ca soarele sfânt de pe cer”, fie au fost transferați în Partidul Comunist, fie au fost reprimăți în închisori, pentru că alți eroi ridicau România „pe cele mai înalte culmi de dezvoltare și progres”. Căderea comunismului a adus cu sine o reevaluare a călăilor legionari, prezentați ca „sfinți ai închisorilor”, unii dintre ei fiind canonizați de moștenitoarea ideologică a legionarismului: Biserica Ortodoxă Română. Și călăii comuniști sunt fost revalorizați, apărând o sumedenie de mituri cu privire la regimul comunist și la liderii lui precum și monumente ale eroilor de pe „frontul nevăzut” al apărării patriei, adică ale securiștilor. Necunoașterea acestor regimuri face ca aceste revalorizări să prindă la un public îngrijorător de mare.

In the 20th century, Romania’s history witnessed two totalitarian regimes: the legionary and the communist. Both proposed the creation of a new man, either biblically inspired or Marxist-Leninist. The creation of this political-ideological product presupposed precisely the annulment of the individual in favor of a victory of society against his corrupt nature. Both legionarianism and communism had murder as their working method. Once communism was defeated, the legionaries who had lived their “holy youth” to make “a Romania like the holy sun in the sky” were either transferred to the Communist Party or repressed in prisons, because other heroes were raising Romania “to the highest heights of development and progress”. The fall of communism brought with it a re-evaluation of the legionary executioners, presented as “saints of the prisons”, some of whom were canonized by the ideological heir of legionarianism: the Romanian Orthodox Church. The communist executioners have also been revalorized, defending a plethora of myths about the communist regime

and its leaders as well as monuments to the heroes of the "invisible front" of the homeland's defense, i.e. the Securitate. The lack of knowledge of these regimes means that these revalorizations appeal to a worryingly large public.

Canonizarea noilor sfinți ortodocși români între formalitate și documentare
Canonization of the new Romanian Orthodox saints, between formality and documentation

Adrian Nicolae PETCU

Una din provocările societății românești post-decembriste, chiar după 30 de ani, este reprezentată de cunoașterea și asumarea trecutului recent, mai ales de către cultele care au cunoscut persecuția ateistă și au încercat obținerea unui *modus vivendi* cu regimul comunist. Cum era firesc, cultele au încercat evidențierea eroilor din această perioadă, care în limbaj bisericesc înseamnă sfinți și care presupune urmarea unei întregi proceduri numită *canonizare*. Așa s-a întâmplat în cazul Bisericii Romano și Greco-catolice, pentru ca în cele din urmă Biserica Ortodoxă Română să treacă la o serie de canonizări și care astăzi sunt disputate mai ales pe dimensiune ideologică. Cum s-au derulat aceste canonizări și de ce sunt controversate, vom încerca să explicăm în comunicarea cu titlul „Canonizarea noilor sfinți ortodocși români, între formalitate și documentare”.

One of the challenges of the post-December Romanian society, even after 30 years, is represented by the knowledge and assumption of the recent past, especially by the cults that knew the atheistic persecution and tried to obtain a modus vivendi with the communist regime. As was natural, the cults tried to highlight the heroes of this period, which in church language means saints and which involves following a whole procedure called canonization. This is what happened in the case of the Roman and Greek Catholic Churches, so that finally the Romanian Orthodox Church moved to a series of canonizations, which today are disputed mainly on the ideological dimension. How these canonizations took place and why they are controversial, we will try to explain in the communication with the title "Canonization of the new Romanian Orthodox saints, between formality and documentation".

Panel 4

**MINORITĂȚILE DIN ROMÂNIA:
DIRECȚII, SURSE ȘI METODE NOI DE CERCETARE**

**MINORITIES IN ROMANIA:
DIRECTIONS, SOURCES AND NEW RESEARCH METHODS**

**„Problema ucraineană” în documente ale Direcției Poliției și Siguranței Generale
în perioada interbelică**
*“The Ukrainian problem” in Documents of the Directorate of Police and General
Security during the Interwar Period*

Florin STAN

În perioada interbelică, în cadrul activității DPSG erau urmărite prin inspectoratele generale de siguranță mai multe probleme, între care, la categoria „chestiunilor politice”, se regăsea și „propaganda ucraineană”. Consultând documente inedite păstrate în Arhiva Diplomatică a MAE, am urmărit sintetizarea celor mai importante date cu privire la „situația mișcării ucrainene și bolșevice din Galiția orientală”, personalități ale mișcării naționale ucrainene, aspecte ale integrării Bucovinei în granițele României după 1918, politica autorităților române față de minoritatea etnică ucraineană etc.

In the interwar period, within the DPGS activity, several problems were followed up by the general safety inspectorates, among which, in the category of “political issues”, there was also “Ukrainian propaganda”. By consulting new documents kept in the Diplomatic Archive of the Ministry of Foreign Affairs, we sought to synthesize the most important data regarding the “situation of the Ukrainian and Bolshevik movement in Eastern Galicia”, personalities of the Ukrainian national movement, aspects of Bucovina’s integration into Romania’s borders after 1918, the policy of the authorities Romanians against the Ukrainian ethnic minority etc.

Presa minorităților dobrogene în perioada interbelică. Direcții de cercetare
Dobrujan Minorities Press in the Interwar Period. Lines of Research

Corina-Mihaela APOSTOLEANU

Presa dobrogeană interbelică se remarcă printr-o varietate de curente și tendințe și urmează evoluția domeniului la nivel național. Într-un ținut definit prin multiculturalism, devine firească apariția unor publicații în limba minorităților, care, exprimându-se, în limba maternă, își fac cunoscute valorile, tradițiile, matricea de gândire, modelele culturale. Fie că este vorba despre turci, tătari, bulgari, evrei, german etc, presa minorităților devine un instrument de cercetare foarte important pentru dezvoltarea culturală a ținutului dintre

Dunăre și Mare, cât și pentru înțelegerea din perspective diferite a perioadei istorice aflate în discuție. Studiul publicațiilor editate de minorități arată că între colaboratori se aflau și români, astfel că schimburile culturale se realizau în mod firesc.

The interwar Dobrujan press stands out through a variety of trends and tendencies and it follows the evolution in the field at the national level. In a region defined by multiculturalism, it is natural to have publications in the languages of the minorities, who, expressing themselves in their native language, emphasize their values, traditions, way of thinking and cultural models. Either we speak about Turks, Tartars, Bulgarians, Jews, Germans, etc, the press of minorities is a very important instrument of research for the cultural development of the territory between the Black Sea and the Danube and it allows us understand this historical period from various perspectives. By studying the publications edited by minorities, we see they had also Romanian contributors, therefore cultural changes were obvious.

**Naționalismul tătar crimeean transnațional
în perioada celui de-al Doilea Război Mondial**
The Crimean Tatar Transborder Nationalism during World War II

**Filiz Tutku AYDIN, Metin OMER,
Edige Burak ATMACA**

Mișcarea Națională Tătară Crimeeană a funcționat la nivel transnațional, dar avea baze importante în România, Turcia și Polonia. Această mișcare a avut ca obiectiv eliberarea Crimeei și stabilirea suveranității tătarilor în Crimeea, în perioada interbelică. Acest studiu examinează modul în care Mișcarea Națională Tătară Crimeeană s-a transformat în perioada celui de-al Doilea Război Mondial. O nouă speranță pentru suveranitatea tătarilor crimeeni a apărut în Crimeea în timpul celui de-al Doilea Război Mondial din cauza noului context geopolitic. Cum au navigat tătarii din Crimeea relațiile diplomatice cu diferite state gazdă pentru a proteja interesul național și bunăstarea poporului lor atunci când Marile Puteri erau în conflict? Această lucrare va examina influența migrațiilor forțate în timpul războiului asupra mișcării naționale. De asemenea, va investiga organizațiile și publicațiile care au condus mișcarea în această epocă și relațiile lor transnaționale. Analiza se va baza pe documente de arhivă, surse orale și secundare. Investigația sugerează că tătarii crimeeni au putut să-și reinventeze mișcarea națională și să-și protejeze identitatea națională datorită rețelelor și capitalului social anterioare, precum și organizațiilor politice transnaționale care au fost fondate și consolidate în epoca interbelică. Milli Fırka a fost reînviat și și-a afirmat suveranitatea în Crimeea. Grupurile naționaliste au reapărut în Crimeea și forțele émigré au căutat să se conecteze cu ele. În timp ce mișcările din România, Polonia și Crimeea au fost suprimate odată cu apariția forțelor comuniste, migrațiile forțate și pacea relativă au făcut ca Turcia să devină baza mișcării émigré în perioada ulterioară și după cel de-al Doilea Război Mondial. Cu toate acestea, cel de-al Doilea Război Mondial s-a încheiat cu un regres semnificativ pentru toți tătarii din Crimeea, deoarece comunitatea lor mamă a fost deportată forțat din Crimeea la 18 mai 1944, iar peninsula a fost total de-tatarizată sub conducerea guvernului sovietic.

Crimean Tatar National Movement operated transnationally but had significant bases in Romania, Turkey, and Poland. This movement aspired to the liberation of Crimea and the establishment of Crimean Tatar sovereignty during the interwar period. This study examines how the Crimean Tatar National Movement changed in the WWII era. New hope for Crimean Tatar sovereignty emerged in Crimea during WWII because of the new geopolitical environment. How did Crimean Tatars navigate the diplomatic relations with various host-states to protect the national interest and well-being of their people when great powers warred? This paper will examine the influence of forced migrations during the war on the national movement. It will also investigate the organizations and publications that led the movement in this era and their transnational relations. The analysis will be based on archival, oral, and secondary sources. The findings suggests that the Crimean Tatars were able to re-invent their national movement and protect their national identity due to previous networks and social capital, as well as transnational political organizations that were founded and strengthened in the interwar era. The Milli Firka was revived and asserted sovereignty in Crimea. Nationalist groups re-emerged in Crimea and émigré movement sought to connect with them. While the movements in Romania, Poland, and Crimea were suppressed with the advent of communist forces, forced migrations and relative peace caused Turkey to become the base of the émigré movement in the later period and aftermath of WWII. Nevertheless, the Second World War concluded with a significant setback for all Crimean Tatars, as their parent community were forcibly deported from Crimea on May 18, 1944, and Crimea was totally de-Tatarized at the direction of the Soviet government.

**Reprezentarea informală a intereselor minoritare în a doua parte a epocii
Ceaușescu. Cazul maghiarilor**
*Informal Minority Representation in the Second Half of the Ceaușescu Era.
The case of Hungarians*

Ágnes KISS

Pentru a compensa deficiențele sistemului instituțional formal, în România anilor 1970 s-a dezvoltat o ordine informală pentru reprezentarea intereselor minorităților. Cercetarea de față își propune să caracterizeze acest model de reprezentare informală, detaliind componentele și funcționarea sa, precum normele informale de implicare publică, relațiile și rețelele informale, comunicarea între lideri și membrii comunității și procesele decizionale. Întrucât cercetarea se axează pe funcționarea unei instituții informale, analiza se concentrează asupra indivizilor, opiniile acestora, activitățile cotidiene și atitudinile exprimate în situații critice. Sursa principală de cercetare o reprezintă dosarele de Securitate ale lui Géza Domokos (1928-2007), o figură centrală a vieții culturale maghiare și a reprezentării intereselor minorităților în ultima parte a epocii Ceaușescu.

To compensate for the shortcomings of the formal institutional system, an informal order for minority representation was developed in Romania during the 1970s. This paper aims to characterize this model of informal representation, detailing its components and operations, such as informal norms of public engagement, networks and networking, communication between leaders and members, and decision-making processes. Since the research focuses on informal representation rather than the functioning of a formal institution, the analysis centers on individuals, their opinions, everyday

activities, and attitudes expressed in critical situations. The primary source for this study is the Securitate files of Géza Domokos (1928–2007), a pivotal figure in Hungarian cultural life and minority interest representation during the latter part of the Ceaușescu era.

„Era și timpul ca o astfel de memorie lingvistică să fie creată”.

Limbă și identitate în rândul armenilor transilvăneni

“It was necessary for such a linguistic memory to be created”.

Language and Identity Among Transylvanian Armenians.

Ilka VERESS

Populația armeană din România, ca o categorie etno-politică, reprezintă o populație cu număr redus, ale cărei subgrupuri regionale se caracterizează prin legături diferite cu patria-mamă, prin trăsături culturale specifice și, în consecință, variații identitare diverse. Prezentarea explorează relația dintre limbă și identitate etnică în cazul armenilor din Transilvania, în special în cadrul comunității din Gheorgheni. Pe de o parte, își propune să contureze cadrul istoric și instituțional al procesului schimbării lingvistice a comunității pe baza surselor bisericești și a memoriei colective păstrate, iar pe de altă parte, încearcă să răspundă la întrebarea privind rolul atașamentelor lingvistice în procesele de disimulare care s-au intensificat în deceniile de după schimbarea regimului.

The Armenian population in Romania, as an ethno-political category, represents a small population whose regional sub-groups are characterized by different links with the motherland, specific cultural features and, consequently, diverse identity variations. The presentation explores the relationship between language and ethnic identity in the case of Transylvanian Armenians, in particular within the community of Gheorgheni. On the one hand, it aims to outline the historical and institutional framework of the process of linguistic change in the community on the basis of church sources and preserved collective memory, and on the other hand, it attempts to answer the question of the role of linguistic attachments in the processes of dissimilation that intensified in the decades after the regime change.

Începuturile activismului civic la romii din România comunistă

The Beginning of Roma Civic Activism in Communist Romania

Manuela MARIN

Lucrarea analizează originile activismului romilor din perioada comunistă din România. Ea concentrează pe eforturile a doi lideri romi, Ion Cioabă și sociologul Nicolae Gheorghe, care au lucrat împreună pentru a asigura recunoașterea oficială a romilor ca minoritate națională la sfârșitul anilor 1970 și începutul anilor 1980. Această recunoaștere echivala cu emanciparea lor civică, iar cei doi activiști romi au considerat-o primul pas în promovarea integrării și acceptării romilor în societatea românească. Prezentarea este împărțită în trei părți principale. Prima parte analizează politicile statului comunist român

privind romii, concluzionând că autoritățile au optat pentru asimilare ca soluție pentru rezolvarea așa-numitei „probleme a țiganilor”. A doua parte oferă scurte biografii ale celor doi lideri romi și modul în care ei au ajuns să lucreze împreună pe problema emancipării romilor. În cele din urmă, lucrarea examinează conținutul propunerilor și acțiunilor lor pentru a asigura recunoașterea oficială a romilor ca minoritate națională.

The paper delves into the origins of Roma activism during the communist era in Romania. It focuses on the collaborative endeavours of two Roma leaders, Ion Cioabă, and the sociologist Nicolae Gheorghe, who worked together to secure official recognition of the Roma as a national minority during the late 1970s and early 1980s. This recognition equalled emancipation, and the two Roma activists considered it the first step in fostering the Romani people's integration and acceptance into Romanian society. The presentation is divided into three main parts. The first part analyses the Romanian communist state's policies for dealing with the "Roma problem", concluding that the authorities opted for assimilation as the solution to solve the so-called "Gypsy problem". The second part considers the short biographies of the two Roma leaders and how they came to work together on the issue of Romani emancipation. Finally, the paper examines the content of their proposals and actions to ensure the official recognition of Roma as a national minority.

Filmul documentar în România: Valea Plângerii (2013) – o privire din interior
Documentary filmmaking in Romania: Valley of Sighs (2013) – an inside view

Iulia Elena HOSSU

Istoria filmului documentar în România nu este una fericită. Lipsa unui cadru instituțional care să sprijine antropologii interesați de realizarea filmelor documentare și lipsa de interes pentru acest domeniu din partea lumii academice sunt doar două dintre principalele provocări. Ca realizator de documentare în România, trebuie să accepți un loc marginal în lumea academică. Niciun institut de cercetare în științele sociale din România nu a pus pe agenda sa crearea unei linii de cercetare în domeniul filmului documentar, validând astfel formal și instituțional importanța filmului documentar pentru cercetarea socială. Crearea cadrului instituțional necesar dezvoltării noilor generații de realizatori de film documentar ar trebui să fie o prioritate. Producția și post-producția unui film documentar în România este o aventură care și astăzi pare posibilă doar ca parte a unor proiecte de cercetare mai ample care includ documentarul ca produs adiacent.

Inspirată de articolul lui Howard Morphy (2012) și pornind de la propria experiență în domeniul antropologiei și vizualului, cu un focus pe documentarul Valea Plângerii (2013), cercetătoarea propune în această prezentare o radiografie a situației actuale a antropologiei vizuale în România. Fundalul acestei discuții este o analiză a modului în care antropologii vizuali se poziționează în procesul de realizare a filmului documentar în România.

The history of documentary film in Romania has not been a happy one. The lack of an institutional framework that would support anthropologists interested in developing documentaries and the lack of interest in this field from the academic world are just two of the main challenges. As a documentary filmmaker in Romania, you usually have to accept a marginal and minor place in the academic world. Not a single Romanian social science research institute has put on its agenda the

creation of a line of research in the field of documentary film, thus formally and institutionally validating the importance of documentary film for social research. The creation of the institutional framework necessary for the development of new generations of documentary filmmakers should be a priority. The production and post-production of a documentary film in Romania is an adventure that even today seems possible only as part of broader research projects that include it as an adjacent product.

Inspired by Howard Morphy's article (2012), and starting from her own experience in the field of anthropology and visuals, and focusing on the documentary *Valley of Sighs* (2013), the researcher proposes in this presentation a radiography of the current situation of visual anthropology in Romania. The background of this discussion is an analysis of how visual anthropologists position themselves in the process of documentary filmmaking in Romania.

Religia ca putere "soft", în politica Turciei față de comunitățile înrudite.

O abordare comparativă a comunităților musulmane din Kosovo și Dobrogea (România)

Religion as "soft" power in Turkey's kin state policy.

A comparative approach to Muslim communities in Kosovo and Dobrogea (Romania)

Adriana CUPCEA

Studiul analizează rolul religiei în politica Turciei de stat înrudit în cazul musulmanilor din Kosovo și al turcilor și tătarilor din regiunea Dobrogei. Mai exact, concentrându-se pe activitatea instituțiilor statale turce, Diyanet și TİKA, capitolul investighează modul în care Turcia acumulează putere soft de tip religios, în Kosovo și în regiunea Dobrogea, din poziția sa de stat înrudit, pentru a consolida comunitățile musulmane din aceste state și modul în care politicile sale religioase de stat înrudit influențează și modelează comunitățile la nivel local. Capitolul analizează, de asemenea, în ce măsură Turcia are același scop și același nivel de influență în Kosovo, și în România. Abordarea se bazează pe relația triunghiulară a lui Roger Brubaker dintre minoritatea națională, statul național în care trăiește minoritatea și țara-mamă/statul înrudit de care aparține grupul etnic. Acest cadru este completat de un al patrulea element, și anume islamul transnațional, definit de John R. Bowen ca un spațiu public, global, de referință și dezbateră normativă, în care normele și practicile islamului sunt negociate și redefinite dincolo de frontierele naționale. Concluzia este că, într-o serie de manifestări ale vieții publice și religioase a musulmanilor din Kosovo și din Dobrogea (România), activitatea Diyanet și TİKA a produs un potențial de putere *soft* semnificativ pentru Turcia. Analiza identifică, de asemenea, diferențele-cheie dintre modul în care influența și prezența religioasă a Turciei s-au manifestat în cele două țări, precum și obiectivele diferite ale politicii turcești în cele două cazuri, în mare parte datorate elementelor structurale diferite legate de aspecte demografice și componența etnică și religioasă.

The chapter analyses the role of religion in Turkey's kin state policy in the case of Muslims in Kosovo and of the Turkish and Tatar communities in the Dobruja region of Romania. More specifically, by focusing on the work of Turkish state institutions Diyanet and TİKA, the chapter investigates how Turkey accumulates religious soft power potential in Kosovo and the Dobruja region, by using its kin-state position to strengthen the Muslim communities in these states and how its kin-

state religious policies are influencing and shaping the communities at the local level. The chapter also analyses the extent to which Turkey has the same purpose and the same level of influence in both Kosovo and Romania. The approach draws on Roger Brubaker's triangular relationship of the national minority, the nation state in which the minority lives, and the homeland to which the ethnic group belongs. This framework is complemented by an additional fourth element, which is the transnational Islam, defined by John R. Bowen as a public, global space for reference and normative debate, where the norms and practices of Islam are negotiated and redefined beyond national borders. The chapter finds that in a number of manifestations of public and religious life of Muslims in Kosovo and the Dobruja region the activity of Diyanet and TIKA has produced significant soft power potential for Turkey. The analysis also identifies the key differences between the way religious influence and presence of Turkey manifested itself in the two countries as well as the different goals of Turkish policy in the two cases, largely due to the different structural elements pertaining to issues of demography and ethnic and religious make up.

**SECȚIUNEA
CONSERVARE-RESTAURARE ȘI MUZEOGRAFIE.
EVOLUȚII ȘI TENDINȚE ACTUALE**

**SECTION
CONSERVATION-RESTORATION AND MUSEOGRAPHY
CURRENT DEVELOPMENTS AND TRENDS**

Masă rotundă organizată în cadrul Sesiunii Științifice Internaționale Pontica '57 și în cadrul
Proiectului AFCN P0105/02.02.2024

„Reverberații culturale actuale: patrimoniul tomitan între trecut și viitor”

*Round table organized within the International Scientific Session Pontica'57 and within the AFCN
project P0105/02.02.2024,*

'Current Cultural Reverberations: Tomitan Heritage Between Past and Future'

**Panel 1
CONSERVARE ȘI VALORIFICARE MUZEOGRAFICĂ
CONSERVATION AND MUSEOGRAPHIC VALORISATION**

Conservarea curativă și efectele degradărilor fizice, chimice și biologice.

Câteva studii de caz

*Curative Conservation and the Effects of Physical, Chemical and Biological Degradation.
Some Case Studies*

Carmen BĂLTEANU

Am ales pentru această prezentare trei icoane pe lemn realizate la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, din biserica din Radovan, județul Dolj. Rolul conservării curative va fi analizat prin intermediul studiului de caz care cuprinde metodologia aplicată acestor icoane. Pentru exemplificarea efectelor cauzate de degradările fizice, chimice și biologice am ales și iconostasele bisericilor de lemn din Vidimirești, Gornovița și Pistrița, județul Mehedinți. Icoanele care compun aceste iconostase sunt realizate la începutul secolului al XIX-lea. Compozițiile icoanelor sunt simetrice, concepute cu claritate și ritm. Evidențierea formelor, în special la icoanele împărătești, prin contururi în tuș și prin redarea umbrelor prin hașurare potențează discursul narativ și pictural al zugravilor acestor icoane.

For this presentation, I have chosen three wood icons made between the end of the 18th Century and the beginning of the 19th Century, which were found in Radovan church, Dolj County. The role of curative conservation will be analyzed through a case study which elaborates upon the methodology used for these icons. To illustrate the effects of physical, chemical and biological degradation, I have chosen also the iconostases of the wooden churches from Vidimirești, Gornovița and Pistrița, Mehedinți county. The icons that make up these iconostases were painted at the beginning of the 19th

Century, and they have symmetrical compositions, designed with clarity and rhythm. Shapes are highlighted through ink outlines and crosshatched shadows – especially those of the imperial icons – which emphasize the pictorial and narrative expression of their authors.

Expozițiile muzeale ca mijloace incluzive și de coeziune socială
Museum Exhibitions as Ways of Inclusiveness and Social Cohesion

Iuliana TITOV

Instituția muzeală, prin activitățile sale expoziționale, poate contribui la dezvoltarea atitudinilor pozitive cu privire la diversitatea culturală. Ea își poate aduce aportul la conștientizarea existenței *Celuilalt*, cunoașterea și înțelegerea, toleranța/acceptarea, dar și aprecierea valorilor lui. Colectivul muzeului tulcean a fost și este preocupat, ca prin programele și proiectele organizate, să contribuie la cunoașterea minorităților etnice din zona Dobrogei, convinși fiind că o societate pe care a format-o istoria din grupări etnice diferite, poate conviețui într-o atmosferă de toleranță și armonie, păstrându-și atât identitatea individuală cât și identitatea socială.

The museum institution, through its exhibitional activities, can contribute to the development of positive attitudes regarding cultural diversity. It can bring its contribution to the awareness of the Other's existence, knowledge and understanding, tolerance / acceptance, but also the appreciation of its values. The team of the Tulcea museum was and is concerned, through the organized programs and projects, to contribute to the knowledge of the ethnic minorities from Dobrudja, being convinced that a society formed from different ethnic groups can coexist in an atmosphere of tolerance and harmony, preserving both their individual and social identity.

Muzeul Național al Marinei Române la 55 de ani. Patrimoniul care îi conferă unicitate
Romanian National Naval Museum at 55 years of Age. The Heritage that confers its Unicity

Andreea ATANASIU-CROITORU

Înființat la 29 mai 1969, prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1.127 ca instituție de cultură de importanță națională, Muzeul Național al Marinei Române este instituția căreia încă din prima jumătate a secolului trecut, marinarii români, atât militari, cât și civili, i-au încredințat misiunea înfățișării cât mai fidele a tot ceea ce a fost de-a lungul timpului, și este și acum, esențial în profesia lor. Practic, muzeul și-a dobândit încet-încet menirea de colecționar obiectiv al patrimoniului naval românesc.

Misiunea de teaurizator al valorilor materiale și spirituale, exprimată și prin generozitatea cu care un număr impresionant de obiecte este prezentat publicului vizitator, s-a aflat permanent în legătură strânsă cu o excepțională activitate de cercetare și introducere în circuitul științific a unei arhive de suflet: biografii, memorii, jurnale, relatări, evenimente.

Muzeul Național al Marinei Române a avut mereu ca obiectiv prioritar, inclus în statutul de funcționare al instituției, cercetarea științifică. Numeroase volume de specialitate, studii și articole, rezultat al activității de cercetare, au văzut lumina tiparului în cei 50 de ani de

existență ai muzeului. Majoritatea au pornit ca materiale susținute în cadrul sesiunilor de comunicări naționale sau internaționale, primind în acest fel girul instituțiilor organizatoare și al lumii științifice din care istoria marinei mereu a făcut parte.

Amenajat într-o locație plină de istorie, fost sediu al „Școlii de marină” și al Comandamentului Marinei Române, clădirea muzeului, a cărei piatră de temelie a fost pusă în 1908, avea să își îndeplinească rolul de muzeu al cărui renume și imagine avea să ajungă peste hotare, începând cu anul 1969.

Established on May 29th 1969 through the Decree of the Council of Ministers nr. 1127 as a cultural institution of national importance, the Romanian National Naval Museum is the structure to which Romanian sailors, both civilian and military men, entrusted the mission to illustrate what this profession promotes. In essence, the museum acquired the duty to be a fair collector of Romanian naval heritage.

Through this mission, to treasure the spiritual and material values, and through the huge number of objects exhibited, the museum is always in close contact with a rich research activity for the general public: memoirs, journals, stories and events.

The Romanian National Naval Museum has always had a priority, included in its statute, which is scientific research. Numerous scientific volumes, studies and articles, which were the embodiment of important research, saw the light in the 50 years of activity for the museum. Most of them started as materials presented during scientific conferences, national or international, having received the approval of the organizers and of the scientific world, of which History is an integral part.

Created in a place imbued with history, the former headquarters of the Naval School and of the Naval Staff, the building of the museum was made in 1908 and became the current museum with a very known figure abroad after 1969.

Mine navale istorice în colecțiile Muzeului Național al Marinei Române *Naval Mines in the Collections of the Romanian National Naval Museum*

Dan-Dragoș SICHIGEA

Muzeul Național al Marinei Române deține un patrimoniu tehnic important nu numai prin specificul său, cât și prin povestea pe care o creionează, despre evoluția navigației în spațiul românesc. Din acest punct de vedere geneza Marinei Militare moderne, după Unirea Principatelor Române, s-a realizat concomitent cu o veritabilă revoluție în istoria navigației. Este vorba despre trecerea rapidă de la navele pe corp de lemn la cele de metal, introducerea propulsiei cu aburi și a unor noi sisteme de arme sub apă, adică minele și torpilele. La început, aproximativ până la cumpăna dintre secolele al XIX-lea și al XX-lea, cele două denumiri au fost folosite pentru a indica ambele tipuri de arme, până la apariția și consacrarea torpilei automate.

Marina Română a folosit de-a lungul istoriei ei numeroase tipuri astfel de arme, încă din Războiul de Independență și până în vremurile de astăzi. Prin intermediul colecției de mine vizitatorul realizează o trecere în revistă a evoluției marinei, punctată de principalele momente de afirmare și provocări: cele două războaie mondiale, care au arătat importanța acestei arme.

The Romanian National Naval Museum holds an important technical heritage which is significant not only for its specificity but also thanks to the larger picture it sketches about the evolution of the navigation in the Romanian space. From this standpoint the genesis of the modern Romanian Navy after the Unification of Romanian Principalities was achieved at the same time as a true revolution in the history of sailing. This was the rapid change from wooden ships to metal ones, the prevalence of steam propulsion systems and the emergence of new weapon systems such as torpedoes and mins. At first, until the turn of the 20th century both names were used to indicate the same weapons, until the establishment of the automobile torpedo.

The Romanian Navy used numerous types of underwater weapons, from the earlier models in the Independence War until present times. Through the collection dedicated to underwater weapons our visitors can understand the story of the Navy itself, marked by real watershed moments of challenges and achievement: World War I and World War II.

Bicornurile – elemente de uniformă din patrimoniul Muzeului Național al Marinei Române
Bicorne – Uniform Elements in the Heritage of the Romanian National Naval Museum

Silvia IONIȚĂ

Muzeul Național al Marinei Române are în patrimoniul său o impresionantă colecție de uniforme de marină (peste 55 de ținute complete ale marinei militare și comerciale, dar și numeroase accesorii), care se distinge prin unicitate și frumusețe și care prin diversitatea sa dezvăluie procesul evolutiv al acestora. Un punct de atracție din colecția de uniforme îl reprezintă elementele de coifură, în special bicornurile. Bicornul este un tip de pălărie introdusă în uniformologia armatelor la sfârșitul secolului al XVIII-lea, purtat în general de armatele europene și din America de Nord, cu precădere de către ofițeri de marină. Cel mai faimos ofițer care a purtat bicorn a fost Napoleon Bonaparte, însă nu a fost singurul, foarte mulți generali din perioada sa i-au urmat exemplul. Bicornul a evoluat din tricorn, dar spre deosebire de acesta, în loc de trei vârfuri, avea două. Pălăria avea o coroană rotundă cu partea din față lată și prevăzută cu o cocardă. La începutul secolului al XIX-lea aspectul pălăriei s-a modificat ușor. Ea nu se mai purta lateral, ci în sistemul față-spate. Cocarda era dispusă în partea din dreapta și bicornul a primit denumirea de „pălărie cu cocardă”. El a fost utilizat până la începutul secolului al XX-lea ca pălărie pentru uniforma de paradă de către unele arme, dar în special de marină. Astăzi, bicornul mai este în serviciu pentru anumite uniforme de paradă în Marea Britanie, fiind consemnată purtarea lui și de către membri ai Ordinului Cavaleriei lui Columb și, foarte rar, și în alte părți ale lumii.

În colecția de *Uniforme și accesorii de uniforme* a Muzeului Național al Marinei Române există 15 bicornuri și conform informațiilor pe care le avem din actele de donație ale acestora, acestea sunt originale, unele dintre ele aparținând unor personalități ale istoriei marinei.

The Romanian National Naval Museum has in its heritage an impressive collection of naval uniforms (over 55 complete attires of the Romanian commercial and military navies) with accessories that differentiate them through uniqueness and beauty. Through their diversity we can unravel their evolution. One point of attraction are the headgear elements, especially the bicorne. The bicorne is a type of hat introduced in the uniforms of the navies at the end of the 18th Century, usually used by the Europeans and in North America by the naval officers. The most famous officer to wear this type of hat

was Napoleon Bonaparte but he wasn't the only one. Most of the officers of his age would wear them. The bicorne evolved from the tricorne but it was different, with two edges. The hat had a round crown with the front side had a cocarde. At the end of the 19th Century there were significant changes. It was not worn sideways but in the front-back position. The cocarde was used until the start of the 20th Century as a hat for the dress uniform by some armies, especially in the Navy. Today it is still in service in some attires in the Royal Navy, at the Order of Columbus and in some other navies.

In the collection of uniforms and accessories of the Romanian National Naval Museum there are 15 of such bicornes. According to the information we possess from their donation papers, they are all originals and some of them belong to famous naval officers.

Repere ale patrimoniului muzeal constănțean:
Revalorificarea muzeografică a Tezaurului de sculpturi de la Tomis
Highlights of Constanța's Museum Heritage:
The Museographic Revalorization of the Tomis Sculpture Treasury

Andreea ANDREI, Aurel Constantin MOTOTOLEA

Descoperirea de excepție, în data de 01 aprilie 1962, a Tezaurului de sculpturi, a adus la cunoștința specialiștilor, dar și a publicului larg, un crâmpei din tumultoasa istorie a Dobrogei. În cele peste șase decenii trecute de la acel moment, latura științifică relaționată cu Tezaurul a cunoscut o evoluție spectaculoasă, bibliografia s-a îmbogățit substanțial, zeitățile au fost identificate corect, etc., dar latura muzeografică nu s-au modificat. Cu sprijinul unei finanțări AFCN, se încearcă revalorizarea muzeografică a Tezaurului, prin editarea reactualizată a unui catalog, crearea unui website dedicat, conceperea unui workshop ș.a. Prezenta comunicare prezintă, pe scurt, aceste aspecte.

The exceptional discovery, on April 1st, 1962, of the Sculpture Treasury, brought to the attention of specialists, but also the general public, a cramp from the tumultuous history of Dobrogea. In the more than six decades that have passed since that moment, the scientific side related to the Treasury has experienced a spectacular evolution, the bibliography has been substantially enriched, the deities have been correctly identified, etc., but the museographic side has not changed. With the support of AFCN funding, the museographic revaluation of the Treasury is being attempted, through the updated edition of a catalog, the creation of a dedicated website, the design of a workshop, etc. This communication briefly presents these aspects.

Provocări ale muzeografiei actuale: tratarea perioadei comuniste din istoria noastră recentă prin crearea de colecții și expoziții dedicate.

Pledoarie pentru un muzeu al Canalului Dunăre-Marea Neagră

Challenges of current Museography: dealing with the communist period in our recent History through the creation of dedicated Collections and Exhibitions.

Plea for a Museum of the Danube-Black Sea Canal

Delia Roxana CORNEA

Tratarea anumitor teme din istoria noastră recentă suscită încă numeroase dezbateri și polemici, generate desigur și de subiectivitatea cu care aceste teme istoriografice sunt sau pot fi tratate. Până în anul 2017, în cadrul Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța nu exista o colecție muzeală sau o expoziție legată de evoluția Dobrogei în perioada regimului comunist, adeseori această perioadă fiind considerată „prea cunoscută” sau cu prea multe conotații în prezent. Depășind aceste obstacole provenite, de fapt, din ideea greșită că vizitatorii nu ar fi interesați de o perioadă în care mulți dintre ei au trăit, am pornit în anul 2017 la constituirea colecției de bunuri culturale specifice perioadei comuniste. Dintre aceste bunuri, atrag atenția câteva artefacte de foarte mare valoare, care au și caracter unic, precum efective personale ale unor foști deținuți politici care au muncit la Canalul Dunăre-Marea Neagră sau în coloniile de muncă din Delta Dunării, dar și două bilete pe hârtie de sac, scrise de deținuții politici care au muncit la refacerea Cazinoului în anii 1951-1952. Fenomenul Canalului Dunăre-Marea Neagră trebuie să-și găsească nu doar o tratare specială în istoriografia românească, ci și în muzeografia dobrogeană, de aceea apreciem că toate aceste artefacte, mărturiile orale care s-au păstrat, dar și documentația păstrată în Arhiva CNSAS trebuie coroborate și reunite într-o expoziție cu caracter permanent, care să ofere publicului larg o imagine de ansamblu asupra fenomenului și, de asemenea, să prezinte biografiile celor direct afectați.

The deal of certain themes in our recent history still raises many debates and polemics, generated of course also by the subjectivity with which these historiographical themes are or can be treated. Until 2017, within the Constanța Museum of National History and Archeology there was no museum collection or exhibition related to the evolution of Dobrogea during the communist regime, often this period being considered "too well-known" or with too many connotations today. Overcoming these obstacles stemming, in fact, from the mistaken idea that visitors would not be interested in a period in which many of them lived, we set out in 2017 to establish the collection of cultural goods specific to the communist period. Among these goods, some very valuable artefacts, which also have a unique character, attract attention, such as the personal belongings of some former political prisoners who worked at the Danube-Black Sea Canal or in the labor colonies in the Danube Delta, as well as two tickets on sack paper, written by political prisoners who worked to restore the Casino in 1951-1952. The phenomenon of the Danube-Black Sea Canal must find a special treatment not only in the Romanian historiography, but also in the Dobrogean museography, that is why we appreciate that all these artifacts, the oral testimonies that have been preserved, but also the documentation preserved in the CNSAS Archive must corroborated and brought together in a permanent exhibition that would give the general public an overview of the phenomenon and also present the biographies of those directly affected.

**Metode de conservare preventivă și curativă în depozitul de textile și port popular
al Muzeului de Artă Populară Constanța (Studiu de caz)**
*Preventive and Curative Conservation Methods in the Warehouse
of traditional Fabrics and Folk Costumes of Constanța Folk Art Museum (Case study)*

Claudia CRĂCIUN, Alina PRIAN

Depozitul de textile și port popular al Muzeului de Artă Populară Constanța cuprinde o mare varietate tipologică: țesături pentru decorul interioarelor țărănești (ștergare, fețe de pernă, fețe de masă, cearceafuri, scoarțe, păretare), piese de port popular (cămăși, catrințe, fote, marama, pieptare, pantaloni, cojoace, brâie, broboade), podoabe și măști. Diversitatea de materiale înseamnă tehnici de execuție și ornamentare multiple, complexe și combinate, ce impun măsuri variate de conservare preventivă și curativă.

Studiul evidențiază toate eforturile noastre pentru a preveni și stopa diferitele tipuri de degradare, pentru a contracara efectele nocive ale factorilor de deteriorare, dar și măsurile concrete de conservare curativă, pe care le-am aplicat punctual în funcție de situațiile întâlnite. De asemenea, prezentăm instrumentele de monitorizare și control pe care le folosim zilnic în scopul menținerii unui microclimat optim, evitând astfel fluctuațiile mari de temperatură și umiditate.

The warehouse of traditional fabrics and folk costumes of Constanța Folk Art Museum has a complex typological variety: fabrics to decorate the peasant interiors of traditional houses (towels, pillow cases, tablecloth, sheets, carpets), component parts of traditional costume (shirts, aprons, head kerchiefs, trousers, vests, belts, kerchief), jewelry and traditional masks. The diversity of the materials shows multiple techniques of execution and decoration, for which complex and combined measures of preventive and curative conservation are required.

The study shows our efforts to prevent and stop the different types of degradation and to counteract the harmful effects of the degradation factors, as well as the concrete curative conservation measures, which we applied punctually according to the situations encountered. Also, we show the monitoring and control tools we use daily to maintain an optimal microclimate, without large fluctuations in temperature and humidity.

**Muzee la sat, colecții particulare și instituționale –
Studiu de caz: Punctul Muzeal Etnografic al Comunității Potlogene**
*The rural area museums, private and institutional collections –
Case Study: The Ethnographic Museum Point of the Potlogeni Community*

Alexandra RĂILEANU-BRUTARU

Constituirea și expunerea colecțiilor ca formă de păstrare a patrimoniului material care reflectă tradiții și îndeletniciri locale devin tot mai importante în cultura rurală. Aceasta ca preocupare a unor persoane care văd aici forme de dobândire a unui statut cultural în cadrul comunității în care trăiesc sau a instituțiilor administrative interesate în promovarea localităților și care întreprind diferite demersuri de finanțare a unor inițiative de păstrare a

memoriei colective, de exemplu prin realizarea de mici muzee și digitalizarea de mărturii documentare. Deschiderea în anul 2023 a Punctului Muzeal Etnografic al Comunității Potlogene este pe deplin justificată de importanța istorică a acestei localități din sudul extrem al județului Dâmbovița, aflată pe ceea ce a fost identificat ca Drumul Sudului, legătura dintre raiaua Giurgiu și fosta capitală a Țării Românești, Târgoviște, ca poartă de trecere spre principatul Ardealului. Mai mult decât momentul la care fac referință cronicile muntenesti, domnia lui Constantin Brâncoveanu, care construiește aici o biserică și un conac de popas, localitatea se dezvoltă cu precădere în secolul al XIX-lea în jurul unor îndeletniciri legate de comerț, are o structură etnică și o stratificare socială diversificată, reflectată de două comunități adiacente, Potlogi Urban și Potlogi Rural. Toate acestea sunt reflectate simbolic într-o zonă muzeală de circa 60 metri pătrați aflată în Căminul Cultural din centrul comunei.

The gathering and exhibiting of collections as a form of preservation of the material heritage that reflects local traditions and occupations are becoming increasingly important in rural culture. Both as a preoccupation of individuals who seek acquiring a cultural status within the community in which they live or of the administrative institutions interested in promoting localities by undertaking different approaches to finance meant initiatives to preserve collective memory, for example by setting up small museums and digitizing documentary evidence. The opening in 2023 of the Ethnographic Museum Point of Potlogi Community is fully justified by the historical importance of this locality in the extreme south of Dâmbovița county, located on what has been identified as the Southern Road, the connection between the Giurgiu Turkish raia and the former capital of the Wallachia, Târgoviște, as a gateway to the principality of Transylvania. More than the time referred to in the Wallachian chronicles, the reign of Constantin Brâncoveanu who built here a church and a mansion, the village develops mainly in the 19th Century around trading activities, has an ethnic structure and a diversified social stratification, reflected by two adjacent communities: Potlogi Urban and Potlogi Rural. All this is symbolically reflected in a small museum area of about 60 square meters located in the Cultural Centre.

Reprezentarea expozițională a comunității ucrainene dobrogene
Exhibitional representation of the Dobrogean Ukrainian community

Alexandru CHISELEV

Reorganizarea Muzeului de Etnografie și Artă Populară și completarea secvenței expoziționale dedicate ucrainenilor din județul Tulcea a impus anumite dificultăți și dileme, cauzate de slaba reprezentare în cadrul colecțiilor muzeale sau de existența unor bunuri culturale cu grad înalt de izomorfism, în raport cu populația românească. În acest context, a fost necesară o canalizare a cercetărilor de teren, arhivistice și a patrimoniului muzeal, astfel încât grupul etnic să fie expus într-un context, într-un timp record și într-o formă acceptată de comunitate. Astfel, prin implicarea membrilor din cadrul filialei județene a Uniunii Ucrainenilor din România, dar și a persoanelor care teaurizează patrimoniul local, s-au putut aduce în atenția publicului vizitator, prin mijloace muzeotehnice clasice și moderne, elemente de vestimentație și costumul de scenă, alimentație, meșteșuguri și artă populară,

obiecte de cult, folclor muzical, obiceiuri etc., spațiul respectiv devenind un *loc al memoriei* pentru comunitate.

The reorganization of the Ethnographical and Folk Art Museum and the completion of the exhibition sequence dedicated to Ukrainians from Tulcea county imposed certain difficulties and dilemmas, caused by the poor representation within the museum collections or the existence of cultural assets with a high degree of isomorphism, in relation to the Romanian population. In this context, a channeling of field, archival and museum heritage research was required so that the ethnic group was exposed in a context, in a record time and in a form accepted by the community. Thus, by involving the members of the county branch of the Union of Ukrainians in Romania, as well as the people who treasure local heritage, they could bring to the attention of the visiting public, through classic and modern museum techniques, elements of clothing and stage costumes, alimentation, crafts and folk art, objects of worship, musical folklore, customs, etc., the respective space becoming a place of memory for the community.

Panel 2

RESTAURAREA ȘI CONSERVAREA OBIECTELOR DE PATRIMONIU***RESTORATION OF HERITAGE OBJECTS***

**Recuperarea imaginii originale a unui panou pictat de școală italiană
din secolele XV-XVI, prin eliminarea intervențiilor anterioare**
*Recovering the original image of a 15th-16th century Italian painted panel
by removing previous interventions*

Sorina Lucia GHEORGHITĂ

Tabloul ce face subiectul acestei prezentări, pictat în tempera și ulei pe un suport de lemn, a fost parte a unui ansamblu de picturi, acum pierdut. Cercetarea și observațiile preliminare, dar și din timpul procesului de restaurare au dus la concluzia că pictura originală a fost acoperită cu mai multe straturi de intervenții anterioare aplicate de-a lungul timpului.

Procesul de restaurare actual a urmărit în primul rând recuperarea imaginii autentice a picturii de școală italiană, mult perturbată de pierderi la nivelul stratului pictural și de suprapunerile intervențiilor anterioare, ce au modificat semnificativ compoziția lucrării.

The painting that is the subject of this presentation, painted in tempera and oil on a wooden support, was part of a group of paintings, nowadays lost. Preliminary research and observations and during the restoration process have led to the conclusion that the original painting was covered with several layers of previous interventions applied over time.

The current restoration process aimed primarily at recovering the authentic image of the Italian school painting, greatly disturbed by losses in the pictorial layer and overlapping previous interventions, which significantly altered the composition of the work.

Valorificarea patrimoniului etnocultural iconografic. Studii de caz
Valorisation of Iconographic Ethnocultural Heritage. Case studies

Simona Teodora ROȘCA NEACȘU

Subiectul pe care îl propun pleacă inițial de la cercetarea etnografică a colecției de icoane pictate pe sticlă și pe lemn, aflate în patrimoniul Muzeul Etnografic al Transilvaniei. Premisa este că lucrarea de valorificare etnoculturală pe care o fac acum, în calitate de cadru didactic universitar și artist plastic, se bazează pe o muncă inițială de cercetare muzeografică și că acel contact nemijlocit cu obiectul etnografic, cu materia în sine, este important pentru formarea unui înțelegere corectă asupra stării de conservare, precum și a potențialului pe care îl poate avea un obiect de patrimoniu.

Studiile de caz se focalizează pe modul în care, pornind de la analiza unor contexte culturale, pot fi identificate corect unele teme iconografice, variante în care pot fi realizate replici cu caracter didactic sau transpuneri ale unor teme iconografice (dedicate, de exemplu, unui edificiu nou de cult sau unui monument istoric), contextualizări rezultate din depășirea unor limitări de natură tehnică.

The subject I propose initially starts from the ethnographic research of the collection of icons painted on glass and wood, which now are part of The Ethnographic Museum of Transylvania. The premise is that the work of ethnocultural valorization which I am currently undertaking, as a university teacher and visual artist, is based on an initial work of museographic research which implies that the direct contact with the ethnographic object, with the matter itself, is important for the formation a correct understanding of the state of conservation, as well as the potential that a heritage object can have.

The case studies focus on how, starting from the analysis of some cultural contexts, some iconographic themes can be correctly identified, variants in which didactic replicas or transpositions of some iconographic themes (dedicated, for example, to an edifice) can be made new place of worship or a historical monument), such contextualizations becoming possible due to the overcoming of certain limitations of a technical nature.

Restaurarea în viață – O viață de restaurare
Restoration in Life – A Life of Restoration

Mariana OMENIUC

Prezentarea este rezumatul unei activități de 47 de ani în slujba restaurării patrimoniului cultural, cu provocări, cu surprize, cu reușite și eșecuri specifice profesiei. Voi realiza o prezentare succintă a unor piese ce au promovat muzeele tulcene în conferințe, simpozioane și expoziții de renume național și internațional.

The presentation is the wedge of a 47 years activity in the service of the cultural heritage restoration, with challenges, surprises, successes and failures specific to the profession. I will make a brief presentation of some pieces that have been promoted by the Tulcea museums in conferences, symposia and exhibitions of national and international renown.

Restaurarea unei scoarțe din Botiza – Maramureș
Restoration of a Traditional Carpet from Botiza village – Maramureș

Aurelia CIONGA, Lenuța CARALI

Din colecția Muzeului de Artă Populară Constanța, printre cele mai valoroase piese se evidențiază scoarțele din Maramureș, remarcabile prin diversitatea motivelor geometrice. Piesa la care se face referire datează din prima jumătate a secolului al XX-lea, iar ca dovadă a importanței sale a fost clasată în categoria juridică Fond, prin Ordinul nr. 2948/ 20.09.2019, poziția 47, emis de Ministerul Culturii.

Țesută în război orizontal și alcătuită dintr-o singură foaie de țesătură, scoarța se afla într-o stare avansată de degradare, prezentând deteriorări fizico-mecanice pe zone mari, fanare a culorilor și migrarea acestora. Din cauza stării mediocre în care se afla obiectul, nu a fost recomandată curățare umedă, ci curățare uscată, care a fost efectuată prin aspirare. Vopsirea firelor noi de lână folosite în restaurare, pentru obținerea culorilor originale, a fost o adevărată provocare. Procesul de restaurare a constat în refacerea structurii de țesere a scoarței, respectând tehnica în două ițe, cu alesături Karamani.

Part of the collection of Constanța Folk Art Museum, among the most valuable pieces are the carpets from Maramureș, remarkable for the diversity of geometric motifs. The piece referred to, dates from the first half of the 20th century, and as proof of its importance it was classified in the Fund legal category, by Order no. 2948/ 20.09.2019, position 47, issued by the Ministry of Culture.

Woven in weaving loom and made of a single piece of fabric, the carpet was in an advanced state of degradation caused physical-mechanical damage over large areas, fading colors and their migration. Due to the poor condition of the object, wet cleaning was not recommended, but dry cleaning, which was carried out by vacuuming. Dyeing the new wool threads used in the restoration, to obtain the original colors, was a real challenge. The restoration process consisted in restoring the carpet, respecting the technique in two loops, with Karamani seams.

Restaurare și ideologie. O perspectivă axiologică asupra operei de artă ***Restoration and Ideology. An Axiological Approach to the Work of Art***

Cristina GELAN

Cercetările actuale din zona restaurării propun o justificată chestionare a domeniului, din perspectiva mai multor tipuri de discurs, care pot oferi o perspectivă holistică de abordare cu privire la obiectul domeniului restaurării - opera de artă. Lucrarea propune o analiză interdisciplinară a problematicii restaurării, determinată de o astfel de contextualizare. Dacă scopul operei de artă este reprezentat de contemplarea acesteia, atunci aprecierea estetică devine chintesența oricărui tip de discurs cu privire la produsul artistic. În acest sens, problematica restaurării determină implicit chestionarea asupra identității operelor de artă, ceea ce produce un discurs de tip ontologic, a valorii acestora, care presupune o perspectivă axiologică, dar și a păstrării operelor de artă în timp, ceea ce determină o abordare din perspectiva teoriei conservării. Diversitatea și interconectivitatea tipurilor de discurs se regăsesc în câmpul hermeneuticii și devin importante atât în ceea ce privește înțelegerea istorică, cât și în ceea ce privește un demers formativ.

More recent research in the area of restoration proposes a justified questioning of the field, from the perspective of several types of discourse, which can offer a holistic perspective of approach regarding the object of the field of restoration - the work of art. This article regards an interdisciplinary analysis of the issue of restoration, determined by such a contextualization. If the purpose of the work of art is represented by its contemplation, then aesthetic appreciation becomes the quintessence of any kind of discourse regarding the artistic product. In this sense, the issue of restoration implicitly determines the questioning of the identity of works of art, which produces an ontological discourse, of

their value, which assumes an axiological perspective, but also of the preservation of works of art over time, which determines an approach from the perspective of conservation. The diversity and interconnectedness of discourse types is found in the field of hermeneutics and becomes important both historically and from a formative approach.

Materialul ceramic de pe strada Labirint nr.2
The Ceramic Material on Labirint street no.2

Luiza Valentina IONESCU

Săpătura de salvare din data de 19.12.2023 de pe strada Labirint numărul 2, Constanța, a scos la iveală mai multe morminte de înhumație, cu un inventar bogat. După conținutul unora dintre ele, probabil acestea fuseseră utilizate și pentru înhumări de copii. În morminte a fost găsit un variat material ceramic, cărui, odată ajuns în Laboratorul de restaurare, i s-au aplicat metodele clasice de spălare, tratare chimică, neutralizare, completare și finisare.

The rescue excavation on 19.12.2023 on Labirint street number 2, Constanța, revealed several burial graves, with a rich inventory. According to the content of some of them, probably these ones belonged to children. A large variety of ceramic material was found in the graves, once it arrived in the Restoration Laboratory, it was subjected to the classic methods of washing, chemical treatment, neutralization, filling and finishing.

Metodologia restaurării a două pafte de argint
The methodology of the restoration of two silver belt buckles

Gabriela RADU

Prezentarea expune etapele de restaurare a două pafte din argint descoperite în săpăturile de descărcare arheologică a terenului din proximitatea bisericii „Sfântul Atanasie” din localitatea Niculițel, județul Tulcea, pentru a se putea efectua restaurarea monumentului, dar și amenajarea spațiilor anexe necesare. Piesele au fost descoperite în campaniile din 2022 și 2023.

The presentation exposes restoration steps of two silver belt buckles discovered in the discharge of the archaeological excavation of the land in the proximity of the "Saint Atanasie" church in the town of Niculițel, Tulcea county, in order to carry out the restoration of the monument as well as the arrangement of the necessary annexed spaces. The pieces were discovered in the 2022 and 2023 campaigns.

Relicvariu
Reliquary

Dan Mihai IONESCU, Adelina Maria CONSTANTINESCU

În Constanța, pe strada Labirint nr.2, a fost descoperit mormântul de înhumație M27. Alături de numeroase obiecte ceramice, acesta conținea și un interesant obiect de bronz, relicvariu. Piesa constă dintr-un tub de aproximativ 10-12 cm, cu trei despărțituri interioare, aflată într-o stare de degradare accentuată.

Odată ajuns în Laboratorul de restaurare al Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța, obiectul a fost supus curățării și restaurării prin mai multe metode, chimice și mecanice.

In Constanța, on Labirint street no. 2, the burial tomb M27 was discovered. Along with numerous ceramic objects, it also contained an interesting bronze object, a reliquary. The piece consists of a tube of approximately 10-12 cm, with three internal partitions, in a state of severe degradation.

Once it arrived in the Restoration Laboratory of the Museum of National History and Archeology Constanța, the object was subjected to cleaning and restoration through several chemical and mechanical methods.

Cercetare stratigrafică, aspecte tehnologice și metodologice de conservare-restaurare privind picturile și decorațiile murale interioare și exterioare de la Casa Fronius din Sighișoara, sec. al XVII lea

Stratigraphical research, technological and methodological aspects of conservation-restoration on the interior and exterior paintings and mural decorations of the Fronius House in Sighisoara, 17th century

Romeo-Constantin GHEORGHITĂ

Această comunicare prezintă cercetarea ce a pus în evidență aspecte ale arhitecturii și ale decorației edificiului, care înscriu *Casa Fronius* în tipologia caselor din orașele transilvănene, în perioada secolelor XVI-XVII. Analiza realizată în cadrul procesului de conservare-restaurare desfășurat, a reprezentat o posibilitate de cunoaștere a modurilor autentice de amenajare și decorare a locuințelor burgheze urbane, specifice zonei.

Construcția prezintă importanță istorică arhitecturală, iar acest aspect este amplificat de faptul că este parte a sitului istoric Cetatea Medievală Sighișoara, înscris în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO (din 1999). Monument istoric clasat, *Casa Fronius*, contribuie la rândul său la valoarea cetății medievale, prin vechimea și autenticitatea planului casei, a volumetriei sale, a amplasamentului dar și datorită materialelor, tehnicilor de construcție și decorare.

În urma procesului de cercetare inițiat s-au descoperit și conservat numeroase aspecte tipologice prețioase specifice construcțiilor de acest fel, din aria central europeană și în particular din Transilvania. Încăperile de reprezentare de la etaj au păstrat bolți cu profile

ornamentale elaborate, realizate din mortare de var, fiind însoțite pe ziduri de picturi murale armonios colorate cu elemente vegetal-florale, asemănătoare celor păstrate și în interiorul *Casei cu Cerb*. Tehnica murală analizată, este de origine romanico-gotică, o variantă de pictură cu var și uneori cu adaos de liant (*kalkfrescomalerei*). Tehnica a fost folosită în aria central europeană, în Germania, Austria, dar și în zona Transilvaniei – metodă transmisă în diferite variante până în Renaștere și chiar mai târziu. În ceea ce privește fațadele de la stradă ale *Casei Fronius*, s-a descoperit că acestea erau decorate și sunt asemănătoare fațadele caselor din Brașov, Sibiu, Cluj etc. În urma cercetării stratigrafice și a intervențiilor de conservare desfășurate s-au descoperit și recuperat de sub numeroase straturi de văruieli, diferite imitații de bosaje de piatră colorate, decorație de încadrare la nivelul ferestrelor superioare, friza cu motive decorative la nivelul cornișei acoperișului și o inscripție bilingvă în zona centrală superioară ce menționează anul reconstrucției casei „1697”.

Toate aceste elemente decorative descoperite și conservate la exteriorul și în interiorul *casei Fronius* din Sighișoara sunt reprezentative și contribuie la valoarea de monument a construcției. Recuperarea și conservarea acestor componente artistice completează imaginea de simbol a *casei Fronius*, pentru arhitectura locuințelor de oraș, din perioada Renașterii transilvănene.

This work presents the research that has highlighted aspects of the architecture and decoration of the building that place the Fronius House in the typology of houses in Transylvanian towns during the 16th-17th centuries. The analysis carried out as part of the conservation-restoration process provided an insight into the authentic ways of furnishing and decorating bourgeois urban dwellings specific to the area.

The building is of architectural historical importance, and this aspect is amplified by the fact that it is part of the historical site - the Medieval Citadel of Sighișoara, inscribed on the UNESCO World Heritage List (since 1999). A classified historical monument, the Fronius House also contributes to the value of the medieval fortress, due to the age and authenticity of the house plan, its volumetry, its location, but also due to the materials, construction techniques and decoration.

*As a result of the initiated research process, many precious typological aspects specific to buildings of this kind in Central Europe and in particular in Transylvania were discovered and preserved. The representation rooms on the first floor have preserved vaults with elaborate ornamental profiles, made of lime mortar, accompanied on the walls by harmoniously colored mural paintings with vegetal-floral elements, similar to those preserved inside the Deer House. The mural technique analyzed is of Romanesque-Gothic origin, a variant of painting with lime and sometimes with the addition of binder (*kalkfresfrescomalerei*). The technique was used in Central Europe, in Germany, Austria, but also in Transylvania-a method handed down in various variants until the Renaissance and even later. The street facades of the Fronius House were found to be decorated and are similar to the facades of houses in Brasov, Sibiu, Cluj, etc. Following stratigraphic research and conservation interventions, various imitations of colored stone bushwork, framing decoration on the upper windows, a frieze with decorative motifs on the roof cornice and a bilingual inscription in the upper central area, mentioning the year of reconstruction of the house „1697”, were discovered and recovered from under numerous layers of veining.*

All these decorative elements discovered and preserved on the exterior and interior of the Fronius House in Sighișoara are representative and contribute to the monument value of the building. The recovery and conservation of these artistic components completes the image of the Fronius House as a symbol of the architecture of town dwellings during the Transylvanian Renaissance.

Jurnal de restaurare: Sava Henția / film de prezentare
„Patrimoniul resuscitat: restaurarea și conservarea picturii lui Sava Henția”
Restoration Journal: Sava Henția / presentation film
“Heritage resurrected: the restoration and conservation of Sava Hentia’s painting”

Anatolie Iulian LEU

Pictura în ulei pe pânză „Vânat” de Sava Henția face parte din colecția Muzeului de Artă Constanța. Tabloul dispune de o cercetare amplă la care se adaugă un proces de restaurare ce a durat nu mai puțin de nouă luni. Lucrarea prezentată la Sesiunea Științifică Internațională Pontica (Ediția 57) reprezintă o mică parte a unui proiect de atestat Restaurator Bunuri Culturale (Institutul Național de Cercetare și Formare Culturală) ce a fost coordonat la Muzeul Național de Artă al României de experții restauratori Sorina Gheorghîță (șef laborator) și Horațiu Costin.

Făcând parte din expoziția permanentă, pictura lui Henția poate fi admirată astăzi de vizitatorii Muzeului de Artă Constanța.

The oil on canvas painting „Game” by Sava Henția is part of the Constanța Art Museum’s collection. The painting was heavily researched and had a restoration process for no less than nine months. What is presented in Pontica International Scientific Session (57th edition) represents a small part of a Cultural Goods Restorer’s degree (National Institute of Cultural Research and Training) coordinated by Expert Restorers Sorina Gheorghîță (Head of Laboratory) and Horațiu Costin.

As part of the permanent exhibition, Sava Henția’s painting can now be admired by Constanța Art Museum’s visitors.

**Particularități de microclimat și o abordare dintr-o perspectivă inedită a conservării
 picturii murale de la Mormântul Hypogeu, Constanța**
*Microclimate peculiarities and an approach from a novel perspective to the
 conservation of the mural painting from the Hypogeu Tomb, Constanța*

**Ionela Luiza MELINTE, Oana Mirela CHACHULA,
 Emil TIVREA, Irina SAVA**

Mormântul pictat *Hypogeu* a fost construit în a doua jumătate a secolului al IV-lea p.Chr. și a fost descoperit în anul 1988, în timpul unor lucrări edilitare efectuate în apropierea falezii municipiului Constanța. Valoarea sa excepțională a fost rapid recunoscută de cercetători, în special datorită picturii murale bine conservate și a elementelor decorative cu reprezentări antropomorfe, zoomorfe și vegetale, ce îmbină influențele creștinismului timpuriu cu cele păgâne. În prezent, monumentul istoric este înscris în Lista Monumentelor Istorice din județul Constanța, având codul de clasificare CT-I-m-A-02555.04.

În cadrul proiectului „Salvarea și punerea în valoare a Mormântului pictat *Hypogeu*” s-a efectuat monitorizarea microclimatului și analiza microbiologică a aerului și a suprafețelor, în parteneriat cu Laboratorul de Investigații al Muzeului Național al Bucovinei, pe tot parcursul derulării lucrărilor de conservare și restaurare a picturii murale, respectiv aprilie 2023 - mai 2024. Rezultatele obținute ne arată o constantă a condițiilor termohigrometrice la interiorul

mormântului, acestea rămânând relativ stabile de-a lungul ciclurilor zilnice și sezoniere. De asemenea, nu s-au semnalat fluctuații ample sau modificări bruște ale parametrilor de microclimate. Astfel, putem afirma că pictura murală a atins o stare de echilibru cu mediul ambiant de conservare. Totodată, s-a constatat că, în urma tratamentelor de biocidare repetate (metode chimice) și a utilizării aparaturii de purificare a aerului (metode fizice), densitatea sporilor viabili prezenți în aerul de la interiorul mormântului, cât și de pe suprafețele policrome, este mult mai redusă. Acest fapt demonstrează eficiența operațiunilor repetate de biocidare și ținerea sub control a dezvoltării agenților biologici de degradare în condițiile unei umidități relative foarte ridicate.

În concluzie, particularitățile de microclimat identificate la mormântul hypogeu presupun conservarea picturii murale dintr-o perspectivă inedită, aceea în care se urmărește păstrarea unor valori de umiditate peste valorile maxime admise (potrivit Normelor de Conservare în vigoare). Menținerea cât mai constantă a valorilor acestor parametri (temperatură și umiditate relativă), cu modificări sezoniere cât mai lente, este modul cel mai potrivit de a păstra o stare de conservare bună pentru acest ansamblu mural. Orice modificări semnificative ale acestora pot conduce la apariția unor degradări severe în structura materialelor constitutive de la nivelul stratului suport sau de la nivelul stratului pictural.

The Hypogeum Painted Tomb, built in the second half of the 4th century AD was discovered in 1988, during construction works carried out near the seafront of the Constanța municipality. Its exceptional value was quickly recognized by researchers, especially due to the well-preserved wall painting and decorative elements with anthropomorphic, zoomorphic and plant representations, which combine early Christian and pagan influences. Currently, the historical monument is registered in the List of Historical Monuments of Constanța county, with the classification code CT-I-m-A-02555.04.

As part of the "Saving and enhancing of the Hypogeum Painted Tomb" project, micro-climate monitoring and microbiological analysis of the air and surfaces were carried out, in partnership with the Investigation Laboratory of the National Museum of Bucovina, throughout the conservation and restoration of the painting murals, respectively from April 2023 to May 2024. The results obtained show us a constant of the thermo-hygrometric conditions inside the tomb, which remain relatively stable throughout the daily and seasonal cycles. Also, no wide fluctuations or sudden changes in micro-climate parameters were reported. Thus, we can confirm that the mural painting has reached a state of equilibrium with the environmental conservation environment.

At the same time, it was found that, following repeated biocide treatments (chemical methods) and the use of air purification equipment (physical methods), the density of viable spores present in the air inside the tomb, as well as on the polychrome surfaces, is significantly reduced. This evidence demonstrates the effectiveness of repeated biocide operations and keeping the development of biological agents of degradation under control in conditions where very high relative humidity prevail.

In conclusion, the micro-climate peculiarities identified at the hypogeum tomb can inform the preservation of the mural painting from this new perspective, the one in which the aim is to preserve some humidity values above the maximum allowed values (according to the Conservation Norms in force). Keeping the values of these parameters (temperature and relative humidity) as constant as possible, with seasonal changes as slow as possible, is the most appropriate way to preserve a good state of preservation for this mural ensemble. With any significant changes to them leading to the appearance of severe degradation in the structure of the constituent materials at the level of the support layer or at the level of the pictorial layer.

**LISTA PARTICIPANȚILOR
LIST OF PARTICIPANTS**

Nr. crt.	Nume	Prenume	Instituție	Adresă e-mail
1	Ailincăi	Adina	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	icemtl@icemtl.ro
2	Ailincăi	Sorin-Cristian	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	sailincai@gmail.com
3	Alexander	Michelle	Universitatea din York, Marea Britanie	michelle.alexander@york.ac.uk
4	Alexandru	Nicolaie	Serviciul Muzeul de Arheologie „Callatis” Mangalia, România	nikam_ral@yahoo.com
5	Andrei	Andreea	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	andreiandreea03@yahoo.com
6	Anghel	Doina	Arhivele Naționale Militare Române, Depozitul central de arhivă „Grigore Constandache” Pitești, România	doinatalasman@yahoo.com
7	Anghel	Florin	Universitatea „Ovidius” din Constanța, România	fl_angel@yahoo.com
8	Anghel	Cristian Florin	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	casuta.cu.vitalii@gmail.com
9	Anton	Mioara	Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București, România	mioaraanton@yahoo.com
10	Aparaschivei	Dumitru Dănuț	Institutul de Arheologie Iași al Academiei Române, Iași, România	danaparaschivei76@yahoo.com
11	Aparaschivei	Constantin	Complexul Muzeal Bucovina, Suceava, România	costi_costi@yahoo.com
12	Apostoleanu	Corina-Mihaela	Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța, România	corinaapostoleanu27@gmail.com
13	Atanasiu-Croitoru	Andreea	Muzeul Național al Marinei Române, Constanța, România	andreea.maria.croitoru@gmail.com
14	Atanasov	Georgi	Muzeul Regional de Istorie - Arheologie din Silistra, Bulgaria	geoatal@abv.bg
15	Atmaca	Edige Burak	Universitatea din Varșovia, Polonia	edigeatmaca@gmail.com
16	Aydın	Filiz Tutku	Universitatea de Științe Sociale din Ankara, Turcia	tutku.aydin@asbu.edu.tr
17	Balázs	Jancsik	Universitatea Catolică „Pázmány Péter”, Facultatea de Științe Umaniste și Sociale, Institutul de Arheologie din Budapesta, Ungaria	b.jancsik@gmail.com
18	Baltag	Andrei	Institutul de Arheologie Iași al Academiei Române, Iași, România	andreibaltag@outlook.com
19	Baltă (Loluță)	Ana Maria	Facultatea de Istorie, Universitatea din București, România	anamarialoluta@gmail.com
20	Băjenaru	Constantin	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	cosbajenaru@gmail.com
21	Bălășescu	Adrian	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	a.balasescu@gmail.com

22	Bălteanu	Carmen	Direcția Județeană de Cultură Dolj, România	interprexcraiova@gmail.com
23	Bălteanu	Dan	Direcția Județeană de Cultură Dolj, România	interprexcraiova@gmail.com
24	Băltăc	Adela	Muzeul Național de Istorie a României, București, România	adela.baltac@gmail.com
25	Bejenaru	Luminița	Univeristatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Biologie, Iași, România	bejlumi@yahoo.com
26	Beldianu	Corneliu Bogdan Nicolae	Raiffeisen Bank România, București, România	beldianub@yahoo.com
27	Blaskó	Marius	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	marius.blasko@gmail.com
28	Bocancea	Sorin	Universitatea „Petre Andrei” din Iași, România	sorinboc@yahoo.com
29	Bodolică	Vitalie	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	bodovitalie@gmail.com
30	Boroneanț	Adina	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	boro30@gmail.com
31	Bosomitu	Ștefan	Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, București, România	stefan.bosomitu@gmail.com
32	Boțan	Sever	Institutul de Arheologie Iași al Academiei Române, Iași, România	sever_botan@yahoo.com
33	Bratosin	Adina	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	bratosinadinaa@gmail.com
34	Bugoi	Roxana-Nicoleta	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”, Măgurele, România	bugoi@nipne.ro
35	Bulacu	Iulia Cristina	Societatea de Științe Istorice din România, Filiala Constanța, România	ibulacu@yahoo.com
36	Bunzelov	Ivajlo	Universitatea „Episcop Konstantin Preslavski” din Shumen, Bulgaria	donchevastela@yahoo.com
37	Burlacu	Liviu	Consiliul Național pentru Studiarea Arhivelor Securității, București, România	
38	Buzoianu	Livia	Independent	liviabuzoianu@yahoo.com
39	Carali	Lenuța	Muzeul de Artă Populară Constanța, România	muzeuetnoconservare@yahoo.com
40	Cărăbiși	Vlad	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	vlad.st.carabisi@gmail.com
41	Cealera	Cristian	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	cristiancealera@yahoo.com
42	Cernamoriți	Răzvan	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	icemtl@icemtl.ro
43	Chachula	Oana Mirela	Asociația Conservatorilor și Restauratorilor din România, București, România	oana_chachula@yahoo.com

44	Chiper	Dragoș	Institutul de Arheologie Iași al Academiei Române, Iași, România	
45	Chirilă	Ionuț	Institutul de Arheologie Iași al Academiei Române, Iași, România	
47	Chiriloaie	Bogdan-Andrei	Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România	chiriloaiebogdan@yahoo.com
48	Chiselev	Alexandru	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	chiselevalexandru@yahoo.com
49	Christova-Penkova	Maria	Muzeul Național de Antropologie din Sofia, Bulgaria	mariachristova@abv.bg
50	Cionga	Aurelia	Muzeul de Artă Populară Constanța, România	muzeuetnoconservare@yahoo.com
51	Citirigă	Daniel	Facultatea de Istorie și Științe Politice, Universitatea „Ovidius” din Constanța, România	danicitiriga@yahoo.com
52	Colesniuc	Sorin Marcel	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	drsorinmarcelcolesniuc@gmail.com
53	Colțeanu	Petre	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	colteanu_petre@yahoo.com
54	Constantin	Robert	Serviciul Muzeul de Arheologie „Callatis” Mangalia, România	robertconstantin70@yahoo.com
55	Constantinescu	Adelina Maria	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	zamfir.adelina909@gmail.com
56	Cornea	Delia Roxana	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	roxanne_albu@yahoo.com
57	Cornea	Alex Marian	Muzeul Vrancei, Focșani, România	alex.marian.cornea@gmail.com
58	Cornescu	Ștefan Radu	Ordinul Arhitecților din România, Filiala teritorială Dobrogea, Constanța, România	
59	Coroban	Costel	Universitatea „Ovidius” din Constanța, România	coroban_costel@yahoo.com
60	Covătaru	Cristina	Platforma Instituțională Interdisciplinară de Excelență în Cercetarea, Dezvoltarea, Inovarea și Formarea Profesională din Domeniul Științelor Arheologice, Institutul de Cercetare al Universității din București, România	cristina.covataru@icub.unibuc.ro
61	Crăciun	Claudia	Muzeul de Artă Populară Constanța, România	muzeuetnoconservare@yahoo.com
62	Crețu	Ciprian	Institutul de Antropologie „Francisc I. Rainer”, București, România	ciprian.n.cretu@gmail.com
63	Crețu	Eliza Ioana	Facultatea de Biologie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România	cretuelizaioana99@yahoo.com
64	Cupcea	Adriana	Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale din România, Cluj-Napoca, România	adriana.tamasan@gmail.com

65	Curelea	Daniela	Colegiul Tehnic „Cibinium” Sibiu, România	danacd1.danacd1@gmail.com
66	Curelea	Dragoș	Colegiul Tehnic „Cibinium” Sibiu, România	eu.dr.luci1@gmil.com
67	Custurea	Gabriel Gheorghe	Independent	custurea@gmail.com
68	Dabîca	Mircea	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	mdabica@yahoo.com
69	Damian	Oana	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	oanadamian63@gmail.com
70	Danov	Veselin	Institutul de Studii Balcanice și Centrul de Tracologie al Academiei Bulgare de Științe, Sofia, Bulgaria	veselindanov87@gmail.com
71	Danu	Mihaela	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România	danum2007@yahoo.com
72	Dediu	Mădălina	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	dediumadalina@yahoo.com
73	Dima	Mihai	Banca Națională a României, București, România	Mihai.Dima@bnro.ro
74	Dincu	Gabriel	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	icemtl@icemtl.ro
75	Dinu	Niculina	Muzeul Brăilei „Carol I”, Brăila, România	niculina_dinu@yahoo.com
76	Dobrinescu	Cătălin	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	catalindobrinescu@gmail.com
77	Dobrogeanu	Raluca	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	raluca.dobrogeanu@yahoo.com
78	Dominte	Paul	Societatea de Științe Istorice din România, Filiala Constanța, România	decebalprof@yahoo.com
79	Doncheva	Stella	Universitatea „Episcop Konstantin Preslavski” din Shumen, Bulgaria	donchevastela@yahoo.com
80	Donciu	Paul-Iulian	Facultatea de Biologie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România	donciu_p@yahoo.com
81	Dorcu	Ioana	Independent	
82	Dumitrașcu	Lavinia	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	laviniagh@yahoo.com
83	Dumitrescu	Radu Gabriel	Muzeul Olteniei Craiova, România	ducu2007d@yahoo.com
84	El Susi	Georgeta	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	getasusi@yahoo.com
85	Encică	Octavian	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	
86	Garcia-Vasquez	Ana	Platforma Instituțională Interdisciplinară de Excelență în Cercetarea, Dezvoltarea, Inovarea și Formarea Profesională din Domeniul Științelor Arheologice, Institutul de Cercetare al Universității din București, România	

87	Gelan	Cristina	Facultatea de Arte, Universitatea „Ovidius” din Constanța, România	cristinagelan@gmail.com
88	Georgescu	Ștefan	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	viorel.stefan.g@gmail.com
89	Georgescu-Hamat	Ana	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	anahamat@yahoo.com
90	Georgieva	Petya	Universitatea „St. Kliment Ohridski” Sofia, Bulgaria	petyageorg@gmail.com
91	Gheorghită	Romeo Constantin	Facultatea de Istoria și Teoria Artei, Universitatea Națională de Arte București, România	gheromeo@yahoo.com
92	Gheorghită	Sorina-Lucia	Muzeul Național de Artă al României, București, România	sorina.gheorghita1@gmail.com
93	Gheorghiu	Laura	Independent	lauraghe18@gmail.com
94	Ghițulescu	Mihai	Universitatea din Craiova, România	ghitza_roumanie@yahoo.com
95	Gilă	Cristina-Iulia	Colegiul Național Pedagogic „Constantin Brătescu” Constanța, România	gila_cristina2000@yahoo.com
96	Grigoruță	Oana	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	grigoruta_oana@yahoo.es
97	Groza	Vasilica-Monica	Academia Română, Filiala Iași, Centrul de cercetări antropologice „Olga Necrasov”, Iași, România	moni_ian@yahoo.com
98	Grumăzescu	Gabriel	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	icemtl@icemtl.ro
99	Hânceanu	George-Dan	Muzeul de Istorie Roman, Complexul Muzeal Național Neamț, Roman, România	georgehanceanu@yahoo.com
100	Henig	Martin	Universitatea din Oxford, Marea Britanie	martin.henig@arch.ox.ac.uk
101	Herlea	Simona-Maria	Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, România	simona.herlea@ulbsibiu.ro
102	Herța	Adrian-Alexandru	Universitatea „Ovidius” din Constanța, România	adrian_hertza@yahoo.com
103	Hodoș	Raul-Felix	Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, România	raul.hodos@uab.ro
104	Holubeanu	Ionuț	Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Ovidius” din Constanța, România	ionutho@gmail.com
105	Honcu	Ștefan	Institutul de Arheologie Iași al Academiei Române, Iași, România	stefanhoncu@yahoo.com
106	Hossu	Iulia Elena	Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale din România, Cluj-Napoca, România	iulia_hossu@yahoo.com
107	Ibram	Nuredin	Asociația Culturală Tătară „Barsın. Bırsın”, Constanța, România	ibramnuredin@yahoo.com
108	Ignătescu	Camelia Maria Cezara	Facultatea de Drept și Științe Administrative, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, România	secretariat@fdsa.usv.ro

109	Ignătescu	Constantin	Asociația Culturală „Astra Dobrogeană”, Constanța, România	astra.dobrogeana@yahoo.com
110	Ilie	Ana	Complexul Național Muzeal „Curtea Domnească” din Târgoviște, România	ana_arheo@yahoo.com
111	Ilie	Maria	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”, Măgurele, România	
112	Ilie	Adrian	Colegiul Național Militar „Alexandru Ioan Cuza” Constanța, România	adrian_yak@yahoo.com
113	Ilie	Claudia	Liceul Teoretic „Nicolae Bălcescu” Medgidia, România	claudia_yak@yahoo.com
114	Ionescu	Luiza Valentina	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	dan_mihai51@yahoo.com
115	Ionescu	Dan Mihai	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	dan_mihai51@yahoo.com
116	Ionescu	Mihai	Serviciul Muzeul de Arheologie „Callatis” Mangalia, România	ionescumihai2000@yahoo.it.
117	Ioniță	Silvia	Muzeul Național al Marinei Române, Constanța, România	
118	Ioniță	Mioara	Muzeul Național de Istorie a României, București, România	mioara.ste.ionita@gmail.com
119	Irimia	Adrian	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	irimiaadriandaniel@gmail.com
120	Însurățelu	Nicoleta	Universitatea „Ovidius” din Constanța, România	nicoletainsurățelu03@gmail.com
121	Jinga	Luciana	Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, București, România	mia.jinga@gmail.com
122	Kelemen	Beatrice	Institutul de Cercetări Interdisciplinare în Bio-Nano-Științe al Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, România	beatrice.kelemen@ubbcluj.ro
123	Kiss	Ágnes	Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale din România, Cluj-Napoca, România	kissagi79@yahoo.com
124	Kovacs	Adela	Muzeul de Istorie Botoșani, România	adelakovacs.museum@gmail.com
125	Lafli	Ergun	Universitatea „Dokuz Eylül”, Izmir, Turcia	elafli@yahoo.ca
126	Lazăr	Cătălin	Universitatea din București, România	catalin.lazar@icub.unibuc.ro
127	Lăzărică	Claudiu	Independent	
128	Leu	Anatolie Iulian	Muzeul de Artă Constanța; Muzeul Național de Artă al României, București, România	iulian.leu@yahoo.com
129	Lungu	Vasilica	Institutul de Studii Sud-Est Europene al Academiei Române, București, România	icalungu@yahoo.com

130	Macovei	Remus	Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, București, România	remusmacovei@yahoo.com
131	Malaxa	Daniel	Institutul de Arheologie Iași al Academiei Române, Iași, România	danielmalaxa@yahoo.ro
132	Manea	Gabriel Stelian	Universitatea „Ovidius” din Constanța, România	gabrielstelianmanea@yahoo.com
133	Marcu	Liliana	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	icemtl@icemtl.ro
134	Marin	Manuela	Institutul de Istorie „George Barițiu” Academia Română, Filiala Cluj-Napoca, România	marinmanuela2004@gmail.com
135	Mașca	Corina	Institutul de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Șincai” al Academiei Române din Târgu Mureș, România	hategancorina@gmail.com
136	Mateevici	Natalia	Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova	amforaelada@gmail.com
137	Matei	Martina	Institutul de Cercetări Interdisciplinare în Bio-Nano-Științe al Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, România	matei.martina98@gmail.com
138	Măgureanu	Andrei	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	arheologiemedievala@yahoo.com
139	Măiță	Manuela	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	maitamanuela@yahoo.com
140	Mănăilescu	Cristian	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”, Măgurele, România	cristian.manailescu@nipne.ro
141	Mănuș-Adameșteanu	Gheorghe	Independent	manad_g@yahoo.com
142	Mărgărit	Monica	Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România	monicamargarit@yahoo.com
143	Melinte	Ionela-Luiza	Muzeul Național al Bucovinei, Suceava, România	melintef@yahoo.com
144	Micu	Cristian	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	icemtl@icemtl.ro
145	Mihail	Florian	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	icemtl@icemtl.ro
146	Mihaly	Roxana	Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Șincai”, Târgu-Mureș	roxanamihaly@gmail.com
147	Mihon	Mirela	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”, Măgurele, România	mirela.mihon@nipne.ro
148	Milev	Yordan	Universitatea „St. Kliment Ohridski” Sofia, Bulgaria	ymilev123@gmail.com
149	Mirea	Pavel	Muzeul Județean Teleorman, Alexandria, România	pavelcmirea@yahoo.com

150	Mischka	Doris	Institutul de Pre- și Protoistorie al Universității „Friedrich Alexander” din Erlangen-Nürnberg, Germania	doris.mischka@fau.de
151	Mischka	Carsten	Institutul de Pre- și Protoistorie al Universității „Friedrich Alexander” din Erlangen-Nürnberg, Germania	carsten_mischka@gmx.de
152	Mistreanu	Eugen	Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova	eugenmistreanu@gmail.com
153	Mocanu	Marian	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	marian1054@yahoo.com
154	Moldovan	Silviu	Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, București, România	silviumldvn@yahoo.com
155	Mototolea	Constantin Aurel	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	aurel.mototolea@minac.ro
156	Motreanu	Marius	Arhivele Naționale Militare Române, Depozitul central de arhivă „Grigore Constandache” Pitești, România	mariusmotreanu@gmail.com
157	Müller	Florin	Universitatea din București, România	mullerflorin_ro@yahoo.com
158	Munteanu	Mihai Stelian	Universitatea Tehnica din Cluj-Napoca, România	Mihai.Munteanu@ethm.utcluj.ro
159	Munteanu	Lucian	Institutul de Arheologie Iași al Academiei Române, Iași, România	lucanas2000@yahoo.com.
160	Myhailov	Stoyan	Institutul Național de Arheologie cu Muzeu al Academiei Bulgare de Științe, Sofia, Bulgaria	mihaylov.stoyan@gmail.com
161	Nechifor	Alexandru	Muzeul de Istorie Botoșani, România	alexnechifor78@yahoo.com
162	Nechita	Ioana Ramona	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	ioanaramonanechita01@gmail.com
163	Negru	Anemari Monica	Arhivele Naționale ale României, București, România	amonicanegru@yahoo.com
164	Nikolova	Stella	Institutul Național de Arheologie cu Muzeu al Academiei Bulgare de Științe, Sofia, Bulgaria	
165	Nopcea	Cătălin	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	nopceacatalin@gmail.com
166	Nuțu	George	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	nutugrg@yahoo.com
167	Omeniuc	Mariana	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	icemtl@icemtl.ro
168	Omer	Metin	Universitatea „Ovidius” din Constanța, România	metinomer@yahoo.com
169	Opriș	Ioan Carol	Universitatea din București, România	ioan_opris@yahoo.com
170	Palamiuc	Ștefan Daniel	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	
171	Panaite	Adriana	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	panaite_adriana92@yahoo.com
172	Pandrea	Stănică	Muzeul Brăilei „Carol I”, Brăila, România	pandrea1962@gmail.com

173	Paraschiv-Talmațchi	Cristina	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	ctalmatchi@gmail.com
174	Pătrașcu	Daniela-Liliana	Muzeul Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”, Târgu Jiu, România	valentinpatrascu1983@yahoo.com
175	Pătrașcu	Dumitru-Valentin	Muzeul Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”, Târgu Jiu, România	valentinpatrascu1983@yahoo.com
176	Pătrașcu	Gabriel	Independent	patrascu_gabriel67@yahoo.com
177	Peev	Preslav	Institutul de Oceanologie „Fridtjof Nansen” al Academiei Bulgare de Științe, Sofia, Bulgaria	peev@io-bas.bg
178	Peev	Preslav	Institutul de Oceanologie „Fridtjof Nansen” al Academiei Bulgare de Științe, Sofia, Bulgaria	peev@io-bas.bg
179	Perța	Bianca		
180	Petac	Emanuel	Cabinetul Numismatic al Bibliotecii Academiei Române, București, România	viorel.petac@gmail.com
181	Petcu	Adrian Nicolae	Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, București, România	anportodoxia@gmail.com
182	Petcu Levei	Ingrid	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	ingridpetculevei@gmail.com
183	Petre	Alexandru	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”, Măgurele, România	alexpetre@nipne.ro
184	Petrov	Alina	Universitatea „Ovidius” din Constanța, România	petrovalina1991@gmail.com
185	Petrova	Aleksandra	Muzeul Regional de Istorie din Vratsa, Bulgaria	aleksandrapp@mail.bg
186	Picior	Adelina	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România	picioradelina@gmail.com
187	Pinter	Zeno-Karl	Institutul de Cercetări Socio-Umane al Academiei Române, Sibiu; Departamentul de Istorie, Patrimoniu și Teologie Protestantă al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, România	zenopinter@yahoo.de
188	Plopeanu	Emanuel	Universitatea „Ovidius” din Constanța, România	emmiplop@yahoo.com
189	Popa	Cosmin	Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București, România	ppcsmn@yahoo.com
190	Popa	Bogdan	Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București, România	bogdanidpopa@gmail.com
191	Popescu	Adrian	Muzeul Fitzwilliam al Universității din Cambridge, Marea Britanie	ap345@cam.ac.uk

			Platforma Instituțională Interdisciplinară de Excelență în Cercetarea, Dezvoltarea, Inovarea și Formarea Profesională din Domeniul Științelor Arheologice, Institutul de Cercetare al Universității din București, România	
192	Popescu	Gabriel		gabriel.popescu@icub.unibuc.ro
193	Popescu Vava	Lucian	Muzeul Olteniei Craiova, România	lucianpopescuvava@yahoo.com
194	Preda	Valeriu-Bogdan	Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, București, România	bogdan.preda@iicmer.ro
195	Prian	Alina	Muzeul de Artă Populară Constanța, România	muzeuetnoconservare@yahoo.com
196	Profiran	Bianca Andreea	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	
197	Rabovyanov	Deyan	Institutul Național de Arheologie cu Muzeu al Academiei Bulgare de Științe, Sofia, Bulgaria	rabovyanov@gmail.com
198	Rachieru	Silvana	Facultatea de Istorie, Universitatea din București, România	silvana.rachieru@gmail.com
199	Radu	Gabriela	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	radugabriela06@yahoo.com
200	Radu	Laurențiu	Serviciul Muzeul de Arheologie „Callatis” Mangalia, România	laurentziu2003@yahoo.ca
201	Radu	Gabriela	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	icemtl@icemtl.ro
202	Radu	Valentin	Muzeul Național de Istorie a României, București, România	raduvalentin@hotmail.com
203	Radu-Iorguș	Corina	Serviciul Muzeul de Arheologie „Callatis” Mangalia, România	corina_raduiorgus@yahoo.ca
204	Răileanu-Brutaru	Alexandra	Centrul Cultural Potlogi, România	alexandrabrutaru@gmail.com
205	Roșca Neacșu	Simona Teodora	Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, România	teodora_rosca@yahoo.com
206	Rotaru	Ana Olivia	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	rotmar_m@yahoo.com
207	Rusu	Vera	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	icemtl@icemtl.ro
208	Rusu	Ioana	Institutul de Cercetări Interdisciplinare în Bio-Nano-Științe al Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, România	ioana.rusu@ubbcluj.ro
209	Sava	Irina	SC Hester Art SRL, București, România	savairina@yahoo.com
210	Sava	Mădălina	Independent	
211	Săvoaia	Alexandru	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România	alex.savoia@gmail.com

212	Scurtu	Constantin	Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”, Filiala Constanța, România	scurtucostin@yahoo.com
213	Sichigea	Dan-Dragoș	Muzeul Național al Marinei Române, Constanța, România	dragos_sichigea@yahoo.com
214	Sodoleanu	Irina	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	irina.sodoleanu@gmail.com
215	Soficaru	Andrei Dorian	Institutul de Antropologie „Francisc I. Rainer”, București, România	anthropodorian@gmail.com
216	Stan	Florin	Ministerul Afacerilor Externe, București, România	florinstan2011@yahoo.ro
217	Stanc	Simina Margareta	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România	simina.stanc@uaic.ro
218	Stanc	Simina Margareta	Facultatea de Biologie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România	simina.stanc@uaic.ro
219	Stanciu	Cezar	Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România	cezar_stanciu2003@yahoo.com
220	Stănescu	Radu	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	icemtl@icemtl.ro
221	Stănică	Aurel-Daniel	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	aurelstanica@gmail.com
222	Stigleț	Dumitru Ionuț	Complexul Muzeal Național Neamț. Muzeul de Istorie și Etnografie Târgu Neamț, România	ionutusv@gmail.com
223	Stoia	Adrian	Complexul Național Muzeal „ASTRA” din Sibiu, România	adrian.stoia@muzeulastra.com
224	Șeptilici	Raoul M.	Muzeul Național al Banatului, Timișoara, România	raoulm7@yahoo.com
225	Șova	Constantin	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	sova_costin@yahoo.com
226	Ștefan	Eduard Cristian	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	cristarh_1978@yahoo.com
227	Tafani	Aurélien	Platforma Instituțională Interdisciplinară de Excelență în Cercetarea, Dezvoltarea, Inovarea și Formarea Profesională din Domeniul Științelor Arheologice, Institutul de Cercetare al Universității din București, România	
228	Talmațchi	Gabriel Mircea	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	gtalmatchi@yahoo.com
229	Tentea	Ovidiu	Muzeul Național de Istorie a României, București, România	ovidiu.tentea@gmail.com
230	Titov	Iuliana	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	iulititov@yahoo.com
231	Tivrea	Emil	SC Hester Art SRL, București, România	

232	Toderăș	Meda	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	meda.tache@gmail.com
233	Topoleanu	Florin	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	topflorin@gmail.com
234	Trif	Florentina	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, România	icemtl@icemtl.ro
235	Țăranu	Georgiana	Universitatea „Ovidius” din Constanța, România	georgianataranu87@gmail.com
236	Urduzia	Claudia	Muzeul Național Brukenthal din Sibiu, România	claudiaurduzia@yahoo.com
237	Vasile	Gabriel	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	gsvasile@yahoo.com
238	Vărzaru	Diana	Muzeul Național al Banatului, Timișoara, România	
239	Veress	Ilka	Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale din România, Cluj-Napoca, România	veress.ilka@gmail.com
240	Vergatti	Radu Ștefan	Academia Oamenilor de Știință din România, București, România	rstvergatti@gmail.com
241	Vergatti	Cristina		
242	Vernescu	Mirela	Muzeul Brăilei „Carol I”, Brăila, România	miravernescu@yahoo.com
243	Vespremeanu-Stroe	Alfred	Universitatea din București, România	fredi@geo.unibuc.ro
244	Virag	Cristian	Muzeul Județean Satu Mare, România	ccvirag@gmail.com
245	Vilcu	Aurel	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România	aurelvilcu@yahoo.com
246	Vlad	Florin	Muzeul Județean Ialomița, Slobozia, România	florinvld@yahoo.com
247	Vladu	Oana Mihaela	Universitatea Națională de Apărare „Carol I” București, România	oanavladu20@yahoo.com
248	Voinea	Valentina	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, România	vialia_rahela@yahoo.fr
249	Wilkinson	Alexander	Universitatea din York, Marea Britanie	aw1771@york.ac.uk
250	Zirra	Vlad Vintilă	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București, România	vvzirra@yahoo.com
251	Zîrnă	Elena	Arhivele Naționale Militare Române, Depozitul central de arhivă „Grigore Constandache” Pitești, România	azd1972@yahoo.com
252	Zîrnă	Ana-Ioana	Universitatea din București, România	azd1972@yahoo.com